

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Senem ATVUR

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE
YEREL GÜNDEM 21 VE ÇEVRE:
ANTALYA ÖRNEĞİ

Danışman
Prof. Dr. Gülser ÖZTUNALI KAYIR

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2008

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Senem ATVUR'un, bu çalışması, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Sorem ÖZİK Sorum Öğes

Üye (Danışmanı) : Proj. Dr. Gülsu Kayır Eülser

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ferhunde Hacıreisler Topcu

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.... / .... / 200..

Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK
Müdür

.....

İÇİNDEKİLER

Şekiller Listesi.....	v
Kısaltmalar Listesi.....	v
Özet.....	vi
Resümé.....	vii
Önsöz.....	viii
GİRİŞ	1
1. KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN YARATTIĞI DÖNÜŞÜM, GÜNDEM 21 VE YEREL GÜNDEM 21	4
1.1. Küreselleşmenin Ekonomik, Politik Ve Kültürel Boyutlarının Kent Ve Çevre Üzerine Etkisi.....	4
1.1.1. Küreselleşen Ekonomi ve Sosyal Etkileri	7
1.1.2. Küreselleşme Sürecinin Politik Yönü	9
1.1.2.1. Değişen Uluslararası Sistem, Demokrasi ve Yeni Aktörler.....	9
1.1.2.2. Küreselleşen Politikanın Öne Çıkardığı Kavramlar: Yerelleşme ve Yönetişim	14
1.1.3. Küreselleşen Kültür.....	19
1.1.4. Küreselleşen Dünyada Kentler ve Çevre	22
1.1.4.1. Küreselleşmenin Kentlere Etkisi ve Dünya Kenti Kavramı.....	23
1.1.4.1.1. Küreselleşmenin Kente Etkileri	23
1.1.4.1.2. Küreselleşme Sürecinde Dünya Kentleri	27
1.1.4.2. Küreselleşme Sürecinde Çevre.....	34
1.1.4.2.1. Küreselleşen Çevre Sorunları.....	34
1.1.4.2.2. Çevre Sorunlarının Çözümünde Küresel İşbirliği Arayışları.....	36
1.2. 21. Yüzyılın Gündemi: Gündem 21’den Yerel Gündem 21’lere	43
1.2.1. Gündem 21 ve Hedefleri	43
1.2.1.1. Gündem 21’in Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutu.....	44
1.2.1.2. Gündem 21 ve Yerel Yönetimler	46
1.2.2. Çeşitli Örneklerle Dünyada YG21 Projeleri	47
1.2.2.1. YG21 Öncesi Katılımcı Yönetim Anlayışı: Porto Alegre Deneyimi.....	48
1.2.2.2. Dünyadan YG21 Örnekleri	50
1.2.3. Türkiye’de Yerel Gündem 21 Projesi	55
2. ANTALYA KENTİ YG21 UYGULAMASI VE KENT KONSEYİNİN ÇEVRE KARARLARININ KENTE ETKİSİ.....	62
2.1. Antalya Kent Konseyi	65
2.2. Antalya Kenti Çevre Sorunları ve Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Kararları ile Büyükşehir Belediyesi Kararlarının Karşılaştırması.....	70
2.2.1. Yapılaşma, İmar Planı Değişiklikleri, Kıyı Bölgelerinin Durumu Ve Kentsel Yeşil Alanlar	70
2.2.1.1. Antalya Kenti İmar Değişiklikleri Hakkında	70
2.2.1.2. İmarla İlgili Kararlar	73
2.2.1.2.1. Migros Alışveriş Merkezi.....	73
2.2.1.2.2. Konyaaltı Kıyı Bandı	74
2.2.1.2.3. Lara Bölgesi	76
2.2.1.3. Kentsel Sorunlar	79

2.2.1.3.1. Kentsel Altyapı ve Trafik.....	79
2.2.1.3.2. Kentiçi Kamusal Alanlar; Parklar; Büfe İşgalleri	81
2.2.1.3.3. Kent Ormanları.....	84
2.2.2. Baz İstasyonları.....	85
2.2.3. Su Havzaları	87
2.2.4. Katı Atıklar.....	89
2.2.5. Hava Kirliliği.....	90
2.2.6. Enerji.....	93
2.3. Değerlendirme.....	95
2.3.1. Konseyin yapısı ve işleyişi.....	95
2.3.2. Çalışma Grubu Toplantıları ve Kararları	97
2.3.3. Büyükşehir Belediyesini Üzerindeki Etki	98
SONUÇ	102
KAYNAKÇA	109
EK I: Antalya Kent Konseyi Üye Sayısı Ve Üye Profili.....	119
EK II: Antalya Kent Konseyi Yönetmeliği Ve Örgüt Şeması	121
EK III: Antalya Kent Konseyi Çalışma Grupları Ve Çalışma Konuları	126
EK IV: Antalya Kent Konseyi Çalışma Grupları Eylem Planları.....	130
EK V: Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu 2001-2005 Yılı Karar Özetleri	131
EK VI: Tablolar (Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G. ve Antalya Büyükşehir Belediyesi 2001-2005 Karar Özetleri Karşılaştırması)	157
Ö Z G E Ç M İ Ş	174

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 2.1. Yıllara göre Antalya’da tüketilen kömür miktarı	92
Tablo 2.1. Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Tutanakları İncelemesi	97

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANSİAD	Antalya Sanayici ve İşadamları Derneği
ASAT	Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü
ATSO	Antalya Ticaret Odası
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
Ç.Ç.G.	Çevre Çalışma Grubu
DLH	Demiryolları, Limanlar, Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GATT	Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması
ICLEI	Yerel Çevresel Girişimler Uluslararası Konseyi
IMF	Uluslararası Para Fonu
IPCC	Uluslararası İklim Değişikliği Paneli
IULA-EMME	Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
RG	Resmi Gazetesi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TTB	Türk Tabipler Birliği
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UN	Birleşmiş Milletler
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNFCCC	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
WALD	Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi
YG21	Yerel Gündem 21

ÖZET

Bu çalışmada küreselleşmenin yarattığı dönüşüm sürecinde, Yerel Gündem 21 uygulamalarının, Türkiye ve özelde Antalya kentine yansımaları, tümdengelim yöntemi ile incelenmeye çalışılmıştır. 1990'lı yıllarda, iki kutuplu sistemin son bulması ile hızlanan küreselleşme sürecinin çok boyutlu etkileri, somut yansımalarını kentler ve çevre üzerinde göstermektedir. Bu süreçte büyüyen sorunlar, özellikle çevreyi uluslararası gündemin temel konularından biri yaparken, çözüm arayışları da uluslararası işbirliğini gerekli kılmıştır. 1992 yılında Rio'da toplanan Dünya Zirvesi bu çerçevedeki en önemli girişimlerden biridir ve zirve sonunda yayımlanan Gündem 21 belgesi, 21. yüzyılın temel tartışma konularını da belirlemektedir. Çalışmada, Gündem 21 öngörülerine dayanarak başlatılan YG21 uygulaması çerçevesinde oluşturulan Antalya Kent Konseyi'nin, belirlenen ilkeler ile uyumu ve özellikle yerel yönetim birimine (Büyükşehir Belediyesi) kararlarını uygulatmakta etkililiği üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu'nun 2001-2005 yılları arasındaki toplantı tutanakları incelenmiş, Büyükşehir Belediyesi'ne etkilerinin anlaşılabilmesi için de aynı tarihler arasındaki Meclis gündemleri ile farklı birimlerin Faaliyet Raporları taranmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Kent Konseyi'nin toplumda bir duyarlılık yaratabildiği, farklı kesimlerin katılımının sağlandığı bir tartışma platformu oluşturabildiği gözlenmiştir. Bunun yanında Konsey, kararlarını Büyükşehir Belediyesine uygulatma ve hesap sorma konusunda yeterli çabayı gösterememektedir. Çalışma gruplarının kararları belediye meclisine yansımamaktadır. Kent Konseyi'nin yapılanmasında da, özellikle katılımın artırılması ve çeşitlendirilmesi konusunda, eksiklikler görülmektedir. Bu nedenle Konsey'in tanınırlığını arttıracak, etkisini güçlendirecek ve yerel yönetim üzerinde toplumsal baskıyı somutlaştıracak, sosyal ve politik gücünü arttıracak, toplumun farklı kesimlerini bir araya getirecek somut projeler üretilmesi önem taşımaktadır.

RESUME

Ce travail essaie d'analyser, dans le processus de la transformation globale, les effets de l'application de l'Agenda Local 21 en Turquie et plus précisément dans la région de Antalya, en utilisant la méthode déductive. Les influences multidimensionnelles de globalisation accélérées dans les années 1990 avec la fin du système bipolaire, sont concrètement observées sur les villes et l'environnement. Les problèmes qui s'aggravent dans ce processus fait de l'environnement le sujet essentiel de l'ordre de jour international et accroît le besoin de coopération internationale. Le Sommet Mondial de Rio de 1992 est dans ce cadre l'un des initiatives le plus importante et la publication de la déclaration de l'Agenda 21 à la fin du sommet détermine les sujets fondamentaux de discussion de 21ème siècle. Ce travail insiste sur la compatibilité du Conseil de la ville d'Antalya formé dans le cadre de l'application l'Agenda Local 21 en se basant sur les prévisions de l'Agenda 21 avec les principes déterminés et son efficacité à faire appliquer ses décisions au gouvernement local (La Municipalité). Dans ce cadre les comptes-rendus des réunions des années 2001-2005 du Groupe de Travail de l'Environnement du Conseil ont été analysés et pour pouvoir comprendre ses effets sur la municipalité, les décisions et les discussions de Conseil Municipal et les rapports de travail des différentes unités de municipalité de la même date ont été examinés. En conséquence, il a été observé que le Conseil de Ville est capable d'élaborer une sensibilité sociale et qu'il peut créer une plateforme discussion politique avec la participation des différentes parties de la société. Cependant, le Conseil reste insuffisant à faire appliquer ses décisions à prendre la responsabilité et à transmettre ses revendications synchronisées au Conseil Municipal. Des manques au niveau de la diversification et l'augmentation des participants dans la structure du Conseil de Ville se fait sentir c'est la raison pour laquelle des projets visant à croître la popularité et la puissance sociopolitique du Conseil, à renforcer son influence, à concrétiser la pression sociale sur la municipalité locale et à réunir les différentes parties de la société doit être réaliser

ÖNSÖZ

Türkiye'deki Yerel Gündem 21 uygulaması çerçevesinde oluşturulan Antalya Kent Konseyi'nin incelendiği bu tez çalışması ile amaçlanan, çevre konusunda kent yerel yönetimini harekete geçirme konusunda, Konsey'in etkili bir mekanizma oluşturup oluşturmadığının anlaşılmasıdır.

Çalışmanın temelini oluşturan Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Toplantı Tutanakları ile Büyükşehir Belediye Meclisi Gündemleri ve Kararları'nın elde edilmesinde yardımcı olan Antalya KTV Koruma Kurulu Müdürü Sayın Bülent BAYKAL'a; Sayın Sema Nur KURT'a; Antalya Kent Konseyi ve Antalya Büyükşehir Belediyesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca yardımlarını ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Gülser ÖZTUNALI KAYIR'a; aileme; Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F.'deki hocalarıma ve çalışma arkadaşlarıma; Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Ağustos, 2008

GİRİŞ

Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından 90'lı yıllardan itibaren dünyayı saran küreselleşme süreci, pek çok farklı alanda etkilerini hissettirmektedir. Kapitalist sistemin ve neoliberal ekonomi politikalarının yaygınlaşmasını temel alan bu süreçte küresel politikalar tüm dünyada köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. İki kutuplu sistemin sona ermesi ile yeniden şekillenen uluslararası sistem içinde yeni rekabet alanları ve yeni güçler belirmeye başlarken, küresel güçler karşısında yerel oluşumların ön plana çıkarılması için de girişimler başlatılmıştır.

Küreselleşmeyle yaygınlaşan kapitalist üretim sisteminin yarattığı tehditlerden en önemlisi de çevre üzerinde hissedilmiştir. Ekolojik sistemin bozulan dengesi tüm canlı yaşamını da etkiler hale gelmiştir. 20. yüzyılın son çeyreğiyle birlikte uluslararası gündemin maddeleri arasına giren çevre sorunları küreselleşme sürecinde artmaya devam ederken, bir yanda da küresel sorunlara küresel işbirliği çerçevesinde çözüm aranması için girişimler hızlandırılmıştır. Bu girişimlerden en önemlisi 1992 yılında Brezilya'nın Rio kentinde düzenlenen BM Dünya Zirvesi olmuştur. Zirve sonunda farklı düzeylerde pek çok önlemin alınmasını öngören ve 21. yüzyıl için eylem planı niteliğindeki "Gündem 21" belgesi kabul edilmiş; belge ile öngörülenler çerçevesinde yerel yönetimler düzeyinde, halkın katılımıyla güçlendirilecek "Yerel Gündem 21" oluşumlarının hayata geçirilmesi, çevre sorunlarına yerel işbirliği çerçevesinde çözümler üretilebilmesi açısından önemli bir adım olmuştur.

Bunun yanında hızlı değişimin egemen olduğu küreselleşme sürecinde, bu değişimden etkilenen kentler de gündemin odak noktasına yerleşmişlerdir. Kentsel gelişme ile paralel ilerleyen liberal sistem, küreselleşme etkisinin hızlanmasıyla birlikte kentler açısından tehdit oluşturmaya başlamıştır. Gelişen ekonomik faaliyetler kente göçü artırırken, genişleyen kentler çevre açısından önemli tehditler oluşturmaya başlamıştır. Öte yandan çeşitlenen kent nüfusu arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel farklar derinleşmeye başlamıştır. Bu bağlamda, kent yönetimiyle ilgili kararlara halkın katılımını sağlayacak oluşumların hayata geçirilmeye başlanması, kentte yaşayanların kentleriyle bütünleşebilmeleri ve kentli kimliği kazanabilmeleri açısından önemli bir adımdır. Bu açıdan yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları (STK) ve halkı bir araya getirerek, yönetişim anlayışı çerçevesinde sürdürülebilir kent yönetimlerinin oluşturulmasında Yerel Gündem 21 projeleri ve bir model olarak ortaya çıkan kent konseyleri önem taşımaktadır.

Yerel Gündem 21 projeleri ve kent konseyi gibi katılımcı yönetim anlayışı modelleri kent ve çevre konularında önemli bir tartışma platformu oluşturmalarına rağmen bazı belirsizlikleri de içinde barındırmaktadır. Kararların yerel otoriteler tarafından dikkate alınıp alınmadığı, kararların kamu yararı temelinde uygulanmasının sağlanması yönünden soru işaretlerini içinde barındırmaktadır.

Bu bağlamda çalışmada küreselleşme sürecinde Yerel Gündem 21 projesi çerçevesinde oluşturulan Antalya Kent Konseyi yapısının etkin çalışıp çalışmadığı tartışılacaktır. Kent konseyleri gerçekten katılımcı yönetim anlayışının yaygınlaşması açısından etkin bir mekanizma mı oluşturmaktadır yoksa yerel otoritenin gücü karşısından işlevsiz bir yapı olarak mı kalmaktadır? Bu soru çerçevesinde araştırmada, küreselleşme sürecinin başlangıcı olarak kabul edilen 1990'lı yıllardan itibaren hızlı bir değişim geçiren Antalya kentinde Kent Konseyi ve Büyükşehir Belediyesi örnek olarak ele alınacaktır. Çalışma, 2001-2005 yılları arasında Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu'nda(Ç.Ç.G.) alınan kararların incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Bu dönem, küreselleşme sürecinin doruk noktasına çıktığı ve yarattığı dönüşümün somut olarak gözlenmeye başladığı süreçtir. Bu bağlamda, Antalya kenti de yeniden yapılanmaya ve küresel sisteme entegre olma çabalarını hızlandırmaya başlamıştır; doğal olarak bu durum eleştirilecek pek çok yan barındırmaktadır. Çalışmada Kent Konseyi dosyalarından, 2001-2005 yılları arasında Ç.Ç.G. toplantı tutanakları taranmıştır. Çalışmanın tamamlanmasındaki zaman kısıtı ve kararlara ulaşmakta yaşanan zorluklar nedeniyle, yakın geçmişe dönük, 5 yılı kapsayan kararlar incelenmiştir. Metinlerde yer alan konular altı ana başlığa ayrılarak incelenmiştir. İlk başlık "Yapılaşma, İmar Planı Değişiklikleri, Kıyı Bölgelerin Durumu ve Kentsel Yeşiller Alanlar" Migros Alışveriş Merkezi, Konyaaltı Kıyı Bandı, Lara Bölgesi ve Kentsel Sorunlar olarak dört alt başlığa ayrılmıştır. Bu alt başlıklar arasında Kentsel Sorunlar da kentsel altyapı ve trafik; kentiçi kamusal alanlar, parklar, büfe işgalleri ve kent ormanları olarak üç başlıkta incelenmiştir. Geri kalan beş ana başlık ise "Baz İstasyonları", "Su Kaynakları", "Katı Atıklar", "Hava Kirliliği" ve "Enerji"dir. Bunun yanında, 2001-2005 yılları arasına Büyükşehir Belediye Meclisi gündemleri de taranarak, Ç.Ç.G.'de tartışılan konularla bağlantılı kararların fotokopileri alınarak, Ç.Ç.G. kararları ile karşılaştırılmıştır¹. İki kurumun da kararları, kronolojik olarak tablolara yansıtılmış, bu sayede kurumların kararları arasındaki bağlantı ya

¹ Gerek Antalya Kent Konseyi'nde gerekse Büyükşehir Belediyesi'nde ilgili kararlar taranırken, üst düzey yetkililerin önyargılı tavırlarıyla karşılaşılmasına rağmen, diğer personelin olumlu tutumları ve yardımları gerekli belgelerin alımını kolaylaştırmıştır.

da bağlantısızlık ortaya konmaya çalışılmıştır. Tablolar, çalışmanın sonunda Ek IV içinde yer almaktadır.

Tümdengelim yönteminin benimsendiği, iki bölümden oluşan çalışmada öncelikle kavramsal açıklaması tartışma yaratan ve belirsizlik içinde yayılan küreselleşme süreci irdelenecektir. Bu bağlamda küreselleşme kavramı ile politik, sosyo-ekonomik ve kültürel etkileri kısaca ele alındıktan sonra bunun kent ve çevre ile bağlantısı tartışılacaktır. Bu bağlamda küreselleşmenin politik etkileri çerçevesinde ortaya çıkan iki yeni kavram, “yerelleşme” ve “yönetişim” kavramları ele alınacaktır. Küreselleşmenin kentlere etkisi çerçevesinde ise dünya kenti kavramı üzerinde durulacaktır. Bunun yanında çevre konusuyla bağlantılı olarak gelişen küresel işbirliği arayışı ile YG21 uygulamalarına da temel oluşturan Rio Zirvesi gibi uluslararası girişimler kısaca incelenecektir. Daha sonra, küreselleşme sürecinde artan uluslar arası işbirliği arayışlarının bir yansıması olan ve 21. yüzyıl için öngörüler içeren Gündem 21 belgesi irdelenecektir. Belgenin içeriği, Yerel Gündem 21’lere giden süreç ile çeşitli ülkelerdeki YG21 uygulamaları ve Türkiye örneği ele alınacaktır. Son bölümde ise Antalya kentinde küreselleşme sürecinde yaşanan dönüşüme değinildikten sonra, Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G. çevre kararları ile Antalya Büyükşehir Belediyesinin aldığı çevre kararları karşılaştırılacaktır. Buna bağlı olarak kent konseyinin oluşumu, kentsel ve çevresel duyarlılığı ele alındıktan sonra çevre ile ilgili kararlarının belediye çerçevesinde dikkate alınıp alınmadığı, kent konseyinin bir baskı unsuru rolü oynayıp oynamadığı tartışılacaktır. Kent Konseyi ile Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin çevre ile ilgili kararlarının karşılaştırılabilmesi için öncelikle alınan kararlar; ilgili oldukları konu yönünden tasnif edildikten sonra özellikle sonuç doğurucu nitelik taşıyıp taşımadıkları yönünden irdeleneceklerdir. Ardından Kent Konseyi kararlarının Büyükşehir Belediye Meclisinin aldığı kararlara etki edip etmediği ve ilgili konularda gelinen durum ortaya konmaya çalışılacaktır. Sonuçta bu çalışma ile ulaşılmak istenen kent konseyinin Antalya kentinde kamu çıkarlarının korunmasında etkin rol oynayıp oynayamadığı, kararlarını Antalya Büyükşehir Belediyesi gündemine getirip getiremediği ve sonuç doğurucu eylemlerde bulunup bulunamadığıdır.

1. KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN YARATTIĞI DÖNÜŞÜM, GÜNDEM 21 VE YEREL GÜNDEM 21

1.1. Küreselleşmenin Ekonomik, Politik Ve Kültürel Boyutlarının Kent Ve Çevre Üzerine Etkisi

Küreselleşme, tarihin farklı dönemlerinde uluslararası sisteme hakim olmuş ve onu düzenleyen güçler aracılığıyla dünyayı etkilemiş bir olgu olmasına rağmen, kavram olarak son yirmi yıllık dönemde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu yaygın kullanım, küreselleşme kavramı üzerindeki tartışmaları da alevlendirmiştir. Pek çok farklı boyutu içinde barındıran küreselleşme politik ve ekonomik temelli bir kavramdır; fakat yarattığı etkiler sosyo-kültürel ve çevresel boyutları da beraberinde getirmiştir. Dünya çapında bağlantı, alışveriş, mal, sermaye ve insan hareketliliğinin artışı yanında kültürel süreçler ve algılamalarda yaşanan hızlı değişim küreselleşmeyi açıklamakta kullanılan iki temel etken olmuştur (Aslanoğlu, 2000, s. 161). Bunların yanında tarih boyunca görülmemiş bir teknolojik devrim ya da bilişim devrimi küreselleşmenin gelişiminde kilit rolü oynamıştır. Küreselleşme olgusu, tarih boyunca çeşitli dönemlerde ortaya çıkmıştır ve bu tarihsel olgunun zeminin hazırlayan durumlar günümüzde yaşanan süreçle de benzerlikler göstermektedir. Tarih boyunca genellikle tek bir gücün uluslararası sisteme ve özellikle de ekonomik zenginliğe hakim olduğu dönemlerde –örneğin Roma İmparatorluğu dönemi, ya da “Üzerinde güneş batmayan imparatorluk” olarak anılan 19. yüzyıl İngiliz hakimiyeti gibi gelişen sürecin temeli, göreceli bir barış ortamının sağlanmasına dayanmaktadır. Barış ortamının en önemli dayanağını ise askeri üstünlük oluşturmaktadır. Bunun yanında bu göreceli barış ortamının sağladığı en önemli olanak ticari faaliyetlerin ve ekonomik zenginliğin artmasıdır. Hirst ve Thompson (2003, s. 8), “Küreselleşme yeni bir olgu mudur?” sorusuna cevap ararken, küreselleşmeyi “ülkeler arasında büyük ve artan bir ticaret akışı ile sermaye yatırımlarının gerçekleştiği açık bir uluslararası ekonomi diye yorumlarsak” yeni bir olgu olmadığını belirtmişlerdir. 19. yüzyılda da ticaret yollarının güvenliğinin sağlanması ve sınırların büyük gücün egemenliğinde ortadan kalkması ticari akışı kolaylaştırmaktadır. Bu akış, egemen gücün kültürünü de yaygınlaştırması ve bu kültürün genel kabul görür hale gelmesinde de etkili olmaktadır. Bunun yanında bu akışın sağladığı refah ortamı da aslında görecelidir; çünkü artan zenginlikten sınırlı bir kesim faydalanmakta, geri kalanların egemen güce bağımlılığı artmaktadır.

Günümüzde yaşanan küreselleşme sürecinde Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve iki kutupluluğun sona ermesiyle sistem içinde tek süper güç olarak kalan ABD'nin askeri, ekonomik ve siyasi üstünlüğü ön plana çıkmaktadır. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile ortaya çıkan görece barış ortamı içinde ABD, sahip olduğu imkanlar ile yeni küreselleşme aşamasının egemen gücü konumuna gelmiştir². Bu, aynı zamanda kapitalizmin de küresel sisteme hakimiyeti anlamını taşımaktadır. Bunun yanında 20. yüzyılın son döneminde görülen küreselleşme sürecinin en özgün yanı tarih boyunca görülmemiş bir teknolojik devrimle gelişmesidir. Ulaşımı ve iletişimi kolaylaştıran teknolojik yenilikler, dünyanın her köşesini bir birine bağlarken, sermaye, mal ve insan hareketliliğini de kolaylaştırmıştır. Hızlanan hareketlilik farklı kültürlerin karşılaşmasını ve etkileşimini sağlarken; küreselin yereli, yerelin küreseli etkileme gücüne kavuşmasını sağlamıştır (McGrew, 2005, s. 22). Bu bağlamda küreselleşme, tek bir süreçten çok “karmaşık süreçlerin bir araya geldiği bir olgular kümesi” olarak yorumlanmaktadır (Giddens, 2000 (a), s. 25).

Küreselleşmenin etkileri siyasetten ekonomiye, ekolojiden kültüre, farklı alanlarda, farklı şekillerde gözlemlenmektedir. Bu nedenle küreselleşme kuramlarına bakış açıları da çeşitlenmektedir. Temel yaklaşımlar, küreselleşme olgusuna farklı yönlerden yorumlar ve eleştiriler getirmektedir. Bu bağlamda küreselleşme yandaşları ve karşıtları olarak ele alınabilecek iki grubun yanında küreselleşmenin dönüştürücülüğü üzerinde duran teoriler de yer almaktadır (Bozkurt, 2005, s.339-345). Küreselleşme kavramının tanımlanmasında görüş birliği söz konusu değildir; fakat üzerinde durulan ortak noktalar kapitalist ekonomik sistemin egemenliğinin güçlenmesi, ulus-devletin üstünlüğünün ulusötesi şirketler ve kuruluşlara geçmesi, yerel kültürün ve geleneklerin küresel kültür aracılığıyla aşınmasıdır (Kellner). Bunun yanında dünyanın tek bir mekan olarak algılanmasına neden olabilecek “bağlanmışlık” (connectivity) ve karşılıklı bağımlılıkla da küreselleşmenin tanımlanmasında üzerinde durulan kavramlardır. Tomlinson (2004, s. 13) küreselleşme sürecinde pek çok konu ve olayın çeşitli bağlarla birbirine bağlanışlığı üzerinde dururken, küreselleşme kuramının bu karmaşık bağlantılılık durumunun nedenlerini anlamak, farklı toplumsal alanlar içinde ne anlam taşıdığını saptamakla görevli olduğunu ortaya koymuştur. McGrew de küreselleşmeyi “basitçe karşılıklı bağlanışlığın yoğunlaşması” olarak ele almaktadır, sürekli bir “akış” ile hızlı ulaşım imkanları ve iletişim sistemindeki yeniliklerin sınırları esneklettiğini ve

---

² ABD küresel barışı korumak gerekçesiyle, çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla sahip olduğu gücü, 21. yüzyılın hemen başında yaşanan Afganistan ve Irak müdahaleleri ile görüldüğü gibi, saldırganca kullanmaktan çekinmeyeceğini de göstermiştir.

birbirine bağlanmışlığı arttırdığını belirtmektedir (McGrew, 1992, s. 65-67; aktaran Tomlinson, 2004, s.12).

Kimilerine göre küreselleşme, modernleşme, modernizm ve modernite –çalışmada durum ifade eden modernite kavramı kullanılmaktadır- sorunsalının devamıdır; kimilerine göre de postmodern değişimle bağlantılı, yeni ve farklı bir şeyi ifade etmektedir³ (Kellner). Bu çerçevede Giddens(1991), küreselleşmeyi modernitenin sonucu olarak görmekte ve küreselleşmenin kimsenin dışında kalamayacağı ve modernitenin neden olduğu dönüşümle ilgili olduğundan bahsetmektedir (Giddens, 1991, s. 22). Modernleşme ve küreselleşme temelde Batı ile bağlantılı kavramlar olarak algılanmalarına rağmen, Giddens modernliğin küreselleştirici eğilimlerinin batılı olmadığını, süreç içinde yeni bağımlılıklar yaratabildiğini savunmaktadır (aktaran; Aslanoğlu, 2000, s.134-135). Tomlinson (2004, s. 12) ise karmaşık bağlantılılık (complex connectivity) kavramı ile küreselleşmeyi aynı zamanda “modern dünyanın ampirik bir durumu” olarak ele almaktadır. J. Friedman (1997, s. 88) ise küreselleşme teorisinin, modernite parametrelerinin bir ürünü olduğunu belirtmektedir. Bunun yanında küreselleşme/modernite yaklaşımları içinde farklı teoriler de geliştirilmiştir; küreselleşmenin Avrupa ve Batı’da başlayıp geliştiğini öne süren Batılılaşma teorisi; küreselleşmeyi modernleşme teorisine eklemleyen sosyoloji ve kalkınma teorisi; neo-modernleşme teorisi gibi (Nederveen Pieterse, 1997, s. 46-47). Öte yandan Albrow’a göre küreselleşme sosyal gerçekliğin yeni bir aşamasıdır(1990, s. 8); bu süreçte tüm dünya halklarının bir araya gelmesiyle, daha önce karşılaşılmamış bir tek dünya toplumu –küresel toplum- oluşmaktadır (1990, s. 9).

Kısaca, küreselleşme, karmaşık stratejilerin düzensizliği içinde (Ökmen, 2003, s. 169) ve bölgelerin tarihsel, coğrafi v.b. özelliklerine göre değişen etkisi ile gelişen, sürekli bir dönüşüm süreci yaratmıştır (Hobsbawm, 2007, s. 73). Küreselleşme, uluslararası sistemden en küçük yerel birime kadar ekonomik, sosyal, politik ve kültürel etkisini genişletmektedir.

---

³ Modernleşme, Aydınlanma ile başlayan ve günümüzde gelişmiş ülkelerin -içlerinde barındırdıkları farklılıklara rağmen- ortak kazanımlarla değerler bütünü oluşum sürecidir. Bunun yanında bir yandan modernleşme az gelişmiş ülkeler için Batıyı yakalamanın bir aracı olarak görülürken, diğer yandan toplumun bazı kesimlerinde tepkiler yaratabilmektedir. Bu bağlamda, özellikle gelişmekte olan ülkeler için geliştirilen modernleşme projeleri de küreselleşme süreci içinde sorgulanmaya başlamıştır. Postmodern kuramın gelişimi de modernitenin sorgulanmasını kolaylaştırmıştır.

1.1.1. Küreselleşen Ekonomi ve Sosyal Etkileri

Küreselleşme olgusu 1990'lı yıllardan itibaren yaygınlaşmaya ve etkinleşmeye başlasa da, ekonomik temelleri 1970'li yıllardan itibaren tartışılmaya başlayan neoliberal politikalara dayanmaktadır. 1973-74 Petrol Krizi'nin piyasalarda yarattığı etkiler, 1929 ekonomik krizine çare olarak geliştirilen Keynesyen politikalara alternatif arayışlarını hızlandırmıştır. Bu arayış, 1980'li yıllarda İngiltere'de M. Thatcher, ABD'de R. Reagan iktidarları ile birlikte, neoliberal politikaların uygulanmaya başlanmasıyla sona ermiştir. Neoliberalizm ile devletin ekonomiye müdahalesi minimize edilerek serbestlik ilkesi dahilinde özel şirketlerin piyasaya hakim kılınması ilkesi kabul edilmiştir. Bu çerçevede serbest ticaretin önündeki engellerin kaldırılması ile devletin ekonomik yatırımlarının ve üretimlerinin özelleştirilmesi süreci de başlayacaktır. Özel şirketlerin giderek hakim olduğu ulusal ve uluslararası piyasalarda devletin düzenleyici rolü azalırken, sosyal hizmetler için yapılan kamu harcamaları, özelleştirme politikalarının da yardımıyla azalmaya başlamıştır (Martinez-Garcia, 2000). Bunun yanında değişen üretim şekilleri (fordist üretim tarzından esnek üretime geçiş) ürünlerin küçük birimlerde üretilmesini ve ürün kalitesinin artmasını ve çeşitlenmesini sağlamıştır (Hacısalıhoğlu, 2000, s. 26-31). Küresel ekonomik düzen içinde öne çıkan bir başka nokta da teknolojik gelişmenin de etkisiyle sermaye hareketlerinin esnekleşmesi ve finansal akışların hacminde, hızında, karmaşıklığında ve bağlanmışlığındaki artıştır (Castells, 2001, s. 102).

Neoliberal politikaların tüm dünyada yaygınlık kazanmasında ve işlevsel hale gelmesinde IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların etkisi önemlidir. Küreselleşmenin asıl vurgusu olan serbestleşme ve ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, 1948 yılında başlayan GATT sürecinin 1994 yılında Uruguay Raund'u ile sonuçlanarak "Dünya Ticaret Örgütü"nü kurulması ve dünya ticaret serbestini sağlayacak kuralların belirlenmesi ile garanti altına alınmıştır. Tüm bunlar kapitalizmin sistem içinde yerleşmesini kolaylaştıran unsurlar olmuştur. Bu kuruluşların hazırladıkları ve özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanan programlar, neoliberal politikaları temel almaktadır. Bununla birlikte bu politikaların gelir dağılımındaki eşitsizliği derinleştirdiği, zenginliklerin paylaşımında adaletsizlik ve dengesizliğe neden olduğu eleştirileri artmaktadır. Küreselleşme, dengeleri önemli ölçüde bozan ve eşit olmayan bir süreç yaratmakta; küreselleşemeye özgü ilerlemeler, küresel bir şekilde paylaştırılamamaktadır (Halliday, 2002, s. 99, 104).

Küreselleşme süreci ile paralel ilerleyen neoliberal uygulamalar, kapitalizmin yaygınlaşması, piyasalardaki serbestleşme, ticaretin önündeki engellerin kaldırılması dünyayı “küresel bir pazar” haline getirmeye başlamıştır (Özbudun-Keyman, 2003, s. 303). Süreç içinde küresel piyasa avantajlarına göre konumlanan ve güçlenen çok uluslu şirketler ekonominin temel dinamiği haline gelmişlerdir (Hirst ve Thompson, 2003, s. 231). Çok uluslu şirketler bir yandan yatırımlarını arttırırken, maliyetleri en düşük seviyede tutarak, özellikle 3. Dünya’daki ucuz işgücünden yararlanarak, bu bölgelerde yeni yatırım alanları da yaratmışlardır.

Ekonominin küreselleşmesi sermayenin konumunu güçlendirip, yeni yatırım alanları bulmasını kolaylaştırırken, çalışan kesimler ile yoksullar için önemli sorunlar doğurmuştur. Bu bağlamda, kapitalizmin gelişimi sermayeyi küreselleştirirken emek ve teknoloji sınırlar arasında kalmıştır (Şaylan, 2002, s. 37). Emek küreselleşmemiştir; çünkü küresel sermayenin yatırımlarını ucuz işgücüne sahip ülkelere kaydırması emekçilerin çalışma koşullarında ya da ücretlerinde değişim yaratmamıştır. Bu kesimlerin sınırlararası hareketliliği de sınırlandırılmıştır. Küreselleşmeyle derinleşen eşitsizlik, sosyal yapıyı da etkilemektedir. Çalışan kesimlerin yoksulluğa doğru sürüklenmesi, yoksulların daha da yoksullaşması özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde somut olarak gözlemlenmektedir. İş hayatındaki standartlaşmaya rağmen çalışanların iş saatleri, koşulları ve ücretler konusunda söz hakları kısıtlanmaktadır; bunun yanında çalışan kesimlerin sosyal hakları –IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların telkinlerinin de etkisiyle gerilemektedir.

Çalışanların sorunlarının yanında artan işsizlik önemli bir sorun oluşturmaktadır. İşsizlik yalnızca gelişmemiş ülkelerin değil; üretim merkezlerini emeğin ucuz ülkelere kaydırılmasıyla, gelişmiş ülkelerin de sorunu olmaya başlamıştır. Ülkeler arasındaki dengesizliğin yanında aynı ülke içinde de zengin-yoksul arasındaki uçurumu derinleşmektedir. Yoksullaşmanın artması ve yoksul kesimlerin yaşam standartlarının kötülüğü, açlık, susuzluk, salgın hastalık gibi sorunlar ve sorunların çözümü için gerekli önlemleri alacak yeterli bilincin oluşmaması durumu daha da kötüleştirmektedir. Küreselleşme giderek “zengin ve güçlü olanların daha fakir ve güçsüz olanları boyunduruk altına alarak sömürmek için uzaktan yönettikleri bir egemenlik projesi” olarak algılanmaya başlamıştır (Halliday, 2002, s. 105).

1.1.2. Küreselleşme Sürecinin Politik Yönü

1.1.2.1. Değişen Uluslararası Sistem, Demokrasi ve Yeni Aktörler

II. Dünya Savaşı'nın ardından dönemin iki gücü ABD ve SSCB arasındaki ideolojik karşıtlığın bloklaşmaya dönüşmesi ile başlayan Soğuk Savaş'ın, 1991 yılında SSCB'nin çöküşü ile sona ermesi uluslararası sistem içinde liberal bloğun zaferi olarak algılanmıştır. Komünist sistemin yıkılması, bir yandan F. Fukuyama'ya göre "tarihin sonunu" getirirken, diğer yandan liberal sistemin ve Amerikan hakimiyetinin siyasi, ekonomik ve kültürel yönden tüm dünyada etkin olmasını sağlayacak "küreselleşme" olgusunu uluslararası sistemin temeline oturmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde, küreselleşen dünyanın hakim değerleri olarak öngörülen demokrasi, insan hakları ve liberal politikalara saygı ile serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşmasının süreç içinde çatışmaların önlenmesinde birer denge mekanizması olabileceği iddia edilmiştir. Sınırları ortadan kaldıracak, çok taraflılığı ve farklı aktörlerin katılımını sağlayacak çoğulcu bir küresel sistemin hakim kılınacağı görüşleri de öne çıkmaya başlamıştır. Askeriden, ekonomik ve teknolojiğe doğru değişen güç parametreleri, küresel sistem için çok aktörlü bir yapı öngörse de, "yeni dünya düzeni" içinde ABD'nin üstünlüğünün ön plana çıkmaya başladığı görülmüştür. ABD'nin küreselleşme söylemlerinden de yoğun şekilde yararlanarak, küresel hakimiyetini güçlendirme arayışları, 11 Eylül saldırıları ile başlayan süreçte tek yönlü eylemlerindeki artışın da gösterdiği gibi, hızlanmıştır. Günümüzde küreselleşen dünyada hakim güç ABD olmasına rağmen, çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları gibi yeni aktörler de sistem içinde güç mücadelesinden pay almak için etkinliklerini arttırmaya çalışmaktadır.

Giddens, ulus-devletin etki alanının küreselleşme ile küçüleceğine büyüdüğünü belirtmektedir (aktaran Gökçe, 2003, s. 212). Hirst ve Thompson (2003) da ulus-devletin işlevinin ekonominin uluslararasılaşması sonucunda gereksizleştiği görüşlerini eleştirmişlerdir. Bu görüşlere rağmen, geleneksel devlet anlayışının; demokratikleşme, insan hakları gibi değerlerin kullanılması, etnik/dinsel bağların ön plana çıkarılması, serbest piyasa ekonomisi ile ticaret önünde kalkan engellerin ulusal sınırlar içinde uygulanması gerektiği görüşleri ile aşınmaya başladığı somut olarak görülmektedir. Bunlarla ilgili talepler ulus-devletin niteliğinin değişmesinde etkili olmaktadır.

Bu bağlamda küreselleşme sürecinde devletin düzenleyici rolünün sınırlandırılmakta olduğu görülmektedir. Yine de ekonomik, politik ve askeri yönden güçlü –ABD gibi-

devletler sistem içinde etkilerini ve belirleyiciliklerini önemli ölçüde hissettirmeye devam etmekte, kendilerine müdahale alanları yaratabilmektedirler. Bu durum, uluslararası sistem içinde (güçlü) devletlerin hala etkin aktörler olarak konumlarını koruduklarının göstergesidir; fakat yeni aktörlerin ekonomik ve politik baskı unsuru oluşturabilecek araçlara sahip olmaları rollerini güçlendirmektedir. Öte yandan, küresel sistem içindeki aktörlerin çoğalması, güç paylaşımındaki dengesizlikleri de arttırmıştır. Küreselleşme ile ekonomik düzenin değişen aktörleri ulus-devletin sorgulanmasında da etkili olmuştur. Çok uluslu şirketlerin ve hükümet dışı kuruluşların artan güçleri ve etkinlikleri devletin rolünün önüne geçmeye başlarken, politik konularda da etkilerini hissettirme arayışları hızlanmıştır. Örneğin, yerel sorunların bile küresel etkiler doğura bildiği bu süreçte, sorunların çözümü için yapılan girişimlerde devletlerin ötesinde uluslararası ve ulusüstü kuruluşlar ön plana çıkmaya başlamıştır. Bunun yanında küreselleşme süreci hem ulus-üstü hem de ulusaltı bölgeselleşme hareketlerine de güç kazandırmaktadır (Kömeçoğlu, 2001, s. 23). Avrupa Birliği gibi ortak amaçlarla bir araya gelen devletlerin, egemenliklerinden bir kısmını paylaşarak bir üstyapı oluşturdukları bölgesel bütünleşme hareketleri de hızlanmaya başlamıştır. Ulus-devletler bir yandan dönüşüm geçirirken diğer yandan farklı oluşumlar içinde bir araya gelip yeni birlikler oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Öte yandan küreselleşme sürecinin politik yönü içinde öne çıkan ve tartışılan en önemli kavramlardan biri de demokrasi olmuştur. Antik Yunan'dan günümüze kadar tartışmalara konu olmuş demokrasi kavramı, 21. yüzyılda da farklı boyutlarıyla irdelenmeye devam etmektedir. Devletin egemenliğinin yurttaşların siyasal eşitliğine dayandırılması, egemenliğin halkın ya da en azından oy kullanan yurttaşların iradesiyle temellendirilmesi ve egemenlerin, egemenlikleri altındakilere hesap vermesi demokrasi tanımlarında uzlaşılan noktalar olmuştur (Schmidt, 2002, s. 14). Demokrasinin, temelde özgür ve eşit bireylerin seçimlerine duyarlı kalan bir rejim olduğu varsayılarak, sürekli yeni arayışlara konu olduğu belirtilmektedir (Tekeli, 2005, s. 21). Ortaya çıkan modern demokrasi kuramları da bu arayışlara yanıt niteliğindedir ve farklı yaklaşımlar içermektedir. Weber'in seçkin demokrasi kuramı, Schumpeter ve Downs'un ekonomik demokrasi kuramı, çoğulcu demokrasi kuramı, katılımcı demokrasi kuramı, eleştirel demokrasi kuramı, kompleks demokrasi kuramı öne çıkan bazılarıdır (Schmidt, 2002, s. 116-205). Bunun yanında Barber'in (1995, s. 183-200) de demokrasi türlerini beşe ayırarak sınıflandırdığı görülmektedir. Beş biçim de ideal tipler olarak yansıtılmakta, uygulamada her tipin bir birinin özelliklerinin karışımı ve birleşimi olduğu ifade edilmektedir (Barber, 1995, s. 185).

Merkezi yapılanmaya dayanan ve yöneticilerin etkilerinin güçlü olduğu ve düzen fikrinin temel değer kabul edildiği otoriter demokrasi; yargı erkinin güçlü olduğu, yönetim organları üzerine hukuki kısıtlamalar getiren ve hak ilkesine dayanan hukuksal demokrasi; serbest piyasa düzenlemelerine dayanan ve oy kullanma ilkesinin temel alındığı, özgürlüğü temel değer kabul eden çoğulcu demokrasi temsili demokrasi modelleri olarak ele alınmaktadır. Doğrudan demokrasi modelinde de iki tip mevcuttur. Uzlaşma ihtiyacıyla harekete geçen, birlik fikrine dayandığı için demokrasiyi kötüye kullanma ihtimali doğan birlikçi demokrasi; halkın siyasete geniş katılımını öngören güçlü demokrasi. Güçlü ya da katılımcı demokrasi; kolektivist olmayan bir cemaat biçiminin, konformist olmayan bir kamusal akıl yürütme şeklinin, modern yurttaşlık kurumlarının toplamının canlılığına bağlanmaktadır ve bir eylemlilik halinden söz edilmektedir (Barber, 1995, s. 195). Katılımcı demokrasi, kamusal anlaşmazlıkları ve çıkar çatışmalarını, onları sürekli bir tartışma, karar ve eylem sürecine sokarak çözmeyi öngörmektedir.

Demokrasinin belli grupların çıkarları için çalışan bir şekle dönüşmemesi için hem örgüt hem birey çıkarlarını koruyabilecek, geniş bir toplumsal tabana dayalı, katılımcı bir toplum anlayışının gelişmesi önem taşımaktadır (Çukurçayır, 2000, s. 23). Bu çerçevede demokrasi uygulamalarında üç formun ön plana çıktığı görülmektedir: temsili demokrasi, çoğulcu demokrasi ve katılımcı demokrasi (Tekeli, 2005, s. 22-25). Temsili demokrasi belli bir toprak üzerinde yaşayan bir toplumun seçimler yoluyla oluşturduğu mecliste oy çokluğu kurallarına göre kararlar alınmasını ifade etmektedir. Temsili demokrasinin sakıncaları arasında, oy çokluğu ilkesinin çoğunluk sultasına götürebileceği ve dışlayıcı bir hal alabileceği endişesi dile getirilmektedir. Bunun yanında temsili demokrasi krizinin çoğulcu demokrasi formunun ortaya çıkışında etkili olduğu; fakat çoğulcu demokrasinin de güçlü azınlıkların temsilini kolaylaştırdığı ifade edilmektedir. Çoğulcu demokrasinin siyasi konuların toplumda tartışılmasını ve uzlaşma yoluyla çözümünü sağlamakla birlikte, toplumun güçsüz kesimlerini dışlamaya devam ettiği belirtilmektedir. Katılımcı demokrasi çerçevesinde ise aktif ve kendisi hakkında karar verebilen bireylerin söz konusu olduğu; çeşitlilik ve çok çözümlülüğün temel alındığı ifade edilmektedir. Katılımcı demokrasinin gelişmesi, temsili demokrasinin ortadan kalktığı anlamını taşımamaktadır; iki formda iç içe ve birbirlerinin eksiklerini tamamlayarak uygulanmaya çalışılmaktadır.

Katılma kavramı, eşit olamayan iki taraf arasında, kararlardan etkilenenin kararları kendi çıkarına etkilemeye çalışması eylemini ifade etmektedir ve temelde özel kişilerin, siyasal

kişileri veya etkinlikleri etkilemek üzere giriştikleri yasal davranışlardan oluşmaktadır (Çukurçayır, 2000, s. 30-31). Bireyin; devletin ulusaldan yerele tüm çalışanlarını ve kararlarını etkileyen, başarılı ya da başarısız olduğuna bakılmaksızın, tüm davranışları siyasal katılma kavramı içinde değerlendirilmektedir ve siyasal katılmanın, yetkili kurumu etkilemek için eyleme geçilmesi ile başladığı belirtilmektedir. Katılımcı demokrasi ile amaçlanan oy kullanma hakkına sahip olanların çerçevesini genişletmek, yurttaşların kamusal işler konusunda konuşmasını ve irade oluşturmasını sağlamak, karar verme sürecine katılımı yaygınlaştırmak ve yoğunlaştırmaktır (Schmidt, 2002, s. 165). Bu çerçevede Barber, katılımcı demokrasinin, doğrudan demokrasi araçlarını içerdiğinden bahsederken, halkın kendisini ilgilendiren her konuda söz sahibi olması ve siyasete en geniş biçimde katılabilmesini sağladığını belirtmiştir (aktaran; Çukurçayır, 2000, s. 12-13). Öte yandan, özellikle yerel yönetimler bağlamında doğrudan demokrasinin ve katılımcılığın uygulanması önem taşımaktadır. Yurttaşlara danışmayı ve yurttaşların karar alma süreçlerine katılımını sağlayacak mekanizmaların oluşturulması politik söylem içinde önemli bir yer edinmiştir; bunu pratiğe geçirmekte zaman zaman karşılaşılan zorluklara ve isteksizliklere rağmen, Avrupa'daki pek çok yerel yönetim katılımcı uygulamalar yürütmektedir (Le Gales, 2002, s. 237-38). Katılımcı yurttaşlığın geliştirilmesi çerçevesinde, YG21 uygulamaları da önemli katkılar sağlamaktadır.

Katılımcı demokrasi uygulamalarında, küreselleşme sürecinde güçlenen aktörlerden en önemlilerinden biri olan STKların rolleri de öne çıkmaktadır. Bir toplumda sivil toplum örgütlenmesinin gelişmişliği ve karmaşıklığı, demokrasinin olgunlaştığının ve kararlı hale geldiğinin göstergesi kabul edilmektedir. STKlar, devletin yerine değil; onun yanında, demokrasi kalitesini geliştirme işlevine sahiptirler ve bu, büyük ölçüde toplumda aktif yurttaşların yetişmiş olması ile bağlantılıdır (Tekeli, 2005, s. 30-31). Liberal-demokratik sistemlerle özdeş hale gelen sivil toplum düşüncesi (Üstel, 1999, s. 77-78), yurttaşların haklarını ve çıkarlarını korumaları açısından demokratik katılımın gerçekleştirilmesinde önemli bir katkı sağlamıştır⁴. Antik Yunan düşünürlerinden modern kuramcılara kadar sivil

⁴ Temelleri Antik Yunan filozoflarına kadar dayandırılabilen sivil toplum düşüncesi, Fransız Devrimi'nin yarattığı ekonomik, politik ve sosyal süreçte yurttaşlık kavramının güçlenmesi ve yurttaşların daha aktif konuma gelmeye başlaması ile gelişmiş ve somutlaşmıştır. Kentleşme, burjuvazinin gelişimi ve özgürlük mücadeleleri bir biriyle bağlantılı, etkileşim halinde ilerlemiş süreçlerdir. Feodal düzenden ulus-devletin güçlenmesine doğru yaşanan değişim, kentlerin ayrıcalıklı (ve yarı özerk) konumlarını öne çıkarmış, kentlerde gelişen zanaat ve ticaret de burjuva sınıfının ortaya çıkışında ve hak arayışlarında etkili olmuştur. Sanayi Devrimi'yle birlikte, yaşanan radikal değişim ve kapitalizmin gelişimi sivil toplum anlayışının yerleşmesinde etkili olmuştur; sanayileşmeyle birlikte kırdan kente göç, yeni toplumsal örgütlenmeleri beraberinde getirmiş, kırsalla bağımlı olarak kesmeyen bu kesimler, kentte kolektif bilinçlenme ve yurttaşlık

toplum kavramı çerçevesinde farklı yorumlar geliştirilmiştir (Doğan, 2002). Modern anlamda üç sivil toplum kuramından bahsedilmektedir: devletten ayrı bir toplum alanını varlığını kabul eden ve sivil toplumun devlet faaliyetlerini yönlendirmesini savunan çoğulcu sivil toplum; devleti toplumdaki birçok örgütten biri sayan ve devletin, toplumsal yaşamın düzenini engellememesini öngören asgari devletçi sivil toplum; devlet ve sivil toplumun iç içeliğine dayanan ve devlet-toplum ilişkisini demokratikleştirme, halkın siyasal katılımını artırma arayışında olan katılımcı sivil toplum (Yıldırım, 2004, s. 48-49).

Sivil toplum, yurttaşları kamusal hayata katılmayı teşvik ederken, demokrasinin kurumsal bir parçası olarak da kabul etmekte; toplumsal, ekonomik, siyasal yaşam alanlarını dolduran gönüllülüğe dayanan tüm örgütlenmeler ve ilişki ağlarını kapsamaktadır (Tosun, 2006, s. 42). Hem hükümetin hem piyasaların gücünü kısıtlamanın temelinde yatan sivil toplum, yurttaş sorumluluğunun gelişmişliği ile demokrasi ve hukukun üstünlüğünün devamını sağlamaktadır (Giddens, 2001, s. 59-60). Rekabete açık, devletin denetiminden bağımsız bir kamusal alan, sivil toplumun temel gerekliliği olarak görülmektedir; bu kamusal alan içinde bireylerin ortak amaçlar için bir araya gelmeleriyle kurulan, özgür iradeleriyle katıldıkları kurumlar da “sivil toplum kuruluşu” (STK) olarak adlandırılmaya başlamıştır (Doğan, 2002, s. 237). Sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıkışıyla, yurttaşların katılımının örgütlenmesi, bireylerin bilinçlenmesi ve örgütlü çoğulcu toplum yapısının oluşturulması açısından önemli adımlar atılmıştır. Kâr amacı gütmeyen bu kuruluşlar, özel amaçlarla bir araya gelseler de kamu yararını ilgilendiren faaliyetleri ağırlık taşımaktadır; bu nedenle dolaylı da olsa siyasal bir etkilerinin olduğu göz ardı edilmemelidir (Arts, 2003, s. 500). STKlar, bireylerin karşılıklı etkileşim içinde hoşgörü, ılımlılık, gönüllülük, uzlaşma, kamusal tartışma pratiği, muhalif görüşlere saygı gibi demokratik siyasal tutumlar edinmelerine yardımcı olurken; bu, demokratik siyasal kültürün gelişmesi ve topluma yayılmasında etkili olmaktadır (Tosun, 2006, s. 56). Bunun için kuşkusuz STKların da demokrasi pratiklerine saygılı olması ve bu pratikleri içselleştirebilmesi önem taşımaktadır.

1960’lı yıllardan itibaren gelişen sivil toplum hareketleri yerelden ulusala ve giderek uluslararası sahneye etki alanlarını genişletmişlerdir. “Küresel düşün, yerel davran” sloganı ile ilerleyen bu etki, küreselleşme sürecinde STKların küresel etkinliklerinin artmasının

---

süreci içinde yeni kültürel çıktılar yaratmışlardır. Bu bağlamda sivil toplumun en aktif olduğu yer de, yurttaşlık bilincinin kazanılmasında etkin rol oynayan kentlerdir (Bookchin, 1999, s. 270-273).

yolunu açmıştır⁵. Günümüzde güçlü STKların sınır aşırı faaliyetleri yaygınlık kazanmaktadır ve uluslararası sistemin önemli aktörleri konumuna gelmektedirler. Bu durum sivil toplum-devlet arasındaki ilişkinin yeniden sorgulanmasına da neden olmaktadır. Sivil toplumun devletten bağımsızlaşarak, onun bazı rollerini üstlenme arayışı ile yurttaşlığın sorgulanması önemli gerilimlere neden olabilmektedir (Üstel, 1999, s. 80-88). Bunun yanında, demokrasinin ulus-devlet ile sınırlandırılmayacağı ve gelişmesi için ulusüstü demokratik kuruluşların inşa edilmesi gerektiği yönündeki görüşler (Giddens, 2001, s. 146) de tartışmaları arttırmaktadır.

Küreselleşme sürecinde güçlenen yeni aktörlerin, politik gündemi belirleme, demokratik katılımı güçlendirme ve karar alma sürecinin bir parçası olma arayışları yönetim politikalarının ortaya çıkışında etkili olmuştur.

1.1.2.2. Küreselleşen Politikanın Öne Çıkardığı Kavramlar: Yerelleşme ve Yönetişim

Küreselleşme, uluslararası bağlamda önemli değişimlere neden olurken, ulusal ve yerel düzeyde de değişimin yansımaları kaçınılmaz olarak görülmüştür. Küreselleşme süreci aynı zamanda yerelin ulusaldan bağımsızlaşarak, sistem içinde bağımsız bir birim olarak hareket edebilmesini kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte yerelin yeniden tanımlanması ve görece bağımsızlaşması, aynı zamanda onun yeni bir mücadele alanına dönüşmesine ve uluslararası rekabetin parçası⁶ haline gelmesine de neden olmuştur. Yerelleşme ise küreselleşme sürecinde ortaya çıkan yeni açılımlardan biri olmuştur.

Yerelleşme başlangıçta küreselleşme kavramıyla çelişkili gibi görülmesine rağmen süreç içinde “birbirini besleyen” ve ortak noktaları da mekan üzerinde, mekanın organizasyonu, yeniden yapılandırılması, yeniden üretimi, sürdürülebilirliği ve yönetimi gibi alanlarda yarattıkları etkiyle ilişkili iki süreç halini almışlardır (Turgut, 2004, s.19). Küreselleşmeyi uzak yerlerinin birbirine bağlanmasını ve kilometrelerce ötedeki bir olayın yereli, yereldeki bir olayın da uzaktaki olayları biçimlendirmesi sağlayan sosyal ilişkilerin yoğunlaşması

⁵ Ulus-devlet, uluslararası sistem içinde belirleyici rolünü, günümüzde küresel düşünen STKlar ve uluslararası kuruluşlar gibi yeni aktörlere paylaşmak zorunda kalmıştır. Özellikle çevre ve insan hakları gibi konularda STKlar, ulusal sınırlarından ötesine geçerek küresel bir bilinç oluşturulması ve küresel işbirliği çerçevesinde önlemlerin alınması açısından etkili rol oynamışlardır. Artık STK'lar küresel düşünüp küresel davranabilmektedir.

⁶ Yerele yansıyan bu rekabetin odak noktasında ilerleyen bölümlere değinileceği gibi kentler yer almaktadır.

olarak değerlendiren Giddens (1990, s. 64), küresel koşulların yerelin belirlenmesinde etkili olduğunu belirtmektedir. Yerellikler arasındaki ilişkinin zaman-mekan ayrımı içinde yeniden kurgulanması gerektiği görüşüne dayanarak “küre-yerelleşme”(glocalisation) kavramını geliştiren Robertson (1997, s. 28-37), küreselleşmenin yerel ile küreselin, evrensel ile tikelin iç içe geçmelerinin sonucunda ortaya çıktığını ve yerelleşmenin küreselleşmenin bir yüzü olduğunu dile getirmektedir. Merkezden bağımsızlığa vurgu yapan yerelleşme, bir yandan küresel piyasaya eklemlenmeyi kolaylaştırmış (Ökmen, 2003, s.176), diğer yandan yerele etki eden pratikler aracılığıyla yerelleşmeden evrenselleşmeye geçişi de mümkün kılmıştır (Tekeli, 2002, s.7-8). Evrenselleşme bir bakıma ekonomik, politik ve kültürel bağımlılığın da artmasında etkili olmuştur. Yerelleşme, yerel kültür ve kimliğin yeniden güçlenmesini sağlayan bir araç olmuştur; fakat bu durum yeni çatışmaların⁷ ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Küreselleşme sürecindeki politik değişim içinde ulus-devletin etkisinin aşınmasının yanında yerel birimlerin daha bağımsız hareket edebildiği bir ortamın yaratıldığı görülmüştür. Yerel, giderek ulusaldan bağımsızlaşarak küresel bütünün parçası haline gelmeye başlamıştır. Tüm bunlar mekansal değişim, mekanın yönetimi ve organizasyonu sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Yerelin özerkliğinin arttığı ortamda yönetim açısından da dönüşüm kaçınılmaz olmuştur.

Ulus-devletin rolünün sorgulandığı, ulusal egemenliklerini bölgeler ve kentlerle daha çok paylaşma zorunluluğunda kaldığı küreselleşme sürecinde(Keleş, 2006, s.57), yerel yönetimlerin işlevleri yenilenmeye, sürecin gerekliliklerini karşılar hale getirilmeye çalışılmıştır. Artan küresel rekabet içinde yerel yönetimler, demokratikleşme eğilimlerini karşılayabilecek kapasiteleri yanında etkin hizmet birimleri olarak ön plana çıkmaktadırlar (Gökçe, 2003 s.220). Yerel kurumlar, hizmet kuruluşları olmanın yanında, aynı zamanda demokratik siyasi kurumlar olarak yeni işlevler üstlenmektedirler (Ökmen, 2003, s. 4). Bu bağlamda temsili demokrasinin küreselleşmeyle gelen değişimlere cevap vermede yetersiz kaldığı görüşü ile uzlaşmacı, katılımcı, çoğulcu demokrasi anlayışının somutlaştırılması çabası örtüşmektedir(Tekeli, 2002, s. 13). Bu çabanın uygulamaya geçirilmesi için en uygun mekanlar da yerel yönetimler, daha da daraltılırsa kent yönetimleri olmuştur. Merkezi idarenin; bürokratik ağırlığı, yolsuzluklar ve yerel sorunlara uzaklığı gibi nedenlere dayanılarak, daha etkin bir yönetim oluşturabilmek açısından, yetkilerinin önemli kısmını

⁷ Bu çatışma yerelin ulusal bütünden farklılığının vurgulanmasıyla alevlenebilmektedir. Bunun yanında yerel birimler içinde de farklı yerellikler ortaya çıkabilmektedir. Bu durumdan en çok etkilenen ise bireylerdir. Küreselleşme sürecinde bireyler aynı anda birden çok yerelliğin parçası haline gelmeye başlamışlar; bu durumda ulus-devletteki yerelin konumundan farklı olarak daha bağımsız, kapasitesini geliştiren, öğrenen ve uluslararası işbölümü içinde pay sahibi olabilen konuma gelmişlerdir (Tekeli, 2004, s. 35).

yerel otoritelere devretmesi, siyasal gücün desantralize edilmesi gündemdedir(Ünsal, 2004, s. 42). Bu işlevlerin yoğunlaşması özellikle kentsel alanların kullanımında değişim yaratırken, hizmetlerin çeşitlenmesi farklılaşmayı ve uzmanlaşmayı gerekli kılmaktadır; yerel çevrenin ihtiyaçlarıyla sınırlandırılmayacak bu gereklilikler kentsel hizmetlerin uluslararası boyutta gerçekleştirilmesine bağlanmaktadır; bu durum da “küreselleşmeye açık, yerelleşmeyi özendiren kentsel yapıların” ortaya çıktığı belirtilmektedir (Emrealp’ten aktaran Ökmen, 2004, s. 5).

Berner ve Theodore, küreselden başlayarak yerele doğru genişleyen yeniden yapılanmanın sermaye hareketleri aracılığıyla gerçekleştiği durumu “kentsel alanın neoliberalleşmesi” ya da “neoliberal yerelleşme” olarak adlandırmaktadırlar (aktaran Geddes, 2006, 78). Bu süreçte, merkezi yönetimin etkisindeki eski yerel yönetim anlayışı, özelleştirmeye birlikte rekabetçi ve şirket temelli yeni stratejilerle değişmektedir; sermaye yandaşı, piyasaya bağımlı ve kar artırımına yönelik politikalar ile neoliberalizm paralelinde bir model oluşturulmaktadır (Geddes, 2006, s. 78). Bu modelin yönetime yansımaları ise yönetim ilkesinin yürürlüğe konmasıdır. Yerelin özerkliğini garanti altına alacak ve esnek yönetim modelini temel alacak çoğulcu ve katılımcı yönetimlerin oluşturulması çabaları, yönetim kavramının da gündeme girmesiyle, bürokrasi, özel sektör ve sivil toplumun yönetime ortaklıklarını ön plana çıkarmaya başlamıştır (Emrealp, 2005, s. 41).

Yönetişim kısaca; verimlilik, sorumluluk, katılım, şeffaflık, açıklık ve etkinlik ilkeleri çerçevesinde geliştirilen; kamu kesimi, özel sektör ve sivil toplum işbirliğine dayanan bir yönetim anlayışı olarak tanımlanmaktadır. Dünya Bankası kaynaklarında “ulusal konuların yönetimi için politik gücün kullanımı” olarak ifade edilen yönetim kavramı yanında etkin kamu hizmeti, bağımsız yargı sistemi, hesapverebilir yönetim, bağımsız kamu denetçisi, hukuka ve insan haklarına saygılı yönetim, çoğulcu kurumsal yapı ve bağımsız basın gibi ilkeler “iyi yönetim”in temeli olarak gösterilmektedir. Yönetişim anlayışı hem kamu yönetimi hem de işletme yönetimi alanlarında kabul edilen ve uygulanan bir sistem olmasına rağmen uygulama alanına göre değişiklikler görülmektedir. Rhodes’a (1996, s. 652-657) göre yönetim kavramı farklı şekillerde kullanılmaktadır. Altı başlık halinde sıralanan bu kullanımlar; minimal devlet, şirket yönetimi, yeni kamu yöneticiliği, iyi yönetim, sosyo-sibernetik sistem, kendiliğinden organize olan ağlar şeklindedir. Bu bağlamda devletin değişen rolü, yeni aktörlerin yönetime katılma çabaları ve kamu yönetimi içinde yaşanan dönüşüm çerçevesinde iyi yönetim ile yurttaşların kendileri hakkında alınan kararlara etkin

katılımı öngörülmüştür. Bu bağlamda yönetişimin devlet ve toplum arasındaki ilişkiyi “eşitlerarası” ve “karşılıklı bağımlı” bir ilişki olarak gördüğü ve yöneten-yönetilen ilişkisinden çok “birlikte yönetimden” söz edildiği belirtilmektedir (Bayramoğlu, 2005, s. 31). Merkezi yönetim anlayışı içinde bunun olanaksız kabul edilmesi, merkezdeki yetkilerin bir kısmının yerele devredilmesinde ve yerel yönetimlerin yetki ve görevlerinin genişletilmesi sürecinde etkili olmuştur (Palabıyık, 2003, s. 227).

Merkezi yönetimin yetkisinin sınırlandırılmasıyla yerel karar mekanizmalarında “çok aktörlü yönetim” anlayışı hakim kılınmaya çalışılmıştır. Özel sektörün etkisinin giderek arttığı bu dönemde, kamu yönetiminde yaşanan aksaklıkların ve bürokrasiye bağlanan verimsizliğin giderilmesi için, devlet merkezli yönetimden toplum merkezli yönetime geçiş arayışlarında (Palabıyık, 2003, s. 226) yönetişim bir çıkış yolu olarak algılanmıştır. Kamu kesimi, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörü bir araya getiren yönetişim anlayışının katılımcılar arasında karşılıklı güvene dayalı yeni bağımlılık ilişkileri kurulmasını sağladığı; geliştirilen işbirliğinin, uygulamaların ve kaynak aktarımlarının belirlenmesinde pazarlık ve oydaşma (concensus) sürecini öne çıkardığı iddia edilmektedir (Çoşkun, 2003, 46). Bu bağlamda ulus-devletlerin işlevinin, uluslararası “idareye” daha çok katılan, ama daha az “egemen” birimler olarak “ulusüstü ve ulusaltı yönetişim mekanizmalarının sorumluluklarını tanımlamak ve meşrulaştırmak” olduğu belirtilmektedir (Hirst ve Thompson, 2003, s. 204).

Yönetişim politikaları çerçevesinde temsili demokrasinin yetersizliğinin tartışılmaya başlaması, yurttaşların aktif konumda olduğu, oydaşmaya dayalı katılımcı ve çoğulcu demokrasi fikrini geliştirmiştir. Yönetişim ilkesinin uygulanması için farklı kesimlerden baskıların arttığı bu süreçte güçlenen ise sivil toplum anlayışı olmuştur. Yönetişim ilkesinin uygulanmasıyla birlikte sosyal ve politik rollerinin güçlenmesinin yanında etki kapasitelerini de arttıran sivil toplum kuruluşları aktif olarak yönetimin, özellikle de yerel yönetimlerin, parçası haline gelmeye başlamıştır. Yerelleşmeyi güçlendiren, sivil toplumun yönetişim ilkeleri çerçevesinde karar alma mekanizmalarına katılımını sağlayan temel platform ise YG21 projeleri çerçevesinde kurulmuştur. Bu bağlamda YG21 projelerinin uygulamaya konması yönetişim ilkesinin somutlaştırılması olarak da görülebilir.

Sonuç olarak küreselleşme sürecinde yerelleşmenin ve yönetişim anlayışının ön plana çıkması yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasında etkili olmuştur. Yönetişim kavramı çerçevesinde özellikle devletin değişen rolü ile ilgili tartışmalar önem taşımaktadır (Bayramoğlu, 2005; Güneş, 2004, s. 42-53). Bunun yanında katılımcı, açık, şeffaf ve

hesapverebilir bir yönetim yapısı öngörmesi ve tüm kesimler arasında etkileşim ve etkin katılım oluşturma düşüncesi olumlu katkılar sayılabilir. Yine de devletin uluslararası piyasa müdahalelerine açıklığını engellemek ve sivil toplumun güçlendirilerek etkin katılımını garanti altına almak için bilinçli ve sorumlu yurttaşların varlığı büyük önem taşımaktadır. Bu artılara rağmen, farklı kesimler arasında karşılıklı güvenin sağlanabilmesi, çıkar çatışmaları göz önünde tutularak, zor görünmektedir. Farklı kesimlerin (özellikle özel sektörün) kendi çıkarlarını ön planda tutma ve diğerlerine kabul ettirme arzusu uzlaşmayı zorlaştıracaktır. Öte yandan pazarlıklar ve karşı tarafa ödün verdirme uğraşları kaynakların da daha güçlü ve etkin olan lehine paylaşılacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. Küreselleşme sürecinde özel sektörün daha da güçlenmesi, özellikle sermaye sahiplerinin ekonomik gücü politik manipülasyon aracı olarak kullanabilmeleri, yönetim anlayışı çerçevesinde yönetimde hangi kesimin etkin ve söz sahibi olacağını da belirlemektedir. Örneğin, ulusal sınırları aşan sermaye hareketleri, yönetimde esneklik sağlayan yönetim uygulamalarını desteklemektedir; yatırımları için yönetim politikaları önemli bir fırsat yaratmaktadır.

Yönetim devlet-özel sektör-sivil toplum üçgeninde oydaşmacı şekilde kararlar alınmasını öngörse de, uygulamalar özel sektör ayağının, kararları etkilemede en güçlü birim olduğunu göstermektedir. Sivil toplumdaki kararların onaylayıcısı olması beklenirken, devletin de koordinasyonu sağlayan birim olması öngörülmektedir. Öte yandan bu güne kadar karar mekanizmalarına dahil edilmemiş, dışlanmış kesimlerin, emekçilerin, işçilerin yönetim mekanizmalarıyla yönetime ne kadar ortak olabilecekleri tartışmalıdır. Günümüzde neoliberal politikaların işçilerin ve çalışanların haklarında kısıtlamalar yarattığı bilinmektedir; bunun yanında özellikle demokrasi geleneğinin yerleşmediği gelişmekte olan ülkelerde emekçi kesimlerin örgütlenmeleri önündeki kısıtlamalar da aşılamamaktadır. “Yeni bir siyasal iktidar modeli ortaya koyan yönetimin, işçileri bir sınıf olarak dışlarken, birey olarak belli ilişkiler ağlarıyla içermekte ve bu yolla yeni bir devlet ve toplum ilişkisi kurumsallaştırılmaktadır” (Bayramoğlu, 2005, s. 29). Bu durum ortak mücadele ile toplumsal çıkarların korunması yerine bireysel çıkarları ön plana çıkaran anlayışın tüm sistemde etkisini güçlendirdiğinin de göstermektedir. Bu anlayışın yerleşmesinde etken olan en önemli neden ise küreselleşen kültürdür.

1.1.3. Küreselleşen Kültür

Küreselleşme kavramı, politik ve ekonomik içeriğinin yanında, sosyolojik bir öneme de sahiptir. Küreselleşme süreci sıradan insandan en organize gruplara dek toplumsal hayatı tüm yönlerden etkilemektedir. Küresel dönüşümde ekonomik ve politik değişimi tamamlayan, küreselleşmenin belki de en belirgin unsuru ise kültürel değişimdir. Kültür tarih boyu farklı gelişim evreleri geçirmiş, farklılaşan yerel, ulusal ve evrensel kültür öğeleri ortaya çıkmıştır. Robertson (1999, s. 61), günümüzde kültürün hem analitik hem de eleştirel kullanımlarının olduğunu vurgularken, zaman ve mekanda meydana gelen değişimler ile kültürün, toplumsal yapıdan ve bireylerden özerkleşmesiyle doğan “farklılaşmadan” bahsetmektedir. Küreselleşme sürecinde bir yandan ulusal alan içinde yerel farklılıklar ön plana çıkartılırken diğer yandan yerel ve ulusal farklılıkları ortadan kaldıracak küresel bir benzeşme süreci yaşanmaktadır.

Ekonomik küreselleşmenin olduğu yerde kültürel küreselleşmenin de olacağından bahseden Berger (1997), kültürel küreselleşmeyi dört ayrı süreç ve olgu olarak ele almakta, bunların eşzamanlı yaşanan, birbiriyle bağlantılı, nüfuz ettikleri yerel kültürlerle etkileşim içinde olduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda küreselleşme dört farklı kültür yaratmıştır: Davos kültürü-uluslararası iş dünyası kültürü, Mcdonald’s kültürü-küresel popüler kültür, uluslararası akademisyenler klübü-dünya aydınlar kültürü, Evanjelik Protestanlık-popüler din kültürü. Bu algılamaların ortak özellikleri ise temelde Batı kökenli oluşları ve İngilizce ile bağlarıdır. Bu çerçevede küreselleşmenin kültürel yönünün ekonomik ve siyasal boyutun yarattığı etkiyle de ilintili olduğu görülmektedir. Bu süreçte küresel güç konumundaki ABD’nin kültürel anlamda da baskın hale gelmeye başladığı görülmektedir (Berger, 2003, s. 10); çoğu Amerikan kökenli yeni kültürel birimler aynı zamanda küreselleşmenin simgeleri ve küreselleşen kültürün ihraç malları haline gelmişlerdir. Bu durum kültür emperyalizmi tartışmalarının alevlenmesine de neden olmaktadır.

Büyük güçler, sömürgeleşme yarışını hızlandırdıkları 18 ve 19. yüzyıllarda, koloni kurdukları bölgelerin halklarını da zihinsel, dilsel ve dinsel anlamda dönüştürme, “uygarlaştırma” ve kendilerine benzetme sürecine girmişlerdir. Koloni halkları, politik ve ekonomik olarak sömürge yönetimi altında olmanın yanında kültürel anlamda da bağımlı kılınmışlardır. Küreselleşme sürecinde emperyalizm tartışmalarının yoğunlaşmasının en önemli nedeni de bağımlılıkların artması ile ilgilidir. Küreselleşme, teknolojik ilerleme yoluyla mal ve hizmetlerin sınırsız dolaşımını garantilerken; farklı bölgeleri, halkları,

ideolojileri, ekonomik sistemleri birbirine yaklaştırmaktadır(Ökmen, s. 28). Bu, bir yandan dünyanın farklı bölgelerindeki kültürlerin karşılaşması sağlarken, bir yandan da farklı kültürlerin birbirlerini dönüştürmeleri sürecini başlatmıştır. Bu süreçte egemen kültürün yansımaları önem taşımaktadır; bu yansımalar kültürel algılamaların benzeşmesinde etkili olurken, yerel kültürlerin değişim içine girmeleri de kaçınılmaz olmuştur ve “McDonalddlaşma” olarak adlandırılan durum ortaya çıkmıştır. Bu durum “tüketici odaklı” ve “kitle tüketimini özendiren” (Yan, 2003, s. 37) popüler kültürün yükselişi olarak da adlandırılabilir. Amerikan menşeli, küresel markalı mallar ve tüketim alışkanlıkları tüm dünyada yaygınlık kazanırken, popüler kültür giderek küreselleşme ile “Amerikanlaşma”nın koşut olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Bunun yanında -Amerika çıkışlı ve küreselleşen-kültür öğelerinin belli bir yerelleşme sürecinden geçtikleri de belirtilmektedir (Hunter ve Yates, 2003, s. 330). Örneğin, küresel şirketler buldukları bölgedeki yerel alışkanlıkları da dikkate alacak şekilde, farklı ürünler piyasaya sürebilmektedir. Bu durum bir yandan küresel kültürün sembollerinin belli bir yerelleşme sürecinden geçtiğinin ve popüler kültürün de farklılaştığının göstergesi olabilir; fakat aynı zamanda önemli bir pazarlama yöntemi olduğu da unutulmamalıdır. Bu sayede yerel alışkanlıklar, popüler kültürün yansımaları ile daha kolay dönüştürülebilmektedir.

Öte yandan farklılıkların, küreselleşmenin kültürel homojenleştirici etkisi karşısında, küreselleşmenin heterojen yönü olarak, kültürün hareketliliğinin postmodern hassasiyetine atıf yapan “melezleşme” olgusunu öne çıkardığı belirtilmektedir. Bu bağlamda melezleşme, Asya, Afrika, Amerika, Avrupa kültürlerinin küresel bir karışımı olan küresel kültürü yaratmaktadır (Nederveen Pieterse, 2004, s. 42, 77). Bu süreç farklı kültürlerin, aralarında egemenlik ilişkisi kurulmadan birbirlerini dönüştürmelerine olanak sağlamaktadır (Kömeçoğlu, 2001, s. 25), yaşanan küresel hareketlilik kültürlerin etkileşimini arttırmakta ve iç içe geçmelerini kolaylaştırmaktadır. Kültürel küreselleşme dünyanın farklı köşelerinde insanlar arasında bir etkileşim oluşturmaktadır. Küreselleşen dünyada ortak semboller, imgeler ve imajlar aracılığı ile zihinlerde benzer algılamalar ve ortak davranış kalıpları gelişmektedir. Gelişen ortak zihinsel kodlar, bireyi küreselin bir parçası olabilmesi için diğerleri gibi davranmaya zorlamaktadır. Aynı malları tüketen, aynı markaları kullanan, aynı şeyleri izleyen; ortak imajlar ve semboller ile benzer tüketim alışkanlıkları kazanan bir örnekleşmiş bireyler yaratılmaktadır. Yaygınlaşan tüketim kültürü aynı zamanda toplumsal değerleri geri plana itmekte, bireyin artan bencilliği tüketim kaygılarıyla ön plana çıkmaktadır (Hacısaihoğlu, 2000, s. 70-71).

Küresel etkileşimleri ve simgelerin giderek daha geniş kesimlere/alıcılara ulaşmasını sağlayan en önemli araç ise medyadır. Harvey'in belirttiği gibi iletişim teknolojisindeki gelişme simge yaratımında etkili olurken; medya aracılığıyla yaygınlaşan, “batılı yaşam tarzını” yansıtan küresel sembol ve imajlar yerel kültürlerin dönüşümünde ve çeşitliliğin azalmasında etkili olmuştur(Liebetruth, 2004, s. 49). Bunun yanında bireylerin kimliklerini kazanmaları ve kendilerini ifade etmelerinin en önemli aracı olan dil de, benzerliğin ve küresel kültür öğelerinin yaygınlaşmasında etkin rol oynamaktadır. Küresel anlamda ortak dil olarak kullanılan İngilizce, aynı zamanda barındırdığı egemen kültürün değer yargıları ile küresel kültür anlayışının yayılmasında, önemli rol oynamaktadır (Berger, 2003, s. 11).

Robertson (1999), küreselleşmeyi farklı yaşam alanları arasındaki etkileşim süreci olarak değerlendirirken, küresel-yerel etkileşimine dikkat çekmiştir. Bu çerçevede küreselleşme ile dünya küçülürken aynı zamanda “küresel bütün” algılaması, bir “küresellik” bilinci güçlenecektir (Robertson, 1999, s. 21). Küreselleşme sürecinin sağladığı imkanlar farklı kültürlerin tanınmasını, birbirleriyle iletişime geçmesini sağlamıştır. Bu bağlamda insanların renk-dil-din-ırk-cinsiyet farkı gözetilmeksizin eşitliği, dünyanın geleceği için ortak duyarlılıkların ve eylemlerin oluşturulması söz konusu olmalıdır. Mevcut durumda ise dünya sorunlarına duyarlı ortak hareketlerin varlığına rağmen, küresel düzeydeki genel kabullerin benimsenmesi ve farklılıkların benzeşmesi süreci daha ağır basmaktadır. İletişim ve ulaşım teknolojisindeki yenilikler sayesinde gerçekleşen bu durum, insanları ve toplumları birbirine yaklaştırmıştır. Bu süreçte farklı kültürlerin karşılaşması yeni sorunlar da yaratabilmektedir; farklı kültürler arasında çatışmaları alevlenmekte, mikro-milliyetçilikler körüklenmektedir. Küreselleşme sürecinin temel belgelerinden biri olan S. Huntington’un “Medeniyetler Çatışması” kuramı ile de kültürel ayrımları belirginleştirilmekte ve güçlendirilmektedir. Sınırları ortadan kaldıracığı, demokrasinin işlerlik kazanacağı, farklılıkların azalacağı iddiasındaki küreselleşme süreci yeni “ötekiler” yaratmaktadır.

Kısaca, “çok boyutlu küreselleşme fenomeni” (Tomlinson, 2004, s. 26) içinde kültürel küreselleşme görüntüleri(imaj) ve semboller aracılığı ile yaratılırken, farklı kültürler küresel olarak akmakta, insanların hareketliliği ile kültürel hareketlilik de artmaktadır (Aslanoğlu, 2000, s. 165). Küresel kültür, özellikle iletişim yollarının çeşitlenmesi ve kolaylaşması ile yaygınlaşan ortak semboller, imgeler ve imajlar aracılığı ile zihinlerde benzer algılamalar ve ortak davranış kalıpları geliştirmektedir. Bununla birlikte ortaya çıkan yeni algılamalar ve tüketim alışkanlıkları farklı yerel kültürlerin, küresel gücün kültürel ihraç malları yoluyla,

benzeşmesine neden olmaktadır; çeşitliliği azaltan standartlaşma ve sıradanlaşma bireyden mekana tüm birimleri etkilemektedir. Aynı gündemi takip eden insanların fiziksel uzaklığa rağmen bir kabiledaki gibi ortak bir bütünün parçaları olduklarını düşünerek dünyayı da bir bütün olarak algılayacaklarını öne süren Mc Luhan'ın (McLuhan-Powers, 1992) belirttiği gibi dünya giderek “küresel bir köy” haline gelmektedir. Bu küresel köydeki kültürel çatışmalar da gittikçe derinleşmektedir. Öte yandan dünya tarihi boyunca kültürel homojenleşmeden çok, kültürel farklılaşmaya veya karmaşıklığa bir yönelim olduğunu belirten Wallerstein (1998, s. 251), dünya kültürü yaratma girişimleri içinde ulusal veya etnik veya bir başka partikülaristik kültür biçimine sarılmanın da doğru olmayacağını; fakat her ne olursa olsun kültürel direnmenin hep varolacağını belirtmektedir (Wallerstein, 1998, s. 245-264).

Küreselleşme, iç içe geçmiş farklı boyutlarıyla, çokyönlü bir etki yaratmaktadır. Bu bağlamda en köklü ve en kolay gözlemlenebilen dönüşüm kentler ve çevre üzerinde görülmektedir.

1.1.4. Küreselleşen Dünyada Kentler ve Çevre

Küreselleşme sürecinde dünyanın tek bir mekan olarak algılanmaya başlaması, merkezden-çevreye, ulusaldan-yerele kadar tüm mekanların değişim içine girmesini hızlandırmıştır. Kültürel yaşam alanları dönüşürken, fiziksel yaşam alanları da dönüşüme kayıtsız kalamamaktadır. Bu bağlamda küreselleşme sürecinin çevreye, kente ve kentleşmeye etkileri, diğer boyutlarıyla da bağlantılı olarak değerlendirilmelidir. Kentleşme, ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişimlerle bağlantılı bir olgu (Keleş, 2006, s. 23) olduğu için, kent de küreselleşme sürecinde değişime uğrayan mekanların en önemlisidir; yerel kimliğinin yanında ulusal kültür içinde de önemli yere sahip olan kentler, bu bağlarından soyutlanarak küresel özellikler kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda küreselleşme, somut dönüşümü kentler üzerinde yaratmıştır. Çevre, bu perspektiften ele alındığı zaman, gelişen kentlerin tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Aslında ekolojik sorunların tüm dünyayı tehdit eden ortak bir soruna dönüştüğünün anlaşılmasında, küreselleşme süreciyle gelişen bilgi dağılımının etkisi önemlidir. Bununla birlikte ekolojik sorunlarının büyümesinde kapitalist sistemin yaygınlaşmasının temel etken oluşu, küreselleşmenin yarattığı çelişkiler arasındır.

1.1.4.1. Küreselleşmenin Kentlere Etkisi ve Dünya Kenti Kavramı

Kent, temel yerleşme birimlerinden biri olarak toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel hayatın gelişiminde tartışılmaz en önemli role sahiptir. Tarımsal ve endüstriyel üretimin denetim ve dağıtım noktası olan kentleri kırsal alandan ayıran özellikler kentlerin gelişim dinamikleriyle de eşitir. Nüfus yoğunluğu, niteliği ve çeşitliliği; üretim sektörlerinin farklılaşması, işbölümü ve uzmanlaşma; değişen alışkanlıklar; sosyal ve siyasi örgütlenmenin gelişmişliği kent-kır ayrımının temel değişkenleridir. Yaşayan bir organizma olan kent, farklı gelişme aşamalarından geçerek günümüzdeki işlevini kazanmıştır. Öte yandan sürekli değişim içindeki kent, kentte yaşayanların (kentlilerin) ekonomik, toplumsal ve kültürel yönden gelişimini de sağlayan bir oluşumdur. Kentleşme sürecinde kentler, toplum yapısında artan işbölümü, örgütlenme ve uzmanlaşma yaratmakta, kente özgü insan ilişkileri ve davranışları ortaya çıkmaktadır(Keleş, 2006, s. 24).

1.1.4.1.1. Küreselleşmenin Kente Etkileri

Avcı-toplayıcı insanın tekerlek gibi ilk buluşları ve hayvanları evcilleştirmesiyle başlayan süreç, madenin kullanımıyla birlikte aletli tarıma ve yerleşik yaşama geçişe zemin hazırlamıştır. Tarım devrimi ile birlikte yerleşik hayata geçişle kurulmaya başlayan ilk kentler, tarımsal üretimin kontrol ve dağıtım merkezleri olmanın yanında tarım dışı üretimin de yapıldığı mekanlar haline gelmiştir (Kıray, 2007: 153). Neolitik dönemden Ortaçağa kadar kentlerin işlevinde büyük bir değişim yaşanmamıştır; bununla birlikte Ortaçağ'ın kendine özgü yapılanması içinde kentler, zanaatçıların ihtiyaçları doğrultusunda şekillenirken, belli bir üretimde işlevsel olarak uzmanlaşmış atölyelerle dolu kentler ortaya çıkmıştır (Hatt-Reiss Jr, 2002, s. 29). Kentlerin gelişiminde önemli bir diğer süreç de ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla yaşanmıştır. Bu döneme kadar görece daha bağımsız ve kapalı yapılar içinde yer alan kentler, merkezi devletin gelişimi ile özerkliğini kaydederken ulusal bütünün parçaları olarak kentlerin birbirleriyle bağlantısı sağlanmıştır (Bookchin,1999, s. 250-58). Bunun yanında, Yunan ve Roma kentlerinden beri kent ve kır arasında, belirginleşen kültürel farka rağmen, devam eden kent ve arbtölgesinin –yani kırsalın- mekansal bütünselliği ayrılmaya başlamıştır (Holton, 1999, s. 13-27). Bu süreçte kentlerin öne çıkmaya başlayan bir diğer işlevi de entellektüel anlamda merkezi konuma gelmeleri, fikir akımlarını doğuracak örgütlenmenin sağlanmasıdır. Eşitlik ve özgürlük ideallerine dayalı Fransız Devrimi, ardından 1830 ve 1848 hareketleri ile Paris Komünü, kent merkezli, kentli örgütlenmeler içinde gelişerek yayılan hareketler olmuştur. Fransız Devrimi, fikir akımlarının ve toplumsal

hareketlerin gelişiminde dönüm noktası olurken, ardından tüm dünyayı etkileyen ve hızlı bir değişim yaratan ise Sanayi Devrimi olmuştur; sanayileşmeyle ortaya çıkan yeni üretim ilişkileri, işbölümü ve toplumsal yapılanma toplumsal hareketleri de hızlandırmıştır.

Sanayi Devrimi ile gelişen kapitalizm, kentlerde yaşanan köklü dönüşümde etkili olurken, yeni yapılanmayı da beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan sanayi kenti, geleneksel kent örgütlenmesini ve mimarisini kökten değiştirmiştir. Kurulan fabrikalar ile üretim merkezleri kente taşınırken ticaretin kontrolü de yine kentlerden sağlanmıştır. Sanayileşme ile gelişen kent kalabalıklaşırken kırsal doğru yayılmaya başlamıştır; bu mekansal olarak kentin kırsal ile tekrar bütünleşmesine neden olmuştur. Kentlerin üretim ve ticarete merkezi konumlarını güçlendirmeleri ile sermaye birikim ve dağıtım noktası olmaları, kentte yeni iş imkanlarının doğmasını sağlarken, kırsal kesimde makineli tarımın yaygınlaşması ile işsiz kalan kesimlerin kente göçü de arttırmıştır. Kentlerin dışında kurulan fabrikalar çevresinde yeni işçi yerleşim alanları ortaya çıkması (Karaca, 1995, s. 19) bir yandan kentin kırsal doğru yayılmasına neden olurken diğer yandan kırsaldan kente göç edenlerin yeni yerleşim alanını oluşturmuştur. Sanayi Devrimi sonrasında kırsaldan kente doğru hızlanan göç, kentin görüntüsünü de değiştirmeye başlamış, planlı alanların yanı sıra gecekondu ya da çöküntü alanları da genişlemeye başlamıştır. Öte yandan, kent, büyüyen çelişkilerine rağmen, modern yaşamın merkezi haline gelmiştir. Bu nedenle kente göç, modern yaşamın parçası olma isteğiyle de ilintili hale gelmiştir.

Latin Amerika, Güneydoğu Asya, Afrika'da yer alan gelişmekte olan ülkelerde ise kentleşme dinamiklerinde farklılıklar görülmektedir. Pek çoğu eski sömürge olan, 1945'ten sonra bağımsızlıklarına kavuşmaya başlayan bu ülkeler, eski sömürgeci güçlere karşı durabilme çabası içine girmişlerdir. En önemli dezavantajlarının dışa bağımlılık olması göz önüne alındığında, bu bağımlılığı azaltmak için 1970'li yıllarda çeşitli kalkınma politikaları üretilmiştir. Sanayileşme ile kalkınacak bu ülkelerin bağımlılık ilişkilerinden kurtulabileceği öngörüsüne rağmen gelişmekte olan ülkelerin sorunları halen çözümlenebilmiş değildir. Özellikle gelişmiş ülkelerin teknolojik atılımları, gelişmekte olan ülkelerin bağımlılık döngüsünden kurtulmasını engellemektedir. Bu çerçevede gelişmekte olan ülkelerin sanayileşme ve ona paralel ilerleyen modernleşme çabalarında yaşadıkları çelişkiler, bu sürecin bir tamamlayıcısı kentleşmede de kendini göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki kentleşme arayışları, gelişmiş ülkelerdeki süreçten belli yönlerden farklılık göstermektedir. Sanayinin yavaş gelişmesi, Batılı teknolojiyi geriden takip etme ve toplumun

geleneksel yapısındaki yavaş değişim kentleşmede de sorunlara neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde kentleşme düzenli yerleşmeler arasında karşılıklı ilişkilerin sürdüğü ve büyüklük kademelenmesine göre gelişen metropolitenleşme şeklinde oluşurken, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde ise çevresindeki yerleşmelerden daha büyük ve onları beşeri ve ekonomik yönden küçülten tek hakim kent şeklinde gelişmiştir (Kıray, 2007, s. 152). Diğer kentler ve bölgeler üzerinde hakimiyet kuran bu tek kent, çevresini de kendisine bağımlı kılmaktadır; bu bağımlılık çevreden merkeze yani hakim kente göçü de beraberinde getirmiştir. Ekonomik büyüme olmaksızın gelişimini sürdüren kentleşme süreci, kırsal kesimin tarımsal verimliliğini de azaltmıştır; bu çerçevede gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan “aşırı kentleşme” emeğin yoğun olduğu sanayileşememiş, yoksulluğun yönlendirdiği kentler yaratmıştır (Davis, 2007, s. 27-31). Heterojen yapıdaki kentte, göçle birlikte ilerleyen kentleşme, kentli profilini değiştirirken, çarpık kentleşme, gecekondulaşma gibi önemli sorunları ortaya çıkarmıştır. Kentlerde bu kitleyi iş sahibi yapacak yeterli üretim alanı olmaması sonucunda işsizlik ve artan sefalet kente uyumu zorlaştıran bir durum yaratmıştır (Karaca, 1995, s. 22). Sonuçta kentler giderek barındırabileceği kapasitenin üstünde nüfusa sahip olmuştur. Bu durumda, sanayileşme çabasının sürdüğü fakat ekonomik sorunlarının aşamadığı kentlerde kaynakların kullanımı sorununu ortaya çıkmıştır. Kaynak paylaşımında yeterli payı alamayan, altyapının olmadığı yerlerde yaşayan, temel sağlık ve beslenme ihtiyaçlarını tam karşılayamayan, kırsal bağlarını koparmayarak kırsal alışkanlıklarını kentte de sürdürme arayışına giren, kentle bütünleşemeyen, örgütlülükten uzak, dışlanmışlık hissi içinde kentlileşemeyen, ilkel topluluklar gibi bir arada yaşama içgüdüleri ile belli bölgelerde toplanmış kesimler ortaya çıkmıştır. Sonuçta gecekondu semtleri, kentlerden daha hızlı büyümekte ve kalabalıklaşmaktadır; kent de kırsal doğru ve kırsal yok eden büyümesini sürdürmektedir. Bu bağlamda, 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Habitat II Konferansı’nda kentsel ve kırsal kalkınmanın birbiri ile bağlantısı vurgulanmaktadır. Altyapı, kamu hizmetleri ve istihdam olanaklarının kırsal kesime doğru yaygınlaştırılması bu bölgelerin çekiciliğini arttırmanın yerleşim yerleri arasında bütünleşmiş bir ağ kurmak ve kente göçü azaltmak açısından önem taşıdığı belirtilmiştir⁸ (md. 6). Aynı zamanda kendilerine özgü problemleri olan ülkeler ve bölgelerdeki insan yerleşmelerinin küresel

⁸ Özellikle kadınların, gençlerin, engellilerin politik, ekonomik ve sosyal hayatta daha aktif rol oynamaları için program ve projeler geliştirmeleri üzerinde durulmuştur (md.7). Bunun yanında sürdürülebilir insan yerleşimlerinin önemi çerçevesinde kentlilerin tam ve eşit katılımın sağlanması; yasal mülkiyetin güçlendirilmesi, ayrımcılığa karşı koruma ve tüm insanlar ve aileleri için eşit bir şekilde konut bulma ihtiyacının ortaya konması kent sorunlarının uluslararası gündeme yansımalarının göstergesidir (md 8.).

meydan okumalarla karşı karşıya oldukları ve bunlarla kendilerine özgü yöntemlerle baş etmek durumunda oldukları dile getirilmiştir.

Tarih boyunca kentler, teknolojik ilerlemeye bağlı olarak değişim geçiren ana mekan konumunda olmuşlardır. Özellikle sanayileşmenin başlangıcı, kentleşme sürecinde dönüm noktası olmuştur. Sanayileşme ile gelişen, büyüyen ve kalabalıklaşan kent yeni sorunlarla da karşı karşıya kalmıştır. Sanayileşme sürecinin yarattığı sorunlar aşılamamışken, küreselleşme ile kentleşme süreci yeni bir sarsıntı yaşamıştır. Kentlerin yapıları ve işlevleri, küreselleşmenin politik, ekonomik ve kültürel etkileri ile yeniden şekillenmeye başlamıştır. Sermayenin, malların, insanların ve sembollerin hareketliliğini sağlayan küreselleşme süreci kentleri de durak noktaları haline getirmiştir. Kentler, yerleşilen mekanlardan çok sürekli hareket halindeki bir küresel toplum için mola yerleri, belli bir süre zaman geçirdikten sonra terk edilecek mekanlar olarak algılanmaya başlamıştır. Bu durum kentlerin de, tüketilecek metalar arasında yerini almasına ve dönüşüm geçirmesine neden olmuştur. Öte yandan teknolojik gelişmenin en belirgin yansıması da bu bağlamda yine kentlerde görülmüş; yüksek binalar, arabalar, yaşamı kolaylaştıran elektronik aletler kent yaşamının ayrılmaz parçaları haline almıştır. Kentlerin merkezi konumları daha da belirginleşirken cazibe merkezleri olarak daha çok göç almaya ve kentlerdeki insan hareketliliği hızlanmaya başlamıştır. Kırsal alanda iş imkanlarının kısıtlılığı ve kentlerin, sundukları imkanlar çerçevesinde yarattığı çekicilik nüfus hareketliliğini de yoğunlaştırmıştır. Ulusal sınırların esnekleşmesi ile büyük bir hareketlilik kazanan uluslararası sermaye de kentlerin yeniden yapılanmasında söz sahibi olmaya başlamıştır.

Küreselleşme ile kentlerde yaşanan değişim de çok yönlüdür. Sınırların esnekleştiği bir ortamda kentlerdeki değişimin dinamikleri de farklılaşmaktadır. Tarihsel gelişim içinde teknolojik yenilikler kenti şekillendirmiştir, küreselleşme döneminde de bu geçerlidir; fakat kenti yeniden biçimlendiren Sanayi Devrimi sürecinde bile kent bu denli dış müdahaleye maruz kalmamıştır. Bu müdahalede en büyük rol finans çevreleri ve sermaye sahiplerindedir. Küreselleşme sürecinin kentleri, sanayileşmenin bir üst aşaması olarak fiziksel olarak yatay ve dikey büyüme göstermiş ve kalabalıklaşmıştır. Öngörüler, 21. yüzyıl'da nüfusun kentlerde yoğunlaşacağını göstermektedir (UN World Urbanization Prospects: The 2003 Revision). Tarım bu süreçte kenti besleyen bir faaliyet olmaktan çıkıp uluslararası ticaretin bir kolu haline gelmiş, üretim faaliyetleri de ikinci plana gerilemiştir. 21. yüzyılda, finans ve hizmet sektörü kent ekonomisinin birincil gücü haline gelmiştir. Kentin yeni dinamikleri böylece

belirginlik kazanmıştır. Öte yandan bu süreçte de artarak devam eden göç, kent için yıkım yaratacak boyutlara ulaşmıştır; çünkü sanayi kentinde göçmenler fabrikalarda ya da farklı üretim sahalarında –kötü koşullarda da olsa- iş bulma imkanına sahipken, hizmet ve finans sektöründe uzmanlaşmanın ve kalifiye elemanların aranması, yeni göçmenlerin iş bulma imkanını azaltırken, bu kesimlerin kente entegre olma süreci daha da zorlaşmıştır. Öte yandan tarih boyunca kentsel gelişimin ayrılmaz parçası olan artı-değer birikimini sağlayan koşullar (Harvey, 2003, s. 218) da küreselleşme sürecinde aşınmaktadır; üretim faaliyetlerinin yerini finans hareketlerine bırakması ve üretici kesimin azalan etkisi kentsel yapının bozulmasında önemli rol oynamaktadır. Büyüyen ve kalabalıklaşan kentler, sosyal ve ekonomik sorunların yanında en önemli baskıyı çevre üzerinde yaratmaktadır. Sanayileşme ile kurulan fabrikalar kentte havanın ve suyun kirlenmesinde önemli rol oynarken, kent yeşil alanlara doğru genişlemiştir. Küreselleşme çağında ise ilerleyen teknolojiye rağmen sorunlar devam ederken, hızlı tüketim alışkanlığı ekolojik yıkım tehdidini daha da artmıştır.

Küreselleşme sürecinde değişen ve yeni işlevler kazanan kentler, ulusal bütünden uzaklaşarak küresele entegre olma arayışı içine girmiştir. Bu durumun en iyi gözlemlenebileceği ana mekan ise, küreselleşme sürecinin çıkış noktası da sayılabilecek, dünya kentleridir.

1.1.4.1.2. Küreselleşme Sürecinde Dünya Kentleri

Dünya kenti, küreselleşme süreciyle belirginleşen bir kavramdır ve sürecin ekonomik, siyasi ve kültürel çıktıları doğrultusunda şekillenen ve ulusaldan bağımsız olarak küresel sistem içinde yer edinebilen kentleri ifade etmektedir. 1980’li yılların sonlarından itibaren geliştirilmeye başlayan dünya kenti yaklaşımları, kentler arasında, ekonomik etkinlikler aracılığıyla oluşan ağlar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hiyerarşik ilişkiler üzerinde durmaktadır (Robinson, 2005, s. 757-58).

Küreselleşme ile öne çıkan finans piyasaları ve sermaye hareketleri kentlere farklılaşan işlevler yüklemeye başlamıştır. Bu yenilik kentlerin sınıflandırılmasında da değişim yaratmıştır. Logan ve Molotch’un 1987 yılında yayımladıkları “Urban Fortunes” başlıklı kitapta kentler, işlevlerine göre beş gruba ayrılmıştır(aktaran Giddens, 2000 (b), s. 520-21). Uluslararası şirketlerin ulusal ve ulus aşırı eylemlerini kontrol ettikleri, ulaşım ve iletişim ağlarının merkezi konumundaki “komuta merkezi kentler”; Ar-Ge faaliyetlerinin yoğunlaştığı, teknik ve bilimsel altyapının hazırlandığı “yenilik merkezi kentler”; uluslararası

sistemin karmaşıklaşan işbölümü içinde üretimin farklı aşamalarının birbirinden bağımsız halde gerçekleştiği “modül üretim yeri kentler”; az gelişmiş ülkelerden gelen göçmenlerin ilk ulaştığı sınır merkezi konumundaki “Üçüncü Dünya Antreposu kentler” ve özellikle uygun iklim koşulları nedeniyle emeklilerin tercih ettiği “emeklilik merkezi kentler”. Bu sınıflama daha çok gelişmiş ülke kentleri örnek alınarak yapılmıştır; fakat gelişmekte olan ülkelerde de benzer işlevlere göre sınıflanabilecek kentler mevcuttur. Buna rağmen, komuta merkezi olma özelliği yalnızca gelişmiş ülkelerin kentleri için geçerlidir ve günümüzde “dünya kenti” ya da “küresel kent” olarak adlandırılmaktadır. Braudel (1984, s. 27), 1980’li yılların başında dünya ekonomisini tanımlarken hakim kapitalist kentin daima merkezde yer alacağını belirtmiştir; günümüzde kapitalizmin doruk noktası sayılan küreselleşme sürecinde de dünya kentleri merkezi konumdadır.

Dünya kenti kavramı farklı bakış açıları içinde barındırmaktadır; yine de ekonomik sistemin belirleyiciliği ön plandadır. Örneğin, küresel ekonomiye bağlanmışlık üzerinde duran Friedmann (2000, s. 317-28), dünya kentlerinin bölgesel, ulusal ve uluslararası ekonomileri küresel ekonomiyle bütünleştirdiğini, ekonomik ve sosyal etkileşimin yoğunlaştığı, küresel sermayenin birikim noktası olduğunu belirtirken; sahip oldukları ekonomik güce göre kentler hiyerarşisinin üst sıralarında yer alan bu kentlerin, çıkarları küresel ekonomiyle bütünleşmiş, kozmopolit kültüre sahip ve tüketim ideolojisiyle hareket eden ulus ötesi kapitalist sınıfı yarattığını ifade etmiştir. Küreselleşmenin dünya kentlerinde şekillendiğini belirten Keil ise, dünya kentlerinin kendilerine özgü yerel politikalar geliştirdiğini belirtmiştir. Yerel ekonominin uluslararasılaşması, göçmen politikaları, çeşitlenen kültür ve kimlik politikaları, küresel ve yerel arasındaki alan anlaşmazlıkları, yeni üretim ilişkileri ve sınıf çatışması gibi yerel sorunlar dünya kentlerinde küresel nitelik kazanabilmektedir(Keil, 1996, s. 41-42).

Bunun yanında, Sassen (1991), New York, Londra ve Tokyo örneklerini incelediği çalışmasında dünya kentlerinin küreselleşme sürecinde ortaya çıkan yeni yönetim ve kontrol merkezleri olduğunu belirtmiştir. Dünya kentleri, küreselleşmenin yarattığı sanal ekonomik döngü içinde kontrol noktaları olmanın yanında, finans ve hizmet sektörlerindeki küresel talebin karşılanmasında üretim ve yenilik merkezi konumuna gelmekte ve bu sektörlerin ürünlerinin pazarlandığı temel piyasaları oluşturmaktadır (Sassen, 1991, s. 12-13). Dünya kenti ile ilgili diğer bir hipotez ise Taylor tarafından geliştirilmiştir. Taylor(2004, s. 52), küreselleşme sürecinde kentlerin ulusal ekonomiden bağımsızlaşarak küresel sistem içinde

kendi ekonomik yapılarını oluşturabildiğini ve bu çerçevede gelişen teknolojinin de yardımı ile dünya kentleri ağının oluştuğunu belirtmiştir. Kentler hiyerarşisi fikrine katılmayan Taylor (2004), hiyerarşik yapının çokuluslu şirketler için geçerli olacağını ve şirketlerin küreselleşen müşterilerine hizmet sunabilmek amacıyla geliştirdiği küresel ağın, dünya kentlerinin karşılıklı bağlanmışlığını arttıracığını belirtmektedir.

Küreselleşme sürecinde uluslararası ekonomik sistem içinde öne çıkan çok uluslu şirketlerin yarattığı küresel ağ, üretim, denetim ve pazarlama merkezi olan dünya kentleri arasındaki bağlanmışlığı arttırmıştır; fakat ortaya çıkan kentler ağı içinde de uluslararası sermaye hareketlerinin hacmi ve yatırımların büyüklüğü ile bağlantılı olarak hiyerarşik bir yapı gelişmektedir. Örneğin, , küresel sermaye piyasasının neredeyse yarısını gelişmiş ülkelerde yer alan dünya kentleri oluşturmaktadır (Sassen, 2002, s. 16); bu kentler sistem içinde ekonomik güçleri ile orantılı olarak daha belirleyici olabilmektedir. Örneğin, Loughborough Üniversitesi “Küreselleşme ve Dünya Kentleri Çalışma Grubu” (GaWC) oluşturdukları dünya kentleri tipolojisinde, yaptıkları sınıflandırma için belli kriterler geliştirmişlerdir (<http://www.lboro.ac.uk/gawc/citylist.html>). Nüfus yoğunluğu, demografik yapıda çeşitlilik, finansal kapasite ve çıktılar (GSYH, piyasa verileri, çok uluslu şirket merkezi/temsiliyeti sayısı, finans kuruluşları, istihdam), kentsel kalkınma, yaşam tarzı, gelir, pahalılık, ulaşım altyapısı (havaalanı, toplu taşıma, demiryolu-karayolu-denizyolu kullanımı), teknolojik altyapı (gökdelenler), sosyal kurumlar (eğitim, araştırma, sağlık), din merkezleri, uluslararası örgüt merkezleri, Dünya Mirası listesine giren tarihi ve kültürel yapılar, kültürel etkinlikler (müze, opera, tiyatro, orkestra, sinema, festivaller, uluslararası spor etkinlikleri), turizm, sanatsal faaliyetlere ya da haberlere konu olma gibi farklı alanlarda yapılan değerlendirme sonucunda dünya kentlerinin gelişmişlik düzeyleri ve sosyal, kültürel, politik ve ekonomik kapasiteleri anlaşılabilir. Bu sınıflandırma dünya kentleri hiyerarşisine de anlam kazandırmaktadır. Kısaca, ulus aşırı yatırım ve ticaret faaliyetlerinin yürütüldüğü, küresel sermaye piyasasındaki aktivitelerin izlendiği, uzmanlaşmış personeli ile hizmet ve iş piyasasının büyüklüğü, turizm ve kültür-sanat merkezi oluşları ve teknik üstünlükleri dünya kentlerinin, küresel bir ağla birbirine bağlanan kentler hiyerarşisi içinde en üst sırada yer almalarında etkili olmaktadır.

Küresel ekonomik sistemin yönetim ve hizmet merkezleri olan dünya kentleri, derinleşen çelişkileri de içinde barındırmaktadır. Yoksulluk ve altyapı eksikleri gibi sorunlar önem kazanırken (Sassen, 2002, s. 14), dünya kentleri yasadışı ticaretin de merkezi konumuna

gelmektedirler. Uzmanlaşmış finans ve hizmet sektörünün ürünleri yanında çalıntı mallar, uyuşturucu, silah ve kaçak göçmenler de dünya kentlerinde pazarlanmaktadır (Dill, 2002, s. 10). Dünya kentlerinde, ekonomik etkinliğin artması yeni iş olanaklarını da beraberinde getirmiştir. Bu durumun kent nüfusuna yansımaları ise kalabalıklaşma ve kozmopolitleşmedir. Gelişmekte olan ülkelerde kent nüfusundaki artış gelişmiş ülkelere göre daha büyük olsa da (örneğin 1980-2004 yılları arasında kent nüfusundaki en hızlı artış Türkiye (%3.5) ve Meksika'da (%2.3) gözlemlenmiştir (OECD, 2006, s. 43); dünya kentleri içinde Tokyo 35 milyona yakın ve New York 20 milyona yakın nüfusu ile en kalabalık kentler sıralamasında başta gelmektedir (OECD, 2006, s. 45). Kalabalıklaşma, dünya kentlerinde kültürel çeşitliliği sağlarken, küreselleşen kültürün sembolleri de bu mekanlarda üretilmektedir. Dünyaca tanınan markaların sahibi çok uluslu şirketler dünya kentlerinde konumlanmıştır; gökdelenler, lüks konutlar, büyük alışveriş merkezleri dünya kentlerinin belirleyici mekanlarıdır ve bu mekanlar, küresel iletişim ağı yoluyla tüm dünyada tanınır hale gelmiştir. Bu tanınırlık dünya kentlerinin cazibe merkezleri olmasını da kolaylaştırmaktadır; bu nedenle dünya kentleri buldukları ülkenin diğer kentlerinden, başka ülkelere nitelikli ve niteliksiz büyük oranda göç almaktadır. Büyük şirketlerde çalışmak için başka ülkelere ya da başka kentlerden gelen uzman kişilerin yanında kentin çekiciliğine kapılarak iş bulmaya gelen ya da bulunduğu ülkedeki karışıklıktan veya çatışmadan kaçan geniş bir kitle söz konusudur. Ortaya çıkan kozmopolit yapı, farklı ırktan, dilden, dinden insanı aynı noktada, ortak amaçlar için bir araya getirebilmektedir; fakat yarattığı çelişkili durum göz ardı edilmemelidir.

Dünya kentleri, büyük dengesizlikleri ve uçurumları da derinleştirmiştir. Bir yandan finans ve hizmet sektöründe çalışan orta-üst gelir düzeyindeki kesimler kendilerine özgü bir hayat tarzı geliştirmişlerdir. Diğer yandan iş bulma ve daha rahat bir yaşam umuduyla göç etmiş fakat kentte iş bulamamış veya kötü şartlarda ucuza çalışmak zorunda kalan, sefalet içinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan insanlar bulunmaktadır. Kentle bütünleşmede sorun yaşayan, kentten beklediğini alamayan ve giderek marjinalleşen kesimler, organize suç örgütlerinin hatta terörist örgütlenmelerin parçası haline gelmektedir. Varlıklı kesimlerin yüksek duvarlar, kameralar, özel güvenlik görevlileri ile kendilerine yarattıkları güvenli bölgeler bitişinde çöküntü alanlarını barındırmaktadır. Bu çok parçalı yapı içinde kentin bütünleştirici rolünden öte ayrıştırıcı etkisi dikkat çekmektedir. Dünya kentlerinin bu çok parçalı yapısı küreselleşmenin dünya genelinde yarattığı gelişmiş-az gelişmiş ya da Kuzey-Güney çelişkisiyle de benzerlik göstermektedir. Bu çelişkiyi derinleştiren çöküntü

alanlarındaki sorunların katlanarak çoğalması, Davis'in (2007, s. 34) "geleceğin kentlerinin cam ve çelikten çok, büyük oranda kaba tuğla, saman, geri dönüştürülmüş plastik, briket ve hurda tahtalardan inşa edileceği" kanısını güçlendirmektedir.

Öte yandan dünya kentleri, birbirlerinden farklı tarihsel birikime, sosyo-kültürel yapıya ve gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerde görülebilmektedir. Kentleşme sürecinde sorunlarını çözememiş gelişmekte olan ülkelerde, küreselleşme ile birlikte dünya kentlerinin ortaya çıkması yeni bir çelişki yaratmıştır. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan ekonomik büyüme, sermaye hareketlerinin esnekleşmesi ve üretimin daha az maliyet getiren, işgücünün ucuz olduğu gelişmekte olan ülkelere kayması bu bölgelerde de dünya kentlerinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Yeni çekim merkezi haline gelen bu kentler, buldukları ülkenin diğer kentlerinden farklılaşarak küresel kentler ağına entegre olabilecek bir yapıya kavuşmuştur. Bu süreçte ulus-devletten bağımsızlaşan dünya kentleri uluslararası sermayenin baskılarına da açık hale gelmektedir. Ülkenin geri kalanından bağımsız hareket edebilen bu kentler, aslında merkez ülkeler (ve merkez ülke kentleri) ile sıkı bir bağımlılık ilişkisi içinde gelişmektedirler (Keleş, 2006: 27-28).

Küreselleşme sürecinin etkileri çerçevesinde gelişmekte olan ülkelerde de ortaya çıkan dünya kentlerinde temel benzerlikler de öne çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan dünya kentlerinin küresel sermaye için yeni yatırım alanları oluşturmaları nedeniyle çekicilikleri ve hareketlilikleri artmakta; ekonomik, siyasi ve kültürel olarak küresel sistemin yansımalarını içinde barındırmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki dünya kentlerinden farklı olarak, yönetim merkezi konumunda değildirler. Bunun yanında uluslararası sermayenin yeni finans merkezlerini ve bölgesel sermaye hareketlerini kontrolünde önemli noktalar haline gelmektedirler. Gelişen ulaşım ve iletişim teknolojisi ile bağlantılı olarak yeni dünya kentleri borsaları, uluslararası bankaların temsilcilikleri ve küresel ticari firmaların uzantıları ile küresel ekonomiyle bütünleşik hale gelmektedir. Bu durum dünya kentlerinin, çevre ülkelerde de olsa, ekonominin merkezi haline geldiğinin göstergesidir. Öte yandan dünya kentlerinin yaygınlaşması ve ekonomik güçlerindeki artış, kentler hiyerarşisi içinde daha rekabetçi bir yapının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Öte yandan bu durum yeni gelişen dünya kentlerinin, New York ya da Tokyo gibi merkezlere rakip olabilecekleri anlamını taşımamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki dünya kentlerinin altyapı eksiklikleri, sosyo-ekonomik yapıdaki sorunları, temel sosyal ve kültürel hizmetlerin eksikliği, varıl ve yoksul arasındaki gelir farkındaki büyük dengesizlik gibi üstesinden gelemedikleri sorunlar gelişmiş

ülkelerdeki dünya kentlerine göre daha derin çelişkiler ve bölünmeler yaratmaktadır. Dünya kenti konumuna gelmiş mekanlar giderek uluslararası sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillenirken, küresel yansımalar kentleri kimliksizleşmeye doğru itmektedir. Bu kimliksizleşme kentin konumunu, tarih boyunca gelişen işlevini, ekonomik ve sosyal öncelikleri ile kültürel ve mimari birikimini hiçe saymakla ilgilidir. Modernleşen kentin yeni merkezleri, bir yandan da altyapı eksiklikleri ve yapısal sorunları gizleyen bir paravan işlevi de görmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki dünya kentlerinin, ekonomik çekicilikleriyle bağlantılı olarak, nüfus özellikleri de değişim göstermektedir; Uluslararası sermayenin gelişi, yeni yatırımlar gibi ekonomik etkinlikler sayesinde kısa sürede yeni iş olanaklarına kavuşan kentler, hızlı bir nüfus artışıyla da karşı karşıya kalmıştır. Buldukları bölge ve ülke için kavşak noktası olan bu gibi kentlerin hızlı nüfus artışında nitelikli ve niteliksiz göçmen akınının da etkisi olmaktadır. Bu kentlerde de finans ve hizmet sektörlerinin ön plana çıkması, bu sektörlerde çalışan yerli ve yabancı uzmanların –geçici süreyle de olsa- yeni dünya kentlerine yerleşmesinde etkili olmaktadır. Kentler, yaşanan nitelikli göç doğrultusunda, yeni bir dönüşüm geçirmektedir. Gelişmiş ülkelerden gelenlerin ihtiyaçlarını karşılayabileceği ve alıştıkları standardı bulabilecekleri olanaklar sunabilen bu kentler, görüntü olarak da gökdelenler, uluslararası markaların satıldığı alışveriş merkezleri, lüks arabalar ve konutlar gibi küresel sembolleri içinde barındırır hale gelmiştir. Bunun yanında gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, çevre ülke ve kentlerden iş ve daha iyi bir yaşam umudu ile kentlere yerleşenler, gelişmekte olan ülkelerde daha büyük sorunlar oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında gelişmekte olan ülkelerdeki dünya kentlerinde yerel halkın, belli bir kesimin dışında, yaşam kalitesi düşüktür; bu durumda kente gelen yeni (niteliksiz) göçmenler de düşük yaşam standardı içinde ve olumsuz koşullar altından yaşamak zorunda kalmaktadır.

Kentlerdeki artan sosyo-ekonomik sorunların başında keskin sınırlarla ayrılan yaşam alanları gelmektedir. Varsıl kesim kent merkezinde ya da kent çeperinde yer alan banliyölerde, güvenli sitelerde veya lüks konutlarda yaşarken; yoksul kesimin yaşam alanı kentin çöküntü mekanları ya da gecekondu olmaktadır. İmarsız bu bölgeler ulaşım, kanalizasyon, elektrik, su gibi temel altyapı hizmetlerinin olmadığı, yoksul ve kırsaldan ya da bölge ülkelerinden göçmenlerin barındığı, sağlık ve çevre sorunlarının ön planda olduğu alanlardır. Gecekondu alanları buldukları kentin iklimine ve coğrafyasına göre

konumlanmaktadır; zengin semtlerinin aralarındaki geçitler (genelde Asya’da), dik yamaçlar ve sel havzaları (Latin Amerika) ile bataklıklar(Güneydoğu Asya), çölün kıyısındaki alanlar (Ortadoğu), çöplükler kuşaklar boyu dışlanmış kesimlerin “evleri” olmaktadır (Perlman ve Sheehan, 2007: 211). Bununla birlikte, varıl ve yoksul arasındaki derin uçurum kentteki suç oranının artmasında da etkili olurken, gecekondular alanları suç örgütlerinin merkezi haline gelmektedir. Dışlanmış kesimlerin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi marjinal örgütlenmeler içine girmesi kent için önemli güvenlik problemleri yaratabilmektedir. Küreselleşme sürecinin kentte yarattığı bu derin çelişki ve eşitsizliğe çözüm bulması gereken kent yöneticileri ise yabancı sermayenin yatırımlarını güvenceye alacak, varıl kesimlerin hayatını kolaylaştıracak düzenlemelere öncelik vermektedir. Örneğin gelişen emlak piyasası nedeniyle bazı çöküntü alanları değer kazanırken, buralarda yaşayan nüfus tahliye edilmekte; fakat tahliye edilenlerin nasıl ve nerede yaşayacakları sorunu çözülmemektedir. Öte yandan küreselleşme sürecinde öne çıkan yönetim politikaları ile yoksul ve dışlanmış kesimlerin de yönetime katılması öngörülürken, pratikte, demokrasinin oturmadığı gelişmekte olan ülkelerde, katılım sınırlı kalmakta; yolsuzluğun, himayeciliğin ve rüşvetin kurumsallaştığı bu ülke kentlerinde ekonomik yönden güçlü kesimlerin, çıkarları doğrultusunda, kararları etkileme gücü artmaktadır. Eksik altyapının tamamlanması, kentin çöküntü alanlarına etkin hizmet götürülerek bu kesimlerin kente kazandırılmaya çalışılması gibi projeler yerine rant getirici uygulamalara öncelik verilmektedir.

Kentlerin ulusal ve küresel bağlamda yeniden konumlandığı süreçte gelişmekte olan devletler için dünya kentleri yeni bir prestij unsuru olarak algılanmaktadır. Bu nedenle dünya kentine sahip olmak ve küresel kentler ağına katılabilmek için gerekli yasal ve kurumsal yapıyı oluşturma arayışı hızlanmıştır(Sassen, 2002, s. 14). Bu çerçevede, dünya kentlerine görece özerklik sağlayan düzenlemelerin hız kazanması, ülke için yeni bağımlılık ilişkilerini de beraberinde getirmektedir (Smith, 2000, s. 7). Finans hareketlerinin düzensizliği, yabancı piyasalara bağımlılık, yabancı sermayenin başka ülkeye yatırım yapma olasılığı, ekonomi politikalarının Dünya Bankası ve IMF’nin direktifleri doğrultusunda belirlendiği ve ekonomik dengelerin hassas olduğu gelişmekte olan ülkeler için risk oluşturmaktadır. Sermaye hareketlerini sınırlayacak, yatırımlar üzerindeki kontrolü arttıracak düzenlemeler uluslararası şirketlerin uygun koşulları sağlayan yeni kentlere yerleşmelerine neden olabilmektedir. Bu durumda yabancı sermayenin terk ettiği kentler, hiyerarşik yapı içinde alt sıralara gerilemektedir. Çok uluslu şirketlerin yatırımları ve uluslararası sermayenin geliştiği kentin çıkarına görüldüğü için, bu kentlerin küresel sistemin parçası olarak kalma arayışları

bağımlılık ilişkilerini de sürekli hale getirmektedir. Bu doğrultuda kentte, derinleşen çelişiklere çözüm bulunamazken, özellikle çevresel bozulma göz ardı edilmektedir.

1.1.4.2. Küreselleşme Sürecinde Çevre

1.1.4.2.1. Küreselleşen Çevre Sorunları

Çevre kavramı, tüm canlı ve cansız varlıkların karşılıklı etkileşimiyle bağlantılı bir bütündür (Keleş-Hamamcı, 32). Bununla birlikte, insanoğlunun bu birliktelik içinde, kendi egemenliğini kurma arayışı çevre sorunlarının ortaya çıkışında etkili olmuş; 18. yüzyıl sonlarından itibaren gelişmeye başlayan endüstriyel faaliyetler ve kapitalist üretim tarzı da çevrenin metalaşması ve yok edilmeye başlamasında önemli rol oynamıştır (Ökmen, 2004, s. 329-330). Çevreye verilen zararlar, 20. yüzyılın ortalarından itibaren görünür hale gelmeye başlamıştır. Sanayileşmeyle birlikte hızlanan üretim, atık sorununu da doğurmuştur. Bu atıkların doğaya bırakılması (gaz salınımları, atık suların akarsulara, göllere ya da denizlere aktarımı, toprağa karışan zehirli maddeler v.s.) kirlenmeye bağlı önemli çevre sorunlarının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Ayrıca, artan sınırlar arası ekonomik ve beşeri hareketlilik nedeniyle ekolojik sistemde dengesizlikler görülmeye başlamıştır. 1970’li yıllardan itibaren uluslararası toplumun gündemine giren çevre sorunları, yerel düzeyden ulusala ve küresele doğru genişleyerek insanlığın ortak sorunları arasında yerini almaya başlamıştır. Bununla birlikte, sanayileşmenin ileriki aşaması olarak algılanabilecek küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmelerin çevre üzerindeki etkileri yıkıcı ve geri dönüşmez boyutlara ulaşmaya başlamıştır.

Çevre üzerindeki bu önemli tahribat insanın yaşam alanını genişletirken, aslında başka organizmaların yaşam alanını yok etmesi, ekosisteme geri döndürülemez zarar vermesi olarak algılanmalıdır. Foster, çevre yıkımının nedenlerinin tarihsel ve toplumsal olarak düşünülmesi gerektiğini, sorunun temellerinin üretim ilişkileri, teknolojik ilerlemenin yanında koşullanmış demografik eğilimlerde olduğunu ve çevre krizine çözüm arayışlarında egemen toplumsal ilişkilerin dönüştürülmesine ağırlık verilmesinin gerekliliğine değinmektedir (Foster, 2002, s. 12). “Aşırı nüfus artışı, hızlı ve dengesiz kentleşme, sanayileşme ve aşırı tüketim gibi olgular ... çevre sorunlarının boyutlarının genişlemesine neden olmaktadır” (Ökmen, 2004, s. 335). Artan dünya nüfusun büyük çoğunluğunu barındıran kentler, hızla büyürken, kırsal alana doğru yayılma ve genişleme ve gelişme kentin ve kentinin ihtiyaçlarına cevap verecek yeterli kaynaklardan yoksun olarak (Ökmen,

2003, s. 2), çarpık ve kontrolsüz bir şekilde ortaya çıkmıştır. Süreç, kent çevresindeki yeşil alanların imara açılması şeklinde başlamıştır. Daha sonra kent çevresindeki sulak alanlar, tarım alanları ve orman arazileri de, yasal ya da yasadışı yollarla, yapılaşmaya açılmıştır. Sonuçta tarım alanları, doğal zenginlikler ve ekolojik bütünlük tahrip edilmiştir.

Öte yandan sanayileşme ile kurulan ve kentte havanın ve suyun kirlenmesinde önemli rol oynayan fabrikalar, küreselleşme çağında da ilerleyen teknolojiye rağmen olumsuz etkilerini sürdürmektedir. Teknolojik imkanlarla, üretim aşamasında çevreye verilen zararın azaltılabilesine rağmen, bunun ek maliyet getirmesi ve hızlı tüketim alışkanlığına cevap verme arayışı, ekolojik yıkım tehdidini daha da artmıştır. Bunun yanında dünya çapındaki insan ve mal hareketliliği, ulaşım imkanlarının çeşitlenmesiyle çevreyi etkilemekte, doğal kaynakların tüketimi hızlanırken, karbon salınımlarındaki artış da kirliliği arttırmaktadır. Ayrıca hızla yenilenen teknoloji, bir yandan insanların hayatını kolaylaştırırken diğer yandan teknolojik atıkların yol açtığı kirlilik dikkat çekici hale gelmektedir (Mol, 2003, s. 71-77). Bunun yanında küresel sistemin yeni aktörlerinden çok uluslu şirketler de kar maksimizasyonuna odaklanarak çevre konusunu geri planda tutabilmektedir. Küreselleşme ile yatırımları sınırları aşan çok uluslu şirketler, maliyetlerini azaltacak şekilde üretim merkezlerini farklı bölgelere taşıırken, bu bölgelerdeki çevre koruma kurallarının sıklığı ve gevşekliği dikkate aldıkları noktalardan biri haline gelmektedir (Liebetruth, 2004, s. 45).

Öte yandan, küreselleşme sürecinde çevre sorunlarının da küresel etkiler doğurmaya başladığı görülmektedir. Günümüzde en somut tehdit küresel ısınma ve iklim değişikliği olarak algılanmaktadır. İklim değişikliği, IPCC'ye göre "belli bir zaman diliminde iklimin durumunda yaşanan ve iklim ortalamaları ve/veya değişkenlerindeki doğal farklılaşmanın dışındaki değişim" olarak tanımlanmaktadır. UNFCCC ise iklim değişikliği ile doğrudan ya da dolaylı insan faaliyetlerinin atmosferin yapısında yarattığı tahribat ifade edilmektedir (Climate Change 2007, 2007, s. 30). Fosil yakıtların yakılması, arazi kullanımı değişiklikleri, ormansızlaştırma ve sanayi süreçleri gibi insan etkinlikleriyle atmosfere salınan sera gazlarının doğal sera etkisini kuvvetlendirmesi sonucunda iklim değişirken, en somut etkisi küresel ısınma olarak hissedilmektedir. İklim sistemindeki ısınma ortalama hava ve okyanus sıcaklığındaki küresel artış, kar ve buzullardaki yaygın erime ve ortalama deniz seviyesindeki küresel artış ile somut olarak gözlemlenmektedir (Climate Change 2007, 2007, s. 30).

İklim değişikliği bugün dünyanın karşılaştığı en büyük çevresel, sosyal ve ekonomik tehdit olarak algılanmaktadır (http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm). İklim

değişikliğinin çevre, insan sağlığı ve toplum üzerindeki etkilerinin daha da ciddi boyutlara ulaşması beklenmektedir (European Environment Agency, 2004:3). Tüm dünyada yaşanan sıra dışı hava olayları bilim insanları tarafından iklim değişikliğinin örnekleri olarak yorumlanmaktadır. Kasırgalar, tayfunlar, hortumlar özellikle Amerika Kıtası'nda büyük can ve mal kayıplarına yol açmakta, Batı Nil Virüsü gibi yeni hastalıklar türemekte, sıtma ve kolera gibi hastalıklarda artış gözlenmektedir. Avrupa'da yaşanan sıcak hava dalgaları ölümlere neden olmaktadır. Bunların yanında su ve enerji kaynaklarının tükenmesi/azalması, kaynak paylaşımında, çatışmalara varabilecek, sorunlar yaratmaktadır (Desombre, 2002, s. 34). Öte yandan, iklim değişikliğinin etkilerinde zarar gören insanların yer değiştirmesi ya da göç etmesi iklim göçleri sorununun ortaya çıkmasında etkili olacaktır (Reuveny, 2008).

Küreselleşen dünyada çevrenin gördüğü zarar giderek geri döndürülemez seviyelere yaklaşmaktadır. Bunun yanında özellikle gelişmiş ülkelerde örgütlü ve katılımcı toplumun gelişimi çevre konusundaki duyarlılığı arttırmıştır. Giderek küresel etkiler yaratmaya başlayan, Greenpeace gibi çevre örgütleri uluslararası kamuoyunun oluşturulmasında ve ekolojik bilincin geliştirilmesinde etkin rol oynamaktadırlar. Küreselleşme çağında gelişen teknoloji bir yandan çevreye zararlı etkileri hızlandırırken diğer yandan çevrenin korunması için alternatifler geliştirebilmekte ve ekolojik duyarlılığın geniş kitlelere yayılmasında etkili olabilmektedir. 19. yüzyılda romantik bir ekolojist olarak adlandırılan W. Morris, ekolojik zenginliklerin de kamu servetinin bir parçası olduğunu ve korunmalarını gerektiğini ortaya koymuştur (Foster, 1999, s. 78); bu bilinçlenme sürecinde çevrenin ve ekolojik değerlerin giderek "küresel kamu malları" (global commons) olarak algılanmaya başlaması da olumlu bir gelişmedir (Pearce, 1997, s. 462). Bunun yanında küreselleşme sürecinde çevre konusunda yaşanan en önemli gelişme de uluslararası örgütler çerçevesinde başlatılan ortak girişimlerin hızlanmasıdır. Bu girişimler, güçlü devletlerin çıkarlarını ön planda tutma arayışı ile yavaşlaşsa da, kamuoylarının gündeminde çevre sorunlarının üst sıralara yerleşmesinde ve küresel işbirliğinin kurulmasında önemli adımlar atılmıştır. İklim değişikliği, küresel ısınma ya da diğer küresel sonuçlar doğuran çevre sorunlarının olumsuz etkilerini azaltmak, sorunlara çözüm bulmak amacıyla küresel işbirliği arayışları hızlanmıştır. Yine de ekonomik çıkarların hala ekolojik çıkarlardan önde geldiği hatırlanmalıdır.

1.1.4.2.2. Çevre Sorunlarının Çözümünde Küresel İşbirliği Arayışları

Küreselleşme sürecinde, ulus devletin tartışılmaya başlandığı, yerelleşmenin güçlendiği bir ortamda güçlenen uluslararası örgütler ve sınırları aşan şekilde örgütlenebilen güçlü sivil

toplum kuruluşları özellikle artan çevre sorunları ve insan yaşam kalitesindeki düşüşle paralel olarak çevre, yoksulluk, insan hakları gibi çeşitli başlıkların uluslararası gündemde yerini alması için etkin mücadeleler vermiştir. 1970’li yıllardan itibaren uluslararası girişimlerle gündeme taşınan çevre, daha çok kalkınma sorunuyla birlikte ele alınmıştır. 1972 Stockholm Konferansı ile başlayan süreç Brundtland Raporu’yla gelişirken BM çerçevesinde düzenlenen uluslararası zirvelerle hızlanmıştır.

1972 yılında Stockholm’de düzenlenen “BM İnsan Çevresi Konferansı”nda çevre sorunlarını ve bunların gelişmeyi, insan yaşamını ve verimliliği nasıl etkilediği ilk kez irdelenmiştir. Çevre ile ilgili önlemleri, sürdürülebilir kalkınma kavramıyla destekleyen konferans, “insan çevresinin korunması ve güçlendirilmesi için dünyada yaşayan tüm insanları etkileyecek ve onlara rehber olacak ortak bir bakış açısı ile ortak amaçlar geliştirmeyi” hedeflemiştir⁹(Stockholm 1972). Hızlı kalkınmanın yarattığı kirlilik ve çevre güvenliği gibi sorunlar Batı’da endişe yaratmaya başlarken, “insanların ancak kendi özgürleşme çabaları ile kendi yarattıkları çevre tehditlerinden kurtulabilecekleri” belirtilmiştir (Brack, Calder, Dolun, 2001, s. 1). Bu bağlamda konferans sonunda 27 ilkedden oluşan bir bildiri kabul edilmiştir. Stockholm Konferansı uluslar arası çevre politikalarının gelişimi açısından bir dönüm noktası olmuştur (Greene, 2005, s.454).

Stockholm’ün ardından yine BM’nin girişimiyle başlatılan, çevreyle ilgili en somut adım ise ekolojik sorunları ele almak ve bu konuda işbirliğini geliştirmek amacıyla “BM Çevre Programı”nın (UNEP) oluşturulmasıdır. Stockholm Konferansı’nın ardından 1983 yılında BM Genel Kurulu kararı ile 2000 yılı ve ötesi için çevre ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerini(Sürdürülebilir Kalkınmayı Sağlayacak Uzun Dönemli Çevre Stratejileri; Brundtland Report, 1987, s.11) ele alacak özel bir komisyon kurulmuştur. Daha sonra “Çevre ve Kalkınma Dünya Komisyonu” adını alan oluşum, BM Çevre Programı ile bir arada çalışmıştır. 1987 yılında “Ortak Geleceğimiz” başlığı ile yayınlanan ve Komisyon başkanının adıyla anılan “Brundtland Raporu”, üç bölümde gelecekle ilgili “ortak kaygılara”, “ortak zorluklara” ve “ortak çabalara” değinmektedir. Bunun yanında, rapor sorun yaratan alanların belirlenmesi, gerekli önlemlerin ortaya konması ve bu konuda ortak çalışmaların artırılması

⁹ Konferansta ayrıca çevre sorunlarına önemli ölçüde insan aktivitelerinin neden olduğu, gelişmekte olan ülkelerin çevre sorunlarının nedeninin az gelişmişlik olduğu, gelişmiş ülkelerde ise buna teknolojik ve endüstriyel gelişmişliğin eklendiğini, nüfus artışının sosyal sorunların yanında çevreyi de etkilediği, çevreyle insan yaşamı kalitesi arasındaki ilişkinin sıklığı, tüm yurttaşların, toplulukların, kurum ve kuruluşların bu konuda sorumluluk almaları gerektiğini, yerel ve ulusal hükümetlerin de geniş ölçekli çevre politikalarıyla bu süreci desteklemeleri ve ister yerel ister küresel tüm çevre problemlerinin uluslararası işbirliği çerçevesinde, ortak çıkarları göz önünde tutarak aşılması gerektiği öngörülmüştür.

açısından önemli bir adım olmuştur. Ekonomik büyümenin çevreye verdiği zarar dile getirilirken, sürdürülebilir kalkınmanın bu nedenle önemli olduğu, hem büyümeye hem ekolojik değerlere önem verileceği, uluslar arasında var olan ekonomik bağımlılığın ekolojik boyuta da taşınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda “bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların ihtiyaçlarından ödün vermeden” (Brack, Calder, Dolun, 2001, s. 1) sağlanacak sürdürülebilir kalınmanın ancak nüfus yoğunluğu ve büyüme, ekosistemin değişen üretim potansiyeli ile uyumlu ise yürütülebileceği belirtilmiştir (Brundtland Report, 1987, s. 25)¹⁰. Bir değişim süreci olarak algılanabilecek sürdürülebilir kalkınma, kaynakların kullanımı, yatırımların yönlendirilmesi, teknolojik gelişmenin yönü, kurumsal değişiklikler gibi çok yönlü bir değişime ve çevre-toplum-ekonomi arasında karşılıklı etkileşime neden olacaktır (Keleş-Hamamcı, s.170). Uluslararası işbirliği çerçevesinde gelişen bu süreç, çevrenin ve ekolojik bütünlüğün önemini ortaya koymakla birlikte, ekonomik sorunların önceliği devam etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramının ortaya çıkması bir yandan çevrenin korunması yönünde önemli girişimler başlatırken, diğer yandan ekonomik çıkarların üstünlüğünü de göstermektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı içinde çevre, nüfus, sağlık, eğitim gibi standartlardan oluşan yaşam kalitesini de barındırmasına rağmen, ekonomik büyümeyle iç içe kullanılmaktadır (Palabıyık, 2004, s. 254). Öte yandan kavramının kurumsallaşması açısından 1992 Rio Konferansı zirve noktasını oluşturmuştur.

1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı “Dünya Zirvesi” olarak adlandırılmıştır. Konferansa katılan 172 devletin 108'i devlet veya hükümet başkanları tarafından temsil edilirken, yaklaşık 2.400 sivil toplum örgütü temsilcisi de konferansta yer almıştır. Bu geniş katılımlı zirve “gelecek kuşaklara daha sağlıklı bir gezegen bırakabilmek için” zorlu kararların alındığı bir platform oluşturmuştur. Zirve, insan hakları, nüfus, sosyal kalkınma, kadın ve insan yerleşimleri arasındaki etkileşimi ve çevresel sürdürülebilir kalkınmanın gerekliliğini inceleyen, sonraki pek çok BM konferansını etkilemiştir. “Yoksulluk ve zengin nüfusun aşırı tüketimi çevre üzerinde yıkıcı bir baskı oluşturmaktadır ve karşı karşıya kalınan bu karmaşık sorunlar, ekonomik kararların çevresel etkilerini dikkate alacak ulusal ve uluslararası plan ve politikalarla çözülebilecektir” (Rio Declaration, 1992). Bu da tutum ve davranışlarda önemli

¹⁰ Raporda, “ekoloji ve ekonomi giderek yerel, bölgesel, ulusal ve küresel olarak birbirine karışmaktadır” ifadesi yer almaktadır. Doğal kaynakların önemli kısmının gelişmiş ülkelerin sermayesi haline gelmesi gelişmiş-gelişmekte olan ayrımını derinleştirirken bu eşitsizliğin hem önemli bir çevre problemi yarattığı hem de temel bir ekonomik sorun oluşturduğu vurgulanmaktadır. Günümüzde küreselleşme sürecinde tartışılan bağımlılık ve eşitsizlik sorunlarının temellerinin 1980'li yıllara dayandığı ve o günden bugüne sorunların derinleşerek sürdüğü görülmektedir.

bir değişimi gerektirmektedir. Zirve sonunda, Stockholm Konferansı kararlarına dayanan “Rio Çevre ve Kalkınma Bildirisi” ile “Orman İlkeleri Beyannamesi” kabul edilmiş, “BM İklim Değişikliği Çerçeve Anlaşması” ile “BM Biyolojik Çeşitlilik Anlaşması” imzalanmıştır; ayrıca “Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu” kurulmuştur. Bunların yanında Rio Zirvesi’nin en etkili yönü 21. yüzyılın küresel çevre ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerini belirleyen, yeni açılımlar getiren “Gündem 21”in kabul edilmesi olmuştur¹¹. Kabul edilen konvansiyonların iki yıl gibi kısa bir sürede katılımcı devletler tarafından onaylanarak yürürlüğe girmesi önemli bir başarı olarak değerlendirilmektedir (Greene, 2005, s. 470). Bunun yanında sivil katılımın daha önceki zirvelerle karşılaştırılmayacak şekilde genişlemesi (Budak, 2004, s. 415), sivil toplum kuruluşlarının süreç içinde daha aktif olmalarının ve uluslar arası gündemi yönlendirme güçlerini arttırmalarının önünü açmıştır.

Rio Konferansı’ndan 2002 yılında Johannesburg’da düzenlenen “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi”ne kadar geçen on yıllık süreçte uluslararası planda, Rio ilkeleriyle bağlantılı pek çok girişim gerçekleştirilmiştir. İnsan hakları, sosyal haklar, nüfus ve kadın konulu zirvelerin yanında 1996 yılında İstanbul’da “Habitat II-Kent Zirvesi” düzenlenmiştir¹². Daha önceki BM Konferanslarına atıfta bulunularak, sürdürülebilir kalkınmayı güçlendirecek olan ekonomik ve sosyal kalkınma ile çevre koruması üzerine inşa edilecek barış, adalet ve demokrasi kazanımlarını Habitat Gündemi¹³ ile bütünleştirmek temel amaç olarak belirlenmiştir (Deklarasyon, md. 3.). Küresel çevrenin sürdürülebilirliği ve insan yerleşimlerinin yaşam kalitesinin artırılması için sürdürülebilir üretim, tüketim, ulaşım ve yerleşim modelleri geliştirilmesi, kirliliğin önlenmesi, ekosistemin taşıma kapasitesinin dikkate alınması, ekosistemin bütünlüğünü korumak ve yeniden kurmak için küresel işbirliği çerçevesinde hareket edilmesinin önem taşıdığı vurgulanmıştır. Öte yandan Rio sonrası çevre

¹¹ Gündem 21 ile ilgili ayrıntılar ilerleyen bölümlerde verilecektir.

¹² 1976 yılında Vancouver’da düzenlenen ilk Habitat Zirvesi kentsel ve kırsal alanda büyüyen nüfusun sorunlarını tartışmanın yanında insan yerleşmelerinde yaşam şartlarının iyileştirilmesine odaklanmıştır. Daha yaşanabilir yerleşim alanları oluşturulması kalkınmanın amacı ve araçlarından biri olarak görülmüştür. “Herkes yeterli konut” ve “kentleşen dünyada sürdürülebilir insan yerleşmesi” temalarıyla toplanan İstanbul Zirvesi ise uluslararası, ulusal ve yerel eylemler için mevcut ve gelecekteki işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Küreselleşme sürecinin hızlandığı bir dönemde toplanan zirvede, küreselleşmenin çeşitli riskler ve belirsizlikler içermesine rağmen, sağladığı teknoloji transferi imkanı, dış borç ve uluslararası ticaretle Habitat Gündemi’nin amaçlarını gerçekleştirmeyi kolaylaştıracağı belirtilmiştir (md. 5).

¹³ Habitat Gündemi’nde insanlar sürdürülebilir kalkınmada olduğu gibi odak noktasındadır; bu nedenle gündem, yoksulluğun ve ayrımcılığın yok edilmesi, insan haklarının ve temel hakların korunması, eğitim, beslenme, sağlık ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanması gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Yerel ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra tüm insanlar için daha iyi yaşanabilir bir çevre anlayışıyla küresel, ekonomik, sosyal ve çevresel eğilimlere de dikkat edilmektedir. İnsan yerleşimleri konusunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki fark ortaya konmakla birlikte, ekonomik ve sosyal olumsuzlukların gelişmiş ülkelerde dahi var olduğu vurgulanmaktadır.

düzenlemelerinden en önemlisi 1997 yılında hazırlanan Kyoto Protokolü'dür. Protokol, temelde taraf ülkelerin sera gazı salınımlarını 1990 yılı seviyelerinin altına çekmeleri şartına dayanmaktadır; bu da 2008-2012 yılları arasında sera gazı salınımlarında %5- % 8 oranında azaltma yükümlülüğü anlamını taşımaktadır (Kyoto Protocol, 1992). Bunun yanında protokolün Ek-I bölümünde tarafların salınım azaltımlarında yararlanabilecekleri “esnek politikalara” ve yeni mekanizmalara yer verilmiştir¹⁴(http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php).

2002 yılında Johannesburg'da düzenlenen ve Rio'nun ardından Gündem 21 uygulamalarının değerlendirildiği, bu nedenle “Rio+10” olarak da anılan zirve, sürdürülebilir kalkınma konusunda Rio Zirvesi'nde alınan kararların uygulamasını etkinleştirmek ve kolaylaştırmak amacını taşımaktaydı. 191 devletin temsil edildiği zirvede, hükümetler arası ve hükümetler dışı kuruluşlar, özel sektör, sivil toplum, akademik ve bilimsel topluluktan temsilcilerin yer aldığı 21.340 katılımcı yer almıştır (Perrez, 2003, s.12). Zirve, sürdürülebilir kalkınma konusunda küresel sorumluluğun güçlendirilmesi için bir fırsat yaratırken, 10 yıllık süreçte yapılanların ve daha çok çaba gerektiren alanların belirlenmesi ve bu alanlarla ilgili bütünleşmiş ve zamana yayılan plan ve stratejilerin belirlenmesi yönünden de önemli bir adım oluşturacağı belirtilmiştir (Gardiner, 2002, s. 3). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması ve küresel çevre değerleri için işbirliğinin ve ortaklıkların geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma konusunda bütünselliğin korunması gibi öngörülerinin (Brack, Kalder, Dolun; 2001, s. 5-6) ön plana çıktığı zirvede karşı karşıya kalının küresel sorunlara ve sürdürülebilir kalkınmanın önündeki engellere değinilmiştir¹⁵. Sonuç bildirisinde (Johannesburg Declaration on Sustainable Development), sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için daha etkin,

¹⁴ Bunlar azatlım politikası izleyen ülkelere bu konuda işbirliği yapan ülkelere sağlanacak kredileri düzenleyen “Ortak Yürütme Mekanizması”, salınım hedefi belirlemiş gelişmiş ülkelerin salınım hedefini belirlemiş gelişmekte olan ülkelere işbirliği yapması durumunda projelere sağlanacak kredileri düzenleyen “Temiz Kalkınma Mekanizması”dır. Ayrıca, salınım oranında yapacağı azaltmayı belirlemiş ülkelerin belirledikleri hedefi tutturabilmek için aralarında “Emisyon Ticareti” yapabilmeleri mümkün kılınmıştır; bu da belirlediği indirimden fazlasını sağlamış bir ülkenin bu fazlalığı başka bir ülkeye satabilmesi anlamına gelmektedir. Bu kurallar daha çok 2001 yılında Marakeş Anlaşması sürecinde düzenlenmiştir.

¹⁵ Zirvenin sonuç bildirisinde yoksulluk, zengin-fakir arasında derinleşen fark, küreselleşmenin yarattığı bütünleşmiş piyasalar, sermaye akışı, yatırımlardaki artışın yeni fırsatlar yaratırken özellikle gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde yarattığı zorluklar, yoksul kesimlerin sorunlarına çare bulamayan demokratik düzene ve temsilcilerine güveninin azalması yeni meydan okumalar olarak yansıtılmıştır (Dec., md. 11-15,). Öte yandan, sürdürülebilir kalkınma konusunda zirvede alınan kararlar ile değişim ve ortak amaçların gerçekleştirilmesi için çeşitliliğin korunması, farklı kesimler arasında dayanışmanın ve diyalogun artırılması, insanların temiz su, enerji, sağlık, gıda gibi temel ihtiyaçlara ulaşımının sağlanması, açlık, salgın hastalıklar, silahlı çatışmalar, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi ortak tehditlerle mücadeleye öncelik verilmesi, Gündem 21'de de değinildiği gibi kadınların katılımının artırılması ve cinsiyet farklılıklarının ortadan kaldırılması dile getirilmiştir (md. 16-19).

demokratik, hesap verebilir uluslararası ve çok taraflı kuruluşlara ihtiyaç duyulduğu dile getirilmiştir (md. 31).

Johannesburg Zirvesi'nde yer alan politik görüşler ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek öngörüler belirsiz, genel ve açık uçlu olarak tanımlanabilmekte ve Gündem 21 çerçevesi içinde hareket edilmesinin yarattığı kısıtlılık nedeniyle eleştirilmektedir (Perrez, 2003, s. 12). Bunun yanında 10 başlıktan oluşan, çok taraflı olarak görüşülen ve kabul edilen "Uygulama Planı"¹⁶ (Johannesburg Plan of Implementation) ile sürdürülebilir kalkınma için genel ve somut kararlar alırken politik bağlayıcılık da sağlamıştır (Perrez, 2003, s.13). Uygulama Planı Rio'dan beri gerçekleşen uluslararası düzenlemelerin bir çıktısı niteliği olmanın yanında sürdürülebilir kalkınmanın üç sütununu oluşturan ekonomik ve sosyal kalkınma ile çevre korumanın bütünleştirilmesi desteklenmiştir (Budak, 2004, s. 425). Uygulama Planı'nda yer alan önlemlerin belirlenmesinde yaşanan tartışmalar, sonuçta çok taraflı ticaret sistemi ve uluslararası çevre anlaşmalarını aynı düzeye dikkate alan ve aralarında çelişki ve hiyerarşi yaratmadan, uyumlu bir şekilde uygulanmalarını sağlayan bir yapının oluşturulması görüşünde anlaşılabilir karara bağlanmıştır (Perrez, 2003, s.18-19). Bu durum çok taraflı çevre anlaşmalarının uluslararası arenada daha çok dikkate alınacağı şeklinde algılanabilir; fakat temelde ekonominin ve serbest ticaretin önceliklerinin korunmasına özen gösterildiği de ortadadır.

Günümüzde gündemin en önemli konularından biri haline gelen çevre konusunda daha zorlayıcı önlemlerin alınması tartışılmaktadır. Çevreyle ilgili pek çok konvansiyon, protokol ve antlaşma metni ortaya çıkmıştır. Bu girişimler uluslararası işbirliğinin etkinliğinin göstergesi olmasına rağmen çevreyle ilgili somut önlemlerin uygulanmasında çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda çevre sorunlarının nedenlerinin ayrıntılarıyla ortaya konması ve bu sorunların insanlığın ortak problemi olduğu, alınacak önlemlerin yerelden küresel doğru genişleyen işbirliği ile çözülmesi gerektiği saptamaları doğru olmakla birlikte; çözüm arayışlarında sorumluluğun ortakça paylaşılması gerekliliği yeni tartışmalara yol açmaktadır. 1990'lı yıllardan itibaren hızlanan çevrenin korunması için küresel işbirliği arayışlarında başı sanayileşmiş Batı ülkeleri çekmektedir. Sanayileşmiş ülkelerin kendi ülkelerindeki çevre sorunlarına karşı önlemler almaları yanında, sınır aşan sorunlar için

---

¹⁶ Planda, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sürdürülebilir olmayan tüketim ve üretim kalıplarının değiştirilmesi, doğal kaynakların korunması ve yönetimi, küreselleşen dünyada sürdürülebilir kalkınma, gelişmekte olan küçük ada devletlerinin sürdürülebilir kalkınması, Afrika için sürdürülebilir kalkınma konuları ele alınırken uygulama araçları ve sürdürülebilir kalkınma için kurumsal yapı da öngörülmüştür.

uluslararası işbirliği kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durumda gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde sürece dahil edilmeye başlamıştır. Bununla aynı zamanda, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki sanayileşme çabasının çevreye verdiği zararın da önlenmesi amaçlanmaktadır (Budak, 2004, s. 386). Bu çerçevede yeni anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır.

Küreselleşme ile ulus devletler sorgulanmaya başlasa da hala uluslararası sistemin etkin aktörlerinden olmaları ve ulusal politikaların yürütülmesinden son söz sahibi olmaları, devletlerin kalkınma öncelikleri ve ekonomi politikalarına ağırlık vermeleri, çevre sorunları ile ilgili önlemleri iç politikalarına müdahale olarak algılamaları, alınan uluslararası kararların uygulanmasını ikinci plana itmektedir. Öte yandan Batı, sanayileşme aşamasında gelişirken, çevresel bozulmada etkili olmuştur; gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelerin de gelişmek için kirletme hakkı olduğu iddia edilmektedir. Bu ülkelerdeki ekonomik sorunlara bağlı olarak ortaya çıkan sefalet, gecekondulaşma v.b. olgular zaten çevreyi olumsuz etkilemektedir; bunun yanında kirletme hakkından bahsetmek kabul edilemezdir. Gelişmesini tamamlamamış ülkeler için çevrenin yeni bir baskı mekanizması oluşturduğu doğrudur. Özellikle, çözüm için sorumlulukların paylaşımında sorun yaşanmaktadır. Güçlü ve sistem içinde etkili devletler, politik ve ekonomik çıkarları bahanesi ile çözüm önerilerini görmezden gelerek sorumluluktan kaçınabilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler de kalkınma önceliklerini ortaya koyarak ve çevre sorunları ile ilgili önlemleri iç politikalarına müdahale olarak algılayarak, yeni bağımlılık ilişkilerinden kaçınma düşüncesi ile çevre sorunlarını geri plana itebilmektedir.

Sonuç olarak çevre konusunda yerel ve küresel bir kamuoyu oluşmasına rağmen çözüm önerilerinin uygulamaya konmasında söz sahibi kesimler çeşitli nedenlerle sorumluluk almaktan kaçınmaktadır. BM'nin 2015 yılı için öngördüğü 8 kalkınma hedefleri arasında bile çevrenin sürdürülebilirliği 7. sırada kalmıştır. Uluslararası gündem maddeleri arasında yer almasına rağmen, çevrenin insan hayatındaki önemi dikkate alındığında, daha kapsamlı önlemlerin gündeme taşınması gerekmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma ve çevre konusunda duyarlılığın yerel birimlerden başlayarak yaygınlaşması ve yerel çevre politikalarının uygulamayı taşınması önem taşımaktadır. Bu bağlamda Gündem 21 ilkeleri doğrultusunda başlatılan YG21 uygulamaları temel mekanizmaları oluşturmaktadır.

1.2. 21. Yüzyılın Gündemi: Gündem 21'den Yerel Gündem 21'lere

20. yüzyılın son on yılında hızlanan küreselleşme süreci 21. yüzyılın nasıl şekilleneceğinin de ilk sinyallerini vermektedir. 21. yüzyılın gündemini belirleyecek tartışmalar bu süreç içerisinde ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda uluslararası işbirliği bağlamında atılan adımlar küreselleşmenin çok yönlü etkilerinin izlerini de taşımaktadır. Rio Konferansında kabul edilen Gündem 21, önümüzdeki yüzyılın gündeminin temel paradigmasını da içinde barındırmaktadır. Örneğin yönetim ve sürdürülebilirlik anlayışı bunlar arasındadır; ulusaldan yerele, kamusalda özele dek yönetim ilkesinin uygulanabilirliğinin temel dayanaklarından birini Gündem 21 belgesi oluşturmaktadır. Gündem 21'de özellikle yerel yönetimlerde tüm bu çıktılarını birleştirecek yeni bir örgütlenme modeli öngörülmüştür. Bu çalışmanın temel tartışma konusu olan YG21 oluşumları hem küreselleşme sürecinin hem de sürecin yarattığı yeni kavram ve kurumların bir yansıması olarak işlemeye başlamıştır. Bu bölümde öncelikle Gündem 21 belgesi ve içeriği incelenecek, ardından dünyadaki YG21 örnekleri kısaca ele alınacaktır. Sonra da Türkiye'de YG21 projesinin gelişimi yansıtılacaktır.

1.2.1. Gündem 21 ve Hedefleri

1992 Rio Zirvesi, dünya sorunlarının saptanması, sorunların çözümü yönünde rehber oluşturması ve 21. yüzyılda sorunların çözümünde sorumluluğun paylaşılması açısından yol gösterici olması düşünülen “Gündem 21” (Agenda 21) belgesini ortaya çıkarmıştır. İnsanlığın açlık, yoksulluk, salgın hastalıklar, ekosistemin bozulması gibi pek çok sorunla baş etmek zorunda olduğu bir dönemde Gündem 21; bu sorunlara dikkat çekmek, temel ihtiyaçları karşılamak, yaşam seviyesini iyileştirmek, ekosistemi daha iyi koruyup yönetebilmek ve daha güvenli ve refah içinde bir gelecek sağlamak için çevre ve kalkınma sorunlarının bütünleştirildiği sürdürülebilir kalkınma hedefine vurgu yapmaktadır. “Hiçbir ülkenin bu hedefleri tek başına gerçekleştirebilecek yeterlilikte olmaması; sürdürülebilir kalkınma için küresel işbirliği çerçevesinde hareket edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Agenda 21, Preamble, 1.1.)”. Gündem 21'in giriş bölümünde programın, küresel oydaşma ile kalkınma ve çevre konularında üst düzey bir işbirliğini sağlayan politik sorumluluğu yansıttığı; bugünün acil sorunlarını ele alırken, dünyayı gelecek yüzyıl boyunca bekleyen görevlere hazırlamaya çalıştığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Gündem 21'in uygulanmasında, ulusal stratejilerin, planların, politikaların ve süreçlerin belirlenmesinde hükümetlere önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Ulusal çabaları desteklemek ve tamamlamak amacını taşıyan

uluslararası işbirliğinde BM'nin başlıca rolü oynadığı belirtilirken, diğer uluslararası, bölgesel ve yerel örgütlerin de bu çabaya destek olması istenmiştir. Ayrıca halkın geniş katılımının ve aktif sivil toplum kuruluşları ile diğer grupların katkılarının desteklenmesi gerekli görülmüştür (Agenda 21, Preamble, 1.3.). Bu öngörüler, 21. yüzyıla varmadan küresel işbirliğinin ve sorumluluk paylaşımının yerelden ulusala ve küresele doğru yayılmasının temelini oluşturmaktadır; fakat bu beklentilerin somutlaşması ve etkili sonuçlar sağlayabilmesi için günümüzde dahi konsensüs sağlanamamıştır. Bu önemli saptamalar sorun çözmekten çok yeni müdahale çeşitleri olarak yerleşmeye başlamıştır.

Dinamik bir program olan Gündem 21, kalkınma ve çevre üzerinde Rio Deklarasyonu'nda kabul edilen tüm ilkelere saygılı olarak, ülkelerin durumu, kapasitesi ve üstünlüğüne göre çeşitli aktörlerce yürütülecektir. Program, zaman içinde değişen ihtiyaç ve durumlara göre geliştirilebilir yapıdadır. “Bu süreç, sürdürülebilir kalkınma için yeni bir küresel ortaklığın başlangıcını işaret etmektedir (Agenda 21, Preamble, 1.6.)”. Bu durum yönetim kavramının uygulamaya geçirilmesi anlamını taşımaktadır. Gündem 21, yoksullukla mücadele, üretim ve tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi gibi sosyal ve ekonomik alanlar ile doğal kaynakların korunması ve yönetimi gibi sorunlar için oluşturulmuş eylem planı önerilerini içermektedir. Üç bölümden oluşan gündemin alt başlıkları ise şu şekildedir: Sosyal Ve Ekonomik Boyut, Kalkınma İçin Kaynakların Korunması ve Yönetimi, Temel(Major) Grupların Rollerinin Güçlendirilmesi, Uygulama Araçları. Çalışma çerçevesinde Gündem 21'in sosyal ve ekonomik boyutu ile Yerel Gündem 21 oluşumlarının temelini oluşturan 28. madde ele alınacaktır.

1.2.1.1. Gündem 21'in Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutu

Gündem 21, sosyal ve ekonomik çerçevede kalkınma ve çevre konularının bütünleştirilmesinde tabanı oluşturmaktadır. Gündem 21'in birinci bölümünü ise Sosyal ve Ekonomik Boyut oluşturmaktadır. Bölüm, “Gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınmanın hızlandırılması için uluslararası işbirliği”, “yoksullukla mücadele”, “tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi”, “nüfus dinamikleri ve sürdürülebilirlik”, “sağlığın korunması ve geliştirilmesi”, “sürdürülebilir insan yerleşmelerinin gelişmesinin desteklenmesi”, “çevre ve kalkınma konularında karar alma süreçlerinin bütünleştirilmesi” alt başlıklarını içermektedir. Küresel ortaklığın öneminin vurgulandığı bu bölümde, artan karşılıklı bağımlılığın küresel ekonomiyi daha adil ve etkin kılmanın yanında uluslararası ekonomik ilişkilerin sürdürülebilir kalkınmayı hızlandıracağı belirtilmiştir. Gelişmiş-az

gelişmiş farkının ön plana çıktığı bu süreçte, ticaretin önemi vurgulanırken konsensüs yoluyla çevre, ticaret ve kalkınmanın ulusal ve uluslararası politikalar çerçevesinde bütünleştirilmesinin önemine değinilmiştir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek ekonomi politikalarının özendirilmesi ve ticaret ile çevrenin birbirlerini karşılıklı destekleyecekleri düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır. Bunun yanında gelişmekte olan ülkelerin büyüyen borç sorunlarının da sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirildiği ve sorunun çözümünde çevre ile sosyal kalkınmayı da dikkate alacak yapısal düzenlemelerin önemine değinilmiştir (md. 2.33).

Kalkınma için kaynakların korunması ve yönetimi başlıklı ikinci bölümünde çevre koruma ile sürdürülebilir kalkınmayı birleştiren konular ele alınmıştır. Atmosferin korunması, yer kaynaklarının planlanması ve yönetimi için bütünleştirilmiş yaklaşım, ormansızlaşmayla mücadele, hassas ekosistemin yönetimi: çölleşme ve kuraklıkla mücadele- sürdürülebilir dağ kalkınması, sürdürülebilir kırsal ve tarımsal kalkınmanın geliştirilmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması, bio-teknolojinin ekolojik rasyonel yönetimi, okyanusların ve tüm denizlerin korunması, biyolojik kaynakların korunması, geliştirilmesi ile rasyonel kullanımı, doğal su kaynaklarının kalitesinin ve varlığının korunması, zehirli kimyasalların, tehlikeli atıkların, katı atıkların ve radyoaktif atıkların ekolojik ve güvenli rasyonel yönetimi alt başlıkları bölüm içinde yer almaktadır. Çevre için önemli bu teknik konularda sürdürülebilirlik çerçevesinde önlemler ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Gündem 21'in başlangıç bölümünde alınan kararların uygulanabilmesi için finans kaynaklarına da ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

“Gündem 21'in kalkınma ve çevre ile ilgili amaçları geliştirmekte olan ülkelerde, ekolojik sorunları çözmek ve sürdürülebilir kalkınmayı hızlandırmak için gerekli önlemlerin yarattığı harcamalar için yeni ve ek finans kaynaklarının bulunmasını gerektirmektedir. Aynı zamanda uluslararası kuruluşlar Gündem 21'i hayata geçirmeleri için kapasitelerini güçlendirmek amacıyla finans kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır (Agenda 21, Preambule, 1.4.)”.

Finansmanın önemi yanında, Gündem 21'de tanımlanan eylemler gerçekleştirilirken, ekonomileri dönüşüm içinde olan ülkelerdeki özel durumlara da dikkat çekilmiştir. Bu ülkelerin, ekonomik dönüşüm sırasında, bazen de sosyal ve politik havanın gerildiği durumlarda beklenmedik zorluklarla karşılaştıklarının göz önünde tutulması istenmiştir (Agenda 21, Preambule, 1.5.). Öte yandan finansman sağlamada aracılık yapacak fon mekanizmaları da belirlenmiştir. Bunlar Uluslar arası Kalkınma Kurumu, Bölgesel Kalkınma

Bankaları ve gelişmekte olan ÷lkelere çevre sorunlarının çözümlünde mali katkı sağlamak amacıyla oluşturulan Global Çevre Fonu'dur (Budak, 2004, s. 418).

1.2.1.2. Gündem 21 ve Yerel Yönetimler

Gündem 21'in Temel Grupların Rollerinin Güçlendirilmesi başlıklı üçüncü bölümü "kadınların sürdürülebilir ve adil kalkınmaya katılmaları yönünde küresel eylem", "sürdürülebilir kalkınmanın geliştirilmesinde çocukların ve gençlerin rolü", "yerli halkların ve cemaatlerinin tanınması ve rollerinin güçlendirilmesi", "sivil toplum kuruluşlarının rollerinin güçlendirilmesi", "Gündem 21'i destekleyecek yerel yönetim oluşumları", "çalışanların ve sendikaların rollerinin güçlendirilmesi", "sanayi ve ticaret çevrelerinin rolünün güçlendirilmesi", "bilimsel ve teknolojik topluluk", "çiftçilerin rolünün güçlendirilmesi" alt başlıklarından oluşmaktadır.

"Yerel Yönetimlerin girişimleri" başlıklı 28. maddede sıralananlar, kent yönetimlerinde sürdürülebilirlik ilkelerinin kabulünün ve bugün "Yerel Gündem 21" olarak anılan sürecin çıkış noktasını oluşturmaktadır. 1992 Yerel Yönetimler Curitiba Zirvesi'nde alınan kararların ve belirlenen ortak hedeflerin, Rio Zirvesi'nde tartışılması sonucunda Gündem 21'e yansıtılması, sürdürülebilir kent yönetimleri düşüncesinin somutlaşmasında etkili olmuştur. Yerel yönetimlerin, kendi ÷lke ve beldelerinde katılımcı bir süreci başlatmaları ve kendi kentlerine özgü YG 21 projeleri oluşturmaları konusunda görüş birliğine varılmış; yerel yönetimlerin hedeflerini gerçekleştirecek faaliyetler sırasında hemşehrilerle, yerel kuruluşlar ve özel sektör kuruluşlarıyla diyalog halinde olmaları gerektiği vurgulanmıştır (Emrealp, 2005, s. 19). Gündem 21'de yer alan sorun ve çözüm önerilerinin kaynağını yerel aktivitelerde bulduğu; bu nedenle yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliğinin programın amaçlarına ulaşmada belirleyici olacağı vurgulanmıştır. Ekonomik, sosyal ve çevresel altyapıları kuran yerel otoriteler, bunların yönetim ve işletmesinden de sorumlu olacaktır. Ayrıca, planlama sürecinin denetimi, yerel çevre politikalarının oluşturulması yanında ulusal ve bölgesel çevre politikalarının uygulanmasına yardımcı olmak da yerel yönetimlerin görevleri arasında sayılmıştır. Halka en yakın yönetim birimi olarak, sürdürülebilir kalkınma konusunda halkın eğitilmesinde, yönlendirilmesinde ve görüşlerinin dikkate alınmasında da yerel yönetimler temel rolü oynayacaktır (28.1.).

Gündem 21'in 28. maddesi amaçlar kısmında, "1996 yılına kadar her ÷lkenin yerel yönetim birimlerinin çoğunda halka danışma mekanizmasının kurulması ve "Yerel Gündem

21”leri üzerinde konsensüse varmaları; 1993 yılına kadar uluslararası topluluğun yerel otoriteler arasında işbirliğini arttıracak danışma mekanizmalarını ortaya koyması; 1994 yılına kadar yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim alışverişini güçlendirmek amacıyla kent birlikleri ve diğer yerel yönetim temsilcilerinin işbirliği ve koordinasyon seviyelerini yükseltmeleri; ülkelerdeki tüm yerel otoritelerin karar alımı, planlama ve yürütme süreçlerinde kadınların ve gençlerin temsil edilmesini garanti altına alan programların yürütmesini ve denetimini sağlamaları” öngörülmüştür (28.2.). YG 21 programının kabul edilmesi için yerel otoritelerin yurttaşlar, yerel örgütler ve özel şirketlerle diyalog kurması ile oluşacak konsensüsün, yerel yönetimlerin halkla ve yerel, sivil, ticari, sanayi örgütleri ile iletişimini kurmada, en uygun stratejiyi geliştirmek için gerekli bilgileri elde etmede yardımcı olacağı belirtilmiştir. Bu sayede sürdürülebilir kalkınma konusunda toplumsal bilincin de artacağı düşünülmüştür (28.3).

Rio Zirvesi’nin ardından ulusal ve yerel ölçekte Gündem 21 stratejilerinin belirlenmesi ve YG21 projelerinin uygulamaya geçirilmesi süreci başlamıştır. Johannesburg Zirvesi’ne kadar geçen süreçte pek çok farklı ülkede Yerel Gündem 21’ler, kendilerine özgü önceliklerle kurumsallaşmıştır. Johannesburg Zirvesi’nde de politika oluşturma, karar verme ve uygulama aşamalarının tümünde uzun vadeli bakış açısı ve tüm kesimlerinin katılımının sağlanmasının ve sosyal gruplarla ortaklık ve işbirliğinin geliştirilmesinin önemi bir kez daha vurgulanırken; yönetim anlayışının güçlendirilmesi ve Gündem 21’in bütüncül bir şekilde uygulanması için girişimlerin arttırılması kararlaştırılmıştır (Johannesburg Declaration on Sustainable Development, md. 26, md. 30).

1.2.2. Çeşitli Örneklerle Dünyada YG21 Projeleri

Rio Zirvesi’nin ardından yaygınlaşmaya başlayan YG21 projelerinin etkilerinin uygulamaya yansımaları 1990’lı yılların ortalarından itibaren görülmeye başlamıştır. Avrupa’dan Asya’ya, Latin Amerika’dan Afrika’ya kadar farklı kentlerde sürdürülebilirlik çerçevesinde kent yönetimlerinde YG21 kurumları etkilerini göstermiştir. Çeşitlenen örneklerin yanında, Gündem 21 kararlarından da önce katılımcı halk yönetimlerini oluşturmuş özgün bir yerel yönetim örneği bulunmaktadır. YG21 için de örnek oluşturan Porto Alegre deneyimi, halkın en alt kesiminden başlayarak örgütlülüğü ve katılımı geliştiren bir model olmuştur. Bu bölümde öncelikle Porto Alegre deneyimi irdelenecek, ardından dünyanın farklı bölgelerinden YG21 uygulamaları örneklendirilecektir.

1.2.2.1. YG21 Öncesi Katılımcı Yönetim Anlayışı: Porto Alegre Deneyimi

Brezilya'nın Rio Grande do Sul Eyaleti başkenti Porto Alegre'de Sosyalist Emekçiler Partisi'nin 1989 yılında belediye yönetimine gelmesiyle hayata geçirilen katılımcı bütçe anlayışı, klasik devlet düzenin yarattığı yetersizliklere ve dengesizliklere alternatif oluşturma çabasıyla, daha çok şey talep eden/etmeyi öğrenen yurttaşlar için yeni bir kamusal alan yaratmış ve siyasi eylemi demokratikleştirmiştir (Genro-de Souza, 1998, s. 21). Temsili demokrasinin seçimlerde oy vermeyi katılım için yeterli görmesine karşın küreselleşme çağında katılımcılık doğrudan ya da yarı doğrudan demokrasi ilkesinin uygulanabilirliğini gündeme getirmiştir. Küreselleşme sürecini eleştiren bir yönetimin liberal anlayışı temel alan politikalar uygulaması çelişkili görülebilir; fakat Porto Alegre deneyiminin gösterdiği demokrasi anlayışının gelişmesi ve katılımcılığın uygulanması ile küreselleşmenin sosyo-ekonomik çıktılarından olumsuz etkilenen kesimlere, memnuniyetsizliklerini gösterebilecekleri ve kendileri için iyi olan hakkında karar verebilecekleri yapılar içinde yer alma imkanı sağlayarak dengesizlikleri giderebilecek bir yapı oluşturmuştur. Bu durum bir bakıma küreselleşmeye karşı bir başkaldırının ilk adımlarındandır. Daha sonra Porto Alegre'nin küreselleşme karşıtı hareketin merkezi ve sembolü haline gelmesi bu nedenle tesadüf değildir.

Coğrafi ve sosyal kriterlere göre 1989 yılında 16 ilçeye(district) ayrılmış, 2005 yılı verilerine göre yaklaşık 1.441.000 nüfusa sahip (http://en.wikipedia.org/wiki/Porto_Alegre) Porto Alegre Belediyesi sınırları içinde, katılımcı demokrasi ilkesi alt birimlerden başlayarak örgütlenen forum ve konseyler çerçevesinde uygulanmıştır. Katılımcı Bütçe uygulaması, bu örgütlenme şeması içinde ve birimlerin- dolayısıyla katılımcı halkın- kararlarının çıktısı olarak değerlendirilmektedir. Her ilçe, kaynakların dağıtımı ve bütçenin tahsisinde nüfus dağılımına göre söz sahibidir. İlçe yurttaşları için öncelikli konular ve müdahale alanları "ilçe halk meclisleri"nde belirlenmekte; bu meclisler aynı zamanda kent yönetimine ve bütçe harcamalarına katılımın ilk ayağını oluşturmaktadır. Bunun yanında her ilçe "ilçe forumu" ve sektörler forumu" delegelerini, "ilçe halk konseyleri" ile ilçeler arasında bütçe tahsisi kriterlerini belirleyecek ve uygulamaları denetleyecek "katılımcı bütçe konseyi" temsilcilerini seçmektedir (Menegat, 2002, s. 186); bu yapılar katılımcı bütçe sürecinin karar alma aşamalarını oluşturmaktadır. Karar alma aşamalarının tümüne bireylerin ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile birliklerin katılımı serbesttir. Katılımcı bütçe anlayışının yanında 1993 yılından beri kent sorunlarının tartışılacağı, öncelikli alanların belirleneceği, çözüm

önerilerinin ve gelecekte yapılanmaların öngörüsü ile planlamasının ortaya konacağı geniş katılımlı “kent konferansları” düzenlenmektedir¹⁷. Belirlenen temalar çerçevesinde kurulan komisyonlar, daha alt birimlerden toplumsal kesimlerin (sendikalar, sivil toplum kuruluşları, üniversite temsilcileri, vb.) katılımını, kent sorunlarını içselleştirmelerini ve kent ölçeğinde düşünebilmelerini sağlamıştır (Genro-de Souza, 1998, s. 49).

Katılımcı bütçe prosedürü, iki ana süreçten oluşmaktadır. Belediye'nin geçmiş yılın yatırım planının gerçekleşme durumunu, kaynakların ilçeler arasında dağılımı ile yasal ve ilçelere özgü verileri sunmasıyla başlayan ilk görüşmeler; ilçeler ve tematik komisyonlar aracılığıyla halkın geçmiş bütçe uygulamasını değerlendirmesi, önerilerini dile getirmesi ve Katılımcı Bütçe Konseyi delegelerini seçmesiyle devam eder; bu delegeler Katılımcı Bütçe Danışmanları ile “Delegeler Forumu”nu oluşturur (Genro-de Souza, 1998, s. 50-51). Yeni bütçe döneminde öncelikli hizmet alanlarının belirlenmesi ve taleplerin ortaya konması için bağımsız olarak bir araya gelen halkın önerileri yanında belediye servislerinin raporlarını da dikkate alarak, 16 ilçeden ve 5 sektörel forumdan 2'şer asıl, 2'şer yedek üye, Porto Alegre Belediye Çalışanları Sendikası ile Porto Alegre Sakinleri Dernekleri Birliği'nden 1'er asıl, 1'er yedek üye ve Belediye yönetiminin oy hakkı olmayan iki temsilciden (Planlama Kabinesi sorumlusu ile Maliye Genel sekreteri) oluşan Katılımcı Bütçe Konseyi, Bütçe Yönergeleri Yasa Taslağı üzerinde çalışır (Menegat, 2002, s. 189). İlçelerin farklı öncelikleri dikkate alınarak, 16 ilçenin belirlediği dört öncelikli alan, puanlama sistemi ile değerlendirilir ve bu bağlamda kent ölçeğinde öncelikle uygulanacak politikalar “Planlama Kabinesi”(GAPLAN) tarafından belirlenir.

Porto Alegre'de doğrudan demokrasi ilkesinin uygulanabilirliğini gösteren Katılımcı Bütçe sistemi bir yandan geniş kesimlerin aktif katılımını sağlarken diğer yandan yurttaşların kentleriyle ilgili konulara sahip çıkmaları ve bilinçlenmelerini sağlamaktadır. Özellikle kentin düşük gelirli kesimlerine götürülen hizmetler bir yandan bu kesimlerde yaşayanların kentle bağlantısını sağlamış diğer yandan da suç oranının azalması ile yaşayanların huzurunu sağlamıştır; fakat bunların dışında en önemli katkı daha önce kentten dışlandıklarını hisseden kesimlerin kentin bir parçası olduklarını anlamaları ve kentle bütünleşmeleri yönündedir (Menegat, 2002, s. 194). Sıradan kentlinin kentsel kararların odağına oturtulduğu yeni yapılanmada, yurttaşlık bilincini kazanan birey, toplumsal sorumluluğun da parçası haline

¹⁷ 2000 yılında “Geleceğin Kentini İnşa etmek” başlıklı konferansta kentin sosyal ve stratejik politikasının belirlenmesinde öncelikle alanlar 5 tema çerçevesinde belirlenmiştir: Sosyal politika; kültür, turizm, spor ve rekreasyon; kentsel ve çevresel kalkınması; ekonomik kalkınma; genel konular.

gelmektedir. Aktif, katılımcı ve eleştirel yurttaşlık anlayışı ile birey kendisi ile ilgili kararları takip etmekte, yönetimin demokratikliği ve saydamlığını sorgulayabilmekte, yönetime ortak olabilmektedir. Bu bağlamda Porto Alegre örneği sürdürülebilir bir kent yapılanması ve sürdürülebilir politikaların uygulanabilirliği için bilinçli ve aktif yurttaşların gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Günümüzde yönetim ilkesi temelinde, liberal anlayışla planlanan uygulamalar yerine Porto Alegre, halkın unutulmuş kesimlerini de içselleştiren bir yapı ortaya çıkarmıştır. Porto Alegre Belediyesi'ndeki yapılanma Gündem 21'de yer alan hedefleri, Gündem 21'den de önce uygulamaya geçiren ilk örnektir.

1.2.2.2. Dünyadan YG21 Örnekleri

Yerel yönetimlerin ülkelere göre farklılaşan özellikleri, YG21 uygulamalarını da çeşitlendirmektedir. Ülkeler ve kentler arasındaki farklılıklara rağmen, Gündem 21'in 28. maddesinde de dile getirilen ortak hedefler YG21 projesi yürüten her ülke için geçerli dayanağı oluşturmaktadır. Bunun yanında 1990 yılında kurulan ve yerel yönetimlerde sürdürülebilirlik politikalarının uygulanmasını destekleyen “Yerel Çevresel Girişimler Uluslararası Konseyi”(ICLEI) girişimi de YG21 uygulamalarının yaygınlaşması için yerel yönetimlere yardımcı olmaktadır. ICLEI, YG21'i “yerel sürdürülebilir kalkınma önceliklerine yönelik uzun vadeli stratejik eylem planlarının, yerel düzeyde hazırlanması ve uygulanması yoluyla Gündem 21 hedeflerinin yerine getirilmesi için katılımcı ve çok-sektörlü bir süreç olarak” tanımlamaktadır (<http://www.iclei.org/index.php?id=820>).

1992-1997 yılları arasındaki dönemde 13 Afrika, 12 Asya, 28 Avrupa, 2 Ortadoğu, 3 Kuzey Amerika, 6 Güney Amerika ülkesinde toplam 1812 YG21 girişimi hayata geçirilmiştir; (Sipos, s. 10). YG21 oluşumlarının katkıları sivil toplumun güçlendirilmesi ve sürdürülebilirlik çerçevesinde kentsel çevre politikalarının oluşturulması konusunda da öne çıkmaktadır. YG21 sürecinde sürdürülebilir kentleşme kavramı da ön plana çıkmış; kentin geleceğine yön verecek ekonomik, sosyal ve çevresel dengeleri gözeten, bölgesel ve küresel sürdürülebilir kalkınma ilkeleri ile uyumlu, bu sürece katkı sağlayabilen ve katılımcı mekanizmaları hayata geçiren (Özkaynak, Adaman, 2005, s. 96) kentler ve kentliler yaratmak hedeflenmiştir. 1970'li yıllardan beri uluslararası planda tartışılan sürdürülebilir kalkınma kavramı böylece kent bazında katılımcılık ve sosyal-çevresel değerleri gözeten bir anlayışın uygulanması açısından zemin hazırlamıştır. Bu çerçevede, 1994 yılında Danimarka'nın Aalborg kentinde düzenlenen “Sürdürülebilir Kentler Avrupa Konferansı”nda

kabul edilen “Sürdürülebilirlik için Avrupa Kentleri Şartı”da¹⁸ (Charter Of European Cities& Towns Towards Sustainability), YG21’in yanında kent yönetimlerinde sürdürülebilir politikaların uygulanması açısından önem taşımaktadır. Şart, kentlerin sürdürülebilirlik konusundaki yükümlülüklerini ortaya koyarken, Gündem 21’e de atıf yapmakta ve yerel yönetimlere düşen görevlerden bahsetmektedir. Çevre sorunlarına ve yurttaşlara daha yakın olan yerel otoriteler ve kentler bu süreçte önemli roller oynayacaklardır. Şartta, sürdürülebilir kalkınmanın doğal sermayeye önem verecek şekilde uygulanması; sosyal adalet, sürdürülebilir ekonomi ve yaşanabilir bir çevre kavramlarıyla birlikteliği öne çıkarılmıştır. Sürdürülebilirlik konusunda yerel yönetimlere çevre konusunda stratejik değerlendirmelerini belirlemeleri ve Gündem 21’de de belirtilen şekilde gönüllü yurttaş topluluklarının, özel girişimlerin ve baskı gruplarının karar mekanizmalarında yer alabilmeleri ile kamuoyunun ve seçilmiş veya atanmış yerel yöneticilerin eğitimi vurgulanmıştır.

YG21’lerin çevre ile ilişkisi yalnızca ekosistemin korunması ve yönetimi değil, daha da önemlisi çevrenin korunmasını güçlendirecek ekonomik ve sosyal yönü de olan demokratik hareketleri arttırmakla bağlantılıdır; YG21, ekonomik, sosyal ve çevresel sorunları belirlemek ve çözüm önerileri sunmak yanında belirlenen amaçların nasıl uygulanması gerektiği yönünde de rehber olma özelliğindedir (Joas, 2001, s. 213). Patton ve Worthington 1996 tarihli çalışmalarında YG21’i sürdürülebilir kalkınma konusunda, ulusal hükümetin desteğiyle geliştirilen stratejiler olarak ele almış ve bu süreçte yerel yönetimlerin yerel iş çevreleri, gönüllü sivil toplum kuruluşları ve yerel topluluk ile özellikle sürdürülebilirlik konusunda konsensüs yaratma işlevinde olduklarını belirtmişlerdir. YG21 oluşumları çerçevesinde gelişen yapı, yönetim ile toplum arasında karşılıklı etkileşim, ortak çalışma ve paydaş olma ilkelerine dayanan yönetişim anlayışı (Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Raporu, 2002, s. 99) ile uyumlu, demokratik, şeffaf, hesap verebilir ve katılımcılığa önem veren yerel yönetim örgütlenmeleri kurmayı hedeflemektedir. Kısaca YG21 uygulamaları ile hedeflenen, sürdürülebilir kalkınma ilkelerini yerel düzeyde uygulamak ve sürdürülebilir kent

¹⁸ Şart, nüfusunun yaklaşık % 80’i kentsel alanlarda yaşayan Avrupa’da kentsel yaşam tarzının ve kent yapılarının (işbölümü, toprağın kullanımı, sanayi üretimi, tüketim gibi) insanlığın karşılaştığı çevre sorunlarının pek çoğuna neden olduğunu belirtmekte; insan yaşamı için sürdürülebilir birlikteliklerin önem taşıdığı vurgulanmaktadır (I.1.). Şartta, sürdürülebilirliği sağlayacak, orta ve uzun vadeli yerel eylem planlarının Avrupa kentleri içinde bir konsensüsle yaratılacağı belirtilirken, yerel programların planlama yöntemleri ve finans mekanizmalarını göz önüne alacak; sorunları ve nedenleri sistemli bir biçimde ortaya koyarak, eylemleri öncelik sırasına göre sınıflandıracak; tüm ortakların katılımı ile “sürdürülebilir ortaklık” kavramını tanımlayacak; alternatif kalkınma stratejilerini araştırarak ve geliştirecek; ölçülebilir amaçlar doğrultusunda orta ve uzun vadeli yerel eylem planlarını oluşturacak; eylem takviminin ve ortakların sorumluluklarının ortaya konduğu planlamayı yapacak; planın değerlendirilmesi ve uygulanmasında sistem ve prosedürleri ortaya koyacak şekilde hazırlanması öngörülmüştür (3. bölüm)

yönetimleri oluşturmaktır. YG21, yerel yönetimler öncülüğünde, katılım ve yerel ortaklıklar temeline dayanan ve kadınlar, gençler gibi daha önce karar mekanizmalarında göz ardı edilmiş grupların katılımını sağlayacak eylem programlarını yürütmekle sorumlu kılınmıştır (Emrealp, 2005, s. 44). Bu çerçevede farklı ülkelerde farklı önceliklere ve özelliklere sahip YG21 projeleri uygulanmaktadır.

Finlandiya’da sürdürülebilirlik projeleri 1990’lı yılların başlarında Fin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Birliği tarafından başlatılmış, 1998’den itibaren YG21 sürecine adapte olan belediyelerin sayısı artmaya başlamıştır (Joas, 2001, s. 215). Ayrıca, YG21 programına dahil belediyelerde 1994’ten 1998’e ilgili kesimlerin dışarıdan katılımı; yurttaşların, uzmanların ve paydaşların halk oturumlarında bulunma oranları artmıştır (Joas, 2001, s. 216). Yapılan ankette YG21 programlarını 1997 öncesinde uygulamaya başlayan belediyelerin medya ile ilişkileri daha olumlu bulunmuş, daha şeffaf ve açık oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede, merkezi düzenlemeler ve AB müktesebatı doğrultusunda belediyelerin çevre politikaları, katılımı arttırıcı, şeffaf, sürdürülebilirliği ve demokrasiyi sağlamlaştıran bir temelde gelişmiştir; bu sayede halk daha aktif ve beklentileri daha yüksek konuma gelmiştir. Bu bağlamda Helsinki örneğine baktığımızda, kentteki YG21 girişiminin 1997 yılında belediye meclisi kararı ile başlatıldığı görülmektedir. 564 bin nüfuslu Helsinki’de başlatılan YG21 uygulamasının temel amacı, Aalborg Şartı ile uyumlu, yurttaşlar ve ilgili çıkar gruplarıyla işbirliği içinde bir sürdürülebilirlik stratejisi ve eylem planı ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede 2002 yılında YG21 süreci, Helsinki Sürdürülebilirlik Eylem Planı’nın belediye meclisi tarafından oybirliği ile kabulü sonrası doruk noktasına ulaşmıştır. Planda, sürdürülebilirlik için stratejik öncelikler ve 2002-2013 periyodunda kentin ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel sürdürülebilirliği için yapılacaklar ile belediyenin alacağı somut önlemler sıralanmıştır. Planın hazırlık aşamasına kent yönetiminin farklı birimleri yanında yurttaşlar ve çeşitli yerel örgütler de katılmıştır. Hazırlık sürecinde 4000’in üzerinde yurttaşın aktif olarak çalıştığı belirtilmektedir. Bu süreçte ayrıca STK’ların girişimiyle 160 küçük ölçekli sürdürülebilirlik projesi de uygulanmıştır. YG21’in girişimleri 2005-2008 dönemi için hazırlanan Ekolojik Sürdürülebilirlik Programı ile devam etmiştir. Çevre yönetiminin daha verimli hale getirilmesini temel alan program, belediye meclisinin ortaya koyduğu Helsinki Çevre Politikası’nın da tamamlayıcısı olmuştur (Achievements and Challenges of Sustainable Development in Helsinki, 2007).

Kolombiya’da 1970’li yılların ortalarından itibaren, Doğal Kaynaklar Ulusal Enstitüsü’nün kurulması ve ulusal hükümeti çevre sorunları konusunda uyarmak için “Kolombiya Yeşil Belediyeler Programı”nın oluşturulması, ülkede Rio Zirvesi’nden önce de yerel yönetimlerde çevresel duyarlılığı arttıracak projelerin uygulamaya konduğunu göstermektedir. Manizales’de uygulanmaya başlanan YG21 projesine baktığımızda kamu, özel sektör ve halkın farklı kesimlerini bir araya getiren, çevresel yönetimi gerçekleştirmek için hazırlanan “yerel çevre hareketi(bioplan)” temel dayanağı oluşturmuştur. Kahve üretiminin ekonomik katkısı yanında çevresel ve kentsel yıkıcılığının etkisinin yoğun olarak yaşandığı, yanardağ patlamaları ve depremlerden etkilenen Manizales kentinde 1993 yılında üniversitenin belediyeyi harekete geçirmesi ile kentin ilk yerel çevre gündemi oluşturulmuştur. Çevre eğitimi ve marjinal alanların yeniden düzenlenmesi ile ilgili girişimler, üniversite, belediye, bölgesel çevre otoriteleri, STK’lar ve hemşehri derneklerinin katılımı ile kurumlar arası bir hareket dönüşmüş; araştırma ve yönetim arasındaki bağları güçlendiren bir yapı oluşmuştur. 1994 yılında kentin orta ve uzun vadeli çevre politikasını belirleyen “Bio-Manizales” projesi başlatılmıştır. 1996 yılında, üniversite, çevre örgütleri, hemşehri dernekleri ve ekolojik grupların katıldığı, halk forumu adı verilen bir oluşumda belediye ile görüşerek, planın yürütmesiyle ilgili anlaşma sağlanmıştır. YG21 uygulamaları için temel olan bu örnek, koordinasyon ve karar alma sürecine katılım yönünden bir takım aksaklıkları barındırır da farklı grupların çevre duyarlılığını arttırmada etkili olabilmektedir. Yine de farklı ekonomik ve politik çıkarların çeşitliliği, toprak kullanımıyla ilgili kısıtlamalar bazı toplulukların katılımını kısıtlandırmaktadır (Vélasquez, 1998).

Yerel kararlarda dahi ulusal hükümetin etkisinin hissedildiği ve yerelin hareket özgürlüğünün kısıtlandığı Japonya’da (Barrett-Usui, 2002, s.56) ise YG21 uygulamaları 1993 yılında üniversite, yerel yönetim ve ekonomik sektör temsilcilerinin katıldığı bir komite tarafından başlatılmıştır. 1994 yılında yayımladıkları raporda yerel yönetimlerin YG21’lerini geliştirirken dikkate alacakları temel ilkeler sıralanmıştır. Komitenin 1995 yılında yayımladığı raporda, YG21’e halk katılımını sağlayacak forum ve çalışma gruplarının oluşturulması için yerel yönetimlerin desteklenmesi kararı yer almıştır. 1999 yılında yapılan bir araştırmaya göre 45 valilik ve 71 kentte YG21 örgütlenmesine gidildiği ve temel çevre planının hazırlandığı görülmüştür. 2000 yılında ise Japonya’daki toplam belediyelerin % 13’ünde YG21 uygulamasına geçilmiştir. Japonya belediyelerindeki YG21 uygulamaları demokratik çevresel yönetişime yakınlaştırmış, birimler arası işbirliğine katkı sağlamış, demokratik paydaş katılımını çeşitlendirmiş, paydaşların çevre gündemi üzerinde denetimi

ile yerel çevresel yönetişimin uzun vadeli uygulanması için temel sağlanmıştır. Bunun yanında kadınlar, gençler ve işsizler gibi temsil oranı düşük kesimlerim katılımı yine sınırlanmış; paydaşların YG21 karar alma sürecine katılımı düşük kalmıştır. Yerel yönetim belli konularda uzmanlara danışırken, halkla bilgi paylaşımı yeterince sağlanamamıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın öğrenilmesi konusunda olumlu adımlar atılmasına rağmen “çevre korumanın ekonomik ve sosyal yönü” ön plana çıkarken sürdürülebilirliği işsizlik, adalet, kadınların ve gençlerin katılımı, kültür gibi öncelikleri geri planda kalmıştır. Ayrıca ortak uygulamalar konusunda da aksaklıklar yaşanırken, yerel yönetimler sınırlar arası iletişim kurma ve aktivitelerini küresel çerçevede duyurma yönünden yetersiz kalmışlardır. Öte yandan YG21’lerin çevresel yönetim planları uzun vadeli düşünülmemiş, sürdürülebilir bir gelecek düşüncesinden uzak kalmıştır (Barrett-Utui, 2002, s.49-67).

İngiltere’deki yerel sürdürülebilir kalkınma stratejisi yerel yönetimlere empoze edilmekten çok yerel yönetimler tarafından süreç içinde geliştirilecek bir çerçeve olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında beş yerel yönetim biriminde yapılan anketlerin sonuçlarına dayanarak, YG21 uygulamalarının hayata geçirilmesinde tanımlanan temel sorunlar finansman, liderlik ve konumlanma gibi formel yapıların oluşturulması, danışma ve katılım mekanizmalarının geliştirilmesi ve merkezi yönetimin desteğinin eksikliği olarak sıralanmıştır. Bunun yanında çevre konusunda bilincin yüksek olduğu, bu nedenle çevresel hareketlerin desteklendiği belirtilmiştir. Bazı yerel yönetimlerde çevre programlarının finansmanın özel ve kamusal kuruluşların desteğini de alarak sağlandığı, bunun da Kent Konseyi üzerindeki yükü azalttığı görülmüştür. Çeşitli sorunlar, yerel yönetimler bazında farklı yöntemlerle çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır(Patton-Worthington, 1996). YG21 ulusal çevre politikalarının uygulamasını ikame eden bir yapıda değil, onu tamamlayıcı konumdadır. Öte yandan Londra’da, YG21 programı sivil toplumu daha çok kapsayacak ve sürdürülebilirliği ön planda tutan projeler geliştirecek şekilde uygulanmaktadır. YG21, farklı semtlerdeki konseyler arasında işbirliğini arttırmasına rağmen, gönüllü kuruluşlar ile ilişkilerinin geliştirilmesi gerektiği düşünülerek, 1998 yılında farklı kesimlerden çevre örgütlerinin bir araya gelerek düzenlediği toplantı sonrası “Londra 21 Sürdürülebilirlik Ağı” doğmuştur. Londra 21, kent çevresinin sürdürülebilirliği için çeşitli projeler geliştirmektedir. Çevresel Eşitsizlikler, Siyah Azınlık ve Etnik Gruplar, Sürdürülebilir Topluluklar için Değişim Haritalaması, Yeşil Londra Haritası uygulanan projelerden bazılarıdır (<http://www.london21.org/page/16>).

Feichtinger ve Pregernig (2005) çalışmalarında, Avusturya ve İsveç'teki YG21 örneklerini yurttaşlığa etkileri ve halkın katılımının yoğunluğu ile niteliği yönünden karşılaştırmışlardır. Bu bağlamda İsveç Helsinborg YG21 uygulamasında kent yönetiminin yönlendirici olduğu, ekolojik sürdürülebilirlik çerçevesinde uzun vadeli yönetim modelleri öngörülürken, halk katılımı öncelikli gereklilikler arasında yer almamıştır. Helsinborg'un teknokratik temelli yapısı bir yandan farklı çıkarlar arasında uzlaştırıcı rol oynayabilirken, diğer yandan sivil toplumun değişimi tetikleyen kaynaklarından uzaklaşmıştır. Yine de bu örnek yukarıdan aşağı bir yapıyı geliştirmiş ve güçlendirmiştir. Avusturya örneğinde ise yerel halkın yönlendirmesine açık, proje merkezli bir model uygulanmıştır. Bu çerçevede Alsergrund'daki uygulamalar karar almada hiyerarşik modele alternatif oluşturan konsensüs temelli uzlaşma sürecidir. Bunun yanında sivil toplumun aktif katılımı, kentin sürdürülebilirliği ile ilgili temel sorunları gündeme birleştirmekte etkisiz kalırken, yerel politik işleyişi etkilemekte yeterli başarıyı gösterememiştir. Sonuç olarak karar alıcıların farkındalıklarının artmasının YG21 uygulamalarının koordinasyonu ve dikkate alınırılığını arttıracığı, uygulamadaki zayıflıkların giderilebileceği belirtilmiştir.

Dünyanın farklı politik, ekonomik ve kültürel önceliğe ve geçmişe sahip ülkelerinde YG21 uygulamaları da çeşitlilik göstermektedir. Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi projelerin katkıları yanında eksiklikleri de ortadadır. Bu eksikliklerin en önemlisi demokrasinin yerleştiği ülkelerde dahi sivil katılımın sınırlılığı ve karar almada yerel otoritelerin etkisinin ön planda olmasıdır. Diğer yandan çevre ve sürdürülebilirlik konularının farklı algılamalara rağmen politik gündeme dahil edilmesi önemli gelişmelerdir. Bu sayede sivil toplumun çevre konusundaki farkındalığı da artmaktadır. Bununla birlikte YG21 projeleri ile bu çalışmaların sürmesi, daha etkin uygulamaların gerçekleştirilmesi için de temel oluşturacaktır.

1.2.3. Türkiye'de Yerel Gündem 21 Projesi

Türkiye'de Yerel Gündem 21 projesi 1997 yılında UNDP desteği ve IULA-EMME'nin koordinatörlüğünde başlatılmıştır. Programın yürütülmesinden, IULA-EMME bünyesinde de idari görevi bulunan, UNDP ve YG21 uygulayıcısı yerel yönetimler arasında koordinasyonu sağlayan bir YG21 Ulusal Koordinatörü sorumludur (Emrealp, 2005, s. 30). Projenin merkezi koordinasyonu ise "YG21 Programı Ulusal Yönlendirme Kurulu"¹⁹ tarafından yapılmaktadır.

¹⁹ Kurul; Başbakanlık Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel

Tarihi Kentler Birliği, Akdeniz Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği, Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği, ICLEI (Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi), WALD (Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi) ve VTA Araştırma Yapım Yönetim destekleyici ortaklar olarak programda yer alırken; Habitat ve Gündem 21 Gençlik Derneği de gençlik çalışmalarının koordinasyonunu yürütmektedir. 1997 yılında başlatılan projenin başarısı 2000 yılında “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması” başlığı ile ikinci aşamanın yürürlüğe konmasını ve projeden program haline dönüşümü sağlamıştır. 60 yerel yönetim biriminde uygulanan YG21 projesi, “Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı”nın da kurulması ile “BM Milenyum Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi” başlıklı üçüncü aşamaya geçmiştir. Projenin, “Türkiye’de YG21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” başlıklı ilk aşamasında iki temel hedef belirlenmiştir.

Birinci hedef, ülke genelinde YG21 kavramının ve bunun yerel “yönetişim” üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımını; İkinci hedef ise, proje ortağı kentlerde, yerel ilgi gruplarının katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılmasını kapsamaktadır. Böylelikle, birinci hedef YG21’in Türkiye ölçeğinde tanıtımını ve yaygınlaştırılmasını ele almıştır.

İkinci hedef ise proje ortağı kentlere yapılacak çalışmalar üzerinde yoğunlaşmıştır. “Türkiye’de YG21’lerin Uygulanması” başlıklı ikinci aşamada ise desantralize yerel “yönetişimin” güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması amaçlanmıştır. Üçüncü aşamada ise kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılmasını ve bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılmasını amaçlanmıştır. Günümüzde yürürlükte olan Dördüncü Aşamaya, Mayıs 2008 itibariyle 70 yerel yönetim ortak konumundadır.

YG21 programına dahil kentler ile proje koordinatörü kuruluşlar arasındaki eşgüdümü sağlayan destekleyici mekanizma, kentteki yerel ortakların katılımı ile oluşturulan YG21 Genel Sekreterlikleridir. Kentlerdeki YG21 uygulamaları farklı katılımcı platform ve mekanizmalarından oluşmaktadır. Bu mekanizmalar; kent konseyleri, çalışma grupları, kadın

meclisleri, gençlik meclisleri, özel ilgi grupları (çocuklar, yaşlılar, engelliler platformları) şeklinde örgütlenmektedir; ayrıca mahalle düzeyinde katılımın yaygınlaştırılması için de çalışmalar yapılmaktadır. YG21 uygulamaları kentlerin özellikleri ve öncelikleri göz önüne alınarak farklı örgütlenmelere ağırlık verebilmektedir; bunun yanında bazı ortak noktalar ve dikkate alınması gereken konular öne çıkmaktadır. Tüm YG21 uygulamaları için geçerli olan ortak noktalar şu şekilde sıralanabilir: Kentin sürdürülebilirliğine yönelik bir vizyon geliştirilmesi; kentin öncelikli sorunlarının saptanması ve ayrıntılı raporların hazırlanması; kent için kısa, orta ve uzun vadeli gerçekleştirilebilir hedeflerin belirlenmesi; uzun ve kısa dönemli sürdürülebilir yerel eylem planlarının hazırlanması, mevcut planların YG21 hedefleri ile uyumunun gözden geçirilmesi; sürdürülebilirlik göstergelerinin geliştirilmesi ve YG21 sürecinin çeşitli aşamaları içerecek şekilde takvime bağlanması (Yirmibeşoğlu-Yiğiter, 2006, s.35).

YG21 oluşumlarının en geniş katılımlı platformu kent konseyi ya da başka isimle anılan benzer oluşumlardır. Kent konseyi yönetim hedeflerini dikkate alarak yerel yönetimi, kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplumla sürdürülebilir kent yönetimi amacı çerçevesinde bir araya getirerek etkin ve katılımcı bir yapı oluşturmayı öngörmektedir. Kent konseyi paydaşları içinde ilin valisi, milletvekilleri, belediye başkanı, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile önceki dönem milletvekilleri, valisi, belediye başkanı ve kente emeği geçen kişiler ile kurumsal yapıyı temsil eden kişiler “doğal üye” olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, siyasi parti temsilcileri, mahalle muhtarları da kent konseyi üyeleri arasındadır. Öte yandan eğitim kurumları, özellikle üniversite temsilcilerinin katılımı önem taşımaktadır; meslek odaları, dernek, vakıf ve sendika temsilcileri ile kooperatif, birlik, basın-yayın kuruluşları, sağlık kuruluşları, spor kulüpleri gibi örgütlü sivil toplum kesimlerinin kent konseyine katılımı sağlanmaktadır (Emrealp, 2005, s. 66-67)²⁰. Kent Konseyi, özellikle büyük ve nüfus yoğunluğu fazla olan kentlerde bireysel katılım yerine kurumsal temsili tercih etmektedir; bunun yanında çalışma grupları, komisyonlar ya da kozalar gibi belirlenen konularda YG21 esasları çerçevesinde derinlemesine çalışmaları yürüten, sorunların çözümü için eylemlerin belirlendiği platformlar gönüllülük esasını ile çalışmalarını yürüttükleri için farklı sektör ve kurumların yanında bireysel katılıma da açıktır.

²⁰ Sivil toplum kuruluşlarının sayısının fazla olduğu kentlerde, kuruluşlar arasında gruplandırma yapılmakta ve bu gruplandırmaya göre kent konseyinde temsil sağlanmaktadır.

Türkiye’de 1997 yılından beri yürütülen YG21 projesi, yerel yönetimlerin ötesinde tüm idari yapının yeniden yapılandırılmaya başladığı bir süreçle örtüşmektedir. Türkiye’nin AB üyelik perspektifi ile de paralel gelişen bu değişim süreci, kuşkusuz tüm dünyada etkisini hissettiren küreselleşmenin etkilerinden bağımsız değildir. Bu bağlamda, yönetişim ilkesi temelinde kamu yönetimi reform tasarıları, AB’ye uyum süreciyle birlikte gündeme gelmiştir. Yönetişim ilkelerinin, halka en yakın yönetim birimleri olarak kabul edilen yerel yönetimlerde uygulanabilirliği, YG21 projeleri ile somutlaşmaya başlamıştır. 2002 yılı “Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Raporu”nda (s. 100), yerel yönetimler için iyi yönetişimin “belediyelerin kapsadıkları alanda yaşayanlarla birlikte, ortaklaşa olarak yer alacakları süreçle karar alma, uygulama ve denetleme uygulamaları yürütmeleriyle” gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır. 2002 yılında iktidara gelen AKP hükümeti ile de bu çerçevede reform tasarıları yasalaştırılmaya başlamıştır²¹. Bu süreçte yenilenen İl Özel İdaresi, Belediye ve Büyükşehir Belediyesi kanunları ile yerel yönetimlerin merkezi yönetimin yetkilerinin bir kısmını üstleneceği şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler içinde 9 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen 5215 sayılı “Belediye Kanunu”²² da yeni yönetim anlayışının yansımalarını barındıracak şekilde düzenlenmiştir²³. Kanunda “Diğer Kuruluşlarla İlişkiler” başlığı altında belediyelerin; “kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan” kent konseyleri ile ilişkileri şu şekilde düzenlenmiştir:

“Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek

²¹ 15 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen, 5227 sayılı “Kamu Yönetiminin Temel İlkelerinin Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun”, yönetişim ilkeleri temel alınarak hazırlanmıştır. Kanunun amacı, “katılımcı, saydam, hesapverebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulması; kamu hizmetlerinin adil, süratli, kaliteli, etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için merkezi idare ile mahalli idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarının çağdaş kamu yönetimi ilke ve uygulamaları çerçevesinde belirlenmesi...” olarak düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen tasarı da gerekçe olarak düzenlemelerin “ülke ve ulus bütünlüğü ile tekil devlet yapısını, merkezi-yerel yönetim dengesini zedelemeyen, anayasa ilkelerine, kamu yararına ve kamu hizmetinin gereklerine uygun olması” gerekliliği vurgulanmıştır.

²² 3.07.2005 tarihinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. 5215 sayılı yasadaki Kent Konseyi ile ilgili madde, 5393 sayılı yasa da aynen korunmuştur. Yalnızca son satırda, “Kent konseyinin çalışma usul ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.” ifadesi eklenmiştir. Bu doğrultuda 2006 yılında Kent Konseyleri Yönetmeliği hazırlanmıştır.

²³ Belediye Kanunu Tasarısı da cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesine rağmen yasalaşmış; ana muhalefet partisi CHP’nin Anayasa Mahkemesine başvurusu ile çeşitli maddeleri iptal edilmiştir (Çoker, 2005).

sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir (md. 76)''.

Bu maddeyle sivil toplumun katılımını güçlendirecek kent konseyi oluşumlarının yerel yönetim tarafından desteklenmesi öngörülürken, kent konseyinin yönetim ilkeleriyle örtüşen amaçları da ortaya konmaktadır.

Yerel yönetimlerle ilgili yasaların yürürlüğe girmesinin ardından İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan “Kent Konseyi Yönetmeliği”nin de 08.10.2006 tarihli 26313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanması, YG21 örgütlenmelerinin yasal dayanağını oluşturmuştur. Yönetmelikte, kent konseyinin; “merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrlik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını” ifade ettiği belirlenmiştir (md. 4). Bu çerçevede kent konseyinin görevleri de yukarıdaki tanımla bağlantılı olarak demokratik, katılımcı ve çok aktörlü bir yapının kent yönetiminde söz sahibi olması; sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kentin tümünü kapsayacak, kent kaynaklarının etkin kullanımını sağlayacak temel stratejilerinin ve faaliyet planlarının belirlenmesi, kent yaşamının kalitesini yükseltecek ve sivil toplumun kurumsallaşmasını sağlayacak katkılarda bulunmak şeklinde sıralanmıştır (md. 6). Öte yandan, kent konseyinin oluşumu ve yapısı da yönetmelikle (RG 26313) düzenlenmiştir²⁴. Kent Konseyi’nin, ilk toplantısını belediye başkanı başkanlığında gerçekleştirmesi; olağan toplantıların çalışma yönergelerinde belirlenen zamanda ve yerde üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanıp, katılımcıların salt çoğunluğu ile karar alması kabul edilmiştir²⁵. Genel kurulun aldığı kararların, belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra kent konseyine ve kamuoyuna duyurulması gerekmektedir. Konseyin genel kurulunun yılda iki kez belediye meclisi birinci başkan vekilinin başkanlığında ve diğer üyelerin katılımı ile toplanması; genel kurulun, meclislerin ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını belirleyen yönergeleri

²⁴ Buna göre kent konseyine, mahallin en büyük mülki idare amiri ve temsilcisi, belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesi veya bölgelerinin milletvekilleri, belediye başkanı veya temsilcisi, sayısı onu geçmeyecek ve mülki idare amiri tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği ve meclis üye tamsayısının yüzde otuzunu geçmeyecek sayıda temsilci, muhtarların kendi aralarından seçecekleri en fazla on temsilci, belde teşkilatını kurmuş siyasi parti temsilcileri, varsa üniversitelerden bir temsilci, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatif, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri ve kent konseyi çerçevesinde kurulan meclis ve çalışma gruplarının temsilcileri katılmaktadır (md. 8).

²⁵ Eşitlik durumunda başkanın yer aldığı taraf çoğunluk sayılmaktadır. Bu durum konsey içinde başkanın ağırlığının da bir göstergesidir.

hazırlaması kararlaştırılmıştır. Genel kurul tarafından, iki yıllık süre için seçilen yürütme kurulu, genel kurul gündemini belirlemek ve genel kurulda oluşturulan görüşleri belediyeye sunmak ve uygulamayı izlemekle yükümlü kılınmıştır.

Yönetmelik, kent konseylerinin yerel yönetim içindeki demokratik ve katılımcı rolünün vurgulanması açısından önemli bir yasal dayanak oluşturmasına rağmen eleştirilen yönleri de bulunmaktadır. Belediye başkanının konseyin doğal başkanı olmasının yanında konseydeki vekilinin, konsey içinden seçilmek yerine belediye başkan vekili olarak belirlenmesi konseyin belediye yönetimine bağımlılığını arttıran bir durum oluşturmaktadır. Bunun yanında üniversitelerden bir temsilcinin katımlı, farklı fakültelerden ve disiplinlerden kurulu üniversitenin söz hakkını kısıtlamaktadır. Benzer şekilde farklı meslek örgütlenmelerinin oluşturduğu birliklerden de bir temsilcinin yer alması sivil katılımı daraltan bir uygulama olarak yorumlanmaktadır. Bunların yanı sıra, yönetmeliğin yayımlanmasından önce kurulan ve işleyen kent konseylerindeki güçlü genel sekreterlik organı da belediye başkanına karşı sorumlu hale getirilmektedir (Ekinci, 2006, s.14). Antalya Kent Konseyi'nin itirazları ve Antalya Barosu TMMOB'a bağlı meslek kuruluşlarının Antalya şubelerinin açtıkları davalar 2008 Temmuz ayında sonuçlanmış ve Danıştay yönetmeliğin 8. madde 2. fıkra g. ve h. bendleri, 10. madde 1. fıkra ve 11. madde 2. fıkrasını iptal etmiştir (GazeteBir, 21.07.2008). Buna göre "Yürütme kuruluna belediye meclisi birinci başkan vekili, bulunmaması halinde ikinci başkan vekili başkanlık eder" hükmünün iptal edilmesi sonucunda genel kurul ve yürütme kurulu başkan vekilleri konsey içinden seçilebilecektir. Bu karara bağlı olarak belediyenin, kent konseyleri üzerindeki etkisi azalabilecektir. Öte yandan yönetmeliğin iptalinde ve konseylerin özerk yapılarının kısmen de olsa korunmasında Antalya Kent Konseyi'nin katkısı da dikkate alınmalıdır. Bu durum Antalya Kent Konseyi'nde özerkliğin korunması yönünde hassasiyetin yüksekliğinin de göstergesi olabilir.

Katılımcı demokrasi anlayışını temel alan YG21 projesi, demokrasi geleneğinin oturmadığı, patronaj ilişkilerinin yaygın olduğu, demokratik sivil toplumun ve toplumsal/siyasal bilincin gelişmediği Türkiye gibi bir ülkede uygulamaların belli kesimlerle sınırlı kalması ve etkinliğinin azalması tehlikesi ile karşı karşıyadır. Katılımın seçimlerde oy kullanmak ile sınırlı görüldüğü ve yurttaşlarla ilişkilerin politik kurumlar çerçevesinde kurulduğu Türkiye'de yurttaşların karar alma süreçlerine katılımı yerleşmiş politik geleneğin dışındadır (Doğanay, 2004, s. 731). Öte yandan AB uyum sürecinde yaşanan yasal değişim

yönetime sivil katılım konusunda gerekli esnekliği sağlamıştır; fakat diğer değişikliklerde görüldüğü gibi uygulamada sorunlar ve aksaklıklar yaşanmaktadır.

Türkiye'deki YG21 uygulamaları için çizilen genel çerçeve bu şekildedir. Antalya YG21 Kent Konseyi de bu süreçte hayata geçirilen bir oluşumdur. Sonraki bölümde Antalya Kent Konseyi'nin yapısı, Antalya kenti çevre sorunları karşısında yerel otoriteyi etkileyip etkileyemediği tartışılacaktır.

2. ANTALYA KENTİ YG21 UYGULAMASI VE KENT KONSEYİNİN ÇEVRE KARARLARININ KENTE ETKİSİ

1990'lı yıllardan itibaren küreselleşmenin hızlandığı süreçte Antalya kenti de hızlı bir değişim içine girmiştir. Göçün de ivme kazanması ile büyüyen ve genişleyen kent, pek çok yapısal ve fiziksel sorunla karşı karşıya kalmıştır. Küreselleşme ile hızlanan sermaye hareketlerinin, Antalya'da turizm sektörünün gelişmesiyle de bağlantılı olarak kentin dönüşümünde etkisi olmuştur. Bu dönüşüm küreselleşen kültürle de bağlantılı olarak standartlaşma/sıradanlaşma ve özgün niteliklerinin kaybolması olarak kendini göstermiştir. Bu bölümde öncelikle Antalya kentinin küreselleşme sürecinde yaşadığı dönüşüm ve dünya kenti olma iddiası irdelenecektir. Ardından, 1998 yılında Antalya'da kurulan kent konseyinin çevre konusunda kentsel duyarlılığını etkileyip etkilemediği ve çevre sorunlarının çözümünde yerel yönetim çerçevesinde kararlarını uygulatmakta etkin olup olmadığı tartışılacaktır. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu (Ç.Ç.G.) ve Büyükşehir Belediye Meclisi kararları üzerinden yapılacak incelemede, kent konseyinin kararlarının sonuç doğurucu nitelik taşıyıp taşımadığı, yerel yönetim mercilerince dikkate alınıp alınmadığı; sorunların çözümünde olumlu adımlar atılıp atılmadığı ya da küresel ve yerel sermayenin rant sağlamasını kolaylaştırıcı düzenlemelerin mi ön plana çıktığı tartışılacaktır. Bu noktaların daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle Antalya Kent Konseyi'nin yapısına kısaca değinilecektir. Ç.Ç.G. toplantı tutanaklarında ön plana çıkan kent ve çevre ile ilgili sorunlar altı ana başlık halinde toplanmıştı. Bu bağlamda konuyla ilgili Ç.Ç.G. ve Antalya Büyükşehir Belediyesi kararları karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır ve Ç.Ç.G. kararlarının, sorunun çözümünde etkili olup olmadığı, bugün gelinen noktaya da bakılarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar ticaret açısından önemli bir liman olan Antalya kenti zamanla verimli topraklarının etkisi ve kentlilerin denizden yararlanma konusunda çekingenliği ile tarım kenti görünümüne bürünmüştür. 1970'li yıllardan itibaren yabancı turistlerin bölgeye gelişi turizm faaliyetlerinin geliştirilmesinde ilk önemli adım olurken, Antalya giderek "turizm kenti" olarak anılmaya başlamıştır. 1990'lı yıllardan itibaren dünyada yaşanan değişimin Antalya'ya yansması, kentin genişlemesi, büyümesi ve kalabalıklaşmasıdır. Bu birbiriyle bağlantılı süreçte kent nüfusu büyümüş, büyüdükçe kent Antalyalılardan çok göç edenlerle dolmuştur. Antalya ilinin nüfusu 2007 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre 1.789.295'tir ve bu nüfusun 1.127.634'ü kent merkezinde yaşamaktadır (TUİK). Bunun yanında yine TUİK'in verilerine göre 1995-2000 yılları arasında % 64.3 net

göç hızı ile 90.457 kişinin göç ettiği kent, en çok göç alan kentler arasında dördüncü sıraya yerleşmiştir. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre kent nüfusu 714.129'ken, 2007 yılında % 57'lik artış, kentin nüfusunun ne kadar hızlı yükseldiğinin de bir göstergesidir.

1970'li yıllardan itibaren turizm, iklim gibi çekicilikleriyle yoğun iç göç alan Antalya'da nüfus büyümesi ve kentsel gelişmenin temel dinamiği göç olmuştur (Güçlü, 2002, s. 45). İş nedeniyle kente gelen memur-işçi kesimin dışında, turizmin gelişmesi ile artan gelir ve kar kenti cazip kılan diğer etmenler olmuştur. Bu durum bir yandan sermaye sahibi kesimin Antalya'ya yatırım yapmasını sağlarken, diğer yandan iş olanakları nedeniyle kırsal kesimden ve özellikle geri kalmış bölgelerden kente göçün artmasına yol açmıştır. Antalya kenti bir yandan sektörel gelişmeyi ve buna bağlı olarak kalifiye insanların kente göçünü yaşarken, aynı zamanda işsiz kitlenin iş bulma umuduyla kente akışıyla ve bunun yarattığı sosyo-ekonomik sorunlara karşı karşıya gelmiştir. Öte yandan, Türkiye'nin büyük şehirlerinden iş için ya da emeklilik döneminde kente gelip yerleşen nüfus kentin sosyal ve kültürel hayatının gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Antalya'da devlet tiyatrosunun ve senfoni orkestrasının kurulması, opera ve bale gösterilerinin sahnelenmeye başlaması, sinema salonu sayısında artış yaşanan bu nitelikli göçle de bağlantılıdır; çünkü Antalya'nın yerli halkının bu yöndeki beklentisinden çok büyükşehirlerden gelen insanların alışkanlıklarını burada da sürdürme isteği etkili olmuştur.

Öte yandan küreselleşmenin sağladığı imkanlarla ortaya çıkan dünya kenti kavramı, Antalya için de model olarak benimsenmiştir. Dünya kenti olma iddiasındaki Antalya, bu nitelikle tam olarak örtüşmemektedir. Dünya kentlerinin uluslararası sermaye için çekim merkezleri olduğu gerçeği ile ilişkili olarak, Antalya da, turizmin temel sektör konumuna gelmesi ile yabancı yatırımları çekebilir hale gelmiştir. 2000 yılında kentte 20 yabancı sermayeli firma kurulurken bu rakam 2005 yılında 499'a, 2006 yılında ise 597'ye yükselmiştir (Rakamlarla Antalya Ekonomisi, 2005; ATSO Ekonomik Raporu 2006)²⁶. Bunun dışında kente pek çok yabancı uyruklu insan da yerleşmektedir; böylece Antalya da

²⁶ 279 yabancı sermayeli şirketin kurulduğu 2004 yılında kurulan şirketlerden 82'si Almanya, 45'i ise Rusya Federasyonu merkezlidir. Bu durum kente gelen turist sıralamasında Alman ve Rus uyruklarının yüksek olmasıyla da bağlantılıdır. Yabancı sermayeli şirketlerin en çok yatırım yaptıkları alanlar sırasıyla toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıt, motosiklet, kişisel ve ev eşyalarının onarımı; ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetleri; inşaat; oteller ve lokantalar; gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleridir. Görüldüğü gibi bu faaliyet alanları da turizmle yakından ilgilidir. Öte yandan 2003 yılında yapılan yasal değişiklik ile yabancıların Türkiye'de mülk edinmesinin kolaylaşması dikkate alındığında; 2005 yılında kanunun çeşitli maddelerin Anayasa Mahkemesi kararı ile iptaline kadar geçen sürede (2005 yılında açıklanan verilere göre; Büyükşehir Bel.) Antalya'da 13.249 yabancı mülk edinmiştir. Almanların 1.499.455 m²'lik gayrimenkul ile başı çektiği yabancıların kente yerleşmesi yabancı yatırımların artmasında da etkili olmuştur.

giderek kozmopolit bir yapıya kavuşmaktadır. Bunlar Antalya'nın önemini arttırırken, dünya kenti olduğu anlamına gelmemektedir; çünkü Antalya küresel finans ve sermaye hareketleri açısından merkezi ve belirleyici bir konumda değildir. Ayrıca Antalya'nın, turizm dışında küresel anlamda belirleyici rol oynayabileceği tarım sektörü gerilemektedir; turizmde dahi rakip olduğu bölgelere göre eksiklikleri ortadadır (kalifiye eleman eksikliği, ulaşım aksaklıkları, turistik alanlarının kötü yönetimi ...) ve daha etkin tanıtıma ve daha kaliteli hizmete ihtiyaç duyulmaktadır. Bunların yanında dünya kentlerinde görülen mal hareketliliği Antalya'da görülmemektedir. Antalya'nın sanayi etkinliğinin sınırlılığı mal hareketliliğini de sınırlandırmaktadır. Esas olarak, günümüzde sanayinin ötesinde dünya kentlerinin bilişim teknolojisinin üretilmesi, kullanımı ve pazarlanmasındaki etkinliği dikkate alındığında Antalya'nın dünya kenti olmaktan uzaklığı görülmektedir. Bunun yanında altyapı eksiklikleri, toplu taşımanın yetersizliği ve ulaşımdaki sorunlar Antalya'nın dünya kenti olabilmesi için atması gereken pek çok adım olduğunu göstermektedir.

Öte yandan küresel sisteme entegre olmak ve dünya kenti haline gelmek için Antalya için gerçekten model alınmalı mıdır? sorusu da önem taşımaktadır. Küreselleşmenin yarattığı kültürel dönüşümle bağlantılı olarak giderek bir birinin benzeri kentler ortaya çıkmaktadır. Londra, New York gibi dünya kentlerini ya da Dubai, Kuala Lumpur gibi yeni gelişen dünya kentleri örnek alınmaktadır. Antalya'da da bu yönde projeler tartışılmaktadır. Kentsel dönüşüm projesi kent içinde yeni iş/alışveriş merkezleri yaratılmaktadır. Alışveriş merkezleri, küresel tüketim kültürünün ürünlerini Antalyalılara ulaştırmaktadır. Bu durum, kültürel algılamaların benzeşmesinde de etkili olacaktır. Öte yandan, konut alanı içinde gökdelen inşa edilmesi projesi de, tüm tepkilere rağmen yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Bu durum gökdelenlerle dünya kentleri arasında kurulan bağla ilgili olabilir. Dünya kentlerinin gökdelenlerle çevrili olması, yüksek yapıların inşası ile dünya kenti olunabileceği algısı yaratabilmektedir. Antalya için, Dubai ya da Miami ya da Cannes kentlerini model alan uygulamalar kenti giderek daha kimliksiz bir hale sokacaktır. Antalya küresel baskıların da etkisi ile hızlı bir dönüşüm içindedir. Kentin kimliği değişirken, yerel kültürü, dönüşmekten de öte yok olmaya başlamıştır. Kentlerde, fiziki koşulların iyileştirilmesi yanında tarihsel-kültürel mirasın korunması da kentlerin kimliğinin oluşturulmasında önemli bir unsurdur. Antalya'da ise kentin kültürel birikimi kentsel dönüşüm projeleri doğrultusunda tahrip edilebilmektedir. Antalya'yı daha yaşanır bir kent yapmak için diğer kentlerin kopyası haline getirmek yerine, Antalya'nın doğal yapısını ve özgünlüğünü korumak; ekolojik zenginliğin ranta kurban edilmesinin önüne geçmek gerekmektedir.

Bu çerçevede, Antalya kentinin küreselleşme sürecinde, çevre konusunda yaşadığı gerilim de önem taşımaktadır. Turizmin giderek kentteki en önemli ekonomik etkinlik haline gelmesi çevre açısından geri dönülmez zararlar oluşturmaya başlamıştır. Kıyı şeridinin turizm amacıyla imara açılması kıyı ekolojisini tahrip ederken, giderek genişleyen turizm tesisleri tarım alanları ve ormanlık alanları da tehdit etmeye başlamıştır. Turizmle bağlantılı olarak bölgede yazlık konut inşaatındaki artış da çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Öte yandan artan nüfus ve gelir kentin genişlemesine neden olmuş, çarpık yapılaşma 10 yıl gibi kısa bir sürede kent silüetinin değişmesine; doğal güzellikleri ile ön plana çıkan Antalya'nın beton yığını bir kente dönüşmesine neden olmuştur. Toprak değerinde, dolayısıyla arsa fiyatlarındaki artış tarıma elverişli arazilerin daha kısa zamanda görece daha çok karla satılmasına neden olmuştur. Bu durumun uzun vadede bakıldığında daha maliyetli olduğu görülmektedir. Bu maliyet bireylerin zararından çok sosyal ve ekolojik zarara denktir. Öte yandan plansızca açılan ve işletilen maden ve taş ocakları da kentin ekolojik dengesi ve insan sağlığı üzerinde önemli tehdit oluşturmaktadır. Bunların yanında altyapısız ve plansız gelişen kentleşme Antalya'da zamanla yaşanan demografik ve mimari yoğunluğa bağlı olarak etkilerini hissettirmeye başlamış; yağmur sonrası tıkanan mazgallar ve yetersiz foseptik çukurları görece yoksul kesimler için zor durumlar yaratırken, altyapı çalışmaları nedeniyle kazılan yollar, gürültü ve toz kentlilerde rahatsızlığa ve protestolara neden olmuştur.

Bu sorunların çözümü, kentlilerin kentlerine daha çok sahip çıkmaları ve yerel yönetimler üzerinde kentlilerin çıkarlarını korumak adına baskı oluşturabilmeleriyle sağlanabilir. Antalya Kent Konseyi, kentte toplumsal baskının örgütlülüğü açısından günümüzdeki en temel mekanizmalardan birini oluşturmaktadır.

2.1. Antalya Kent Konseyi

Antalya Kent Konseyi, Türkiye YG21 projesinin ilk uygulamalarından birini oluşturmaktadır. Mart 1997'de, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı ve Antalya Mimarlar Odası ortak girişimi ile kurulan Antalya Kent Konseyi, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin kendilerine tahsis ettiği mekanda çalışmalarına başlamıştır. Antalya Kent Konseyi'nin kuruluş amaçları ve başlıca faaliyet alanları Gündem 21 ile YG21 ilkeleri ile uyumlu, sürdürülebilirlik ve yönetim hedeflerini dikkate alarak belirlenmiştir. Buna göre konseyin kuruluş amaçları; kent ve kentlilerin gelişimini ortaklık içinde planlamak, kenti 21. yüzyıla taşıyacak yapısal değişime hazırlamak, kentin öncelikli sorunlarını ele almak, yerel yönetimlere ve karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlamak, kentin kalkınma, gelişme

ve eylem planlarının hayata geçirilmesini sağlamak, yerel demokrasinin gelişme ve yerleşmesine katkıda bulunmak, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent yaratmak olarak sıralanmıştır (<http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=kurulusu>). Kent yönetimine ilişkin politikaların, kararların oluşumuna katkı sağlamak ve YG21 çalışmalarını yürütmekle sorumlu Kent Konseyi'nin başlıca çalışma konuları katılımcı demokratik yerel yönetim geleneğini oluşturma, kentlilik bilincini ve kültürünü geliştirme, sürdürülebilir kent kavramını bütüncül bir biçimde uygulama, çevre bilincini arttırma, kent kaynaklarının etkin dağılımını kentlilerin katılımı ile sağlama, yaşlı, kadın ve çocukların daha iyi korunmalarını sağlama, tüketici bilinci oluşturma ve haklarını geliştirme olarak belirlenmiştir.

24.06.2008 tarihinde Antalya Kent Konseyi'ne yazılı olarak başvurularak, resmi üye sayısı ve profili ile katılımcılar hakkında bilgi talep edilmiştir. 07.07.2008 tarihli cevap yazısına dayanarak, Konsey'in 758 üyesi olduğu görülmektedir²⁷ (Ek I). Bu sayının içinde bireysel katılımcılar 154 kişiyle sınırlıdır ve temsili katılımın yüksekliği göze çarpmaktadır. Temsili katılım içinde de 134 üye ile muhtarların katılımının dikkat çektiği görülmektedir. Bu rakamların güncellenmiş veriler olup olmadığı bilinmemektedir; fakat Kent Konseyi üyelerinden biriyle yapılan görüşmede aktif katılım göstermeyenlerinde üye olarak görünmeye devam ettiği, bu nedenle yeni bir revizyon çalışmasının gündemde olduğu belirtilmiştir. Yine aynı yazıda, üye profilleri ile ilgili 1999 yılında yapılan bir çalışmanın sonuçları iletilmiştir (Ek I). Buna göre katılımcıların çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu; fakat ilkökul mezunu oranının da yüksek olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların yaş profilinde ise en yoğun katılımın 41-50 yaş arasında olduğu, 21-30 yaş arası katılımın ise % 6.20 ile en düşük seviyede olduğu gözlenmiştir. Bunun yanından, katılımcıların cinsiyet dağılımı ile ilgili bir bilgi yer almamaktadır; bu nedenle temsilde sorun yaşayan kadınların Konseyde ne oranda temsil edildiği bilinmemektedir. Öte yandan 9 yıllık süreçte, katılımcı profilinin ne yönde değiştiği bilinmemektedir. Bu konuda bir çalışma yapılmaması önemli bir eksikliklerdir. Bu eksikliğin katılımcılardan başvuru formu istenmemesinden ileri geldiği belirtilmiştir. Katılımcı formunun olmaması üye sayısının yanında katılımcı profilinin güncellenmesi açısından da önem taşımaktadır; fakat Kent Konseyi'nin böyle bir çalışma yapmadığı da görülmüştür. Bu nedenle katılımın 1997 yılından bu güne ne oranda arttığı ya da azaldığı konusunda yorum yapılamamaktadır. Bunun yanında Ç.Ç.G. toplantı tutanakları incelenirken çevre ilçelerden ya da dağ köylerinden başvurular olduğu ve talepler

²⁷ Ek I ve Ek II'de yer alan belgeler, Kent Konseyi'nden gelen 07.07.2008 tarihli yazının ekidir. Bu ekler, Konsey'den geldiği şekliyle bilgisayarda taranarak çalışmaya eklenmiştir.

doğrultusunda inceleme gezileri gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Bu çerçevede Kent Konseyi'nin, kent merkezi dışında da bir etki alanı yarattığı ve eğitim seviyesinin düşük olduğu bölgelerde dahi bir farkındalık yaratabildiği söylenebilir. Kent merkezi dışındaki bu etkiye rağmen kent içindeki örneğin gecekondulu mahallelerinden katılımın ne kadar olduğu bilinmemektedir. Mahalle muhtarlarının katılımına rağmen bu bölgede yaşayan insanların katılımı, kente bütünleşme açısından da önem taşımaktadır; fakat bu yönde bir katılımın olup olmadığı ya da sınırlı mı kaldığı bilinmemektedir.

Öte yandan Kent Konseyi'nin yeni bir revizyon çalışması içinde olduğu, 2009 yerel seçimlerinin ardından yeni bir genel kurul toplantısının olası olduğu; bu süreçte üye taramasının yapılabileceği ve aktif olmayan üyelerin durumunun tekrar gözden geçirilebileceği dile getirilmiştir. Halen Konsey'in başkanlık görevini Büyükşehir Belediyesi Başkanı Menderes Türel, başkan vekilliğini Mimarlar Odası Başkanı Osman Aydın ve genel sekreterliği Sema Nur Kurt yürütmektedir.

Antalya Kent Konseyi Genel Kurul, Koordinasyon Kurulu, Çalışma Grupları ve Meclisler ile Genel Sekreterlik organlarından oluşmaktadır. Bu organların örgütlenmesi ve görevlerinin ayrıntıları Ek II'de yer alan Konsey Yönetmeliği ve Konsey örgütlenme şemasında sıralanmıştır. Öte yandan sayısı ve çalışma alanları Konsey Genel Kurulu tarafından belirlenen çalışma grupları ve meclisler, kendi gündemlerini ve çalışma programlarını belirlemektedir. En az ayda bir kez toplanan çalışma grupları konsey üyesi olmayanlara da açıktır ve arka arkaya üç toplantıya katılanlar grup üyeliğine kabul edilmektedir. Meclisler ise, konsey organı olmalarına rağmen kendi iç düzenlemelerini hazırladıkları yönetmelik ile belirlemekte, ilgili alanlarda çalışma grupları oluşturabilmektedirler. Antalya Kent Konseyi çerçevesinde 14 çalışma grubu ve 4 meclis bulunmaktadır. Ekonomi, İmar ve Planlama, Çevre, Toplum, Eğitim, Turizm, Kültür ve Sanat, Sağlık, Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları, Tarım Topraklarının Kullanımı ve Korunması, Gençlik ve Spor, Altyapı, Afetler ve Kriz Çalışma Grupları içinde altı alt komisyon daha bulunmaktadır. Bunlar Su Medeniyetleri Müzesi, Avrupa Birliği, Güneş Enerjisi, Antalya Tanıtım, Falez, Kaleiçi ve Kalekapısı Platformu'dur. Öte yandan konsey içinde Kadın, Emekliler, Gençlik ve Mahalle Meclisleri yer almaktadır. Meclisler de kendi içlerinde çalışma grupları oluşturabilmektedir²⁸. Çalışma grupları, kendileri için öncelikli

²⁸Kent Konseyi Meclislerinin çalışma grupları şu şekildedir:

Kadın Meclisi:Kadın, Kentsel Çevre ve Sağlık; Kadına Yönelik Şiddet; Kadın ve Eğitim; Kadın ve Siyaset; Kadın, Sanat ve İstihdam.

çalışma alanlarını ve konularını belirlemişlerdir (Ek III); benzer konuları çalışma alanları içine alan gruplar, ortak çalışmalar yapabilmekte ve ortak raporlar yayımlanabilmektedir. Örneğin, çevre konusu Çevre Çalışma Grubunun ana konusu olmasının yanı sıra belli çerçevelerde İmar ve Planlama, Ekonomi, Altyapı, Eğitim, Turizm, Tarım Toprakları Kullanımı ve Korunması Çalışma Gruplarının da çalışma alanları ile örtüşebilmektedir.

Çalışma Grupları içinde en kalabalıkları İmar ve Planlama ile Çevre Çalışma Gruplarıdır. Kent Konseyi'nden gönderile 07.07.2008 tarihli yazıda İmar Planlama Çalışma Grubu'nun 96, Çevre'nin 95 üyesi olduğu görülmektedir; fakat Konseyi görüşmesinde Ç.Ç.G.'nin 107 üyesi bulunduğu belirtilmiştir. Bu çelişkili rakam, yazıda verilen rakamların güncellenmemiş olması ile açıklanabilir. Öte yandan bu üyelerin ne kadarının düzenli katılım gösterdiği bilinmemektedir. Yine üye profilleri de açık değildir; fakat üye çeşitliliğinin en çok Çevre Çalışma Grubunda yer aldığı belirtilmektedir (bu bilgi resmi bir kaynağa dayanmadan, görüşme yapılan bir üyenin gözlemlerine dayanmaktadır). Öte yandan çalışma gruplarına ilgili meslek kuruluşlarından katılımın yüksek olduğu gözlenmektedir. Meslek kuruluşlarından katılımcıların daha aktif olduğu ve alınan kararları kuruluşlarına yansıttıkları belirtilmektedir. Örneğin kentle ilgili belli konularda meslek odaları ile kent konseyinin ortak itirazları bunun bir göstergesi olabilir; ama meslek kuruluşları temsilcilerinin katılımın düzenliliği belirsizdir. Bunun yanında resmi kurumlardan da temsilcilerin çalışma gurubu toplantılarına katılımı gözlenmektedir. Katılımcılar, üst düzey yöneticilerden çok görevli memurlardan oluşmaktadır ve ilgili konuda bilgilendirme yapabilmektedir; fakat bu görevlilerin tartışmaları kurumlarına yansıtıp yansıtmadığı ya da kurumların bu tartışmaları dikkate alıp almadığı bilinmemektedir. Toplantılar bireysel katılımın yüksekliğinden de bahsedilmektedir; fakat bireysel katılımcıların daha önce bir sivil toplum deneyiminin olup olmadığı ya da ne kadarının düzenli katılım sonucu kent konseyi üyesi olduğu bilinmemektedir.

Çalışma gruplarının en önemli faaliyetleri hazırladıkları eylem planı önerileridir. Kent Konseyi kurulduğundan beri çeşitli eylem planları hazırlamışlardır (Ek IV). Bu eylem planları arasında İmar-Planlama, Turizm ve Altyapı Çalışma Gruplarının ortaklaşa hazırladıkları "Antalya Master Ulaşım Planı ve Ulaşım Yatırımları" ile Kültür-Sanat, İmar-

---

Emekliler Meclisi: Muratpaşa Beldesi, Konyaaltı Beldesi, Kepez Beldesi.

Gençlik Meclisi: Gençlik ve Sağlık, Gençlik ve İstihdam, Uyuşturucu, Gençlik ve Sanat, Engelli Gençlik, Gençlik ve Eğlence, Gençlik ve Spor, Gençlik ve Yardım, Gençlik ve Bilim, Gençlik ve Yönetim, Gençlik ve Çevre.

Planlama ve Turizm çalışma gruplarının birlikte hazırladıkları “Kaleiçi’nin Amacına Uygun Geliştirilmesi ve Turizmin Çeşitlendirilmesi Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı planlar çalışma grupları arasındaki işbirliğine örnektir. Bunların yanında Kent Konseyi Sekreteryası’nın hazırladığı eylem planları da mevcuttur. Antalya Kent Vizyonu Projesi bu planlardan birini oluştururken, Sekreteryanın çalışma grupları ile birlikte hazırladığı planlar da bulunmaktadır²⁹. Ayrıca çalışma gruplarının karar ve görüşleri dikkate alınarak Kent Konseyi tarafından yıllık çalışma raporları da yayımlanmaktadır. Bunun yanında Kent Konseyi’nde yeni proje önerileri de gündeme gelmiştir. Bu projelerden Kadın Meclisi’nin kadınlara ilköğretim diploması edindirilmesi, el işi ve yiyecek pazarının kurulması, kadın sığınma evlerinin incelenmesi, kadına yönelik şiddet konularında işbirliği yapılması için yurtdışı inceleme gezileri düzenlenmesi somut etkiler yaratması bakımından önem taşımaktadır. Tarım ve toprak kullanımı-korunması çalışma grubunun, Akdeniz Üniversitesi ile işbirliği içinde hazırladığı “uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri projesi” de tamamlanmış ve Antalya kentinin toprak haritası çıkarılırken, bu sistemden Büyükşehir Belediyesi 1/25000 nazım imar planı çalışmalarında ve ekolojik plan hazırlıklarında da yararlanmıştır. Bunların yanında özellikle mahalle muhtarlarının aktif katılımından bahsedilmektedir. Ayrıca muhtarlarla birlikte Mahalle Net Projesinin gerçekleştirildiği ve muhtarlıklara bilgisayar dağıtılarak e-muhtarlık uygulamalarının hızlandırıldığı belirtilmiştir.

Proje hazırlamada ya da eylem planlarını uygulamada karşılaşılan en önemli zorluklardan biri de finansmandır. Kent Konseyinin belli bir bütçesi bulunmamaktadır. Merkez bina, toplantı yeri, malzeme gibi ihtiyaçları Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanında konseyin hazırladığı projelerin finansmanında kentteki ekonomik sivil toplum kuruluşları etkin rol oynamaktadır. ATSO, ANSİAD, Ticaret Borsası gibi kuruluşlar en önemli destekçilerin başında gelmektedir. Örneğin, ATSO “Antalya Kent Vizyonu Projesi”nin desteklenmesinde önemli rol oynamıştır. Kent Konseyi, farklı kurumlarla işbirliği içinde aktif çalışmalar yapabilmektedir. Bunun yanında, hazırlanan eylem planı ya da projelerin beklenen sonucu verip vermediği, eksiklerinin ya da başarısızlık nedenleri konusunda bilgiler yer almamaktadır.

---

²⁹ Kent Konseyi Sekreteryası, Toplum Çalışma grubu ile “Antalya İçin Yeni bir Yönetim modeli geliştirilmesi projesi”ni, Sürdürülebilir tüketim ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu ile “Bilinçli Tüketici Eğitim Projesi”ni, Kültür-Sanat Çalışma Grubu ile “Türkiye için Kültür Eğitimi Kapsamlı Yaz/Kış Turizmi Antalya Pilot Projesi”ni birlikte hazırlamıştır.

Çalışmanın bu bölümünde Antalya Kent Konseyinin en temel örgütlenme birimlerinde biri olan Ç.Ç.G. kararları ve toplantılarda ele alınan kentsel sorunların çözüme kavuşup kavuşmadığı incelenecektir.

2.2. Antalya Kenti Çevre Sorunları ve Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Kararları ile Büyükşehir Belediyesi Kararlarının Karşılaştırması

Antalya kenti zengin ekolojik çeşitliliği ile korunma alanlarının genişliğine rağmen önemli çevre sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Büyüyen ve kalabalıklaşan kentin yarattığı etkiyle de yakından bağlantılı çevre sorunları, öncelik sıralamasında diğer sorunlar karşısında geri planda kalmaya başlamıştır. Bu bölümde, Ç.Ç.G. toplantı tutanaklarında ön plana çıkan kent ve çevre ile ilgili sorunların Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin çeşitli birimlerine yansıyor yansımadağı ve kent konseyinin sorunun çözümünde etkin olup olmadığı tartışılacaktır. Bunun yanında ele alınacak bir diğer konu da çalışma grubunun aldığı kararların niteliğidir; toplantılarda alınan kararların sonuç doğurucu mu yoksa tavsiye niteliğinde mi olduğu da tartışılacaktır.

2.2.1. Yapılaşma, İmar Planı Değişiklikleri, Kıyı Bölgelerinin Durumu Ve Kentsel Yeşil Alanlar

2.2.1.1. Antalya Kenti İmar Değişiklikleri Hakkında

Kent Konseyi çerçevesinde ele alınan kentle ilgili sorunlardan en önemlileri imar planı uygulamalarının etkileriyle doğrudan ya da dolaylı olarak ilintilidir. İmar plan değişiklikleri kentin yapısını ve değişimini kökten etkilemektedir. Kuşkusuz bu durumda günümüzdeki plan değişikliklerinin yanında geçmişteki planların aksaklıkları da etkilidir. Bu nedenle kentin planlaması çalışmalarında kısaca göz atmak yerinde olacaktır.

Antalya'nın 1957 yılında kabul edilen imar planıyla kent; batıda Bahçelievler, kuzeyde Şarampol, doğuda Yenikapı, ve Kaleiçi semtleriyle sınırlanmıştır. 1977 yılında şehir plancısı Zühtü Can, 2000 yılı için Antalya nüfusunun 650.000 olacağı öngörüsüyle yeni bir plan hazırlamıştır. Hazırlanan, 1/5000'lik nazım imar planı, çeşitli revizyonlara rağmen 1994 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Kentin, nüfusun hızla artmasına bağlı olarak genişlemesi ve turizm etkinlikleri ile Antalya'ya yerleşimin artması 1985 yılında, yeni plan ilkelerinin kabulünü gerekli kılmıştır. 1994 ve 1998 yılında hazırlanan nazım imar planları Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odasının itirazları ve açtıkları idari yargı davaları sonucunda yürürlükten

kalkmıştır. Bu planlara getirilen temel eleştiriler şu şekildedir: planlama sınırının hukuki sınırı aşması; tarım alanları ve su havzalarının korunması ilkesinin spekülatif hareketler ile kaçak yapılaşmaya açık hale getirilmesi; planların amacının açıklıkla belirtilememesi; nüfus projeksiyonları ile iskana açılacak alan genişliği ve arazi kullanımı arasındaki tutarsızlık; toplu taşıma güzergahlarındaki belirsizlik; tek düze bir yapı düzeni ile kentin kimliksizleştirilmesi; koruma altındaki doğal alanlar ile yeşil alanların iskana açılması, kamuya açık yeşil alanların özel kullanıma ayrılması (50. Yılda..., 2004, s. 17-35). Bu doğrultuda getirilen eleştiriler aslında günümüzde Antalya’da karşılaşılan sorunlarla örtüşmektedir. 1990’lı yıllarda yapılan öngörüler yerel otorite tarafından, hukuki kararlara rağmen, dikkate alınmadığı için kentsel sorunlar çözümlenememektedir.

Antalya’nın imarla ilgili sorunlarına baktığımızda çarpık ve rant amaçlı yapılaşmanın ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durumda artan göç, kooperatiflerin yaygınlaşması, turizmin gelişimi gibi faktörler etkili olmaktadır. 1990’lı yıllardan itibaren hızlanan göç kentin mekansal büyümesini etkilemiş, iş bulmak için gelen nüfus gecekondulaşmayı arttırmıştır. Kentleşmenin tarihsel gelişimi içinde sanayileşme ile gecekondu sorunu paralellik göstermiştir. Bu Antalya için de geçerlidir. 1960’lı yıllardan itibaren Ferrokrom ve Dokuma fabrikalarının açılması ile fabrika çevresindeki alanlarda işçi mahalleleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Barınma amaçlı yapılaşma 80’lerin sonu 90’ların başından itibaren “spekülatif amaçlı gecekondulaşmaya” dönüşmeye başlamıştır (50. Yılda..., 2004, s. 39). Bunun yanında, kente yerleşmeye gelen emekliler ve orta-üst gelir gruplarının kurdukları kooperatiflerin sayısında artış kent yerleşim alanının büyümesi için baskı unsuru olmuştur. 1990’lardan itibaren turizm ve inşaat sektöründe hızlanan büyüme de kentin plansız gelişiminde önemli rol oynamıştır. Özellikle kıyı bölgeler doğal zenginliği ve ekolojik çeşitliliği ile korunması gereken alanlar olmalarına rağmen yapılaşmaya açılmıştır, kaçak olan turizm tesisleri dahi zamanla yasal hale getirilmiştir. Böylece Antalya, plansız gelişen bir kent olmuştur. Yeşil alanlar ve tarım arazilerine doğru kayan kaçak yapılaşma, imar aflarının da etkisiyle yasal hale gelmektedir. Kaçak yapılaşmadan elde edilen kar, caydırıcılık da azaldığı için spekülasyonu arttırmaktadır. Bu baskının kontrol altına alınabilmesi için kentin genişlemesinin nazım imar planlarıyla düzenlenmesi gerekmektedir; fakat spekülatif baskılar yoluyla, imar planlarında tadilata gidilmesi yaygınlık göstermektedir. Böylece orman alanı, doğal koruma alanı, tarım alanı gibi yapılaşmanın yasak olduğu bölgelerde dahi inşaat yapmanın önü açılabilir. Kentteki konut ihtiyacının rant amacıyla speküle edilmesi, kamu yararı dışında kişisel çıkar amaçlı imar planı değişiklikleri; kentsel kimliği tahrip eden,

kente karşı işlenen suçlar olarak algılanmaktadır (Ekinci, 2000, s. 23-32). Sonuçta Antalya’da doğal zenginlikler ve kamu yararı ranta kurban edilmiştir; turizmin teşviki bahanesi ile bir yandan yasal caydırıcılık ortadan kaldırılmış diğer yandan kentin ekolojik dengesini sağlayan alanlar tahrip edilmiştir.

Öte yandan, 2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na göre 14 ilk kademe belediyesini içine alacak³⁰ şekilde sınırları genişleyen Antalya Büyükşehir Belediyesince başlatılan 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı çalışması, “ekolojik alan kullanım planlaması” olarak adlandırılmaktadır. Mevcut imar planıyla da örtülecek şekilde hazırlanan ekolojik planda arazi kullanımı sürdürülebilirlik çerçevesinde korunacak alanlar (orman alanları, ağaçlandırılacak alanlar, 2B alanları, ağaçlık alanlar, tarım alanları, ekolojik alan kullanımları, mera alanları, SİT alanları, milli parklar, yaban hayatı koruma alanları, deniz kaplumbağaları üreme ve koruma alanları, su kaynakları koruma alanları), konut alanları, çalışma alanları, hizmet alanları, bölgesel ve kentsel aktif yeşil alanlar, turizm alanları, askeri alanlar ve askeri güvenlik bölgeleri, akaryakıt ve doğalgaz boru hatları ve koruma alanları, maden ve taş ocakları, ulaşım, enerji nakil hatları ve havaalanı koruma kuşağı şeklinde planlanmıştır. Bu doğrultuda planın temel yaklaşımının “sürdürülebilirlik” ilkesinin olduğu ve “doğal kaynakların, kentsel makroformun birer parçası haline gelseler de, öncelikle korunması gerektiği görüşünün benimsendiği” belirtilmiştir (Planlama Raporu, 2007, s. 44). Öte yandan planla ilgili eleştirilen yarlardan biri vasıflı tarım topraklarının imara açılacağı yönündedir. Ziraat Mühendisleri Odası Antalya şubesinin yaptığı basın açıklamasında planda ekolojik tarımsal bütünlüğü bozulmuş alanlar olarak gösterilen Döşemealtı, Yeşilbayır, Varsak, Kütükçü, Sütçüler, toptancı hali altı, havaalanının doğusu, Kemerağzı’nın kuzeyi ve kampusun kuzeydoğusunun daha önce Büyükşehir Belediyesi veya belde belediyelerince, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’nda yer alan arazi sınıflandırmasına aykırı olarak imara açılan alanlar oldukları belirtilmiş ve bu tarım alanlarının düşük yoğunluklu da olsa yapılaşmaya açılmasının tarım alanları açısından geriye dönüşü olmayan sorunlar yaratacağı ortaya konulmuştur (ZMO, 2007).

³⁰ 06.03.2008 tarihinde TBMM’de kabul edilen 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları genişletilerek 5 ilçe belediyesi kurulmuştur. Bunlar Muratpaşa, Konyaaltı, Kepez, Döşemealtı ve Aksu Belediyeleridir. Aksu, Pınarlı, Yurtpınar ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilerek Çalkaya ilk kademe belediyesine bağlanmıştır ve Çalkaya Belediyesi’nin ismi Aksu Belediyesi olarak değiştirilmiştir. Düzlerçamı, Çıglık ve Yeşilbayır ilk kademe belediyelerinin de tüzel kişiliklerine son verilerek Döşemealtı’na bağlanmıştır. Varsak ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği sona ererken Kepez’e bağlanmıştır. Beldibi ve Doyran ilk kademe belediyeleri de tüzel kişiliklerini kaybederek Konyaaltı’na bağlanmıştır. (md. 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8)(<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5747.html>)

2.2.1.2. İmarla İlgili Kararlar

Antalya Kent Konseyi'nde imar planları "İmar -Altyapı Çalışma Grubu"nda uzman mimar ve mühendislerin katılımıyla tartışılmasının yanında Ç.Ç.G. de, özellikle imara açılan doğal alanlarla ilgili, kararlar almıştır. Bu çerçevede, 2001-2005 yılları arasında yapılan toplantılarda Migros alışveriş merkezi ihalesi ile Konyaaltı ve Lara bölgesindeki sorunlar ağırlıklı olarak ele alınmıştır.

2.2.1.2.1. Migros Alışveriş Merkezi

Migros Alışveriş merkezi inşaatı Ç.Ç.G.'nin 2001 yılı içinde tartıştığı önemli konulardan biridir (tartışmaların ayrıntısı için bknz. Ek V). Konuyla ilgili İmar, Planlama, Çevre ve Altyapı Gruplarının ortak görüşleri ön plana çıkmaktadır. Bölgenin statüsünün netlik kazanmaması, farklı imar planları ile bölgenin işlevinin değiştirilmesi en çok şikayet edilen durumlardır. 1173 parsel numaralı alanın konut alanından iş merkezi sahasına dönüştürülmesi ve ardından bölgede Migros Alışveriş merkezi inşaatının başlamasına; inşaatın yaratacağı olumsuzluklar göz önüne alınarak itiraz edilmektedir. Yeşil alanların yok olması, ulaşım sorunu ve gürültü kirliliği, teknik altyapı eksikliği, plan bütünlüğünün zedelenmesi, imar yönetmeliğine ve yasalara aykırı hareket edilmesi eleştirilerin başlıcalarıdır.

Ek VI Tablo 1'de görüldüğü gibi Kent Konseyi toplantılarında alışveriş merkezinin olumsuz etkileriyle ilgili başka tespitlerde de bulunmuştur. İnşaatın izninin iptali talepleri karşısında yargı, inşaat ruhsatı vermekle yetkili kurumun Büyükşehir Belediyesi olmadığı gerekçesiyle inşaatı durdurma kararı vermiştir. Bu karar sivil toplumun haklılığı konusunda bir dayanak oluşturmakla birlikte; daha sonra Muratpaşa Belediyesi inşaatın devamına izin verip, yapının genel iskanını da onaylamıştır. Bu çerçevede Kent Konseyi Ç.Ç.G.'nin aldığı kararların yalnızca tavsiye niteliği taşıdığı söylenebilir. Örneğin inşaatı izin veren planın iptali kararı alınmıştır; fakat planı iptal etmekle yetkili kurum Kent Konseyi değildir. Bunun yanında konuyla ilgili kararların gözden geçirilmesi açısından yetkili kurumlara ziyaretlerde bulunulması sonuç doğurucu bir karardır ve kamuoyu oluşturulması ve karar alıcıların dikkatini çekmek açısından önemli bir girişimdir.

Toplantılarda sunulan öneriler, Kent Konseyi'nin konu hakkında toplumu duyarlı hale getirmesi ve ilgili kurumlar çerçevesinde girişimlerde bulunulması, eleştiriler ve farklı kurumlarca açılan iptal davaları etkili olmamış, plan değişiklikleri korunmuş ve sonuçta

Migros Alışveriş Merkezi de Cam Piramit³¹ de hizmete açılmıştır. Yapı, öngörüler doğrultusunda, bölgeye önemli bir trafik yükü getirmiş, bunun yanında sağlanan hareketlilik ve ranttaki artış bölgede yapılaşmanın yoğunlaşmasında da etkili olmuştur. Cam Piramit bir kültür merkezi olarak kamuya hizmet anlayışı içinde ve kamu yararına aykırılık oluşturmayacak şekilde değerlendirilebilir; fakat Migros alışveriş merkezi kar amaçlı bir kuruluştur. Bu nedenle kamu yararının daha ön planda tutulması gerekliliğine rağmen rant ön plana çıkmıştır. Öte yandan Türkiye'nin iki önemli ekonomik gücünün girişimiyle yapılan inşaatlar (Cam Piramit Sabancı Holding destekli, Migros ise Koç Holding bünyesindedir) için durdurma kararı alınmasına rağmen yapıların tamamlanması, ekonomik gücün yerel yönetimler üzerinde hukuktan ve kamu yararından daha etkili bir baskı oluşturabildiğinin de göstergesi olabilir.

2.2.1.2.2. Konyaaltı Kıyı Bandı

Türkiye'nin en önemli sahil şeritlerinden biri olan Konyaaltı, doğal güzelliğinin yanı sıra yaz aylarında Antalya halkının ve kente gelen turistlerin en çok kullandığı mekanlardan birisidir. 1950'li yıllardan sonra inşa edilen obaların, orta ve üst gelir grubundaki kentliler tarafından yaz aylarını geçirmek amacıyla belediyeden kiralanmaya başlaması ile kıyı hareketlenmeye başlamıştır. 1990'dan sonraki süreçte kıyı bölgesinin yükselen rantı, obaların yıkılmasına ve ticari işletmelerin yoğunluk kazanmasına neden olmuştur. 2001 yılında açılan Beach Park, Konyaaltı sahilini yeniden yapılandırırken tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ardından Arapsuyu'ndan Boğaçay'ın ilerisini dek uzanan sahil şeridinde de benzer ticari yapıların ortaya çıkması tartışmaları ve eleştirileri körüklemiştir. Konyaaltı kıyı bandının durumu ve sorunları 2001-2004 yılları arasında Çevre Çalışma Grubu'nun toplantı gündemleri arasında yer almıştır. Bu çerçevede kıyı bölgesinde karşılaşılan sorunlarla ilgili tespitler yapılmış ve taleplerde bulunulmuştur. Kıyının kullanımı, temizliği, Mavi Bayrak kriterlerinin yerine getirilmesi, işletmelerin durumu, kıyı işgallerinin sona erdirilmesi, kıyıda ve denizdeki güvenlik önlemleri ve kıyı projeleri en çok üzerinde durulan konulardır. Şikayet konusu olan en önemli sorun ise kıyıda yer alan işletmelerin uygulamaları ve bunun kıyı kanunu ile çelişen yönleridir (ayrıntılar için bkz. Ek V).

³¹ Kent Konseyi'nin Büyükşehir Belediyesi'ne yazdığı 28.03.2001 tarihli yazıda Fuar Alanı'nda yapılan Cam Piramidin de koruma alanı içinde olduğu belirtilmiştir. Buradaki mağara ve su kaynaklarının varlığına dikkat çekilerek, bölgenin koruma alanı olması ve öngörülen yapı yasağına uyulması gerekliliği belirtilmiştir.

Ek VI Tablo 2’de yer alan Ç.Ç.G. kararlarına baktığımızda ise daha çok tavsiye niteliğinde oldukları görülmektedir. 2002 Temmuz’unda yapılan toplantıda alınan, olumsuzlukların giderilmesi için çalışmalar yapılması ve ilgili kurumların Kent Konseyini bilgilendirmesi talebi sonuç doğurucu kararlardır; tabii bu çalışmaların ne olacağı ile ilgili bilgi verilmemektedir. Bunun dışındaki diğer kararlar, yetkili kurumlara tavsiye niteliğindedir; çünkü Kent Konseyi, bu kararları uygulamaya yetkili birim değildir. Büyükşehir Belediye Meclisi’nin konuya ilgili kararlarına baktığımızda, 2001 yılında Konyaaltı Turizm merkezi ile ilgili imar düzenlemelerini ele aldığı, bunun yanında 2001-2005 yılları arasında Konyaaltı Belediyesi’nden gelen imar düzenlemelerinin de İmar işleri Şube Müdürlüğü’nce incelendiği görülmüştür. Bunlardan başka 2004 yılında Büyükşehir Belediyesi Meclis toplantısında Konyaaltı Koruluğu hakkında soru önergesi verilmesine rağmen, Meclis kararları incelenirken önerge tam metnine ulaşılammış, yalnızca reddedildiği bilgisine rastlanmıştır.

Ç.Ç.G., kıyı işgallerinin deniz ve kara kirliliğine yol açacağı endişesini belirtirken, bunun yanında son yıllarda özellikle gürültü kirliliğinin yoğunlaştığı gözlenmektedir. Özellikle Beach Park’ta yer alan işletmelerin çaldığı yüksek sesli müzik rahatsızlık yaratmaktadır. Bu bağlamda Antalya gibi bir turizm kentinde, turistlerin ve kentlilerin en çok yararlandığı sahil bandının düzenlenmesi ve çeşitli hizmetleri sağlayacak işletmelerin açılması önemlidir; fakat bu işletmelerin düzenli denetimlerinin yapılması ve kamu huzurunu bozmayacak şekilde faaliyet göstermeleri önem taşımaktadır. Öte yandan Beach Park ve Baki İnşaat tarafından işletilen kıyı tesisleri büyük bir rant yaratmıştır. Bu ranttan pay alma isteği kıyının bilinçsizce ve kanunlara aykırı olarak kullanımına neden olmaktadır. Öte yandan rant son tahlilde Büyükşehir Belediyesi ile Konyaaltı Belediyesini de karşı karşıya getirmiştir. Ekim 2007’de Antalya Defterdarlığı, Konyaaltı Belediyesi’nin sahilde öngörülen yıkımı gerçekleştirmemesini neden göstererek kira sözleşmesini feshetmiştir (Kozak, 2007). Bu kararda kıyıda fazla yapılaşmayı önlemek ve caydırıcılığı sağlamak gibi amaçlar olduğu öngörülse de aslında siyasi ve ekonomik rantın ağır bastığı görülmektedir³². Akdeniz Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin 2002 yılında, “kentin doğal ve çevre değerlerinin korunması, kent yaşayanlarının denizle ilişkilerini artırmasına ve çeşitlendirmesine katkıda bulunması” nedeniyle Çevre Hizmet ödülü verdiği Konyaaltı Sahil

³²Kıyı işletmelerinin gelirleri önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu nedenle muhalefet partisi CHP’li Konyaaltı Belediyesi’nin sözleşmesinin feshedilmesi ardından bölgenin iktidar partisi AKP’li Büyükşehir Belediyesi’ne kiralanması söz konusu olursa, Lara’dan Konyaaltı’na kadar tüm sahil şeridinin Büyükşehir Belediyesi denetiminde olmasına neden olacaktır. Ekonomik ranttan pay almak için siyasi güç kullanımına örnek olabilecek bir durumdur.

Projesi'nde (http://www.konyaalti.bel.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=48,08.11.2007) yeni bir sürece girilmiştir. Bu çerçevede öncelikli olması gereken kamu yararının geri planda kaldığı anlaşılmaktadır.

2.2.1.2.3. Lara Bölgesi³³

Lara Bölgesi, Antalya'nın en hızlı gelişen alanlarından biridir. Bu hızlı gelişme en büyük bozulmayı da çevre üzerinde yaratmıştır. 1990'ların başına kadar tarım alanı ya da makilik/ormanlık alanlar bugün yapılaşma ile yok olmuştur. Yalnızca, kent parkı olarak planlanan ve Lara kıyı kesimindeki kumul alandan ormanlık alana doğru genişleyen bölge doğal dokusunu korumuştur. Ç.Ç.G. toplantılarında Lara bölgesi ile ilgili tartışılan en önemli konu da Lara Kent Parkı'dır. Toplantılarda Lara Kent Parkı'nın sorun yaratacağı düşünülen noktaları, parkla ilgili tespitler, park içinde ve kıyı bölgesinde yapılacak düzenlemeler ile ilgili önerilere yer verilirken; doğal dokunun korunması, kamu yararının ön planda tutulması, yapılaşmaya izin verilmemesi, hukuka uygun davranılması üzerinde durulan konular olmuştur (ayrınlar için bkz. Ek V). Ek VI Tablo 3.'te görüldüğü gibi, Ç.Ç.G.'da daha çok konuyla ilgili görüş ve öneriler dile getirilmiştir. 2003 ve 2004 yılında alınan kararlar ise tasviye niteliğindedir. Kararlar arasında yer alan inşaat izni verilmemesi ya da bölgenin doğal dokusunun korunması konusunda yetkili kurum Kent Konseyi değildir, dolayısıyla aldığı kararı uygulamada yetkili değildir. Öte yandan bölgenin kamu yararı çerçevesinde kullanımı için çalışmalar yapmak, özellikle yetkili kurumların kararlarını etkilemek açısından sonuç doğurucu olabilecek niteliktedir. Büyükşehir Belediyesi kararlarında ise parkın imar plan değişiklikleri, revizyonları ya da işletmelerin ihalesi ile ilgili konuların yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında, 21.02.2003 tarihli Büyükşehir Belediyesi Meclis toplantısında, üyelerden Mahmut Çelik- ki kendisi aynı zamanda Konsey üyesidir ve Ek IV Tablo 3.'te görüldüğü üzere Kent Konseyi'nde Lara Kent Parkı konusunda bilgilendirme toplantısı da düzenlemiştir- tartışmalar sırasında parkla ilgili düzenlemelerde Kent Konseyi'nin de bilgilendirilmesi gerektiğinden bahsetmiştir (Antalya Büyükşehir Belediye Meclisi 21.02.2003 tarihli olağanüstü toplantısı 02 Sayılı Karar Metni). 02.04.2003 tarihli meclis toplantısında ise üye Fahrettin Köken, Lara ile ilgili düzenlemelerin YG21'de de tartışıldığını belirtmiştir (Antalya Büyükşehir Belediye Meclisi 02.04.2003 tarihli olağan toplantısı 42 sayılı Karar Metni). Bu durum, Büyükşehir Belediyesi Meclis üyeleri arasında da

³³ Bu başlık altında Lara Kent Parkı Projesi alanı, Lara kıyı bandı, Kundu ve Yamansaz'a kadar olan alan "Lara Bölgesi" olarak nitelendirilmektedir. Ç.Ç.G. kararlarında da Lara Bölgesi ifadesi kullanılmaktadır.

Kent Konseyi'nin tartışmalarda taraf alınmasının öneminin farkında olanlar olduğunu göstermektedir.

Lara kumsal alanı 1984 yılında Kültür Bakanlığı tarafından turizm merkezi ilan edilmiş, bu doğrultuda 1986 yılında 1/5000 ölçekli nazım imar planı hazırlanmıştır (50 Yılda..., 2004, s. 41). Plan çerçevesinde kıyı bölgesi turistik tesisler ile rekreasyon alanlarına ayrılırken, geri bölge tarım alanlarına ayrılmasına rağmen bu alanlar zamanla kooperatif ve konut alanına dönüştürülmüştür. Böylece kent, tarım ve turizm için ayrılan alanlara doğru yayılmasını plansız şekilde sürdürmüştür. Kıyı alanlarında turistik tesislerin önünde ayrılan yeşil alanlar da turistik tesislerin kıyı bandına çekilmesiyle ve konut bölgelerinden kıyıya ulaşma için yeni geçitler açılması ile daralmıştır. Öte yandan planları delmek amacıyla bir takım hileler geliştirilmiş; konut alanları bölgedeki arsa sahiplerinin talebi ile turizm alanına çevrilmiş, fakat işletmeler karlı bulunmadığı için tekrar konut alanına dönüştürülmesi kararı alınmamıştır. Bu durumda turistik tesis inşaatı olarak başlayan yapılar konuta çevrilirken, ilave kat izinleri turizm tesisine yönelik alındığı için bölgede yüksek binalar çoğalmıştır. (50 Yılda...,s.46).

Lara Kumul Ormanlarının bulunduğu 350 hektar büyüklüğündeki, mülkiyeti Orman Bakanlığı'nda bulunan 1078 nolu parselin tümünü oluşturan alanda planlanan Kent Parkı ise 1992 yılında Koruma Kurulu tarafından II. Derece doğal sit alanı ilan edilmiştir. 2000 yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin, Orman Bakanlığı'na yaptığı tahsis başvurusu ile ön izinler alınmış, büyükşehir belediyesince açılan kent parkı proje yarışması sonucunda Can Kubin ve Selami Demiralp'in projeleri seçilmiştir. Hazırlanan 1/5000 ölçekli imar planları 2001 yılının Kasım ayındaki belediye meclisince onanmıştır. Planların, Koruma Kurulu'na da uygun bulunmasının ardından plan revizyonları gerçekleştirilmiş, 2002 Ekim ayında 1/1000 ölçekli planların da Muratpaşa Belediyesince onaylanmasının ardından Orman Bakanlığı ile Büyükşehir Belediyesi arasında "Lara orman içi dinlenme yeri işletmeciliği sözleşmesi" imzalanmıştır. Bu noktada, 1/1000 ölçekli planlarda bölgede, kamu kuruluşlarına ait dinlenme tesislerinin bulunduğu alan ile Lara Birlik'in mülkiyetinde bulunan alanda iki otel yapımının öngörülmesi tartışmalara yol açmıştır (Şahin, 2003, s. 253-56). Sivil toplum kuruluşlarının tepkisi sonucu otellerin yerini günübirlik tesislerin alacağı açıklaması yapılmıştır.

Projede park, işlevlerine göre farklı bölümlere ayrılmıştır. I. Derece Bitkisel Koruma alanı olarak belirlenen Doğa Park alanı mutlak koruma alanı olarak belirlenmiştir. Bu alanın

doğusunda kalan ve kumul tepeleri ile sınırlanan bölge ile Kumul Park alanı, sınırlı ve kontrollü bir kullanıma ayrılmıştır. Doğa Park alanının kuzeyinde bulunan Gençlik Merkezi alanı eğitim çağındaki insanlara dört mevsim bilimsel ve deneysel katkı sağlayacak bir mekan olarak tasarlanmıştır. Alanın hemen batısında oluşturulan Aquapark, rekreatif eğlence ve faaliyet istemlerinin karşılanabileceği bir kent parkı kimliğine büründürülmüştür. Alan içinde ayrıca Kültür Park, rehabilitasyon merkezi oluşturulması amaçlı Sağlık Park ve alanın güneyinde yaklaşık 3.7 km.lik bir bantı oluşturan sahil kesiminde Lara Beach planlanmıştır. Bu alanda 2 adet günübürlük, 4 adet rekreasyon ve 6 adet de park alanı bulunmaktadır. Projenin Lara Beach kısmının (Kumul Park) Yap-İşlet-Devret modeli ihalesi yapılmış, 2004 yılı içinde de inşaatları tamamlanmıştır. 2004 yılı Mart ayında yapılan yerel seçimlerde kent yönetimi, iktidar olan partisinden seçilen adaya geçmiştir. Ardından 2004 yılı Eylül ayında Lara Kent Parkı Projesinin yer aldığı 1078 parsel Turizm Bakanlığı'na "Turizm Gelişme ve Koruma Alanı" kapsamına alınmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar İşleri Şube Müdürlüğü 2004 Yılı Faaliyet Raporu, s. 12-13).

Daha sonra bakanlık plan yetkisini Büyükşehir Belediyesi'ne verse de, Lara Kent Parkı planlama alanı dışına çıkarılmış; bakanlıkça hazırlanan yeni planda kent parkı yerine, yapı yoğunluğunu arttıracak temalı park kararı getirilmiştir. Bu durumda bakanlığın uygun bulduğu "eğlenceye yönelik tesisler" ifadesinin çok geniş olduğu ve tahsis alan yatırımcının her şeyi yapabileceği öngörüsü kamuoyunda tepkileri arttırmıştır (Meslek Odaları Eşgüdüm Kurulu Basın Açıklaması, 2006). Park için açılan ihaleyi hükümete yakınlığıyla bilinen bir isme ait şirketin alması ve Disneyland projesinin gündeme girmesi tepkileri daha da arttırmıştır. Turizm Teşvik Yasa'sının bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptalinin ardından Lara'da yapılan tahsisin de iptali gündeme gelmiştir. Antalya'daki 18 meslek odasının oluşturduğu Eşgüdüm Kurulu tarafından açılan iptal davası sonucunda Danıştay 6. Dairesinin tahsislerle ilgili yürütmeyi durdurma kararının ardından Kültür ve Turizm Bakanlığı Lara Kent Parkı tahsisini iptal etmiştir (Sağlam, 2007). Öte yandan hükümetin 2008 Mart ayında TBMM'ye sunduğu "Turizm Teşvik Kanunu"nda değişiklikler yapan ve orman alanlarının turizme açılmasını öngören tasarının yasalaşması durumunda³⁴ Lara Parkı da dahil pek çok tahsisin yeniden gündeme gelebileceği öngörülmektedir (Radikal, 20.03.2008). Sonuçta bölgenin turizm alanı kapsamına alınmasının ardından, ihalenin hükümete yakınlığıyla bilinen bir isme verilmesi tartışmaları ve projenin iptali, kamuoyunda

³⁴ "Turizm Teşvik Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 15 Mayıs 2008 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna dayanarak Lara Kent Parkı da yeniden tahsise çıkarılabilecektir.

önemli bir etki yaratıldığıının göstergesidir. Bu bağlamda Lara Kent Parkı'nın planlama aşamasında da, Bakanlığın yaptığı tahsise itirazlar sırasında da sivil toplumun önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Öte yandan rant getirici konularda kamu yararından önce özel sektörün karının ön plana çıktığı; sivil toplumun direnişi güçlü olsa da caydırıcılığın yargı kararlarında olduğu dikkat çekmektedir. Lara Kent Parkı bunun en iyi göstergelerinden biridir.

2.2.1.3. Kentsel Sorunlar

Antalya kentinin plansız gelişiminin altyapı eksikliklerine neden olduğu bilimsel çalışmalarla da ortaya konmuştur. Bunun yanında kentliler ve sivil toplum kuruluşlarının açtığı birçok dava çarpık yapılaşma ve rant elde etme isteğinin yeşil alanlar ile kamusal alanları tehdit etmesi örnekleri olarak verilebilir. Bu çerçevede Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.'de en çok üzerinde durulan konular kentle ilgili sorunlardır. Kentsel altyapı eksikliği ile kent içi yeşil alanların durumu, falezlerin tahrip edilmesi, kent ormanları ile büfe ve benzeri yapıların (özellikle kıyılarda) yarattığı işgaller bu başlık altında ele alınacaktır.

2.2.1.3.1. Kentsel Altyapı ve Trafik

2001-2005 yılları arasında Antalya kentinde altyapı ve trafik çalışmaları hız kazanmıştır. Kentin farklı semtlerinde, kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında, kazı çalışmalarının yapılması, trafik güzergahlarının sürekli değişmesi, artan araç sayısı ile orantılı olarak büyüyen trafik sorunu kentlilerin şikayetlerine konu olmuştur. Büyüyen kentin elektrik, su, kanalizasyon gibi temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için bu çalışmalar gereklidir; ancak farklı kurumların projelerinin bütüncül biçimde yürütülmemesi, caddelerin ve sokakların kısa aralıklarla tekrar kazılmasına neden olmuştur. Örneğin elektrik tesisatının yenilenmesi için yapılan çalışma tamamlandıktan, yollar asfaltlandıktan sonra, su tesisatının yenilenmesi için yeni bir kazı çalışması başlatılabilmektedir; ya da sağlam kaldırım taşları kırılıp yerine yenileri döşenebilmektedir. Bu durum bir yandan kaynak ve işgücü kaybına neden olurken diğer yandan kentlilerin yaşam kalitesini düşürmekte, çağdaş kent görünümünün aşınmasını hızlandırmaktadır.

Kent Konseyi Ç.Ç.G.'nin kent altyapısı ve trafik gündemli toplantılarına baktığımızda sorunlarla ilgili önemli tespitlerin yapıldığı görülmektedir. Bunlar arasında altyapı çalışmalarında kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması, çarpık kentleşmenin engellenmesi, kent trafiğinin iyileştirilmesi için planlama çalışmaları yapılması, alternatif

ulaşım yollarının geliştirilmesi, toplu taşıma hizmetlerinin yaygınlaştırılması, köprölü kavşakların gözden geçirilmesi öne çıkanlarıdır (ayrıntılar için bkz. Ek V). Ç.Ç.G., kentlilerin sorunlarının ve sundukları çözüm önerilerinin yansıtılmasında önemli rol oynamakla birlikte; bu konuda da aldığı kararla çözüm üretmekten çok tavsiye de bulunduğu görölmektedir. Ek VI Tablo 4'te göröldüğü gibi, yalnızca proje grubu kurulması kararı somut ve çözüm üretici bir karar niteliğindedir. Trafik altyapısının iyileştirilmesi, ulaşımın çeşitlendirilmesi, kentin altyapısının güçlendirilmesi önemli kararlar olmakla birlikte, bu kararları uygulayacak merci Kent Konseyi olmadığı için sonuç doğuramamakta, yalnızca tavsiye niteliği taşımaktadır. Bunun yanında Büyükşehir Belediyesi Meclisi kararlarına baktığımızda trafik konusunda 2005 yılından itibaren kavşak ve altgeçit inşaatları ile ilgili düzenlemelerin yoğunluk kazandığı görölmektedir. Kentin altyapı çalışmalarında ilk kademe belediyeleri kadar sorumlu olan büyük Şehir belediyesinin Trafik İşleri Şube Müdürlüğü'nün 2001-2005 yılları arasındaki faaliyet raporlarında, yalnızca sinyalizasyon ve trafik düzenlemeleri konusunda bilgilere yer verilmiştir. 2000 yılından itibaren başlayan ve her yıl bir yenisi üretilen Ulaşım Planı'nı temin etmek mümkün olmamıştır.

Tartışılmalı bir diğer noktada köprölü kavşaklardır. Bunun halktan gelen bir talepten öte siyasi bir karar olduğu açıktır; fakat asıl önemlisi bu kararın kente bir fayda sağlayıp sağlamadığı, trafik sorununa çözüm getirip getirmediğidir. Alt geçitler, İnşaat Mühendisleri Odası'nın raporunda da belirtildiği gibi bir takım teknik eksiklikler taşımaktadır. Bunun yanı sıra benzer alt geçitlerin ilk örneklerinin göröldüğü Ankara'da TMMOB'a bağlı odalar İmar Kanununa aykırı düzenleme yapıldığı; temel ilkesi "insan taşımak" olan çağdaş ulaşım politikasına aykırı hareket edildiği; kavşakların mevcut trafik yükünü daha da arttırıp tıkanıklıklara neden olacağı; tarihsel ve kentsel değerlerin hem görsel hem de fiziksel tahribe uğrayacağı; karşıdan karşıya geçmelerin güçleşeceği, yayaların can güvenliklerinin tehlikeye gireceği; kent merkezine özel araç ile ulaşımın körüklenmesiyle benzin tüketimi, enerji kullanımı, hava kirliliği, gürültü kirliliği, trafik kazaları, ulaşım maliyeti ve otopark sorunlarının katlanarak artacağı ve kentin yaşanabilirliğinin azalacağı gerekçeleri (http://ankara.spo.org.tr/haber/php/goster.php?id=174&kat_id=7) ile yürütmenin durdurulması için dava açılmıştır. Ankara 8. İdare Mahkemesi tarafından görevlendirilen bilirkişi raporunda da köprölü kavşak ve alt geçitlerle ilgili plan değişikliklerinin "yürürlükteki imar mevzuatı hükümlerine göre Şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına uygun olmadığı ve bu plan değişikliğine göre yapılan karayolu alt geçitleri ve bunun gereği tek yön uygulamalarıyla trafiğin katedeceği yolların uzayacağı, (taşıt-km artacağı), yayalara

ayrılan yolların çok daralması yürünecek yer kalmaması, artan eğimler ve dolayısıyla taşıt hızlarının artması ve bu nedenlerle trafik güvenliğinin azalması, bu yapıların kısa zamanda yaratacağı trafikle yine tıkanacakları ve daha gelişmiş ulaştırma sistemlerinin ve gelişmelerin önünü kesen yapılar oldukları göz önünde tutulursa, kamu yararına olmadıkları” tespit edilmiştir (Hürriyet, 22.07.2007). Pratikte de alt geçitlerin trafik sorununu çözmediği, geçit çıkışlarında trafiğin tekrar yoğunlaştığı görülmektedir. Daha da önemlisi alt geçitlerin yaya trafiğini olumsuz etkilemesi, hatta yayaların hayatını tehlikeye atmasıdır. Geçitlerde hızlanan araçlar, geçitten çıktıktan sonra da hızlarını korumakta, kent içinde yayalar için büyük tehdit oluşturmaktadır. Yaya üst geçitlerinin inşa edilmesi sorunu çözmek için yeterli değildir. Günümüzde modern kentler toplu taşımının yaygınlaştırılması ile özel araçların kent merkezine girişini olabildiğince sınırlayıp yaya kenti görünümüne kavuşurken, dünya kenti olma iddiasındaki Antalya’da yollar özel araç trafiğine göre düzenlenmekte, yaya ulaşımı ve toplu taşıma ihmal edilmektedir.

Öte yandan, Ç.Ç.G. kararlarında altyapı çalışmaları içinde değinilen bir konu da yağmur suyu drenajı güçlendirme çalışmalarıdır. Bu çalışmalar 2008 yılında büyük ölçüde tamamlanmış olmakla birlikte, özellikle kaçak yapılaşmanın yoğun olduğu bölgelerde su baskınlarının önlenemediği görülmektedir. Altyapı çalışmalarında kent merkezi öncelikli olarak ele alınmaktadır; fakat merkez dışındaki düşük gelir grubunun ikamet ettiği semtlerin altyapı eksikleri giderilememektedir. Bu bölgelerdeki altyapı sorunlarının kent merkezi kadar yoğunluklu ele alınması, bu bölgelerin kırsal görüntüden kurtarılmasını sağlayabilecek ve bu kesimde yaşanan insanların kentle bütünleşmesini kolaylaştırıcı rol oynayabilecektir. Bu sayede kentte yaşama bilinci ve kentten yararlanırken yarar sağlama düşüncesi de yerleşebilecektir.

2.2.1.3.2. Kentiçi Kamusal Alanlar; Parklar; Büfe İşgalleri

Kent Konseyi Ç.Ç.G. toplantılarında en fazla tartışılan konu kent parkları, büfeler ve kaldırım işgalleri olmuştur. Bu çerçevede kent içindeki parkların durumu tartışılırken, ağaçların ve bitkilerin bakımı, park mobilyalarının onarımı, parkların temizliği ve güvenliği üzerinde durulurken; kent içindeki park ve yeşil alan oranının arttırılması istenmiştir. Bunun yanında büfe işgallerine ve bunların çevreye verdiği zarara değinilirken, büfe açılabilmesi için gerekli kriterlerin açıklıkla belirlenmesi ve büfelerin kalıcı hale gelen genişlemelerinin önüne geçirilmesi, kentte yaygınlaşan tabelaların yarattığı görüntü kirliliğinin engellenmesi talep edilmiştir. Toplantılarda çevre tahribatına son verilmesine ve çevre suçuna dikkat çekilirken,

çevre koruma bilincinin arttırılması için medyayla işbirliği yapılması, eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi ve kurumlararası koordinasyonun sağlanması gerekliliğinden bahsedilmiştir (ayrıntılar için bkz Ek V). Ek VI Tablo 5’te de görüldüğü gibi çevre çalışma grubunun 2001 yılından 2005 yılı sonuna kadar toplantılarında tartışılan ve bu nedenle de tatmin edici bir çözüme kavuşmadığı anlaşılan ilgili konularda pek çok karar alındığı görülmektedir. Bununla birlikte önemli olan bu kararların sonuç doğurucu etkisi olup olmadığıdır. Örneğin 2001 yılında kent içindeki işgaller konusunda yetkili kurumlarla görüşülmesi, yazışmalar yapılması, gerekirse imza kampanyası açılması ve hukuki yollara başvurulması somut sonuçlar doğurabilecek kararlardır. Tramvay son durağındaki ya da Sheraton Otel önündeki büfenin kaldırılması konusunda da yetkili kurumların bilgilendirilmesi kararı sonucu etkileyebilecek bir kararken, büfenin kaldırılması tavsiye niteliğinde bir karardır; çünkü büfenin kaldırılmasında yetkili kurum Kent Konseyi değildir. Benzer şekilde 30.05.2003 tarihli toplantıda alınan kararlar da tavsiye niteliği taşımaktadır; öte yandan Mayıs 2005’teki toplantıda alınan ve ilgili kurumlara iletilmesi istenen kararlar sonuç doğurucu niteliktedir. Bunun dışında toplantılarda tartışılan diğer tespit ve öneriler de halkın tepkisini ortaya koyan ve dikkate alınması gereken sorunlardır.

Öte yandan Büyükşehir Belediye Meclisi görüşmelerinde parkların imar çalışmaları, özellikle Atatürk Parkı gibi rantın yüksek olduğu bölgelerdeki alanların ihaleleri ile ilgili kararlara ağırlık verilmektedir. Bunun yanında Parklar ve Bahçeler Şube Müdürlüğü’nün 2001-2005 yılları arasındaki Faaliyet Raporlarından, Atatürk Parkı Revizyon Projesi için Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile protokol imzalandığı ve bu projenin uygulamaya geçirildiği anlaşılmaktadır. Bunun dışında raporlarda her yıl düzenli olarak parkların bakımı, sulanması ile peyzaj çalışmasının yapıldığı, parklardaki mobilyaların tamir edildiği; yol üzerindeki refüjler ile kavşakların çevre düzenlemelerinin ve bakımlarının yapıldığı; gerekli yerlerde ağaç dikiminin gerçekleştirildiği; kaldırım ve parke taşı döşemelerinin yapıldığı belirtilmektedir (Park ve Bahçeler Şube Müdürlüğü Faaliyet Raporu 2001-2005). Faaliyet Raporlarında yer alan bu çalışmalar yeterli görülmemiştir ki, Kent Konseyi’nde parkların durumu konusunda şikayetler son bulmamıştır. Bunun yanında İmar Şube Müdürlüğü’nün faaliyet raporlarından anlaşılan, 2001 yılında 22 işletmeye büfe açma ruhsatı verildiğidir. Bu rakam 2002 yılında 8’e düşüştüğüdür. Bu duruma bakarak yeni açılan büfe sayısının azaldığını söylenebilir; fakat mevcut büfelerin genişlemesi ve buna bağlı olarak giderek, Ç.Ç.G. toplantılarında da şikayet edildiği gibi, lokantaya dönüşmesi hakkında yaptırım uygulanıp uygulanmadığı konusunda bir bilgi yer almamaktadır. Öte yandan faaliyet raporlarından,

Büyükşehir Belediyesi bünyesinde yer alan Kent Estetiği Kurulu ile Reklam Levhaları Komisyonu'nun da çalışmalarına devam ettiği bilgisine ulaşılmaktadır. Kent Konseyi'nin şikayetlerinin bu birimlere ulaşip ulaşmadığı, ya da Konsey yetkililerinin bu birimlerle görüşüp görüşmediği bilgisine ulaşılamamıştır.

Kent içindeki kamusal alanlarla ilgili bu şikayetlerden ortaya çıkan, hizmetten önce rantın ön plana çıktığıdır. Büfe ve benzeri yapılar park alanlarında insanların ihtiyaçlarını karşılamak açısından bir hizmet sunmaktadır; fakat bu yapıların yasal düzenlemelere aykırı olarak genişlemesi ve işlevlerinin değişmesi, halkın yararlanacağı alanların işgali anlamına gelmektedir. Kent Konseyi Ç.Ç.G., büfe işgallerinden sıklıkla bahsetmesine rağmen anılan büfeler, genişletilmiş halde yerlerinde durmaktadır. Bunun yanında yeşil alanların otoparka dönüştürülmesi de karşılaşılan bir başka uygulamadır. Park ve benzeri kamusal alanlardan yararlanan halkın bilinçsizliği de eleştirilen bir noktadır; örneğin çöplerin yerlere atılması, bankların tahrip edilmesi. Bu nedenle Ç.Ç.G. toplantı tutanaklarında sıklıkla bahsedilen eğitimin yaygınlaştırılması düşüncesinin hayata geçirilmesinde geri kalındığı da ortaya çıkmaktadır. Ç.Ç.G., çevre ve diğer konularda eğitimin yaygınlaştırılması üzerinde durmasına rağmen, geniş çaplı bir eğitim kampanyası gerçekleştirdiği bilgisi yer almamaktadır. Öte yandan, verilecek çevre eğitimiyle yalnızca çevreyi kirletmemek değil, daha da önemlisi ona sahip çıkmak ve korumak üzerinde durulmalıdır. Bir diğer önemli konu da parkların güvenlik sorunudur. Parkların güvensizleşmesi aslında kent genelindeki güvenlik sorununun yansımasıdır. Güvenliğin sağlanmasında park alanlarının dönüşümü, sosyal imkanların ve işletme sayısının ve kalitesinin artırılması olumlu rol oynayabilmektedir; ama sorunun kökten çözümüne katkı sağlayamamaktadır. Güvenliği tehdit eden durumlar ortadan kaldırılmamakta, yalnızca görünmeyecek ve rahatsızlık uyandırmayacak yerlere uzaklaştırılmaktadır. Öte yandan parkların bu tür işlevler kazanması o bölgedeki rantın artmasında da etkili olmaktadır.

Kararlarda ele alınan bir diğer konu da semt pazarlarıdır. Semt pazarlarının, kapalı pazar yerlerine taşınması istenmektedir. Günümüzde belli semtlerde kapalı pazar yerleri inşa edilmiştir. Bu mekanların daha düzenli ve daha hijyenik oldukları doğrudur; fakat günümüzde belli kapalı pazar yerleri dışında semt pazarları tamamen kaldırılmamıştır. Semt pazarlarına getirilen eleştiriler haklıdır; ama sorunun çözümü belli kurallar çerçevesinde bir düzen oluşturarak ve denetimleri sıklaştırarak kentin bir parçası olan semt pazarlarını korumak da olabilir.

2.2.1.3.3. Kent Ormanları

Kent içinde yer alan orman alanları konusunda Ç.Ç.G.'de tartışmalar yapılmış; orman tahribinin önlenmesi ve orman alanlarının korunması için öneriler getirilmiştir (Ayrıntılar İçin Bknz Ek V). Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması gündemli toplantıda ormanların korunması ve orman vasfını yitirdiği iddia edilen alanların yapılaşmaya açılmasını öngören, tartışmalı 2-B yasası konusunda çalışma yapılması yönünde kararlar alınması önem taşımaktadır. Bu kararlar içinde 2-B yasası ile ilgili komisyon çalışması yapılması ve kaçak yapılara verilen izinlerin takip edilmesi sonuç getirici kararlar olarak değerlendirilebilirken, diğerleri tavsiye niteliğinde kararlardır. Büyükşehir Belediye Meclisi'nin aldığı kararlara baktığımızda, ormanlık alanlardaki imar düzenlemelerinin yer aldığı görülmektedir (Ek VI Tablo 6). Bunun dışında ormanların korunması için geniş çaplı planlara yer verilmemiştir. 2007 yılında tamamlanan 1/25000 ölçekli imar planı ve çevre düzenlemesinde mevcut orman alanlarının sınırlarının belirlendiği ve bu alanların koruma altına alındığı belirtilse de, ormanların yüksek rantlı alanlar olması korunmasını da zorlaştırmaktadır. Ormanların turizm bölgesine dönüştürülmesi ve imara açılması veya taş ocağı ya da maden arama için tahrip edilmesi önlenememektedir.

Öte yandan Kent Konseyi'nin 10.04.2006 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığı'na gönderdiği, "Antalya Çevresi Üzerinde Yapılan Gözlemlere Dayalı Çevre Raporu"nda son bir buçuk yıl içerisinde ormanlara, biyolojik çeşitliliğe, ekosisteme, su kaynaklarına, kıyılara, su boylarına ve nehir yataklarına insan eliyle müdahalenin arttığı belirtilmiştir. 1901 yılında çıkarılan maden yasasına dayanarak çevre ve orman tahribatı yapılmasına karşı çıkılırken, çevre kanununda gerekli düzenlemelerin yapılması beklenmekle birlikte bunun sonuçsuz kaldığı dile getirilmiştir. Sanayi alanlarıyla ilgili çevreyi koruyucu önlemlerin alınması talep edilmektedir. Çevre ilçelerde ve kent çevresindeki doğa tahribatlarının durdurulamadığı; toprakların rasyonel ve doğru kullanımı konusunda eksiklikler olduğu; kurumlar arası yetki kargaşası, koordinasyonsuzluk, mevzuattan gelen eksiklikler, araç-gereç yetersizlikleri, yazışmaların uzun sürmesi, sorumluların sorumluluk almada isteksizliği ve temkinli yaklaşımları çevre tahribatının artmasında etkili olduğu vurgulanmıştır. ÇED raporlarını geçersiz kılacak uygulamalara göz yumulması, kırsal alanda yapılacak yatırımlar ve kurulacak işletmeler hakkında yerel halkın bilgilendirilmemesinin çözümsüzlüğü arttırdığı dile getirilirken; yatırımlarda merkezi bir anlayışın hakim olmamasının, yetkinin illerle sınırlı kalması, etkin bir yerelliğin oluşturulamamasının telafi edilemez ekolojik zararlar

oluşturabileceği belirtilmiştir. Bakanlığa gönderilen bu rapor, Kent Konseyi'nin sorunun çözümü için en üst makamlara kadar girişimlerde bulunabildiğinin göstergesidir. Bununla birlikte, bu, sorunların çözümü için yeterli olmamaktadır.

Orman Genel Müdürlüğü verilerine göre toplam 2 milyon hektarlık alanı kaplayan Antalya ilinin 1 milyon 100 bin hektarı ormanlık alandır (http://www.ogm.gov.tr/kbulten/bmud_05.htm). Bunun yanında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre 141.719 hektarlık alan üzerine kurulu Antalya kenti içinde 7 bin hektar ormanlık alan bulunurken, açık alanlarla bu rakam 50 bin hektara yaklaşmaktadır (<http://www.ogm.gov.tr/kurulus/imudsor.asp?k=0503>). Bu oran, örneğin Marsilya kenti ile karşılaştırılabilir. 24.000 hektarlık alanı kaplayan Marsilya kentinde 9000 hektarın üzerinde ormanlık alan olduğu görülmektedir (<http://www.marseille.fr/vdm/cms/accueil/EspacesVertsetNaturels/EspacesNaturels>).

Marsilya, yüzölçümü bakımından Antalya'dan daha küçük ve sanayi ve ticaret bakımından daha gelişmiş bir kent olmasına rağmen doğal alanlar daha geniş bir yer kaplamaktadır. Sürekli büyüyen Antalya kentinde ormanlar yapılaşma tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Öte yandan Antalya, orman alanlarını tahrip ederek ekolojik çeşitliliğini de yok etmektedir. Ormanların ve makilik alanların imara açılması ya da bu bölgelerde kaçak yapılaşmaya göz yumulması, flora ve fauna ile endemik türlerin varlığını tehdit etmektedir. Turizm ya da sanayi faaliyetlerinin geliştirilmesi bahanesi öne sürülerek bu alanların tahrip edilmesi, aslında turizm kazancını da baltalamaktadır. Turizmin yalnızca beş yıldızlı oteller ve tatil köyleri ile deniz ve güneşten ibaret olmadığına anlaşılması, turizmin sürdürülebilirliğinin de göz önünde tutulması gerekmektedir. Öte yandan sanayinin gelişmesi de kentin gelişimi açısından önemli olmakla birlikte sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda getirisi ve verebileceği olası zararlar hesaplanarak kararlar alınmalıdır.

2.2.2. Baz İstasyonları

Kent konseyi Çevre Çalışma Grubu'nda tartışılan konu başlıklarından biri de baz istasyonlarının durumudur. Cep telefonlarının yaygınlaşması ve cep telefonu abonelerinin artışı, daha kaliteli iletişim için baz istasyonlarının kent merkezlerine de yerleştirilmesi sonucunu doğurmuştur. Yarattığı manyetik alan nedeniyle sağlık açısından belli riskler taşıdığı öne sürülmektedir. Avrupa'da baz istasyonlarının kent dışına, belli yüksekliğin üzerinde yerleştirildiği belirtilmektedir. Antalya gibi Türkiye'nin farklı kentlerinde ise baz

istasyonlarının kent içinde, konutlar ve kamu binaları dahi üzerine, yerleştirilmesi tepki toplamaktadır.

Ç.Ç.G.'nin baz istasyonu ile ilgili tartışmalarına baktığımızda, baz istasyonlarının yer seçimi konusunda Ulaştırma Bakanlığı dışında da ilgili bakanlıklar ile yerel yetkililerin de sürece dahil edilmesi, ölçüm yetkisinin ve denetimlerin tek bir kurumun elinde bulunmasının sakıncaları, baz istasyonu kurulmasında uluslar arası kriterlerin dikkate alınması, özellikle baz istasyonlarının sağlığa etkisine önem verilmesi üzerinde durulmuştur (ayrıntılar için bkz Ek V). Ek VI Tablo 7'ye baktığımızda, konunun 2001 yılından sonra 2005 yılına kadar tartışılmadığı görülmektedir. 2001 yılında alınan ve baz istasyonu kurulmasının denetlenmesi için düzenlemeler yapılmasını gerekli gören, tavsiye niteliğinde karara rastlanmaktadır. Konuyla ilgili Kent Konseyi girişimlerinin ses getirdiği, 12.06.2001 tarihli Turkcell şirketinden gönderilen yazıya dayanarak, söylenebilir. Şirket kendi haklılığını savunmakta, gerekçeleriyle baz istasyonlarının mevzuata uygun, insan sağlığını tehdit etmeyecek şekilde yerleştirileceğini ortaya koymaktadır ve talep edilmesi durumunda teknik bilgilendirmenin yapılacağını belirtmektedir. Kent Konseyi'nin çalışmalarının kamuoyu oluşturulmasında etkili olduğu görülmektedir; fakat bu durum baz istasyonlarının kent içindeki konumunu değiştirmeye yetmemiştir. Daha sonra 2005 yılı Mayıs'ında ilgili kurumlardan baz istasyonlarının kent dışına çıkarılması ve denetimlerinde muhtarlar da rol verilmesini öngören sonuç doğurucu olarak nitelendirilebilecek kararlar alınmıştır. 2005 yılı Ekim ayında ise baz istasyonlarının yer seçimi ve denetlenmesi konusunda tavsiye niteliği taşıyan kararlar alınmıştır. Öte yandan Büyükşehir Belediyesi Meclis gündemleri, kararları ya da faaliyet raporları arasında baz istasyonları ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Baz istasyonları konusu Konseyi'nin diğer çalışma gruplarında da gündeme gelmiş; özellikle Tüketici Hakları Çalışma Grubu³⁵ "Cep Telefonu Baz İstasyonlarının Kullanıcı Üzerinde Etkileri ve Alınması Gereken Önlemler" başlıklı, uzman görüşlerine de yer veren bir rapor hazırlamıştır (Antalya Kent Konseyi, 2000).

Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesine açılan ve davacının yan binadaki baz istasyonunun sağlığı etkilediği için kaldırılmasını talep ettiği davanın Yargıtay'a temyiz edilmesi ile Yargıtay; baz istasyonunun kaldırılması ve "cep telefonu baz istasyonları ve diğer radyasyon yayan sistemlerin, çevre ve insan sağlığı dikkate alınarak kamu binaları, okul, hastane, kreş, kışla ve park gibi kamunun yoğun olarak kullandığı alanlara kurulmaması"

³⁵ Bu çalışma gurubu bugün "Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu" adı altında faaliyet göstermektedir.

kararını almıştır (2004/971). Yargıtay, baz istasyonu kuran yetkili şirketin kanun ve yönetmeliklere uygun hareket etmekle birlikte, “hukuk kurallarındaki norm düzenlemesi itibariyle yönetmelik ve yönetmeliğe uygun bir işlem yapılsa bile, buna karşın çevreye verilen zarardan, eylemde bulunanın sorumlu olmayacağı sonucu doğmaz” ifadesine yer vererek insan yaşamının önemini vurgulamıştır (2004/971). Baz istasyonları ile ilgili davalar, kararlar toplumda belli bir hassasiyetin oluştuğu ve tepki doğduğunun göstergesidir. İki kararda da Yargıtay, baz istasyonlarının sağlık açısından taşıdığı riskleri kabul etmektedir; buna rağmen baz istasyonları halen kent içinde konumlandırılmaktadır. Bu durum sağlığın ve hukukun rant karşısında hiçe sayıldığına da göstergesidir. İletişim hizmeti sağlayan şirketlerin karlarına öncelik vermeleri ve artan rekabet ortamında daha etkin hizmet sağlamak için eylemlerde bulunması anlaşılabilir bir durumdur. Buna rağmen, kişi ya da kurumların kendi ve çevrelerindeki insanların sağlığını riske atarak, kazanç uğruna binalarına baz istasyonu kurulmasına izin vermeleri, kolay kazanç elde etmenin ve rant kültürünün toplumun geneline yayıldığına göstergesidir.

2.2.3. Su Havzaları

Günümüzde kuraklığın giderek ciddileşen bir sorun haline gelmesi su kaynaklarının önemini de arttırmaktadır. Özellikle içme suyu kaynaklarının ve su havzalarının korunması sürdürülebilir bir çevre için önde gelen şartlardan biridir. Su kaynakları bakımından oldukça zengin olan Antalya kenti, bu kaynakların korunmasında yeterli çabayı gösterememektedir. Kaynaklar bilinçsizce tüketilmekte ve kirletilmektedir. Özellikle çarpık yapılaşma ve gelişmeye çalışan sanayinin denetimsizliği su kaynakları için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Su havzaları ya da içme suyu kaynakları 2001 yılından 2005 yılına kadar her yıl en az bir toplantının gündeminde yer almıştır. Bu bağlamda Ç.Ç.G.’nin su havzalarını ele aldığı toplantılar, kaynakların korunması açısından yeni çabaları ortaya koymaktadır. Toplantılarda en çok üzerinde durulan konu içme suyu kaynaklarının kirlenmesi ve temiz kaynakların kirlenmemesi için önlemler alınmasıdır. Bunun yanında Kızıllı’da inşa edilen çöplük alanının, yapılaşmanın, tarımda kullanılan kimyasalların su kaynaklarına etkisi tartışılmış; kaynaklardaki ölçümlerin kriterlerinin açıklıkla belirlenmesi, kaçak su kullanımının engellenmesi, kaynakların kullanımı için havza ölçeğinde orta ve uzun vadeli planların yapılması talepleri dile getirilmiştir (ayrıntılar için bkz Ek V). Öte yandan, alınan kararlar, tavsiye niteliğinde olduğu için ve bu tavsiyeleri dikkate alıp uygulamaya geçirecek kurumlar, yeteri kadar harekete geçirilemediği için, konu sıklıkla gündeme gelmekte ve

tartışılmaktadır. Kararlar içerisinde, su havzalarının durumunun Kent Konseyi olağanüstü toplantısında tartışılması, Su Sempozyumu düzenlenmesi sonuç doğurucu kararlardır. Bu sayede halk bilgilendirilirken, uzmanların görüş ve önerileriyle daha sağlam bir tepkinin oluşturulması sağlanabilecektir. Bunun yanında tavsiye niteliğindeki diğer kararlar ile sunulan çözüm önerileri önemli ve dikkate alınabilecek nitelikte olmasına rağmen sorunun çözümünde yetersiz kalmaktadır.

Bu çerçevede, Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları arasında yer alan atıksu deşarj alanı kurulması ile Lara Biyolojik Arıtma Tesisinin bir an önce tamamlanması için mali kolaylık sağlanması önemli adımlar olarak görülebilir (Ek VI Tablo 8). Konyaaltı'nda yer alan biyolojik arıtma tesisinin ardından Lara'da da benzer bir tesis kurulması deniz temizliği açısından önem taşımaktadır. Arıtma tesisinin kurulmasında Kent Konseyi'nin etkinliğinin önem taşıdığı Genel Sekreteri tarafından dile getirilmiştir. Fakat bu tesislerin tamamlanması yanından düzgün çalışıp çalışmadığının de denetlenmesi gerekmektedir. Kent Konseyi'nin böyle bir denetim yapmadığı da yine Genel Sekreter Yardımcısı tarafından dile getirilmiştir. Bunun dışında Büyükşehir Belediyesi Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğü'nün 2001-2005 yıllarını kapsayan Faaliyet Raporlarında, deniz suyu ve içme suyu kalitesinin sürekli takip edildiği ve kirlilik riskinin azaltılmaya çalışıldığı belirtilmektedir. Öte yandan, Çevre Çalışma Grubunun 2006 yılında takip edilmesi istenen sorunlar arasında su kaynaklarının korunması konusuna da yer vermesi, belediyenin yaptığı çalışmaların yeterli görülmediğinin de bir göstergesi olabilir.

Kent Konseyi'nde su kaynakları konusunda üzerinde durulan diğer bir sorun da yeni katı atık depolama alanının yer seçimidir. Depolama alanının yer seçiminin doğru olmadığı, alanın toprak yapısının geçirgenliği ve su havzası içine yapılmasının su kaynakları için risk oluşturacağı belirtilmektedir; fakat eleştirilere rağmen tesis tamamlanmış ve hizmete sokulmuştur. Tesis hizmete girmesine rağmen tartışmalar sona ermemiştir. Depolama alanı çöplerin çevreye verdiği zararın azaltılması açısından önemli bir katkı sağlamasına rağmen Antalya örneğindeki gibi çevreye başka yönden zarar vermesi kabul edilebilecek bir uygulama değildir. Bunun yanında tesisin su havzalarını kirletebileceği görüşü de gerçek olmaktadır. Tesiste çöp arıtma cihazı bulunmasına rağmen, arızalı olduğu ve çöp sızıntı sularının arıtılmadan doğaya bırakıldığı iddiaları rahatsızlık yaratmaktadır (Kozak, 2005). Bu durum çevre verilen değerlerin anlaşılması açısından da önemlidir; tamir için kaynak ayırmak yerine doğanın kirletilmesi tercih edilmektedir. Su gibi giderek azalan ve önemi artan bir kaynağın kirletilmesinin bedeli ise süreç içinde daha ağır olacaktır.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği tartışmalarıyla birlikte günümüzde su sorunu daha da önem kazanmaktadır. Antalya kenti de, yeterli su kaynağına sahip olmasına rağmen ilerleyen dönemlerde, uzun vadeli çözüm önerileri getirilmezse, susuzlukla karşı karşıya kalabilecektir. Kent Konseyi'nin hazırladığı ve 2006 Haziran'ında basılan "Antalya İli Gelişim Önerileri Raporu"nda da içme suyu ihtiyacının yer altı su kaynaklarından sağlandığı göz önünde tutularak, bu alanlar için koruma haritalarının çıkarılmamış olması ve gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle su kaynaklarının hızla kirlendiği ve bu durumda Duraliler kaynağının devreden çıkabileceği belirtilmiştir (s.125). Bu çerçevede önerilenler arasında alt yapı projelerinin güncellenmesi, içme suyu temin projesinin başlatılması ve su kaynaklarının korunması için yasal önlemler alınması ön plana çıkmaktadır(s.126).

Öte yandan, kentin su planlaması ile ilgili bir diğer tartışmalı nokta da su yönetiminin özelleştirilmesidir. Kent Konseyi kararlarında bu duruma değinilmemesine rağmen, kentin su yönetiminden sorumlu ASAT'ın Dünya Bankası destekli proje çerçevesinde yetkilerinin bir bölümünü 1996 yılında Fransız "Lyonnaise des Eaux" ve ENKA ortaklığına devretmesi, tepkilere yol açmıştır(Şahin, 2002, s. 259-295). 1998 yılında ENKA'nın ortaklıktan ayrılmasıyla su yönetiminden en büyük söz sahibi Fransız firma olmuştur. Özelleştirmenin en önemli sonucu ise artan su faturalarına yansımıştır. Sonuçta su hizmetinden yararlanan "yurttaşlar", "müşteri" konumuna sokulmuştur (Korkmaz, 2003, s.130).

2.2.4. Katı Atıklar

Ç.Ç.G., katı atıkların ayrıştırılması, toplanması ve depolanması konularını çeşitli toplantılarda gündemlerine almıştır. Toplantılarda, katı atıkların kaynağında ayrıştırılması ve depolanması, Kızıllı'da inşa edilen çöp toplama alanının etkileri, çöp toplayıcıların durumu üzerinde durulmaktadır (ayrıntılar için bkz. Ek V). Katı atıklar konusunda alınan kararlara baktığımızda; Ek VI Tablo 9'da görüldüğü gibi 2001 yılında alınan Katı Atık Yönetmeliği'nin uygulanması için girişimlerde bulunulması ve kaynakta ayırım işleminin yaygınlaştırılması kararı ile 2005 yılında Katı Atık Yönetmeliği'nin uygulanabilmesi için kurumlararası işbirliği yapılması yönünde alınan karar sonuç doğurucu kararlar olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, 2005 yılında hala yönetmeliğin uygulanması için işbirliğine ihtiyaç duyulması, yeterli etkinin sağlanamadığının da göstergesi olabilir. Öte yandan çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması gündemi içinde alınan tıbbi atıklar ve diğer atıklar sorununun çözümü kararı tavsiye niteliğindedir; ayrıca sorunun nasıl çözüleceği konusunda da bir öneri getirilmemektedir.

Katı atıkların kaynakta ayrıştırılması için takip mekanizması oluşturulması önerisi ile çöp toplayıcıların durumu konusunda yapılan öneriler de önemli olmakla birlikte, somut ve sonuç doğurucu adımlar atılamamıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin konuyla ilgili tutumuna baktığımızda, Kızıllı'daki katı atık depolama tesisinde geri kazanım ve tıbbi sterilizasyon ünitelerinin yap-işlet modeliyle kiraya verilmesi ihalesi için encümene yetki verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu durum depolama alanında geri dönüşüm ve tıbbi sterilizasyonun yapılacağına göstergesi olmakla birlikte, Temizlik İşleri Şube Müdürlüğü'nün 2005 yılı Faaliyet Raporu'nda halen tıbbi atıkların kireçle dezenfekte edilerek toprağa gömüldüğü yazmaktadır.

Giderek kalabalıklaşan Antalya kentini çöp sorunu da büyümektedir. Temizlik İşleri Şube Müdürlüğü 2005 yılı Faaliyet Raporu'nda kış aylarında 821.90 ton/gün, yaz aylarında 933.85 ton/gün katı atığın Kızıllı'daki depolama alanında depolandığı belirtilmiştir. Açık çöp döküm alanları kuşkusuz hijyen, çevre ve güvenlik açısından önemli sorunlar yaratmaktadır. Katı atık depolama alanları hem atıkların daha steril şekilde depolanması, hem geri dönüşümün sağlanması ve doğanın korunması açısından gereklidir. Öte yandan Antalya örneğinde olduğu gibi bu alanın kenti besleyen su havzasına yapılması tartışmaları da beraberinde getirmiştir. İtirazlara rağmen alanın hizmete açılması, bir yandan da 2. Etap inşaatının devam etmesi tesisin iyi işleyip işlemediği yönünde soru işaretleri yaratmaktadır.

Bunun yanında katı atıkların kaynağında ayrıştırılması işlemi de tam olarak oturmamıştır. Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki diğer belediyeler, bu çerçevede projeler geliştirmekte ve kaynakta ayrıştırma işlemi yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır; fakat bu projeler belli semtlerle sınırlı kalmakta, kentin geneline yaygınlaştırılamamaktadır. Bir diğer noktada da bu atıkların geri dönüşümünün doğru şekilde sağlanmasıdır. Kuşkusuz bunun için öncelikle kentlilerin bilinçlendirilmesi, farklı türden atıkların, türlerine göre ayrıştırılarak atılması ve bu atıkların atılacağı çöplerin yaygınlaştırılması ya da evlerden toplanmasının sıklaştırılması gerekmektedir. Kentlilerin atıklar konusunda hassasiyeti oluşturulmadan yapılan projeler iyi niyetlerine rağmen eksik kalacaktır.

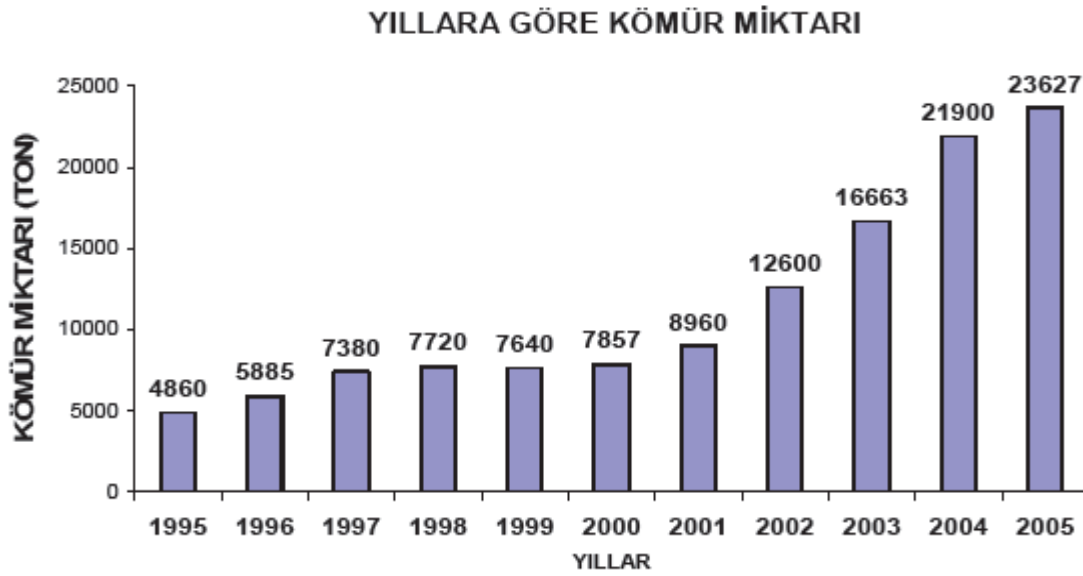
2.2.5. Hava Kirliliği

Antalya'ya 1990'lı yıllardan itibaren artan göçün nedenleri arasında kentin ikliminin ılımanlığı ve havasının temizliği de yer almaktaydı. Artan göçle birlikte gelişen plansız ve çarpık yapılaşma, gecekondulaşma, araç sayısındaki artışla yükselen karbondioksit emisyonu

ve kalitesiz yakıt satışı, özellikle kış aylarında kentin havasının solunamaz hale gelmesine neden olmaktadır. Giderek ciddileşen bu kirlilik, Ç.Ç.G.'nin de gündemine girmiştir.

Ç.Ç.G., hava kirliliği konusunu, 2001-2005 yılları arasındaki dönemde, en son 2004 yılı sonunda gündeme almıştır. Toplantılarda yapılan tartışmalara baktığımızda, daha çok hava kirliliğinin önlenmesi konusunda önerilere yer verildiği görülmektedir. Bu çerçevede hava kirliliğinin önlenmesi için kurumlararası koordinasyonun geliştirilmesi, kirlilik ölçümünde kriterlerin yükseltilmesi ve teknik donanımın güçlendirilmesi, kaçak ve kalitesiz yakıt kullanımının önlenmesi, eski araçların egzoz emisyonlarının sıklıkla kontrol edilmesi, baca temizliğinin denetimi, hava kirliliğini arttıran eylemlere cezai yaptırım uygulanması, kirlilik haritalarının hazırlanması ve imar planında ıslah edilecek bölgelerin işaretlenmesi, yeşil alanların arttırılması ve yenilenebilir, temiz enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması sıralanan önlemler arasındadır (ayrıntılar için bkz. Ek V). Öte yandan, alınan kararlar arasında Mahalli Çevre Kurulu'nun konuyla ilgili aldığı kararların bir kopyasının Konsey'e gönderilmesi ve Büyükşehir Belediyesi'ne konuyla ilgili yazı yazılması, sonuç doğurucu kararlar olarak değerlendirilebilir. Bunun yanında hava kirliliğinin azaltılması için alınacak önlemler ya da kirlilik haritalarının çıkarılması ve koordinasyonun güçlendirilmesi kararları yetkili kurumlara yapılan tavsiye niteliğinde kararlardır ve bunların sonuç doğurucu olabilmesi için yetkili kurumlar üzerinde baskı oluşturulması gerekmektedir.

Bu çerçevede konuyla ilgili olarak Büyükşehir Belediyesi Meclis gündemleri içinde ilgili bir karara rastlanmamıştır (Ek VI Tablo 10). Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğü Faaliyet Raporlarında ise yapılan yakıt denetimlerine, uygun koşulları sağlamayan işyeri ve konutlara uygulanan cezai yaptırımlarına ve hava kirliliği ölçüm oranlarına yer verilmektedir. Raporlarda dikkat çekici olan kentte tüketilen kömür miktarının her geçen yıl artmasıdır (Grafik 3.1). Faaliyet Raporlarında ve Büyükşehir Belediyesi internet sayfasında, kentin hava kirliliği oranının belirlenen standart değerlerin altında olduğu açıklanmaktadır. Ayrıca kontrol edilen kömür miktarının da her geçen yıl arttığı belirtilmiştir (Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğü Faaliyet Raporu 2005, s. 15). Buna rağmen Antalya'daki hava kirliliği ile ilgili şikayetler devam etmektedir.

Grafik 2.1 – Yıllara göre Antalya’da tüketilen kömür miktarı

Kaynak: Antalya Büyükşehir Belediyesi Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğü 2005 yılı Faaliyet Raporu.

Antalya için hava kirliliği giderek büyüyen bir sorun haline gelmektedir. Kalitesiz yakıt kullanımının yanında artan araç trafiği ve araçlardan çıkan gazlar hava kirliliğine neden olmaktadır. Hava kirliliğinin en önemli zararı da insan sağlığı üzerine olmaktadır. Ocak 2005’te Antalya Tabipler Odası yayımladığı bildiri ile Antalya’da hava kirliliği ile ilgili gerekli ölçümlerin yapılması, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve önlemler alınması gerektiğini belirtmiştir. Bildiride ölçümlerle ilgili teknik yetersizlikler ortaya konulurken, kentin kirlilik oranlarının yaratacağı olası etkilere değinilmektedir. Bu bağlamda erişkinlerde kanser, yüksek tansiyon ve solunum yolu rahatsızlıklarının artabileceği, çocuklarda da zeka geriliğine varabilecek sorunlar görülebileceği belirtirken, yakıtların yanında özellikle motorlu araçların kontrollerin sıklaştırılması ve raylı ulaşımın geliştirilmesi üzerinde durulmuştur (TTB, 2005).

Hava kirliliğinin artmasında önemli bir etken de yoksul semtlerde kalitesiz yakıt tüketimidir. Ucuza mal edilen kömür ya da benzeri yakıtlar hava kirliliğini arttırmakta ve insan sağlığını tehdit etmektedir. Bu bağlamda, belediyelerin yaptıkları yakacak yardımlarında kalitesiz kömür dağıtıldığı ve bunun da hava kirliliğini arttırdığı iddiaları dile getirilmektedir. Her ne kadar Büyükşehir Belediyesi bu iddiaları reddetse de (Antalya Büyükşehir Belediyesi Basın Bülteni) kentteki hava kirliliği, özellikle kış aylarında hissedilir şekilde artmaktadır. Mart 2007’da Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi’nin

düzenlediği basın toplantısında ise kentteki hava kirliliği oranının belirlenen standartların üzerinde olduğu ve halkın yeteri kadar bilgilendirilmediğini belirterek, Valiliğin dahi hava kirliliğinden yakındığı dile getirilmiştir (Kahraman, 2007).

Öte yandan, Ç.Ç.G. kararları arasında küresel ısınma, iklim değişikliği ile ilgili çalışmalar yapılması ve Kyoto Protokolü'nün imzalanması yönünde görüşler yer almaktadır. Emisyon oranlarını düşürecek Kyoto Protokolü ile ilgili girişimlerin artırılması, kent hava kirliliğinin azaltılması açısından da önem taşımaktadır. İklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması yönünde alınacak önlemler açısından Kyoto Protokolü'nün imzalanması için yerelden başlayarak ulusal bir tepki oluşturulması, YG21 temel ilkeleriyle de bağdaşan bir eylem olacaktır. Zaten 2008 Haziran ayında Çevre ve Orman Bakanı Türkiye'nin Kyoto Protokolü'ne taraf olacağını açıklamıştır. Protokolün yerel ölçekte etkilerinin artırılması için yerel yönetimlerle işbirliği önem taşımaktadır. Bu bağlamda Antalya'da Kyoto ilkelerinin uygulanması konusunda kamuoyu oluşturulmaya başlaması olumlu bir gelişme sayılabilir.

2.2.6. Enerji

Çevre ile bağlantılı önemli konulardan biri de enerji kaynaklarının kullanımınıdır. Fosil yakıtların tükenebilirliği ve yarattığı kirlilik, yenilenebilir/temiz enerji kaynaklarının kullanımını ön plana çıkarmaktadır. Ç.Ç.G.'de de enerji kaynaklarının kullanımı zaman zaman gündeme gelmiştir. Ç.Ç.G.'nin enerji ile ilgili gündemleri, kentteki enerji ihtiyacının nasıl karşılanacağı ile Konyaaltı petrol dolum tesislerinin durumunu içermektedir. Günümüzde giderek önem kazanan enerji bağımlılığı ve enerji ihtiyacının ne ile karşılanacağı sorunu da Kent Konseyinin de gündemine girmiştir. 2001 yılında grubun hazırladığı çalışma raporunda kentteki enerji sorununun çözümü için öneriler getirilirken, konuyla ilgili bir çalışma komisyonu kurulması talep edilmiştir. Böyle bir komisyonu kurulup kurulmadığı ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır; fakat Kent Konseyi raporlarında enerji konusu yer almamaktadır. Bunun yanında konuyla ilgili farklı tarihlerde yapılan toplantılarda çeşitli öneriler ortaya konmaya devam etmiştir.

Konyaaltı petrol dolum tesisleri konusunda Ekim 2002'deki toplantıda tespit çalışması yapılması kararı alınmıştır. Bu karar sonuç doğurucu bir karar olmuş, tespit gezisi sonucu bir rapor hazırlanarak gruba sunulmuştur. Rapora göre tesisin tüm izinlerinin ve gerekli kontrollerinin yerinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca tesisin bulunduğu yer imar planları ile de örtüşmektedir. Bunun yanında tesisin güvenlik önlemlerinin de tam olduğu belirtilirken,

öneriler konut alanları ile tesis arasına emniyet bandı çekilmesi, eskiyen depoların yerine yenisinin yapılmaması ve bölgede LPG dolum tesisi kurulmasına izin verilmemesi yönündedir (ayrıntılar için bkz. Ek V). Öte yandan, Ç.Ç.G.'nin daha sonraki toplantılarında Konyaaltı dolum tesisi ile ilgili kararlar almaları, konunun takipçisi olduklarının göstergesidir (Ek VI Tablo 11). Kararlarda üstünde durulan bir diğer konu da kent içindeki benzin ve LPG istasyonlarının durumudur ve bunların yer seçiminin yeniden gözden geçirilmesi yönünde tavsiye kararı almışlardır. Buna rağmen Büyükşehir Belediye Meclisi kararları arasında akaryakıt istasyonu kurulması için çok sayıda imar değişikliği kararına rastlanmıştır. Kent içinde, konut alanları çevresinde güvenliği de tehdit eden bu durum, rantın can güvenliğinin bile önüne geçebildiğinin göstergesidir. Bir diğer önemli nokta ise temiz enerjinin gündeme gelmesidir.

Daha çok öneri niteliğinde de olsa, yenilenebilir enerji kaynaklarının gündeme getirilmesi önem taşımaktadır. Bunun yanında, temiz bir kaynak olmasına rağmen, enerji bağımlılığını azaltmayan tersine daha çok arttıran doğalgaz konusunda işbirliğinin arttırılması yönünde tavsiye niteliğinde bir karar alınmıştır. Yenilenebilir enerji kaynakları ise daha çok hava kirliliğinin azaltılması açısından gündeme taşınmıştır (ayrıntılar için bkz. Ek V) . Bu çerçevede Büyükşehir Belediyesi Meclis kararlarında doğrudan enerji ile, özellikle de yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili bir karar yer almamaktadır. Bunun yanında 2007 yılından itibaren kentte doğalgaz kullanımı için altyapı çalışmaları başlatılmış, Sanayi Bölgesinde doğalgaz kullanımı başlamıştır; fakat kent içinde kullanıma henüz geçilmemiştir.

Antalya kenti yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli kullanımı için elverişli bir coğrafi konuma ve iklime sahiptir. Bu durumda, hala doğalgaz gibi temiz olmasına rağmen tükenen ve dışa bağımlılığa neden olan enerji kaynakları üzerinde durulmaktadır. Bunun yerine yerel, yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlık verilmesi, sürdürülebilir bir kent ve çevre için daha yararlı olacaktır. Özellikle güneş enerjisinin daha etkin kullanımını sağlayacak projelerin yaygınlaşması ile kentin enerji ihtiyacının önemli bir bölümü karşılanabilecektir. Bunun yanında rüzgar enerjisinden yararlanabilmek için gerekli tribünlerin kurulmasına yönelik yatırımlar da kentin enerji ihtiyacının karşılanmasında önemli rol oynayabilecektir. Kent Konseyi'nde bu konuların gündeme gelmesi, ayrıca Güneş Enerjisi Alt Komisyonu'nun kurulmuş olması önemli bir adım olmakla birlikte yeterli değildir.

2.3. Değerlendirme

Antalya kentinin küreselleşmeyle hızlanan dönüşümü, kentin yeni sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur. Hızla kalabalıklaşan ve büyüyen kent, çevre üzerinde baskı oluştururken; kent içindeki yeşil alanların tahribi, trafik, çöp, su gibi sorunlar da artmaya başlamıştır. Sorunlara çözüm arayışı, yurttaşların katılımıyla kentin sorunlarının tartışıldığı ve çözüm önerileri sunulduğu Kent Konseyi ile somutlaşmaya başlamıştır. Bu süreçte kentlilik ve yurttaşlık bilincine sahip kentlilerin dayanışma içinde yönetim kademelerine katılabilmesi, kentin gelişimi açısından önemli bir adımdır. Yine de kent konseylerinin kurulması ya da işler hale gelmesi sorunların çözümü açısından yeterli değildir. Kent konseylerinin de belirledikleri amaçları içselleştirebilmeleri ve bu doğrultuda hareket etmeleri önem taşımaktadır. Antalya örneğinde Kent Konseyi, kendi belirlediği işlevleri yerine getirmekte yetersiz kalabilmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temelini oluşturan Antalya Kent Konseyi'nin yapısı ve işleyişi, çalışma grubu toplantıları ve kararları ile Büyükşehir belediyesini etkileme gücü çerçevesinde üç başlık altında değerlendirme yapılacaktır.

2.3.1. Konseyin yapısı ve işleyişi

Antalya Kent Konseyi'nin yapısı ve işleyişi konusundaki değerlendirmede konsey üyeleri, şeffaflık, bilgilendirme ve iletişim araçlarının kullanmadaki eksikliklere değinilecektir. Antalya Kent Konseyi'nin en önemli eksikliği üye sayısı ve üye profili konusunda sağlam verilerin yer almaması ve bunun doğru bir değerlendirme yapılmasını zorlaştırmasıdır. Halen, 1999 yılında yapılan bir çalışmanın verilerinin kullanılması, yaklaşık 10 yıllık bir süreçte üye sayısı ve profilinde ne yönde bir değişiklik olduğunu saptamayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, üye profili çalışmasında da veriler eksiktir; örneğin kadın katılımcıların oranı, kentin hangi bölgelerinden katılımın daha yoğun olduğu gibi bilgilere yer verilmemektedir.

Öte yandan doğrudan demokrasi ve katılımcılık ilkesi temelinde oluşturulan kent konseylerinin demokrasi ve şeffaflığı nasıl uyguladıkları da tartışmalıdır. Antalya örneğinde, şeffaflık konusunda önemli eksiklikler gözlemlenmektedir. Örneğin bu çalışmanın temelini oluşturan Ç.Ç.G. kararlarına ulaşmakta çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Resmi yazı yazılması sonucu kararlara ulaşılabilmiştir; fakat kararların bilgisayar ortamına aktarılmaması olması dosya taramasını gerekli kılmış ve tüm klasörün fotokopisi alınmıştır. Fotokopiler alınırken de Genel Sekreter bizzat başında beklemiştir. Bu durum Antalya Kent Konseyi yönetiminde şeffaflığın doğru uygulanmadığı kuşkusuna neden olmaktadır. Bilimsel bir

çalışma için dahi arşivin açılmasında zorluk yaşanması, konseyin yeterince şeffaf olmadığının bir göstergesi olabilir.

Şeffaflığın sağlanmasında etkili bir araç olan web sayfası konusunda Antalya Kent Konseyi yeterli düzeyde başarıyı yakalayamamıştır. Konseyin web sayfası sıklıkla güncellenmemekte ve yapılan etkinliklerle ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşılammaktadır. Her ne kadar Kent Konseyi Genel Sekreteri, konseyle ilgili gerekli bilgilerin web sayfasında bulunduğunu dile getirirse de, sayfadaki bilgiler eksiktir. Örneğin üye sayısı ve katılımcılar ile ilgili bilgiler web sayfasında yer almamaktadır; ayrıca gerçekleştirilen ya da planlanan projelerle ilgili bilgiye de rastlanmamaktadır³⁶. Benzer şekilde yapılan etkinlikler ve sonuçları da sayfada açıklanmamaktadır. Diğer yandan günümüzde en önemli iletişim aracı olan internetin daha aktif kullanımı kaçınılmazdır. Konseyin, web sayfasındaki eksikleri gidermesi ve interaktif katılımı sağlayabilecek (örneğin internet forumlarının düzenlemesi) yapının oluşturulması, Konsey'in farklı kesimlerle iletişimini kolaylaştıracak, yorum ve eleştiriler ile konseyin yapısının iyileştirilmesi sağlanabilecektir. Kent Konseyi'nde karşılaşılan bir diğer eksiklik de alınan kararların da bilgisayar ortamına aktarılmamış olması, sadece matbu halde dosyalarda arşivlenmesidir. Bu, konseyin teknolojiyi geriden takip ettiğinin de bir göstergesidir. Bu durum konseyle ilgili bilimsel çalışmaların da eksik kalmasına neden olabilmektedir.

Bu noktada iletişim araçlarının konseyce etkin kullanımı da tartışılmalıdır. Bu çerçevede Antalya Kent Konseyi'nin etkisinin genişletilmesinde yazılı ve görsel basında yer alan haberlerin önemli rolü bulunmaktadır. Konseyin de özellikle yerel medyada etkinlikleri ile yer aldığı görülmektedir; çevre konusunda toplumun duyarlılığın arttırılmasında etkili olacak kampanyaların başarısı için de medya ile ilişkiler önem taşımaktadır. Öte yandan bu haberlerin kent konseyinin tanınırlığında ne kadar etkili olduğu ayrı bir araştırma konusu olduğu için burada derinlemesine ele alınmayacaktır. Antalya Kent Konseyi'nin iletişim araçlarını kullanmadaki en önemli eksikliği ise; kentle ilgili sorunlarda açılan davalar ya da düzenlenen kampanyalar dışında medyanın, bir denetim mekanizması olarak harekete geçirilememesidir. İletişim araçları yoluyla toplumsal duyarlılığın arttırılabileceği ve Konsey'in, yerel yönetimleri denetleme aracı olarak değerlendirilmesi unutulmaktadır.

³⁶ Antalya Kent Konseyi'nin web sayfasında "eski web sitemiz" linkine tıkladığı zaman, açılan sayfada geçmişte yapılan ya da planlanan projeler ile ilgili bilgilere ulaşılabilir; fakat bu projelerin de nasıl sonuçlandığı ile ilgili ayrıntılı bilgilere rastlanmamaktadır.

2.3.2. Çalışma Grubu Toplantıları ve Kararları

Bu çalışmada ele alınan ana örnek Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G. olduğu için, yapılacak değerlendirmede bu grubun işleyişi ve kararları temel alınmaktadır. İncelemeler sonrasında, çalışma grubunun kent ve çevre konusunda önemli bir tartışma platformu oluşturduğu gözlemlenmektedir. Toplantılarda tüm katılımcılara söz hakkı verildiği, herkesin görüşünü dile getirebilmesinin sağlandığı ve bu görüşlerin aynen toplantı tutanaklarına yansıtıldığı inceleme sonucunda görülmüştür. Bu, tüm katılımcıların görüşlerine saygı duyulduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir; fakat aslında toplantılarda konsensüs oluşturmanın eksik kaldığının da bir göstergesidir. Toplantı yöneticisinin tartışmaları yönlendirebilmesi, tartışmanın başka yöne sapması durumunda konuyu toparlaması önem taşımaktadır. Bu nedenle, toplantılarda bir raportör görevlendirilmesi, yöneticinin dikkatini konsensüse dayalı kararlar oluşturmaya vermesini kolaylaştırabilecektir. Böylece toplantı tutanakları da daha sistemli bir şekilde kağıda dökülebilecektir.

Öte yandan, çevre konusunun çokboyutluluğu yanında, çalışma grubu dolaylı olarak çevreyi etkileyen pek çok konuyu toplantı gündemlerine almıştır. Aşağıdaki tabloda, toplantı tutanaklarından yararlanarak, toplantılarda gündemdeki konularla ilgili yapılan tespitlerin, sunulan çözüm önerilerinin ve alınan kararların sayısı yer almaktadır.

Tablo 2.1. Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Tutanakları İncelemesi

	TESPİT	ÇÖZÜM ÖNERİSİ	KARAR
MİGROS	12 madde	-	2 madde
LARA	22 madde	9 madde	1 madde
KONYAALTI	16 madde	29 madde	21 madde
ALTYAPI/TRAFİK	44 madde	16 madde	45 madde
PARKLAR/BÜFE	71 madde	31 madde	59 madde
BAZ İSTASYONU	7 madde	5 madde	17 madde
SU HAVZALARI	20 madde	15 madde	25 madde
KATI ATIKLAR	13 madde	11 madde	4 madde
HAVA KİRLİLİĞİ	29 madde	46 madde	16 madde
ENERJİ	19 madde	3 madde	14 madde

Bu doğrultuda Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.'de 2001-2005 yılları arasında Parkların ve büfelerin durumu ile kentin altyapı ve trafik sorunları en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Toplantılarda ilgili konularda tespitlere daha çok yer verildiği görülmekle birlikte, 5 yıllık süreçte alınan kararlar içinde iki konunun ağırlığı öne çıkmaktadır. Benzer şekilde parklar ve büfelerle ilgili sorunlara getirilen çözüm önerisi sayısı da diğer başlıklarla

karşılaştırıldığında daha fazladır. Bu durum çevre sorunları arasında parkların ve yeşil alanların durumu ve büfe işgallerinin en önemli sorun olarak algılandığının bir göstergesi olabilir. Bunun yanında, altyapı ve trafik ile ilgili konular da sıklıkla tartışılmaktadır. Bu konular çevre için önemli olmakla beraber Kent Konseyi içinde Altyapı Çalışma Grubunun varlığı, Ç.Ç.G.'de çevreyle doğrudan ilgili konulara daha fazla ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Öte yandan su havzalarının korunması, katı atıkların dönüşümü gibi konularda daha çok çözüm önerisi sunulması, kentsel çevrenin korunması açısından etkili olabilecektir. Toplantı tutanaklarında sıklıkla bahsedilen, kurumlararası ilişkilerin geliştirilmesi ve koordinasyon sağlanması yönündeki talepler, bu konuda önemli bir eksiklik hissedildiğinin de göstergesidir. Öte yandan Kent Konseyi, koordinasyonun sağlanması ve işbirliğinin geliştirilmesi açısından somut öneriler getirmekte de yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda uygulamaya yönelik projelerin yaygınlık kazanması ve toplumun farklı kesimlerinin projeler ile bir araya getirilmesi, sorunların çözümü açısından somut adımlar atılmasını sağlayabilecektir. Bunun için çalışma grubunun yanında Konsey yönetiminde de çevre duyarlılığının gelişmesi önem taşımaktadır.

2.3.3. Büyükşehir Belediyesini Üzerindeki Etki

Antalya Kent Konseyi'nin Antalya Büyükşehir Belediyesi kararlarını etkilemede yeterli başarıyı gösteremediği gözlenmektedir. Bu durumda Kent Konseyi'nin eksiklikleri yanında Büyükşehir Belediyesi'nin tutumu da etkili olmaktadır. Konseyin kuruluş amaçları arasında yer alan hesap sorma işlevi tam olarak yerine getirilememektedir; kentle ilgili konularda açılan çeşitli davalarda taraf olmak etkili olmakla birlikte, kazanılan davalara rağmen, davalının eylemine devam etmesi (örneğin Migros'a yapılan itirazlara, kazanılan davalara rağmen alışveriş merkezi inşaatı tamamlanmıştır) hesap sorma konusunda yetersiz kaldığının göstergesidir. Öte yandan bu durum hesap verebilirlik konusunda da konseyin yeterli motivasyona sahip olmadığını göstermektedir. Toplumun çıkarı için hesap soran bir kurum olması gereken Kent Konseyin bu işlevi yetersiz kalmaktadır.

Gündem 21'in 28.1. maddesinde yerel yönetimlerin görevleri arasında yerel çevre politikalarının oluşturulması da yer almaktadır; ayrıca sürdürülebilir kalkınma konusunda halkın eğitilmesi ve yönlendirilmesi konusunda da en temel rolün yerel yönetimlere ait olduğu belirtilmektedir. Kuşkusuz, YG21 oluşumları, yerel yönetimlerin bu sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici temel mekanizmalardır. Antalya örneğine baktığımızda Büyükşehir Belediyesi'nin temel bir çevre politikası bulunmamaktadır. Sürdürülebilirlik konusu da

yalnızca vaatlerde yer almaktadır. Kent Konseyinin de bu konularda somut projeler geliştirmede yetersiz kaldığı değerlendirilebilir. Bunun en temel göstergesi de görüşlerinin Büyükşehir Belediyesi Meclisi'ne taşınmamasıdır. 2004'teki yasal değişiklik ile kent konseyi kararlarının meclis gündemine alınması zorunluluğu getirilmesine rağmen, belediye yetkilileri doğrudan Kent Konseyi'nden gelen bir karar bulunmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında, Kent Konseyi'nin görüşlerinin konsey toplantılarında belediye yetkililerine aktarıldığı, belediye meclisine yansımaya da, belediyenin yönetim kademesinde gerekli düzenlemelerin yapıldığı dile getirilmiştir. Bu noktada konseyin görüşlerinin hangi araçlarla yansıtıldığı da önemlidir. Konsey, kararlarını ya da görüşlerini Büyükşehir Belediyesi'ne resmi yazı ile iletmektedir. Ayrıca belediye başkanının ya da belediyeden üst düzey yetkililerin katıldığı toplantılarda sözlü olarak da iletilebilmektedir. Bunun yanında taleplerin karşılanıp karşılanmadığının takibi yapılmamaktadır.

Bu çerçevede görülen, Antalya Kent Konseyi'nin, Büyükşehir Belediyesi'nin etkinliklerini yeterli bulduğudur; çalışma gruplarında yapılan eleştiriler ve açılan davalara rağmen konsey yönetimi belediyeye, görüşlerini yansıtmakla yetinmektedir. Aldığı kararların uygulanmasında takdiri Büyükşehir Belediyesine bırakmaktadır. Kuşkusuz kentteki en temel yönetim birimi belediyedir; fakat kentlilerin çıkarlarının korunmasında Antalya Kent Konseyi'nin rolünün güçlendirilebilmesi için, konseyin belediye üzerinde daha etkili sosyal ve politik baskı oluşturabilmesi önem taşımaktadır. Konsey, kararlarının Büyükşehir Belediye Meclisi'nde görüşülmesi için dahi yeterli girişimi gerçekleştirememektedir. Kentlileri arasında katılımıcılığın gelişmesi ve kent sorunlarının tartışılması konusunda Antalya Kent Konseyi önemli bir altyapıya oluşturmuş olmasına rağmen, talep edici, sonuç getirici kararlar almada ve uygulamaya yönelik girişimlerde yetersiz kalmaktadır.

Kent Konseyi'nin talep edici kararlar alma ve kararlarını takip edici tutum takınmada eksikliğiyle bağlantılı olabilecek üzerinde durulabilecek bir diğer nokta da Antalya Büyükşehir Belediyesi'nde karşılaşılan şeffaflık sorunudur. Büyükşehir Belediyesi'nde şeffaflık konusunda da eksiklikler görüldüğü belirtilmelidir. Büyükşehir Belediye Meclis gündemlerinin elde edilebilmesi için farklı yetkililerle görüşülmüş, resmi yazı yazılmıştır. Buna rağmen, dosyaların incelenmesi sırasında rahatsızlığını belirten yetkililer olmuştur. Diğer bir zorluk da, 2002 yılından önceki dosyaların arşive kaldırılmış olması ve arşive girmek için ayrı bir izne gerek duyulmasıdır. Arşiv ise belediye hizmet birimlerinin bulunduğu alanda değil, kentin çıkışında hal binasının bulunduğu yerde yer almaktadır. Bu

nedenle 2001 yılı meclis karar içeriklerine ulaşamamıştır. Bu bağlamda Büyükşehir Belediyesi'nin de şeffaf yönetim oluşturmada yetersiz kaldığı söylenebilir. Bilgi edinme yasası çerçevesinde bilgi verilmesi yeterli görülmektedir. Bunun yanında topluma hesap verme ya da bilimsel çalışmaların desteklenmesi çerçevesinde şeffaflığın söz konusu olmadığı belirtilebilir. Yukarıda şeffaflık konusunda Kent Konseyi'nin kendi sorunlarını çözemediği belirtilmiştir; bu nedenle Büyükşehir Belediyesi'nden bu yönde bir talepte bulunması zor görünmektedir. Sonuçta Kent Konseyi'nin şeffaflık konusunda hassasiyetini arttırması ve Büyükşehir Belediyesi'nde de şeffaflığın ön plana alınması yönünde etkin tutum takınması, kararlarının uygulanabilirliğini arttırmada da etkili olabilecektir.

Kent Konseylerinin, toplumsal bilincin oluşması ve bu toplumsal iradenin yerel yönetimler karşısında yaptırım gücüne kavuşabilmesi açısından rolü önem taşımaktadır. Kent konseyleri toplumsal iradenin örgütlenmesi açısından önemli kuruluşlar olmalarına rağmen, günümüz Türkiye'sinde ve Antalya kentinde bunun sınırlı kaldığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni, bir yandan yurttaşlık bilincinin eksikliği ile açıklanabilse de, yerel yönetimlerin kamu yararından önce –bir takım siyasi ve ekonomik çıkarlar doğrultusunda- rantı ön planda tutmalarıdır. Rant için ilk sırada gözden çıkarılan yerleri ise doğal ve yeşil alanlar oluşturmaktadır. Çevrenin ve kamu yararının, özel çıkarlar için çiğnenmesi engellenememektedir.

YG21, küresel sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle yerel eylemler arasında bağ kuran bir çerçeve oluşturmaya rağmen, sürecin devamlılığında ulusal desteğin de önemli olduğu vurgulanmaktadır (Sipos, s. 11). Bu bağlamda YG21'in devamlılığı için gereken en önemli destek, demokrasinin ve katılımcılığın ülke genelinde, yerelden ulusala, yaygınlaştırılmasıdır. Öte yandan demokratik katılımcılık ilkesinin uygulanabilmesi için yerel yönetimlerin, özellikle belediyelerin, bu ilkeyi içselleştirmesi önem taşımaktadır. Porto Alegre örneğinde olduğu gibi, belediyenin katılımcılığı temel mekanizma olarak kabul etmesi, işlerliği kolaylaştırmaktadır. Türkiye'de ise demokrasi ve katılımcılık söylemlerindeki yoğunluğa rağmen, uygulamada iktidarın ve ekonomik baskı gruplarının çıkarlarının ve popülist yaklaşımların öne çıktığı görülmektedir.

Siyasetin içinde himayecilik ve kayırma gibi pratiklerin yerleşmişliği, -yurttaşları edilgen hale getirerek- aktif yurttaşlığın ve katılımcılığın gelişmesi önünde önemli bir engel oluşturmaktadır (Tekeli, 2005, s. 27). Türkiye siyasetindeki bu genel tutum, yerel politikalara da yansımaktadır. Antalya örneğinde de, yerel yönetim çerçevesinde rantın ön planda

tutulduğu, particilik anlayışının sürdürüldüğu gözlenmektedir. Bu çerçeve aktif yurttaşlığın geliştirilmesi için, yurttaşların çıkarlarını korumak ve katılımcılığı geliştirmek öngörüsüyle örgütlenen Antalya Kent Konseyi'nin, daha aktif çalışmalar yaparak toplumu harekete geçirmesi önem taşımaktadır.

SONUÇ

Soğuk Savaş'ın sona ermesi tüm dünyada hızlı bir dönüşüm yaratmıştır. İki kutupluluğun sona ermesi ile dünya, “küreselleşme” sürecine girmiştir. Küreselleşme, teknolojiye gelişmelerin de yardımı ile mal, sermaye, insan ve bilgi hareketliliğinin hızlandığı ve giderek sınırsızlaştığı bir süreç yaratmıştır. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler ile hem sanal hem fiziksel hareketlilik, dünyada “bağlanmışlığı” sağlarken, küresel bir olayın yereli, yereldeki bir olayın küreseli etkileme gücü artmıştır. Ekonomik, politik ve kültürel boyutları ile küreselleşme karşı konulamaz etkiler yaratmaktadır. 1980'li yıllarda uygulanmaya başlayan neoliberal politikalar küreselleşmenin temelini oluştururken; ticaretin önündeki engellerin kaldırılmaya başlaması, çok uluslu şirketlerin güçlenmeleri ve sistem içindeki etkilerini arttırmaları sonucunu doğurmuştur. Bu bağlamda küreselleşme ile sorgulanmaya başlayan ulus-devlet de çok uluslu şirketlerin gücü karşısında baskıya açık hale gelmeye başlamıştır. Küreselleşme, sistem içinde başka yeni aktörlerin de ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sistem içinde varlığını sürdüren uluslar arası kuruluşlar, küresel işbirliğinin önde gelen aktörleri konumuna gelirken, ön plana çıkan en yeni aktör STKlar olmuştur. Bu süreçte katılımcı demokrasi anlayışının gelişmesi, yurttaşların çıkarını korumada örgütlü toplumun önemini anlaşılması STKların etkinliğini de arttırmıştır. Yerelden başlayarak örgütlülüğü geliştiren STKlar, önemli bir baskı unsuru olurken, küreseli etkileme güçleri de artmaya başlamıştır.

Küreselleşme ile ulus-devletin etkinliği tartışmaya açılırken, yerelin ulusaldan ayrı bir birim gibi hareket etmesi de kolaylaşmıştır. Yerelleşme ile merkezden uzaklaşma kolaylaşırken, küreselleşme bağımlılıkla da artmaya başlamıştır. Yerelin görece bağımsızlaşması, yönetiminde de yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Demokratikleşme, şeffaflık, etkililik gibi genel kabul gören ilkelere dayanarak, özel kuruluşlardan kamu kurumlarına yaygınlaşan yönetim uygulamaları, yerel yönetimler için de model olmuştur. Kamu kurumlarının yanında özel kuruluşlar ve STKların da karar alma süreçlerine katılımını öngören yönetim politikaları, aslında yereli uluslar arası piyasanın müdahalelerine açık hale getirmiştir. Karar alma süreçlerine katılım genişlemesine rağmen, alınan kararlarda yerel halkın çıkarlarından çok sermayenin çıkarları ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu çerçevede, küresel sermayenin yerelde etkinliğini arttırması, yerelin kültürel dönüşümünde de etkili olmaktadır. Piyasa hareketleri, uluslar arası yatırımlar ve çok uluslu şirketlerin farklı yerlere yaptıkları yatırımlar küresel gücün kültürel sembollerinin de yaygınlaşmasında etkili olmaktadır. Medya

aracılığıyla da desteklenen imaj akışı, dünyada ortak bir tüketim kültürü yaratmaktadır. Küresel etkilerle yerelin yeniden biçimlenmesi ve hatta yerelin de küreseli etki etmeye başlamasıyla melezleşmenin ortaya çıktığından bahsedilmekle birlikte, aslında küresel kültürün yerel kültürü dönüştürmesi süreci yaşanmaktadır. Bunun sonunda da ortaya çıkan melezleşmeden çok standartlaşma ve sıradanlaşmadır. Bunun en iyi göstergesi ise kentlerde yaşanan dönüşümdür.

Özellikle küreselleşme süreciyle belirginleşen dünya kentleri, küreselleşmenin tüm boyularıyla gözlemlenebildiği en temel mekanlardır. Londra, New York ya da Tokyo gibi gelişmiş ülkelerdeki dünya kentleri, küresel yönetim merkezleri konumundadır; bunun yanında dünyanın farklı coğrafyalarında yeni gelişen dünya kentleri ise yerel ve bölgesel finans ve sermaye hareketlerini denetim merkezleri konumuna gelirken, ulusaldan bağımsızlaşarak, yeni ve küresel bağımlılık ilişkilerini de geliştirmektedir. Öte yandan bu kentler, küresel kültürün de en belirgin sembollerini içinde barındırmakta; hatta kendileri küresel kültürün bir sembolü haline gelmektedir.

Küreselleşme sürecinde ön plana çıkan noktalardan biri de çevre üzerinde artan baskıdır. Ekonomik faaliyetlerdeki artış, hızlanan hareketlilik, tüketimin yaygınlaşması, kalabalıklaşma gibi nedenlerle çevre sorunları giderek ciddileşmektedir. Teknolojik ilerlemeye rağmen, çevresel bozulma önlenememekte; hatta teknolojik ilerlemeye bağlı yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Günümüzde bu sorunlardan en çok öne çıkanı iklim değişikliği ve yaratacağı etkilerdir. Bu çerçevede, küreselleşme ile, çevre sorunlarının çözümü için küresel işbirliği arayışları da hızlanmıştır. Çoklukla, çevre koruma ile sürdürülebilirlik düşüncesinin birlikte ele alındığı pek çok uluslar arası zirve düzenlenmiştir. Bu zirvelerin en önemlilerinden biri de 1992 yılında toplanan Rio “Dünya” Zirvesi’dir. Rio Zirvesi’nin kuşkusuz en önemli çıktısı da, 21. yüzyılın gündemini belirginleştiren “Gündem 21” belgesidir. Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarının bir arada düşünülmesi gerektiği ve uygulamaya geçirilmesinde küresel işbirliğinin gerekli olduğunu belirten Gündem 21, yerel düzeyde de yönetim politikalarını temel alarak farklı toplumsal grupların rollerinin güçlendirilmesi konusunda şartlar içermektedir. Bu bağlamda Gündem 21’in 28. maddesi, yerel yönetimlerin kentin sürdürülebilirliği konusundaki girişimlerine değinmekte ve bunu sağlayacak temel mekanizma olarak görülen YG21 uygulamalarının hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Rio Zirvesinin ardından, ICLEI, IULA-EMME, UNDP gibi uluslar arası kuruluşların da desteği ile dünyanın farklı kentlerinde YG21 projeleri gerçekleştirilmeye başlamıştır. Her ülkenin kendine özgü öncelikleri ya da eksiklikleri olmasında rağmen, hiçbir örnek YG21 uygulamalarından önce hayata geçirilen ve ona da örnek teşkil eden Porto Alegre deneyimi kadar katılımcılığı yaygınlaştıramamıştır. Porto Alegre’de geliştirilen katılımcı bütçe anlayışının, toplumun tüm kesimlerince benimsenmesi sağlanmıştır. Doğrudan demokrasi ilkesine dayanan bu uygulama ile yurttaşlık bilinci gelişirken, kentlilerin kentlerine sahip çıkması düşüncesi geliştirilmiştir. Porto Alegre örneği, halkın tüm kesimlerinin yönetime katılımının sağlanması ile küreselleşme ve güçlenen sermaye karşısında kentlilerinin çıkarlarının korunabileceğinin de göstergesidir. Bu yönden Porto Alegre’nin küreselleşme karşıtı hareketlerin merkezi olması da tesadüf değildir.

Türkiye’deki YG21 uygulamalarına baktığımızda ise ulusal ve uluslar arası kuruluşların işbirliği ile başlayan sürecin kent konseyleri şeklinde somutlaştığı görülmektedir. Kent konseyleri, yönetişim hedeflerini dikkate alarak yerel yönetimi, kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplumla sürdürülebilir kent yönetimi amacı çerçevesinde bir araya getirerek etkin ve katılımcı bir yapı oluşturmayı öngörmektedir. Bu öngörüler 2004 yılında değişen Belediye Kanunu’na da yansıtılmış ve belediyelerin kent konseyine destek olması, kent konseyinde oluşturulan görüşlerin ilk belediye meclisi toplantısında gündeme alınması kuralı getirilmiştir. Öte yandan kent konseyinin doğal başkanının belediye başkanı olduğu ilkesi kabul edilirken, 2006 yılında kabul edilen Kent Konseyi Yönetmeliği ile başkan vekilinin de, konsey içinden seçilmesi yerine, belediye başkan vekili olarak belirlenmesi konseylerin bağımsızlığının sorgulanmasına neden olmuştur. Yönetmeliğin ilgili maddesinin iptal edilmesi için açılan davada Antalya Kent Konseyi’nin de tarafa olması ve düzenlemenin 2008 Temmuz’unda iptal edilmesi, konseylerin özerk yapılarının korunabilmesi açısından etkilidir.

Bu çalışmanın temel konusunu Antalya Kent Konseyi ve çevre kararlarına etkililiği oluşturmaktadır. Küreselleşmenin ortaya çıktığı 1990’lı yıllardan itibaren Antalya kenti de hızlı bir dönüşüm geçirmiştir. Yoğun göç alan Antalya kenti, hızla kalabalıklaşmakta ve büyümektedir. Bu durumda turizmin de etkisi büyüktür. Turizmin gelişmesi ile yeni iş imkanlarının ortaya çıkması, iş bulmak için kente göç edenlerin sayısını da arttırmıştır. Bunun yanında turizmin en önemli etkisi kentin doğal yapısının bozulmasıdır. Kıyı kesimler, ormanlar, tarım alanları turizme ya da inşaat sektörüne açılarak yapılaşmaya izin verilmiştir. Rant kaygısıyla ekolojik denge bozulmaktadır. Antalya örneği, küreselleşme sürecinde yerel

ya da küresel sermayenin çıkarları karşısında ekolojik zenginliğin kolayca harcanabildiğinin de göstergesidir. Öte yandan küreselleşmenin kentte yarattığı bir diğer etki de kentin özgünlüğünün kaybolması ve küresel kültürün yansımalarının kent kültürü üzerinde yarattığı dönüşümdür. Antalya’ da başka kentlerin benzeri olmak için geliştirilen projeler öne çıkmaktadır. Dubai ya da Miami gibi olmak öngörülürken, kent kimliksizleşmekte ve kentteki çarpık yapılaşma sorunu çözülememektedir.

Bu süreçte 1997 yılında kurulan Antalya Kent Konseyi, kentin temel sorunlarının farklı kesimlerin katılımı ile tartışılması ve çözüm arayışları açısından önemli bir platform oluşturmuştur. Bu çerçevede Antalya Kent Konseyi’nin yapısı da tartışılmalıdır. Türkiye’deki ilk YG21 örnekleri arasında yer almasına rağmen, hala eksikliklerini tamamlayamamıştır. Özellikle üye sayısı ve üye profili ile ilgili çalışmaların güncellenmemesi önemli bir eksikliktir. Üyelerden kayıt formu alınması ya da üyelere, Kent Konseyi üyesi olduklarını gösterir bir kartın verilmesi bu eksikliğin giderilmesinde etkili olabilir. Öte yandan üye bilgilerinin güncellenmemesi, konseyin hangi kesimlere hitap ettiğini veya hangi kesimlerin temsilinin sağlanamadığının tespitini zorlaştırmaktadır. Bu durum konseyin etki alanını genişletecek çalışmaların yapılmasını da zorlaştırmaktadır. Öte yandan Kent Konseyi’nin etkinliklerinin duyurulması ve daha geniş kitlelere ulaşılması bakımından farklı araçların kullanımında da eksiklikler gözlenmektedir. Bu çerçevede özellikle yerel medyada çıkan haberler önemli olmakla birlikte, Konseyin internet kullanımında geriliği, web sayfasının güncellenmemesi, yapılan etkinlikler ve alınan kararlardan ayrıntılı şekilde bahsedilmemesi Konsey’in çalışmalarından haberdar olunmasını güçleştirmektedir. Bu durum Konsey’in tanınırlığını ve katılımcıların çeşitlenmesini de güçleştirmektedir. Bu nedenle öncelikle üye sayısının netleştirilmesi, katılımcı profilinin somutlaştırılması ve toplumun farklı kesimlerinin, özellikle temsil konusunda güçlük yaşayan kesimlerin, aktif katılımını sağlayacak yapılanmanın tamamlanması önem taşımaktadır.

Öte yandan Konsey içinde yer alan çalışma grupları ve meclislerin katılımı geliştiren, önemli bir tartışma platformu oluşturduğu söylenebilir. Katılımcıların profili konusunda çalışma grupları ve meclisler içinde de açık bir bilgi yoktur. Daha çok meslek kuruluşu temsilcilerinin ağırlıkta olduğu gözlenmiştir; fakat katılımcı çeşitliliğinin de belli oranda sağlandığı söylenebilir. Örneğin, çevre köylerden dahi başvurular yapılabilmektedir; ya da ilgili konularda kamu kuruluşlarından ya da belediyeden gelen çalışanlar bilgi verebilmektedir. Ayrıca toplantılarda katılımcıların hepsine söz hakkı verilmekte ve

söyledikleri toplantı tutanağına yansıtılmaktadır. Bu, demokratik bir uygulama olmakla birlikte toplantı tutanaklarında konuyla ilgisiz görüşlerin de yer bulabilmesi, konu dışına çıkılması sakıncasını da beraberinde getirmektedir.

Bunun yanında Kent Konseylerinin diğer yerel kurum ve kuruluşlara örnek olabileceği en önemli özellik olan şeffaflık açısından Antalya Kent Konseyi'nde sorunlar olduğu da söylenebilir. Yönetimin demokratikliği ve bilgi paylaşımı açısından şeffaflık önem taşımaktadır. Özellikle konsey işleyişinin iyileştirilmesi ve etkinliğinin artırılabilmesi için bilimsel çalışmaların desteklenmesi ve Konsey tutanaklarının, üyelerin izlemesi ve tartışmasına olanak verecek şekilde bilgisayar ortamına aktarılması ve arşivinin araştırmacılara açılması şeffaflık ilkesinin temelini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Ç.Ç.G. kararları temel alınarak, Antalya Kent Konseyi'nin kararlarının Büyükşehir Belediyesi meclis kararlarına geçirilip geçirilmediği; bu konuda etkin bir yapı oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir. Bu çerçevede Ç.Ç.G. toplantı tutanakları içinde tartışılan belli başlı konular, ana başlıklara ayrılarak incelendiğinde; Ç.Ç.G.'nde kent ve kent çevresi açısından önem taşıyan pek çok sorunun tartışılmış olduğu ve toplantı tutanaklarına önemli saptamaların geçirildiği gözlemlenmiştir. Buna rağmen, aynı konularda Büyükşehir Belediyesi Meclis kararları ve Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporlarında bunlara yer verilmediği görülmüştür. Antalya Kent Konseyi'nin Büyükşehir Belediyesi ya da kentteki diğer kurumları sorumluluk almaya sevk edecek talep esaslı kararlar yerine daha çok tavsiye niteliğinde kararlar aldığı görülmüştür. Ç.Ç.G.'nin aldığı bu tavsiye nitelikli kararlarda, sorunların çözümü için nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği de açıklıkla belirtilmemiştir. Öte yandan çevre gibi çok boyutlu bir konunun çalışma grubu düzeyinden daha yukarıda da ayrıntılı olarak ele alınması ve farklı disiplinlerden uzmanların katılımıyla tartışmanın derinleştirilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle Kent Konseyi'nin çevre konusunda, kentteki tüm kurum ve kuruluşları toplumun farklı kesimleriyle bir araya getiren, çalışma grubundan daha geniş tabanlı bir platform oluşturarak, konuların bilimsel içerikli olmasına yönelik bir çaba sarf etmesinde yarar görülmektedir.

Çevre sorunlarının çözümünde ve sürdürülebilirliğin sağlanmasında uygulamaya yönelik kararlar alınması ya da toplumun farklı kesimlerini bir araya getirecek sonuç getirici projelerin belediyelere önerilmesi, Konsey'in etkinliğini arttıracaktır. Bunun için özellikle üniversiteden farklı disiplinleri ve özel sektör ile kamu kurumlarını bir araya getirecek, orta ve uzun vadeli projelerin hazırlanması önem taşımaktadır. Kolombiya gibi gelişmekte olan ve

farklı iç sorunlar yaşayan bir ülkede dahi 1970'li yılların ortalarından itibaren geniş ölçekli ve çok taraflı çevre projeleri hayata geçirilebilmiştir. Antalya'da da bu türde çalışmaların öncülüğünü Kent Konseyi ve üniversite birlikte yapabilir.

Kent Konseyi kentsel sorunlarda taraf olmayı başarmış olmakla birlikte, sorunların çözümünde somut adımlar atamamıştır. Özellikle Büyükşehir Belediyesi'nin kararlarını etkilemede yetersizlikler gözlenmektedir. Örneğin, Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yer almasına karşın, hiçbir Belediye Meclisi gündeminde doğrudan Konseyden gelen bir karar yer almamaktadır. Bunun yanında Kent Konseyi'nin taleplerini yazılı ya da sözlü olarak Büyükşehir yönetimine aktarıldığı belirtilmesine rağmen, yerel yönetim üzerinde baskı oluşturmakta, alınan kararların ve yapılan uygulamaların takibinde Konsey'in yetersiz kaldığı değerlendirilebilir. Özellikle rant getirici konularda, Antalya Kent Konseyi kamu yararının korunmasında etkin olamamaktadır. Konsey kararlarının Büyükşehir belediyesi tarafından dikkate alınması ve uygulanabilmesi için, Kent Konseyi yönetiminin kamuoyu oluşturmak için daha çok çaba harcaması önem taşımaktadır. Bu bağlamda medya ile işbirliğinin geliştirilmesi, üyelerin ve üye olmak isteyenlerin yararlanabileceği interaktif bir web sayfasının tasarlanması ve farklı kurumları bir forum etrafında tartışmaya ve konsensus oluşturmaya çağırması Konsey'in sosyal ve politik gücünü arttırmasında önem taşımaktadır.

Öte yandan Büyükşehir Belediye başkanının Konseyi'nin de başkanı olması demokrasi ve katılımcılık açısından gözden geçirilmesi gereken bir durumdur. Kent Konseyleri Yönetmeliği'nin, Konsey Başkanına, Belediye Başkan Vekilinin vekalet etmesi yönündeki kararının iptal edilmesi ve bunda Antalya Kent Konseyi'nin girişiminin etkili olması önemli bir gelişmedir. Konsey özerk bir yapıda olmasına rağmen bir yandan da belediye ile organik ilişkilerinin olduğu unutulmamalıdır. Bu noktada yerel yöneticilerin toplumun fikirlerine önem vermesi ve toplumun yönlendirmesine açık olması, ranttan önce kamu yararını gözetmeleri ve Antalya Kent Konseyi kararlarını gündeme almaları yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Yerel yöneticilerin bakış açılarıyla, demokratik katılımcılık ilkesini özümsemiş olmalarıyla bağlantılı olarak, konsey kararlarının uygulanabilirliğinin de artacağı öne sürülebilir. Antalya için bunun henüz gerçekleşmediği de görülmektedir.

Sonuç olarak küreselleşme süreci tüm boyutlarıyla hızlı bir dönüşüm yaratmıştır. Bu dönüşüm, aynı zamanda yenilenmeyi getirmektedir. Küreselleşme, sermaye ve küresel piyasa aktörlerini güçlendirecek uygulamaları ön plana çıkarırken, bu uygulamalardan yararlanarak küreselleşmenin olumsuz etkilerinin dönüştürülmesi de mümkündür. Porto Alegre bunun en

somut örneğidir. Öte yandan YG21 uygulamaları da eksikliklerine rağmen, katılımcı bireylerin ortaya çıkmasında önemli rol üstlenirken, toplumsal tepkinin altyapısını oluşturmuştur. Antalya kentinde de Kent Konseyi yapılanmasının yeniden gözden geçirilmesi, şeffaflığın sağlanması, çevre ve sürdürülebilirlik konularında belediye ve diğer kurumların sorumluluklarının sıklıkla hatırlatılması, özellikle alınan kararların Büyükşehir tarafından uygulanması için baskı oluşturulması daha etkin sonuçlar doğurabilecektir. Bunun yanında en önemli nokta, Konsey'in ilgilendiği konuları sonuna kadar takip etmesi, kamu yararını gözeten kararlar alınması için direnebilmesi ve yerel yönetimden hesap sorabilen bir yapıya kavuşmasının sağlanabilmesidir.

KAYNAKÇA

“Achievements and Challenges of Sustainable Development in Helsinki”, City of Helsinki, 2007,
http://www.hel.fi/wps/portal/Ymparistokeskus_en/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/en/Environment+Centre/Environmental+Programmes/The+City+of+Helsinki%E2%80%99s+Sustainability+Action+Plan (erişim tarihi: 05.05.08).

“Antalya Büyükşehir Belediyesi Bütünü 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı”, Planlama Raporu, 2007, http://www.antalya.bel.tr/tr/bel_bilgi_hizmetleri/hizmet_detay.cfm?rid=421 (erişim tarihi: 19.11.2007).

“Antalya’daki Birinci Sınıf Tarım Toprakları Bir Kez Daha Rant Uğruna Elden Çıkarılıyor”, ZMO Basın Açıklaması, 19.09.2007,
http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=6749 (erişim: 20.11.2007)

“Gökçek’in Altgeçitleri Trafik Kazalarını Arttıracak”, Hürriyet, 12.07.2007,
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6876661> (erişim: 13.11.2007)

“Hükümet Ormanları Turizme Açmakta Kararlı”, Radikal, 20.03.2008.

“Katlı Kavşaklara Dava Açtık”, Ankara Şehir Plancıları Odası, 16.07.2003,
http://ankara.spo.org.tr/haber/php/goster.php?id=174&kat_id=7 (erişim: 13.11.2007)

“Kent Konseyleri Yönetmeliğinin Bazı Maddeleri İptal”, 21.07.2007,
http://www.gazetebir.com/haber-17655---Kent_Konseyleri_Yonetmeli_gi_nin_bazi_maddeleri iptal.html# (erişim tarihi: 22.07.2008)

50 Yılda Antalya’da Planlama-Kentleşme ve Mimarlar Odası, Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayını, Antalya, 2004.

Albrow, M., “Introduction”, Globalization, Knowledge and Society (editors: M. Albrow, E. King), Sage Publications, 1990, London.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Basın Bülteni, “Antalya’daki Hava Kirliliği İddiaları Hakkında Açıklama”, 15 Şubat 2007, http://www.antalya.bel.tr/tr/bel_guncel/haber_detay.cfm?sayfa=4286 (erişim tarihi: 07.12.2007)

Arts, B., “The Global-Local Nexus: NGOs and the articulation of Scale”, Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, 2003, Vol 95, No 5, 498-510.

- Aslanoğlu, R., Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000.
- Barrett, B., Usui, M., “Local Agenda 21 in Japan: transforming local environmental governance”, Local Environment, 2002, Vol 7, No 1, 50-67.
- Berger, P. L., “Four Faces of Global Culture”, National Interest, 49, 1997, s. 23-30.
- Berger, P.L., “Küreselleşmenin Kültürel Dinamikleri”, 9-26, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme (editörler: P.L. Berger, S.P. Huntington), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.
- Bookchin, M., Kentsiz Kentleşme, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999.
- Bozkurt, V., Değişen Dünyada Sosyoloji, Etkin Kitabevi, İstanbul, 2000.
- Brack, D., Calder, F., Dolun, M., “From Rio to Johannesburg: The Earth Summit and Rio+10”, The Royal Institute of International Affaires Briefing Paper, 2001, no:19, s. 1-6.
- Braudel, F., The Perspective of the World, Collins, London, 1984.
- Budak, S., “Uluslar arası Çevre Düzenlemeleri Bağlamında Politika, Adalet ve Katılım”, 385-430, Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar (editörler: M.C. Marın ve U. Yıldırım), Beta Basım, İstanbul, 2004.
- Climate Change, http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm .
- Çoker, Z., “Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimlerle İlgili Tasarı ve Kanunlara İlişkin Son Durum”, CHP Yerel Yönetim Dergisi, 2005, 11, <http://yonetimbilim.politics.ankara.edu.tr/ziyacokerKYTK.pdf> (erişim tarihi: 16.04.2007).
- Çukurçayır, M.A., Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Yargı Yayınevi, Ankara, 2000.
- Davis, M., Gecekondu Gezegeni, Metis Yayınları, İstanbul, 2007.
- DeSombre, E.R., The Global Environment and World Politics, Continuum, Londra, 2002.
- Dill, G.W., “Gérer les mégapoles des pays en développement”, Developpement et Coopération, 5, 2002, p.p. 10-12.
- Doğan, İ., Sivil Toplum, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.
- Doğanay, Ü. “Rethinking Democratic Procedures: Democracy and Deliberative Experiences in Turkey’s LA21 Process”, Political Studies, 2004, Vol 52, 728-744.
- Ekinci, O., “Kent Konseylerine “Güdüm” Yönetmeliği”, Cumhuriyet, 10.12.2006.

Ekinci, O., “Türkiye ve Avrupa Kentlerinde Kimlik ve İmar”, 23-32, Yerel Yönetimler Reformu ve Büyükşehirlerimiz, Antalya Büyükşehir Belediyesi Yerel Demokrasi Yayınları, Antalya, 2000.

Emrealp, S., Yerel Gündem 21 El Kitabı, IULA-EMME Yayını, İstanbul, 2005.

Feichtinger, J.-Pregernic, M., “Imagined Citizens and Participation:Local Agenda 21 in two communities in Sweden and Austria”, Local Environment, 2005, Vol. 10, No. 3, 229-242.

Foster, J.B., Savunmasız Gezegem, Epos Yayınları, Ankara, 2002.

Friedmann, J., “The World City Hypothesis”, 317-328, World Cities in a World System(editörler: P.L. Knox and P.J. Taylor), Cambridge University Press, Cambridge, 2000.

Friedmann, Johnathan., “Global System, Globalization anf The Parameters of Modernity”, Global Modernities (editors: M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson), Sage Publications, 1997, London, s. 69-90.

Gardiner, R., “Towards Earth Summit 2002”, 2002, <http://www.earthsummit2002.org/Es2002.pdf> (erişim tarihi: 05.01.2007)

GaWC, Inventory of Cities, <http://www.lboro.ac.uk/gawc/citylist.html> (erişim: 05.02.2008)

Geddes, M., “Partnership and the Limits to Local Governance in England: Institutional Analysis and Neoliberalism”, International Journal of Urban and Regional Research, 2006, Vol 30.1, 76-97.

Genro, T., de Souza, U., Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, 1998.

Giddens, A. (a), Elimizden Kaçıp Giden Dünya, Alfa Basım, İstanbul, 2000.

Giddens, A. (b), Sosyoloji, Ayraç Kitabevi, Ankara, 2000.

Giddens, A., Modernity and Self-Identity, Standford University Press, Stanford, 1991.

Giddens, A., The Consequences of Modernity, Standford University Press, Stanford, 1990.

Giddens, A., Üçüncü Yol ve Eleştirileri, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2001.

Gökçe, G., “Küreselleşme ve Yerelleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma”, Yerel ve Kentsel Politikalar (editörler: M. A. Çukurçayır, A. Tekel), 205-223, Çizgi Kitabevi, Konya, 2003.

Greene, O., “Environmental Issues”, 451-478, The Globalization of World Politics (editörler: J. Baylis ve S. Smith), Oxford University Press, New York, 2005.

Güçlü, S., Kentlileşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 2002.

Güneş, Muharrem, Yerel Gündem 21-Ulusal Kentlerden Küresel Köylere, Detay Yayıncılık, Ankara, 2004.

Hacısalıhoğlu, Y., Küreselleşme, Mekansal Etkileri ve İstanbul, Akademik Düzey Yayınları, İstanbul, 2000.

Harvey, D., Şehir ve Adalet, Metis, İstanbul, 2003.

Hatt, P.K. ve Reis Jr, A.J., “Kentsel Yerleşimlerin Tarihi”, 27-35, 20. Yüzyıl Kenti (der/çevr: B. Duru ve A. Alkan), İmge Kitabevi, Ankara, 2002.

Hirst, P., Thompson, G., Küreselleşme Sorgulanıyor, Dost Kitabevi, 2003, Ankara.

Holton, R.J., Kentler, Kapitalizm ve Uygarlık, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.

Hsiao, H.-H. M., “Tayvan’da Kültürel Küreselleşme ve Yerelleşme”, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme, der. Berger P. L.- Huntington S. P., 56-75, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

http://en.wikipedia.org/wiki/Porto_Alegre (erişim tarihi: 10.03.2007)

<http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.html> (erişim tarihi: 12.08.2006)

<http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=konseyy> (erişim tarihi: 15.05.2007).

<http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/index.php?goto=kurulusu> (erişim tarihi: 07.05.2007).

<http://www.iclei.org/index.php?id=820>, (erişim tarihi: 05.06.2008).

<http://www.london21.org/page/16>

<http://www.marseille.fr/vdm/cms/accueil/EspacesVertsetNaturels/EspacesNaturels> (erişim tarihi: 15.11.2007).

http://www.ogm.gov.tr/kbulten/bmud_05.htm (erişim tarihi: 15.11.2007).

<http://www.ogm.gov.tr/kurulus/imudsor.asp?k=0503> (erişim tarihi: 15.11.2007)

Hunter, J.D. ve Yates, J., “Küreselleştirici Amerikan Dünyası”, s. 328-365, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme (editörler: P.L. Berger, S.P. Huntington), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

Joas, Marco, “Democratic and Environmental Effects of LA 21: a comparative analysis over time”, Local Environment, 2001, Vol. 6, No:2, 213-221.

Kahraman, M., “Hava Kirliliği”, 06.03.2007,
http://antalya.mmo.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=1
(erişim: 07.12.2007)

Karaca, A., “Kent, Kentleşme, Kentlileşme”, Türkiye’de Kentleşme ve Siyasal Yapı (der.: A. Okutan), 17-25, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara, 1995.

Keil, R., “World City Formation, Local Politics and Sustainability”, 37-44, Local Places in the Age of Global City (editörler: R. Keil, G.R. Wekerle, D.V.J. Bell), Black Rose Books, Montréal, 1996.

Keleş, R., Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 2006.

Kellner, D., Globalization and Postmodern Turn,
<http://www.gseis.ucla.edu/courses/ed253a/dk/GLOBPM.htm> (erişim: 16.05.2008)

Kıray, M., Kentleşme Yazıları, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Korkmaz, T., Türkiye’nin Kullandığı Uluslararası Krediler ve Çevre, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003.

Kozak, M., “Konyaaltı Sahilinde Son Söz Bakanlığın”, Akşam Gazetesi, 30.10.2007.

Kozak, Mehmet, “Çevre Sorunları Terörü Solladı”, Akşam Akdeniz, 22.12.2005.

Kömeçoğlu, U., “Küreselleşme, Modernleşme ve Modernlik”, Doğu-Batı, 2002, Sayı:18, 11-26.

Le Gales, P., European Cities, Oxford University Pres, New York, 2002.

Liebetruth, H., “Sustainable Development and Cultural Diversity” (editörler: P.A. Wilderer, E.D. Schroeder, H. Kopp), 44-51, Global Sustainability, Wiley-VCH, 2005, Wienheim.

Martinez E., Garcia, A., “What is “Neo-Liberalism”?”, 2000, <http://www.globalexchange.org/campaigns/econ101/neoliberalDefined.html> (erişim tarihi: 20.10.2006).

McGrew, A, A Global Society?, Modernity and its Futures (editors: S. Hall, D. Held, A. McGrew), Polity Press, 1992, Oxford.

McGrew, A., “Globalization and Global Politics”, 19-40, The Globalization of World Politics (editörler: J. Baylis and S. Smith), Oxford University Press, New York, 2005.

McLuhan, M. and Powers, B.R., The Global Village, Oxford University Press, New York, 1992.

Menegat, R., “Participatory Democracy and Sustainable Development: integrated urban environmental management in Porto Alegre, Brazil”, Environment&Urbanization, 2002, Vol 14, No 2, 181-206.

Meslek Odaları Eşgüdüm Kurulu Basın Açıklaması, 14.03.2006, <http://www.antalyabarosusu.org.tr/haber.php?id=382> (erişim tarihi: 29.02.2008).

Mol, A.P.J., Globalization and Environmental Reform, The MIT Press, Massachusetts, 2003.

Nederveen Pieterse, J., “Globalization as Hybridization”, Global Modernities (editors: M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson), Sage Publications, 1997, London, s. 45-68.

Ökmen, M., “Politika ve Çevre”, 327-368, Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar (editörler: M.C. Marın ve U. Yıldırım), Beta Basım, İstanbul, 2004.

Ökmen, M., Kent, Çevre ve Globalleşme, Alfa Kitabevi, Bursa, 2003.

Özbudun E. ve Keyman, F., “Türkiye’de Kültürel Küreselleşme”, s. 303-326, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme (editörler: P.L. Berger, S.P. Huntington), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

Özbudun E., Keyman, F., “Türkiye’de Kültürel Küreselleşme”, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme, der. Berger P. L.- Huntington S. P., 303-326, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

Özkaynak, B., Adaman, F., ““Sürdürülebilir Bir Kent: Yolava” Projesi”, Yerel Kalkınma İçin Ortaklıklar, 94-121, Sabancı Üniversitesi Yayını, İstanbul, 2005.

Palabıyık, H., “Uluslararası Ticaret ve Çevre: Dünya Ticaret Örgütü Üzerine Açıklamalar”, 249-272, Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar (editörler: M.C. Marın ve U. Yıldırım), Beta Basım, İstanbul, 2004.

Palabıyık, H., “Yönetimden Yönetişime: Yönetişim, Kentsel Yönetişim ve Uygulamaları ile Yönetişimde Ölçülebilirlik Üzerine Açıklamalar”, 225-277, Yerel ve Kentsel Politikalar (editörler: M.A. Çukurçayır- A. Tekel), Çizgi Kitabevi, Konya, 2003.

Patton, D.-Worthington, L., “Developping Local Agenda 21: A case Study of Five Local Authorities in the UK”, Sustainable Development, 1996, Vol. 4, 36-41.

Perlman, J.E. ve Sheehan, M.O., “Kentlerde Yoksulluk ve Çevresel Adaletsizlik ile Mücadele”, 211-232, Dünyanın Durumu: Kentsel Geleceğimiz, TEMA Vakfı, İstanbul, 2007.

Perrez, F.X., “The World Summit on Sustainable Development: Environment, Precaution and Trade – A potential for Success and/or Faillure”, Reciel, 2003, 12(1), 12-22.

Reuveny, R., “Ecomigration and Violent Conflict: Case Studies and Public Policy Implications”, Human Ecology, 2008, 36, s.1-13.

Rhodes, R.A.W., “The New Governance: Governing Without Government”, Political Studies (1996), XLIV, 652-667.

Robertson, R., “Glocalization”, Global Modernities (editors: M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson), Sage Publications, 1997, London, s. 25-44.

Robertson, R., Küreselleşme: Toplum Kuramı ve Küresel Kültür, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999.

Robinson, J., “Urban geography: world cities or a world of cities”, Progress in Human Geography, 2005, 29,6, s. 757-765.

Sağlam, Veysi, “Larapark’a İkinci İptal”, Sabah, 13.02.2007.

Sassen, S., “Locating Cities on Global Circuits”, Environment and Urbanization, 2002, 14; 13, s. 13-30.

Sassen, S., The Global City: New York, London and Tokyo, Princeton University Press, Princeton N.J., 1991.

Schmidt, M. G., Demokrasi Kuramlarına Giriş, Vadi Yayınları, Ankara, 2002.

Sipos, Z.A., “Local to Global Links to Implement Agenda 21-the Local Agenda 21 Process”, 9-12, Sustainable Developments International, <http://149.168.34.62/ref/22/21994.pdf> (erişim tarihi: 05.06.2008).

Smith, D.D., Third World Cities, Routledge, New York, 2000.

Şahin, M., Kentli Dayanışması, Zirve Ofset, Antalya, 2002.

Şaylan, G., “Yerellik Kavramı”, 29-28, STK’lar, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 2002.

Taylor, P.J., World City Network: A Global Network Analysis, Routledge, New York, 2004.

Tekeli, İ., “Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetimler ve Yerelleşmenin İç İçeliği”, 5-28, STK’lar, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 2002.

Tekeli, İ. “Katılımcı Demokrasi, Sivil Ağlar ve Sivil Toplum Kuruluşları”, Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 2005.

Tekeli, İ., “Yerel Siyaset, Demokrasi ve Sivil Toplum”, Kent Gündemi, 2004, 2282, 33-36.

Tomlinson, J., Küreselleşme ve Kültür, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2004.

Tosun, G. E., İzmir’de Sivil Toplum, Alfa Aktüel Yayınları, İstanbul, 2006.

TUİK 2000 Yılı Nüfus Sayımı Verileri, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11 (erişim tarihi: 07.09.2007).

TUİK 2007 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11 (erişim tarihi: 12.05.2008).

Türk Tabipler Birliği (TTB) Antalya Şubesi, Antalya’da Hava Kirliliği İle İlgili Gerekli Ölçümler Yapılmalı, Kamuoyu Bilgilendirilmeli Ve Önlemler Alınmalıdır, Ocak 2005, http://www.ttb.org.tr/data/kisa_haber/ocak05/antalya_hava.php (erişim tarihi:06.12.2007)

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, http://www.la21turkey.net/index.php?lang_change=turkish (erişim tarihi: 17.08.2006).

Ünsal, F., Yerelleşme ve Kentsel Planlamanın Dönüşümü, Kent Gündemi, 2004, 2282, 41-50.

Velasquez B.,L.S., “Agenda 21; a form of joint environmental management in Manizales, Colombia”, Environment and Urbanization, 1998, Vol 10, No 2, 9-36.

Wallerstein, I., Jeopolitik ve Jeokültür, İz Yayıncılık, İstanbul, 1998.

Yan, Y., “Yönetimli Küreselleşme”, 28-55, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme (editörler: P.L. Berger, S.P. Huntington), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

Yıldırım, İ., Demokrasi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Yirmibeşoğlu, F., Yiğiter, R.G., “Kentsel Dönüşüm Sürecinde “Yerel Gündem 21”in Rolünün Türkiye’deki Uygulamalar ile Değerlendirilmesi”, 29-45, TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiri Kitabı, Ankara, 2006.

Belgeler

Agenda 21 , <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/agenda21toc.htm> (erişim tarihi: 15.08.2006).

Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar İşleri Şube Müdürlüğü 2004 Yılı Faaliyet Raporu.

Antalya Kent Konseyi Antalya İli Gelişim Önerileri Raporu, Antalya, 2006.

ATSO Ekonomik Raporu, 2006,

<http://www.atso.org.tr/content.php?menulevel=3&contentidx=94> (erişim tarihi: 01.06.2008).

5215 Sayılı Belediye Kanunu, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5215.html> (erişim tarihi: 09.05.2007).

5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5747.html> (erişim tarihi: 10.06.2008).

Brundtland Report, 1987, <http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm> (erişim tarihi: 10.08.2006).

Charter of European Cities&Towns Toward Sustainability (Aalborg Declaration), http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/aalborg_charter.pdf (erişim tarihi: 15.03.2007).

Climate Change 2007: Synthesis Report, IPCC, 2007, <http://www.ipcc.ch/ipccreports/ar4-syr.htm> (erişim tarihi: 02.06.2008).

<http://www.atso.org.tr/content.php?menulevel=3&contentidx=94> (erişim tarihi: 15.07.2007).

2002 Yılı Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Raporu, Çevre Bakanlığı, Ankara, 2003.

2004/971 sayılı T.C. Yargıtay 4. Hukuk Mahkemesi Kararı, <http://www.tuketiciler.org/?com=news.read&ID=396> (erişim: 20.11.2007).

Johannesburg Declaration on Sustainable Development, <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/Johannesburg%20Declaration.doc> (erişim tarihi: 05.01.2007)

Johannesburg Plan of Implementation, http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POIChapter1.htm (erişim tarihi: 05.01.2007)

Kent Konseyi Yönetmeliği, <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27177.html> (erişim tarihi: 09.05.2007).

Kyoto Protocol, 1992, <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.html> (erişim tarihi: 12.08.2006).

OECD Territorial Reviews: Competitive Cities in the Global Economy, OECD Publications, Paris, 2006.

Rakamlarla Antalya Ekonomisi, 2005, <http://www.atso.org.tr/concept.php?menulevel=3&contentidx94> (erişim tarihi: 15.07.2007).

Rio Declaration, 1992, <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm> (erişim tarihi: 10.08.2006).

Stockholm 1972 , <http://www.unep.org/Documents.multilingual/Default.asp?DocumentID=97&ArticleID=> (erişim tarihi: 10.08.2006).

UN World Urbanization Prospects The 2003 Revision, United Nations, New York, 2004.

EK I

ANTALYA KENT KONSEYİ ÜYE SAYISI VE ÜYE PROFİLİ

KENT KONSEYİ

	<u>Üye Sayısı</u>
Antalya Milletvekilleri	13
Önceki Dönem Parlamenterler	11
Antalya Valisi	1
Büyükşehir Belediye Başkanı	1
Alt Kademe Belediye Başkanları	3
Önceki Dönem Belediye Başkanları	6
İlçe Belediye Başkanları	5
Belediye Meclis Üyeleri	88
İl Genel Meclisi Üyeleri	11
Üniversiteler	20
Merkez İdare Temsilcileri	41
Mahalle Muhtarları	134
Siyasi Partiler	48
Meslek Odaları	63
Dernekler	68
Sendikalar	22
Birlikler	3
Kadın Meclisi	10
Emekliler Meclisi	10
Gençlik Meclisi	10
Mahalle Meclisleri	10
Temsili Katılım	604
Bireysel Katılım	154
Genel Toplam	758

KENT KONSEYİ ÜYELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER**EĞTİM DURUMU**

İlkokul: %26.00

Ortaokul: % 8.30

Lise: % 19.20

Üniversite: % 46.50

YAŞ DURUMU

21-30 : % 6.20

31-40 : % 25.30

41-50: % 37.30

51-60 : % 22.00

EK II

ANTALYA KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ VE ÖRGÜT ŞEMASI

Madde 1

KENT KONSEYİ' NİN KURULUŞ AMACI

Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent yaratma amacı ile Antalya kenti sorunlarını ele almak, yerel yönetimlere ve karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlamak, kentin kalkınma/gelişim ve eylem planlarının hazırlamak, bu planların hayata geçirilmesini sağlamak, yerel demokrasinin gelişim ve yerleşimine katkıda bulunmak

Madde 2

KENT KONSEYİ' NİN KURULUŞU

Antalya Kent Konseyi; Antalya Büyükşehir Belediyesi, alt kademe Belediyeler, Antalya Valisi, Antalya Milletvekilleri, Antalya Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri, Önceki Dönem Valiler, Parlamenterler ve Belediye Başkanları, Akdeniz Belediyeler Birliği, Kamu Kurum Ve Kuruluşları , Üniversite, Mahalle Muhtarları, Siyasi Parti Temsilcileri, Meslek Odaları, Sendikalar, Dernekler, Vakıflar, Kadın, Emekliler, Gençlik ve Mahalle Meclisleri temsilcileri ve çalışma gruplarının dışarıdan katılanlar arasından seçtiği en fazla beşer üyeden oluşur.

Madde 3

KENT KONSEYİ' NİN ÇALIŞMA ALANLARI

- Kent yönetimine ilişkin politikaların oluşumuna katkı sağlamak
- Kent yönetimine ilişkin kararların oluşumuna katılmak
- Yerel Gündem 21 çalışmalarını yürütmek

Madde 4

KENT KONSEYİ' NİN ORGANLARI

Antalya Kent Konseyi'nin organları şunlardır :

- Kent Konseyi Genel Kurulu
- Kent Konseyi Koordinasyon Kurulu
- Kent Konseyi Çalışma Grupları ve Meclisler
- Kent Konseyi Genel Sekreterliği

Madde 5

KENT KONSEYİ YÖNETİM İLKELERİ

Kent Konseyi'nin Başkanı Antalya Büyükşehir Belediye Başkanıdır. Konsey Başkan Vekili ve Genel Sekreteri, üç adet Genel Sekreter Yardımcısı, Konsey Genel Kurulu tarafından seçilir.

Konsey Genel Kurulu, Büyükşehir Belediye Başkanının başkanlığında toplanır, yokluğunda Başkan Vekili başkanlık eder. Başkanlık divanı, Büyükşehir Belediye Başkanı, Başkan Vekili ve Konsey üyeleri arasından seçilecek iki yazman üyeden oluşur.

Kent Konseyi Genel Kurulu üç ayda bir toplanır. Kent Konseyi, Koordinasyon Kurulu, Kent Konseyi üyelerinin 1/5'inin yazılı başvurusu ve başkanın gerek gördüğü hallerde olağanüstü toplanır.

Konseye katılım gönüllülük esasına göre, kurum temsilcileri bir çalışma dönemi için yetkili olmak üzere kurumlarınca görevlendirilirler. Konseye yeni üye kabulü Konsey Genel Kurul Kararı ile olur.

Konsey toplantı yeter sayısı, üye sayısı salt çoğunluğudur; kararlar katılanların çoğunluğu ile alınır.

Madde 6

KENT KONSEYİ GENEL KURUL YETKİLERİ

Madde 2' de sayılan kişi ve kurum temsilcilerinden oluşan Kent Konseyi Genel Kurulu Konseyin üst karar organıdır.

Konseyin çalışma ilke ve kurallarını belirleyen yönetmelikleri düzenler, Konseyin etkin, süratli ve verimli bir çalışma içinde olabilmesi gerekli düzenlemelerin yapılması, önlemlerin alınması, organların oluşumu veya feshi konusunda yetkilidir.

Çalışma grupları tarafından hazırlanan çalışma programı, projeler ve önerileri değerlendirir. Kabul gören program, öneri ve projelerin hayata geçirilmesi için gerekli çalışma ve takibi yapar.

Konsey, ilki olarak Koordinasyon tarafından belirlenen gündem çerçevesinde çalışmalarını sürdürür. Genel Kurulda verilen öneriler divanın uygun görmesi Genel Kurulun oy çokluğu ile kabul etmesi halinde gündeme alınabilir.

Madde 7

KENT KONSEYİ KOORDİNASYON KURULU

- OLUŞUMU

Kent Konseyi Koordinasyon Kurulu Büyükşehir ve alt kademe Belediye Başkanları, Çalışma grupları divanlarından birer üye, Meclislerin; başkanlık divanları veya Koordinasyon Kurullarından birer üye, Başkan Vekili ve Genel Sekreterlikten oluşur.

- GÖREVLERİ
- Çalışma gruplarının çalışmaları arasında eşgüdümü sağlamak.
- Kent Konseyi' ne sunulacak çalışmalar ve projeler hakkında karar vermek
- Kent Konseyi Genel Kurulu tarafından benimsenen kararların yürütümünü sağlamak
- Sekreteryaya çalışmalarını izlemek, yönlendirmek.

Madde 8

ÇALIŞMA GRUPLARI

A- OLUŞUMU

Kent Konseyi' nde çalışma grupları Meclisler biçiminde örgütlenecek, çalışma ilkesi benimsenmiştir. Çalışma Grupları, Kent Konseyi üyelerinin serbest seçimi ile Genel Kurul tarafından belirlenen sayı ve alanlarda oluşturulur. Her Konsey üyesinin en çok iki çalışma grubuna üye sıfatı ile katılabilir.

B- GÖREV ALANLARI

Çalışma gruplarının belirlenen görev alanları içinde, özgürce gündem belirleme ve çalışmaları esastır; grupların Yerel Gündem 21 çerçevesinde Antalya'nın öncelikli gündemi üzerinde yoğunlaşmaları, çalışma gruplarını belirlemeleri istenir.

C- ÇALIŞMA İLKELERİ

Çalışma grupları grup üyelerinin kendi aralarından seçecekleri bir Başkan, bir Başkan Vekili ve bir veya iki sekreterden oluşan bir başkanlık divanı tarafından yönetilir.

Çalışma gruplarına mazeretsiz olarak birbirini izleyen üç toplantıya atılmayan üyenin üyeliği düşer, kurum temsilcisi üyeler için kurumlarından yeni bir temsilci belirlenmesi istenir.

Çalışma gruplarına; Konsey üyesi olmayanlar katılabilirler, birbirini izleyen üç toplantıya katılanlar grup üyesi olurlar. (Ancak bu üyeler grupça seçilecek beş üyenin birisi olarak seçilirse Konsey üyesi olabilirler.)

Çalışma grupları en az ayda bir toplantı yaparlar.

Çalışma grupları toplantıları, divan tarafından tutulan bir tutanak ile yazılı olarak tespit edilir ve katılım listesi ile birlikte Genel Sekreterliğe verilir.

Çalışma grupları Kent Konseyi üyesi olmayanlar katılımcılar arasından en fazla beş kişiyi Konsey Genel Kuruluna katılmak üzere Konsey üyesi olarak seçer.

Çalışma grupları üye sayısının en az dörtte biri kadar üyenin katılımı ile toplanır, kararlarını salt çoğunlukla alır.

Çalışma grubunun birbirini izleyen üç kez toplanamaması halinde grup Genel Sekreterlikçe yeniden oluşturulur.

Çalışma grupları çoğunlukla alacağı kararlar, takip eden toplantıda seçim yapılmak koşulu ile divan yönetiminde değişiklik yapabilirler.

Çalışma grupları çalışma programı, proje ve önerilerini Koordinasyon Kuruluna sunarlar. Çalışma programı, proje ve öneriler Koordinasyon Kurulunca gündeme alınır. Proje, program ve öneriler tekrar görüşülmek üzere Koordinasyon Kurulunca ilgili gruba gönderilebilir. Konseyin kabul ettiği kararlar uygulanabilir. Ancak; Konsey, kararları yeniden görüşülmek üzere gruplara geri gönderebilir.

D- BELİRLENEN ÇALIŞMA GRUPLARI

- Ekonomi
- İmar ve Planlama
- Çevre
- Toplum
- Eğitim
- Kültür ve Sanat
- Turizm
- Sağlık
- Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları
- Tarım Topraklarının Kullanımı ve Korunması
- Gençlik ve Spor
- Altyapı
- Afetler ve Kriz

Madde 9**MECLİSLER**

Kent Konseyi tarafından Kadınlar,, Gençler, Emekliler, Mahalle ve Engelliler gibi özel ilgi gerektiren gruplar için Konseyin bir organı olan ancak kendi çalışma düzenlerini kendi hazırlayacakları yönetmelikle belirleyen MECLİS' ler kurulması kararlaştırılabilir. Meclisler yönetmeliklerine uygun olarak çalışma grupları kurabilir veya feshedebilirler. Meclislerin çalışma gruplarınca hazırlanan projeler Meclislerin Genel Kurullarında görüşülerek karara bağlanır. Onaylanan projeler, bilgilendirilmek ve destek alınmak üzere Konsey Koordinasyon Kuruluna ve Konsey Genel Kuruluna sunulur. Meclislerin seçecekleri onar üye Kent Konseyi üyesi olarak Konseye katılır.

Madde 10**SEKRETERYA**

Kent Konseyi çalışmaları Konsey Genel Kurulu tarafından seçilen bir Başkan Vekili, bir Genel Sekreter ve üç Genel Sekreter Yardımcısından oluşan sekreterya tarafından yürütülür.

Kent Konseyi Genel Sekreteri Konsey çalışmalarının eşgüdümü ve yürütülmesi ile görevlidir. Genel Sekreter Yardımcıları, Genel Sekretere bağlı olarak çalışırlar.

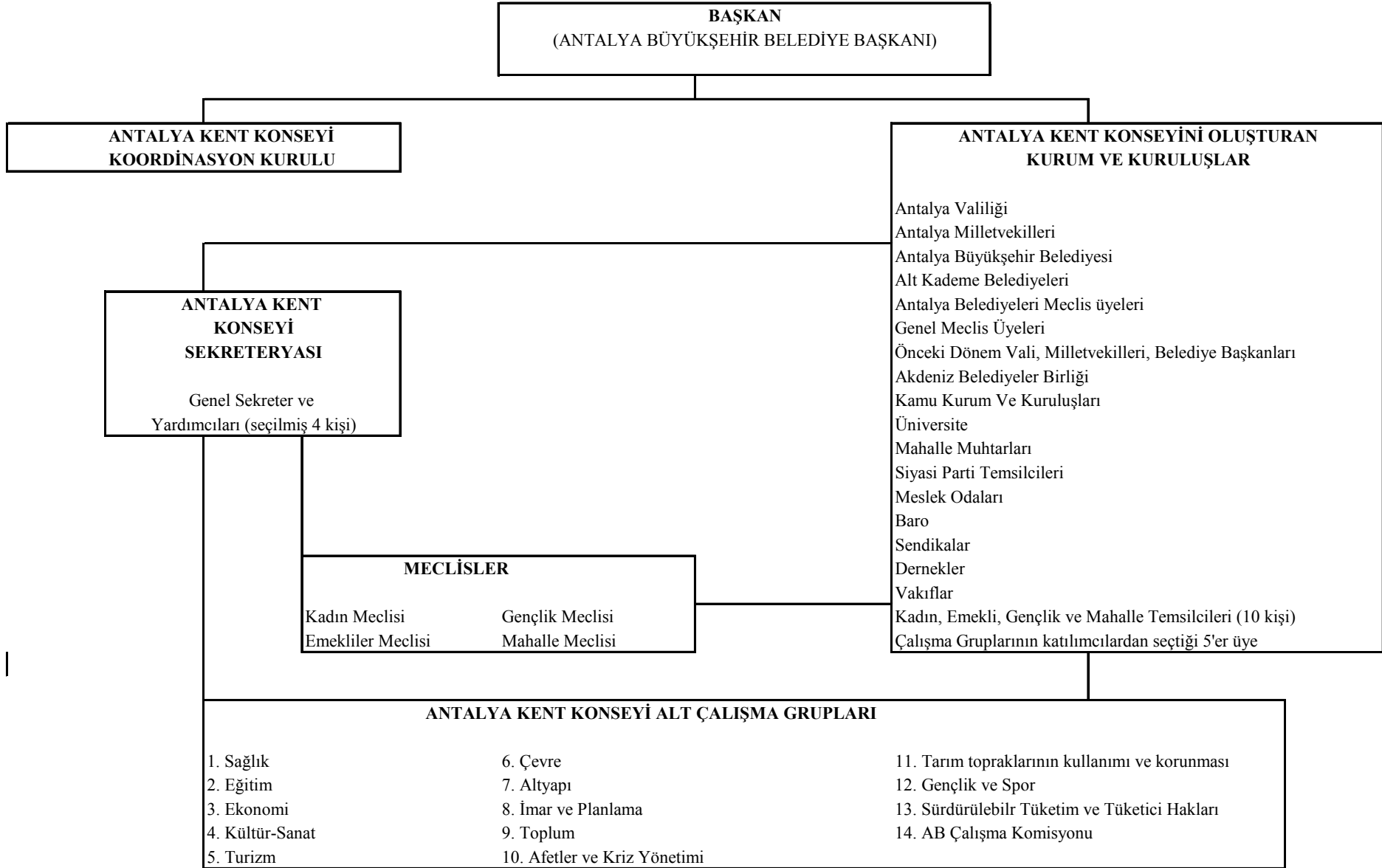
Madde 11

Kent Konseyi yönetmeliği Genel Kurulda kabul edildikten sonra yürürlüğe girer. Yönetmelik değişiklikleri, çalışma grupları ve Meclislerin görüşü alınarak Koordinasyon Kurulunca hazırlanır ve Genel Kurulda görüşülerek karara bağlanır. Yönetmelik değişikliklerinde, Genel Kurul üye katılım sayısının üçte ikisi yeter sayı olarak alınır.

Madde 12

Bu yönetmelik 23 Şubat 2000 tarihinde Kent Konseyi'nde görüşülerek yürürlüğe girmiştir.

ANTALYA KENT KONSEYİ ÖRGÜTLENME ŞEMASI

EK III

ANTALYA KENT KONSEYİ ÇALIŞMA GRUPLARI VE ÇALIŞMA KONULARI

1. İmar ve Planlama Grubu

- 1.1. Envanter
- 1.2. Kentsel Estetik Görüntü
- 1.3. Coğrafi Bilgi Sistemleri
- 1.4. Yeşil Alanlar
- 1.5. Ruhsatsız Yapılaşma
- 1.6. Kent Hizmetleri Finansal Boyutu
- 1.7. Kent Toprağında Mülkiyet
- 1.8. Planlama ve Uygulamada Katılım ve Denetim
- 1.9. Ulaşım ve Otopark
- 1.10. Yapı Güvenliği ve Denetimi
- 1.11. Toplu Konut Uygulamaları
- 1.12. Bina Sağlığı
- 1.13. Göçün Nedenleri ve Kaynağı
- 1.14. Göçenlerin Şehir içinde Dağılımı
- 1.15. Sürdürülebilir İnsan Yerleşimi
- 1.16. Sürdürülebilir Arazi Yönetimi
- 1.17. İmar Planı ve Uygulamada Adil Dağılım

2. Çevre Çalışma Grubu

- 2.1. Envanter
- 2.2. Fiziksel Çevre
- 2.3. Körfezleştirme ve Kırsal Çevre İlişkisi
- 2.4. Körfezin Geleceği
- 2.5. Kent Gelişimi ve Çevre
- 2.6. Kaynak Kullanımı
- 2.7. Kentsel Çevre Yönetim Sistemi
- 2.8. Çevre Mevzuatı
- 2.9. Su Kirliliği
- 2.10. Hava Kirliliği
- 2.11. Toprak Kirliliği
- 2.12. Kentsel Atıklar
- 2.13. Gürültü
- 2.14. Su Kaynakları
- 2.15. Canlı Türleri
- 2.16. Atmosferin Korunması
- 2.17. Ormansızlaşma ile Mücadele
- 2.18. Dağların Sürdürülebilir Yönetimi
- 2.19. Sürdürülebilir Tarım ve Kalkınma
- 2.20. Biyolojik Çeşitliliğin Korunması
- 2.21. Okyanusların Korunması ve Yönetimi
- 2.22. Tatlı Suların Korunması ve Yönetimi
- 2.23. Zehirli Kimyasalların Güvenli Kullanımı ve Atıkların Yönetimi

3. Ekonomi Çalışma Grubu

- 3.1. Envanter
- 3.2. Toprak Kullanımı ve Verimli Araziyi Koruma
- 3.3. Kaynak Kullanımı
- 3.4. İşgücü ve Sektörel Dağılım
- 3.5. Ekonomik Yapı
- 3.6. Enerji Tüketimi ve Alternatif Kaynaklar
- 3.7. Kentsel Toplum Beslenmesi
- 3.8. Kaynak Paylaşımı
- 3.9. Yoksullukla Mücadele
- 3.10. Tüketim Alışkanlıklarını Değiştirme
- 3.11. Sürdürülebilir Kalkınma için Karar Verme
- 3.12. İşçiler Ve Sendikalar
- 3.13. İş ve Sanayi
- 3.14. Bilim Adamları
- 3.15. Tarımsal Ekonomi
- 3.16. Sürdürülebilir Kalkınma Finansmanı
- 3.17. Teknoloji Transferi
- 3.18. Sürdürülebilir Kalkınma için Bilim
- 3.19. Sürdürülebilir Kalkınma için Kapasite Geliştirme

4. Toplum Çalışma Grubu

- 4.1. Envanter
- 4.2. Kentte Suç ve Kent Suçu
- 4.3. Özürlüler, Yaşlılar, Çocuklar ve Kent
- 4.4. Uluslararası İşbirliği
- 4.5. Nüfus ve Sürdürülebilirlik
- 4.6. Önemli Grupların Rolünü Güçlendirme Konusunda Girişim
- 4.7. Sürdürülebilir Kalkınmada Kadın
- 4.8. Sürdürülebilir Kalkınmada Çocuk ve Gençlik
- 4.9. Yerel Halkın Rolünü Güçlendirme
- 4.10. Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği
- 4.11. Yerel Yönetimler
- 4.12. Göçün Demokratik Yapısı
- 4.13. Siyasetin Kentte Etkileri
- 4.14. Toplumsal İnanç Boyutu

5. Altyapı Çalışma Grubu

- 5.1. Envanter
- 5.2. Jeolojik Yapı
- 5.3. Endüstrileşme
- 5.4. Yol, Su, Kanalizasyon, Elektrik, Haberleşme
- 5.5. Ulaşım Altyapısı
- 5.6. Özürlüler için Hareket Kolaylığı

6. Eğitim Çalışma Grubu

- 6.1. Envanter
- 6.2. Okul Eğitimi
- 6.3. Çevre Eğitimi
- 6.4. Kamuoyunun Aydınlatılması

7. Kùltür Sanat Çalışma Grubu

- 7.1. Envanter
- 7.2. Kùltürel ve Doğal Varlıkların Korunması
- 7.3. Kent Kùltürü ve Kentçilik Bilimi
- 7.4. Kent Kimliği
- 7.5. Kùltürel Aktivitelerin Çeşitliliği ve Kentte Yaygınlaştırılması

8. Afetler ve Kriz Çalışma Grubu

- 8.1. Envanter
- 8.2. Doğal Afetler
- 8.3. Sivil Savunma
- 8.4. Yangın
- 8.5. Orman Yangınları

9. Sağlık Çalışma Grubu

- 9.1. Envanter
- 9.2. Toplum Sağlığı
- 9.3. İnsan Sağlığını Koruma ve Geliştirme
- 9.4. Diğer Canlıların Sağlığı
- 9.5. Ana Çocuk Sağlığı
- 9.6. Sağlık Eğitimi
- 9.7. Kent Yaşamının Getirdiği Stresler
- 9.8. Sağlık Tesisleri
- 9.9. Yüksek Gerilim ve Elektromanyetik Dalgaların Günlük Yaşama Etkisi

10. Turizm Çalışma Grubu

- 10.1. Envanter
- 10.2. Turizmin Çevreye Etkisi
- 10.3. Turizm Eğitimi
- 10.4. Turizm Ekonomisi
- 10.5. Sürdürülebilir Turizm
- 10.6. Turizm ve Kentleşme

11. Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu

- 11.1. Envanter
- 11.2. Tüketici Eğitimi
- 11.3. Tüketim Mevzuatı
- 11.4. Kapıdan Satışlar
- 11.5. Pazar Yerleri
- 11.6. Dayanıklı Tüketim Malları
- 11.7. Yanıltıcı Reklamlar
- 11.8. Rekabet Kurumu
- 11.9. Kamu-Tekel Malları

12. Gençlik ve Spor Çalışma Grubu

- 12.1. Envanter
- 12.2. Kentsel Spor Alanları
- 12.3. Yaş Gruplarına göre Sportif Aktiviteler
- 12.4. Kitle Sporları
- 12.5. Spor Eğitimi

13. Tarım Toprakları Korunması ve Kullanımı Çalışma Grubu

- 13.1. Envanter
- 13.2. Sürdürülebilir Arazi Yönetimi
- 13.3. Tarımsal Arazi Planlaması
- 13.4. Coğrafi Bilgi Sistemleri (Uzaktan Algılama Sistemleri)
- 13.5. Tarımda Üretim Teknikleri
- 13.6. Nitelikli Tohum Üretimi

EK IV

ANTALYA KENT KONSEYİ ÇALIŞMA GRUPLARI EYLEM PLANLARI

- 1. Altyapı Çalışma Grubu**
Antalya İçme Suyu Raporu
Antalya Altyapı Projelerinin Tamamlanması
- 2. Afetler ve Kriz Yönetimi Çalışma Grubu**
Yangınlar (Mesken ve orman yangınları)
Taşkınlar, Boğaçay ve Düden Çayları
Antalya Kenti için Afet Yönetim Planları Yapılması
- 3. Çevre Çalışma Grubu**
Kıyı Kullanımı
Su Havzalarının Korunması ve Toprak Yönetimi
Kaynağında Katı Atıkların Ayrıştırılması, Değerlendirilmesi, Toplanması
- 4. Eğitim Çalışma Grubu**
Antalya Kent Toplum Atılım Merkezleri
Okul Öncesi Eğitimi
- 5. Ekonomi Çalışma Grubu**
Antalya İli Ulaşım Altyapısının Tamamlanması
Antalya Çok Sektörlü Ekonomik Yapıya Geçmeli, Yeni Kimlik Kazanmalıdır
- 6. Gençlik ve Spor Çalışma Grubu**
Olimpiyat Köyü, Stadyum, Hipodrom v.b. Spor Tesisleri Kazandırılması
Gençlik Merkezleri (Sosyal Dayanışma Merkezi)
Semt Spor Sahalarının Amacına Uygun Açılması
- 7. İmar ve Planlama Çalışma Grubu**
Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğinde Değişiklik (Yoğunluk arttırıcı maddelerin İptali)
İmar Plan Bütünlüğü
Kırmızı Kot Projesi
Antalya Kent Bilgi Sistemleri Projesi (ANT-KBS)
- 8. Kültür Sanat Çalışma Grubu**
Kent Yaşamı Geçmişten Geleceğe Antalya
Kentin Gereksinimi olan Sanat Galerileri, Kültür Merkezleri, Tiyatro Salonları ve Sinemalar gibi Kültürel Mekanların Oluşturulması
Edebiyat Günleri
Boş ve Serbest Zamanların Spor Dışındaki Kültürel ve Sanatsal Faaliyetlerle Değerlendirilmesi, Yürütülmesini Gönüllü Birliktelik İlkesi ile Üstlenen Gençlik Kulüpleri
- 9. Sağlık Çalışma Grubu**
224 No'lu Sağlık Yasasının İşlerliğini Arttırarak, Sağlık Ocaklarının İşlevini Yerine Getirmesinin Sağlanması
- 10. Tarım Topraklarının Kullanımı ve Korunması Çalışma Grubu**
Antalya için Sektörel Temelde Arazi Kullanımının Planlanması
- 11. Toplum Çalışma Grubu**
Nüfus ve Göç
- 12. Turizm Çalışma Grubu**
Turizmde Yasal Boşlukların Tamamlaması
Turizmin 12 Aya Yayılması
Çevrenin Turizme Kazandırılması
Kültür Değerlerinin Turizme Kazandırılması
Antalya Bölgesi Tanıtım Bütünlüğü

EK V

ANTALYA KENT KONSEYİ ÇEVRE ÇALIŞMA GRUBU 2001-2005 YILI KARAR ÖZETLERİ

1. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Yapılaşma, İmar Planı değişiklikleri, kıyı bölgelerinin durumu ve kentsel yeşil alanlar ile ilgili kararları

1.1. İmarla İlgili Kararlar

1.1.1. Migros Alışveriş Merkezi

Kent Konseyi Çevre Çalışma grubu 2001 yılında Migros alışveriş merkezi inşaatının farklı toplantılarda gündemine almıştır. 16.02.01 tarihli Kent Konseyi toplantısına yönelik; İmar, Planlama, Çevre ve Altyapı Grupları ortak görüşünde plan değişiklikleri ile bölgesinin statüsünün nasıl değiştirildiğine yer verilmiştir. 1/25000 ölçekli nazım imar planında bölge merkezi iş alanı olarak yer almasında rağmen, 1/5000 ölçekli imar planında konut alanı olarak görülmektedir. 06.12.2000 tarihli belediye meclisi kararıyla tekrar bir plan değişikliğine gidilerek 1173 parsel numaralı alanda iş merkezi inşaatının önü açılmıştır; toplantıda bu karara itiraz edilmektedir. 1/5000 ölçekli nazım planında konut alanı olarak gösterilen alanda yapılacak plan değişikliğinin yaratacağı sakinler dile getirilmiştir. İş merkezi inşaatının yeşil alanların yok edeceği belirtilirken ticari alanın insan-çevre ilişkisine etkisi, ulaşım sorunu ve gürültü kirliliği, teknik altyapı eksikliği, plan bütünlüğünün zedelenmesi, imar yönetmeliğine ve yasalara aykırı hareket edilmesinin sakinleri üzerinde durulmuştur. Öte yandan 1/1000 ölçekli imar planında iş merkezi yapılmasına uygun olarak yapılan değişiklik ise büyük bir yapı adası oluşturduğu, yapı yüksekliğini arttırdığı, oluşacak trafik sorununun görsel ve işitsel kirlilik yaratacağı, kamu yararı, çevresel etki, teknik altyapı ve sosyal donatı yönlerinden tartışmalı bulunduğu için eleştirilmektedir. Ayrıca konut alanından ticaret alanına dönüştürme kararının yeterli inceleme yapılmadan, değişikliğinin uygulanmasında ortaya çıkacak olumsuz yanları değerlendirilmeden, değişikliğin şehircilik ilkelerine aykırı yanlar barındırmasından dolayı plan değişiklik önerisi kent konseyi çevre komisyonu tarafından uygun bulunmamıştır.

28.03.01 tarihinde konuyla ilgili olarak Büyükşehir belediye başkanlığına yazılan yazıda da belediyenin bölge idare mahkemesinin yürütmeyi durdurma kararını yetkili inşaat şirketine göndermesi olumlu bulunurken, inşaatın halen devam etmesinin kaygı yarattığı dile getirilmiştir. Belediyenin gerekli yasal işlemi başlatması talep edilmektedir. Öte yandan idare mahkemesinin talebiyle hazırlanan bilirkişi raporun da Migros alışveriş merkezinin yapılacağı

alandaki Olbia antik kenti kalıntılarının yer aldığı, mağara su kaynaklarının bulunduğu bu nedenle koruma alanı olarak belirlenmesi gerektiği ve yalnızca yeşil alan olarak kullanımının uygun olduğu görüşü belediyeye iletilmiştir. Yazının ekinde yer alan Antalya Birinci İdare Mahkemesi 2000/972 nolu dava dosyasında yer alan bilirkişi raporuna dayanarak alanın tarihi ve doğal dokusu üzerinde durularak mağara ve su kaynaklarının varlığı da dikkate alınarak bölgenin koruma alanı olması ve öngörülen yapı yasağına uyulması gerekliliği belirtilmiştir. Buna dayanarak cam piramit ve süper market inşaatının yasaya aykırılık teşkil edeceği, bu alanın yalnızca yeşil alan niteliğinde parka dönüştürülebileceği vurgulanmıştır.

27.02.01 tarihli çevre grubu çalışma tutanağında yine Migros konusunda valilik ve Büyükşehir Belediye Başkanlığı makamlarının ziyaret edilmesi ve konuyla ilgili çözüm yolları aranması kararlaştırılmıştır. Ayrıca büyük ticari işletmelerin kent içine yapılmaması konusunda ilgili bakanlıkla yazışmalar yapılması ve bu yapılaşmalara izin verilmemesi için girişimlerde bulunulması; bu tür yapıların kent dokusunu bozduğu ve başta yarattıkları trafik sorunu olmak üzere kentsel yaşamı olumsuz yönde etkilediğine değinilmiştir.

1.1.2. Konyaaltı Kıyı Bandı

21.05.2001 tarihli toplantıda Konyaaltı kıyı korumasının havza planı boyutlarında olması gerektiği, mavi plan ve mavi bayrak kriterlerinin de bu ölçekte dikkate alınması, bölgede kum ve taş ocakları gibi doğanın tahribine neden olan yatırım projelerine dikkat edilmesi, Konyaaltı'yla ilgili plan ve projelerin kent konseyi komisyonlarında da tartışılması gerektiği, altyapı ve kanalizasyon sorununun kıyıları etkilememesi için önlem alınması, Konyaaltı kıyı bandında belediye ve ALKE inşaat arasında yapılan sözleşmenin tüketici haklarının korunması yönünden yeniden gözden geçirilmesi gerektiği, kıyı işgallerinin arttığı (23 birim) ve güvenlik için yeterli önlemin alınmadığı, toplum sağlığı ve kıyı sularının temizliği açısından kurumlar arası işbirliği doğrultusunda denetimlerin sıklaştırılması, Konyaaltı mavi bayrak temsilcileri ile dayanışmanın devam etmesi ve yukarıda yer alan girişimlerle ilgili duyarlılık göstermeyen Muratpaşa ve Konyaaltı belediyelerinin konsey toplantılarına katılım için yeniden ziyaret edilmesi konuları yer almaktadır.

04.07.2002 tarihli tutanakta kıyı güvenliği konusunda kapsamlı bir çalışma yapılmasının gerekliliği göz önünde tutularak, özellikle Konyaaltı'nda kıyı çizgisine kadar şemsiye ve şezlong yerleştirilerek kıyıların işgal edildiği, halkın kıyılardan yararlanmasının zorlaştığı ve bu işletmelerin güvenliği ile insanlar arasında tartışmaların yaşandığı, kıyı işletmelerinin çöp sorunu, tuvaletlerin pahalı olması (bunun sonucunda tuvaleti kullanmak yerine doğanın

kullanıldığı belirtilmiştir), yeterli güvenlik ve ilk yardım ekibinin olmaması, belediye ile işletmeler arasındaki mukaveleden halkın haberinin olmaması, şikayet kutuları ve acil durumlar için ücretsiz telefonların bulunmaması, yüzme havuzlarının temizliği ile ilgili kuşkular olması, kafes balıkçılığının yaygınlaşması ve bunların yaratacağı sorunlar/önlemler hakkında konseyin bilgilendirilmesi, Sarısu mevkiinde denizin kumla dolması, Boğaçay ağzında yağışlı zamanlarda suların çamurlanması, deniz araçlarının denizi kirletmesi, martine çiftliğindeki yapıların çevre kirliliği yaratması, yollardaki ağaçların kurumması, tabela kirliliği, deniz kirliliği, kıyıda işletmelerde uygulanan yüksek fiyatlar, falezler üzerindeki çok katlı yapılaşma ve yaratacağı sorunlar eleştirilmektedir. Bu konularla ilgili kurumlar uyarılmakta ve gerekli önlemlerin alınması, mevzuatın uygulanması talep edilmektedir.

30.05.2003 tarihli toplantı; çevre korumanın geliştirilmesi ve bunun sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutunu göz ardı etmeden yapılması için resmi-özel tüm kuruluşlar ile STK'ların harekete geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Toplantıda kıyı ve kıyı sularının temizliği ve kara kaynaklı kirliliğin önlenmesi yönünden otokontrol mekanizmasının uygulanması ve işbirliği çerçevesinde önlemlerin alınması; Konyaaltı'ndaki kıyı işgalleri ile ilgili yasal tespitin yapılması ve sona erdirilmesi için bir komisyon kurulması; Erdoğan sitesi dahilinde bulunan alanın kamu yararı gözetilerek halkın hizmetine sunulması dile getirilmiştir.

11.11.2003 tarihli toplantı da kıyı işgallerinin önlenmesi için kıyı dinamiğinin sağlanması konusuna değinilmiştir.

22.04.2004 tarihli karar metninde Lara ve Konyaaltı'nda denizden karayoluna kadar olan alanın özel amaçlar doğrultusunda rant sağlayacak şekilde kullanılmasına ve iskelelerin inşa edilmesine karşı çıkılırken bunun kıyı dokusunu ve doğal yapıyı bozacağına değinilmiştir.

21.06.2004 tarihinde yapılan toplantı doğrultusunda kıyı ve yeşil alan işgalleri konusunda rapor hazırlanmıştır. Kıyı işgalleri konusunda: 3621 sayılı kıyı kanunu ve 2872 sayılı çevre kanunu hükümleri uyarınca kıyıda makul mesafede 6m²'yi geçmeyecek genişlikte büfe ve benzeri yapılara izin verilmektedir; ama Konyaaltı'nda kıyıda itibaren şezlong ve şemsiyeler ile işgal genişlemekte, bar havası verilen işletmeler kötü malzeme kullanımıyla da kıyı dokusunu tahrip etmekte, çarpıklığa yol açmaktadır. Ayrıca bu işletmelerin tuvalet benzeri ihtiyaçlar dahil yüksek ücretler uygulaması rahatsızlık yaratmaktadır. Su sporları merkezi benzeri işletmelerin kıyıda ray ve makara sistemleri yerleştirmesi eleştirilirken, buradan ayrılan deniz araçlarının suda can güvenliğini tehlikeye attığı belirtilmektedir. Jet-

skilerin hem güvenlik hem kirlilik açısından tehlikeli olduğu söylenirken, denizdeki boncuklu güvenlik şeritleri de eleştirilmekte ayrıca işletmelerin güvenlik görevlilerinin tavırlarının rahatsızlık yarattığı dile getirilmektedir. Su otelin kendi sahilini paravanla çevirmesi eleştirilmekte; kıyı alanlarında çelik konstrüksiyon ve profil demir kullanımına karşı çıkılmakta; Lara'da Sera otelin yayılımından şikayetçi olunmaktadır. Çözüm için kıyıları kiralayan şirketler ile belediye arasındaki sözleşmelerin ve belediye ile defterdarlık arasındaki ilişkinin örneklerinin, bilgilendirme amacıyla konseye gönderilmesi istenmektedir. Tuvalet ücretlerinin düşürülmesi, yaşlı ve çocuklardan ücret alınmaması talep edilirken, sağlık karnesiz personel çalıştırılmaması gerektiği belirtilmiştir. Kıyılarda da zabıta hizmetlerinin rutine dönüştürülmesi, gönüllü kadın zabıtalardan yararlanılması önerileri getirilmiştir.

Çevre Çalışma Grubunun kıyı kullanımı konusunda hazırladığı eylem planı önerisinde de Anayasa ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu ilkelerine uygun şekilde kıyıların korunması, geliştirilmesi ve herkesin kıyılardan serbest ve eşit yararlanabilmesi için önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda sunulan çözüm önerileri arasında turizm yatırımlarının herkese açık olan kıyıları kapatması; kıyılarda ikinci konut yapılaşmasının ve kıyılarda Kıyı Kanunu'na aykırı olarak yer alan baraka, satış ünitesi v.b. yapıların önüne geçilmesi çözüm önerileri arasında sunulmuştur.

1.1.3. Lara Bölgesi

03.05.2001 tarihli komisyon toplantısında Yamansaz bölgesindeki arazinin imar durumu hakkında konseye bilgi verilmesi istenmiş; Lara bölgesinde kamu kurumu kamplarının halka açık yerleri işgal ettiği , bu bölgelerin halkın kullanımına imkan verir şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kent parkı alanın işgaline karşı girişimlerde bulunulması gerektiği vurgulanmıştır.

02.05.2002 tarihli kararda Lara ile ilgili park alanında yer alan çam mevcudiyetinin korunması, seyyar baraka ve yapıların yıkılarak kıyının halka açılması ve kirliliğe karşı önlemlerin alınması, Yamansaz bölgesine dek uzanan kıyı boyunca ekosisteminin ve çeşitliğinin tamamen korunması, yapılaşmaya izin verilmemesi, otel inşaatlarından vazgeçilmesi, Lara Birlik'in kararları doğrultusunda alanın rehabilite edilmesi; kent yayılcılığının önlenmesi talepleri dile getirilmiştir.

07.05.2002 tarihli basın bildirisini ile kıyı işgallerine ve Lara parkı projesine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Lara kent parkının Lara Birlik'in hedefleri doğrultusunda kıyı kriterlerine uygun olarak rehabilite edilmesi, yazlık sayfiyelerin yıkılarak kıyının topyekün

halkın kullanımına açılması, bölgedeki otel projesinin iptal edilmesi ve her türlü yapılaşma hareketinin önlenmesi, bölgedeki ekosistemin koruma altına alınması, kıyılarda hukukun üstünlüğünün uygulanması, kent ormanları ve parklarının güvenliğinin sağlanması konuları üzerinde durulmuştur.

5.11.2002 tarihli toplantıda STKların Lara tespit gezisi gündeme gelmiş; 2003 yılı için proje önerileri sunulmuştur. Bunlar milli park, arberatum, kıyı kumullarının korunması, Alanya-Gazipaşa-Anamur kıyı şeridinin SİT alanı ilan edilmesi, kent toplu taşıma ve ulaşımı başlıklarını taşımaktadır.

11.11.2003, Lara ve Kundu bölgesi sorunlarının ele alınması istenmiş, Lara parkının kamusal kullanıma açık olarak düzenlenmesine dikkat çekilmiştir.

27.01.2004 tarihli toplantıda Lara kent parkı, Yamansaz gibi doğal alanların korunmasının sağlanması istenmiştir.

24.05.2005 tarihli toplantıda kent vizyonu çalışması değerlendirilmiş, öneriler sunulmuştur. Sorgun çamlığı ile ilgili olarak eylem planı altyapısı hazırlanması kabul edilmiş, bir kişi görevlendirilmiştir. Eylem planında pankart, afiş ve sloganlarla gösteri yapmak, konuşmalar düzenlemek, yerinde müzikli eylemler düzenlemek yer almaktadır.

Lara kent parkı ile ilgili Ç.Ç.G.'nin görüşleri bu şekildedir. Bu doğrultuda Kent Konseyi de, Lara Kent Parkı ile ilgili önerileri içeren bir yazı yayımlamıştır. Yazıda proje uygulama ve işletme planlarının karar sürecine katılımın sağlanması; projenin daha net kararlar içermesi gerektiği, parkın kimliğinin oluşturulması (kumul parkı olarak belirtilmesi), bölgedeki kum zambağı, deniz kaplumbağası gibi bitki ve hayvan türlerinin korunması, çevre ile park ilişkisinin daha net kurulması, deniz akvaryumu oluşturulması olumlu bulunmuştur. Plajda sportif etkinlik alanları ile seyir teraslarının yaygınlaştırılması, başta yelken olmak üzere su sporlarına yönelik aktivitelere daha çok yer verilmesi, atık su sorununa daha etkin çözümler getirilmesi öneriler arasındadır. İhale ve işletme ile ilgili öneriler ise şu şekilde sıralanmıştır; parkın bütün halinde değil de temalı park olarak bölümler halinde ayrı ayrı ihaleye çıkarılması, ihalede gençlik, kültür ve sağlık temalarının ön plana çıkarılması, AB ve DB gibi kuruluşlardan hibe ve kredi olanaklarının araştırılması; halkın tümüne açık bir alan yaratılması ve yönetim ve işletme planının halka açıklandıktan sonra ihale edilmesi, uygulama projelerinin halkın ve konseyin görüşleri alınarak, tartışılarak netleştirilmesi ve böyle ihaleye çıkarılması; kıyı proje uygulamalarında bütünlük sağlanması ve Lara Birlik bölgesini de kapsayacak şekilde hayata geçirilmesi istenmiştir.

1.2. Çevre Çalışma Grubu Kentsel Sorunlarla ilgili kararlar

1.2.1. Kentsel altyapı ve trafik

19.11.2001 tarihli toplantı gündeminde kentsel altyapı eksikliğinin yarattığı sorunlar ele alınmıştır. Kent altyapısının iyileştirilmesi yönünde, su baskınlarının önüne geçilmesi için DSİ ve belediyeler arasında koordinasyon sağlanması ve su baskınlarının etkisini önlemek için diğer kurumların da desteğinin sağlanması dile getirilmiştir. Devam eden kanalizasyon ve altyapı çalışmalarının denetlenmesi için ASAT tarafından bir izleme grubu oluşturulması ve bu grubun Konseye bilgi vermesinin sağlanması, yağmur suyu uzaklaştırma master planının uygulanmasının sağlanması istenirken; kent altyapı çalışmalarının tek elden yürütülmesi farklı amaçlarla ard arda kazı yapılmasının önlenmesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca yağmur suyu drenaj planlarının havza bazında ele alınması, yeni kentleşen alanlarda kırmızı kot uygulamasının, mazgal ve logarların temizlenmesi, kapaklarının açılıp çöp atılmasının engellenmesi, su baskınlarının yaratacağı sağlık sorunlarının engellenmesi için önlemler alınması talepleri de karar metninde yer almıştır.

2002 yılı sonunda 2003 yılı için “kent trafiğinin iyileştirilmesi”, “katı atıkların geri kazanımı ve değerlendirilmesi”, “göç ve aşırı nüfusun engellenmesi”, “basın ve halkla ilişkiler” proje grupları oluşturulmuştur. Bu durumda Antalya kentinin önemli sorunlarının çözümü için somut projeler üretilmesi öngörülmektedir.

16.01.2003 tarihli toplantıda trafik master planı üzerinde durulmuştur. Planın son hali ile ilgili gerekli birimlerden bilgi alınması, işyerlerinin kaldırım işgallerine karşı yaptırım uygulanması, gönüllü trafik müfettişi uygulamasının başlatılması; engellilerin toplu taşıma araçlarını kullanmalarını kolaylaştıracak teknik donanımın yerleştirilmesi istenmiştir. Bunun yanında bisiklet yollarının geliştirilmesiyle hem hava ve gürültü kirliliğinin hem de trafik sorununun azabileceği görüşü dile getirilmiştir. Motosikletlerin egzoz emisyonlarının kontrolü, eski model özel ve toplu taşıma araçlarının muayenelerinin yapılması, egzoz emisyonu ve korna kontrollerinin düzenli olarak takip edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında bina altlarındaki yeşil alanların otoparka dönüştürülmesinin engellenmesi, araç vergi ve bandrol işlemlerinde kuyrukların azaltılması için kurumlar arası çözüm bulunması, muayene istasyonlarının sayısının artırılması ile park ve yeşil alanlara araç girişinin engellenmesi istenmiştir. Atık su ve yağmur suyu drenajının yarattığı trafik sorununun giderilmesi üzerinde durulurken, deniz ulaşımının yaygınlaştırılması da kararlar arasında yer almıştır.

11.11.2003 tarihli toplantıda farklı konular bir arada değerlendirilmiştir. Kent trafiği iyileştirme planı hazırlanması, Antalya stadyumu ve kapalı spor salonunun durumunu görüşülmesi, raylı sistemin kurulması ve bisiklet yollarının geliştirilmesi için çalışmaların artırılması talep edilmiştir.

22.04.2004 tarihli toplantıda; çevresel ve kentsel sorunlar bağlamında alınan kararlar ve yapılan girişimlerin sonuçsuz kaldığı ortaya konularak, sorunların yeniden gözden geçirilmesine karar verilmiştir. Bu çerçevede gecekondulaşma ve çarpık yapılaşmaya dikkat çekilmiş, yapı envanterinin gerekliliği vurgulanmıştır. Kentteki kültürel gösterilerin düzenlendiği ana mekan olan AKM'ye toplu ulaşımın düzenli ve kolay hale getirilmesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca kent içinde inşaat alanları ve alt yapı çalışmalarında önlemler alınması, imar çalışmalarının gözden geçirilmesi istenirken; Konyaaltı Beach Park bitiminde inşa edilen Su otelin otopark ve çevre alanlarında haksız tasarruf sağlamanın önlenmesi konularına dikkat çekilmesine karar verilmiştir.

24.03.2005 tarihli toplantıda kent içinde inşa edilen köprülü kavşakların durumu, alınması gereken önlemler, eksiklikler, ulaşım master planı ve toplu taşıma konuları ele alınmıştır. Köprülü kavşakların kent trafiğini rahatlatmak bakımından yararlı olacağı görüşüne varılmıştır. Bunun yanında köprülü kavşak çıkışında yığılan trafik için ayrı çalışmalar yapılmasına; Mevlana kavşağındaki trafik yükünü azaltmak için üst geçit sisteminin devreye sokulmasına; yayaların hayatını riske atmamaları için belli aralıklarla üst geçitler inşa edilmesinin gerekliliğine değinilmiştir. Kavşaklardaki yönlendirme ve rehber levhaların eksikliğinin giderilmesi istenirken, yeni uygulamaya şoförlerin adapte olabilmesi için megafonla uyarı yapılmasına; sinyalizasyon sorunlarının giderilmesine, zaman ayarlı lambalar yerleştirilmesine, gereksiz trafik ışıklarının kaldırılmasına; otobüs ve minibüs duraklarının belirlenmesine gerek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca sokakların farklı amaçlarla ard arda kazılmasını engelleyecek galeri sisteminin kurulmasına; Narenciye kavşağına da alt geçit yapılması için projeler geliştirilmesine değinilmiştir. Öte yandan yapılan geçitlerin kentin ileriye dönük master plan kriterlerinin uygulanma şansını yitirdiğine; inşaat sırasında kısa süre önce döşenmiş boru sisteminin tahrip olduğuna; Mevlana ile Meydan kavşağı arasında yanlış kot farkı belirlenmesi nedeni ile inşaatın yeniden yapılmasının teknik ve mali yükü arttırdığına; hatalı malzeme kullanımına bağlı olarak ileride yaşanabilecek çökmelere dikkat çekilmiştir. İnşaat mühendisleri odasının 20.12.2004 tarihli "Tünel-Köprülü Kavşaklar Raporu" da karar ekinde yer almış; öneriler doğrultusunda başka kurumların da katılımı ve bilgilendirmesi ile "trafik koordinasyon toplantısı ve atölye çalışması" düzenlenmesine karar verilmiştir.

2005 Mayıs'ında yapılan bir toplantıda şehir içi trafik sorununu çözecek uzmanlık çalışmaları yapılması; kentte bisiklet yollarının inşa edilmesi isteği tekrarlanmıştır.

13.09.2005 tarihli toplantıda çevre suçunun arttığına dikkat çekilmiştir. Bu doğrultuda 2006 yılı için öngörülenler arasında eğitim kurumları ve medya ile işbirliği yapılarak kentsel, çevresel ve toplumsal konularda eğitimin yaygınlaştırılması ilk sırada yer almıştır. Çarpık yapılaşmanın engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması; dönem raporu hazırlanmasında diğer STKlarla işbirliğinin geliştirilmesi ve valilik ile ilgili kurumlara ziyaret planları hazırlanması; turizme zarar veren kişi ve kurumlarla mücadele edilmesi kararlaştırılmıştır. Bunun yanında kent trafiği ve toplu taşıma konusunda geçmişte yapılan çalışmaların uygulanması için çalışmalar yapılması; halkla ilişkiler grubu oluşturulması, değinilen konularla ilgili broşür, afiş, poster hazırlanması ve okullara dağıtılması konularına önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

1.2.2. Kent içi kamusal alanlar; parklar; büfe işgalleri

2001 yılında yapılan, tam tarihi belirtilmemiş bir toplantıda, kent boyutunda kamu alanlarının işgali gündeme taşınmıştır. Konuya belediye tarafından çözüm bulunması istenirken, yol kenarları, kaldırım, park ve bahçelerin içerisinde ya da üstünde büfe zincirleri oluşturulduğuna, Muratpaşa Belediyesi amblemi taşıyan araçlarla seyyar satışın yaygınlaştırıldığı ve kentin her köşesinde işgallerin devam ettiği belirtilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda Kent Konseyi ve STKların katkı sağlayabileceği konular şöyle sıralanmıştır: park ve bahçelerin sulama yetersizliklerinin giderilmesi; Müze karşısındaki parkta yer alan büfenin gereksizliği ve çevreye verdiği fiziksel ve görsel zararın giderilmesi; genel olarak büfelerin yarattığı işgal ve bunların hijyen, çalışanların kalifikasyonu ve azami işgal sınırlarını aşip aşmama yönünden denetimsizliği ile bu mekanlara yanaşan araçların yarattığı trafik sorununun çözümü, mekan sahiplerinin imzaladıkları sözleşmenin tarafları ve hükümlerinin belirsizliğinin giderilmesi; parklarda çöp kutusu sayısının artırılması, yerlere çöp ve özellikle çekirdek kabuğu atılmasının engellenmesi; gönüllü kadın zabıta uygulamasına geçilmesi; parkların güvenliğinin sağlanması; tarihi ve turistik alanlardaki reklam panolarının kaldırılması veya boylarının küçültülmesi; parklarda mangal yakılmasının engellenmesi; gelişmiş güzel açılan taksi duraklarının yarattığı sorunlara çözüm bulunması. Büfelerle ilgili olarak ayrıca, bir takım kriterlerin açıklıkla belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Örneğin, büfe ve benzeri işyerlerinin satışı, kiralaması için belediye ve il çevre müdürlüğü, itfaiye gibi kuruluşların uzmanları tarafından yer seçiminin yapılması; kimler tarafından ve hangi sözleşme şartlarına göre işletileceğinin açıkça belirtilmesi; büfeler için

işgal alanının 3 m²'yi geçmeyecek şekilde belirlenmesi, azami işgal alanın üstünde yayımları gibi durumlarda tüketicilerin şikayetlerinin dikkate alınması; işletmecilerin belli bir eğitimden geçirilmesi; mevcut büfe sayısının azaltılması, bakkal-market benzeri işletmelerin yakınına büfe açılmasına izin verilmemesi şeklinde taleplere yer verilmiştir.

2001 Nisan ayında Muratpaşa Belediye Başkanı Süleyman Evcilmen'e yazılan yazıyla bir takım talepler iletilmiştir. Buna göre kaldırım işgallerine son verilmesi; açık gıda satışlarının denetlenmesi; Ali Çetinkaya ve Hüsnu Karakaş Caddelerindeki ticarethanelerde yağmur sularını borularla yere aktaracak sistemin kurulması; Şarampol caddesinin güvenliğinin sağlanması; Yat Limanı inişindeki büfe işgallerinin sona erdirilmesi; pazar yerlerinin düzenlenmesi; yeşil alan miktarının artırılması ve park bahçelerin güvenliğinin sağlanması; tabela kirliliğinin önlenmesi konularında destek istenmiştir.

04.06.2001 tarihli toplantıda da tramvay son durağında yer alan büfenin kaldırılması için girişimde bulunulması ve Falezlerin daha temiz ve güvenli olabilmesi için diğer kurumların da harekete geçirilmesi istenmiştir.

04.07.2002 tarihli kararda parkların güvenliğinin sağlanmasının gerekliliği dile getirilmiş; yol kenarlarındaki ağaçların kurumaması için bakımının yapılması, tabela kirliliğinin giderilmesi istenmiş ve eski mezbaha durağında karpuz sergisinin yarattığı rahatsızlık üzerinde durulmuştur.

23.07.2002 tarihli toplantı gündemi ise Sheraton Otel önündeki büfe ve çevre düzenlemesi olmuştur. Konseye yapılan şikayetlerde, otel önündeki parkta büfe ölçüsünü aşan ahşap yapıların ortaya çıktığı; yapının çevresinde masaların da yerleştirildiği belirtilmiştir. Bu yapının basit bir büfeden çok uzun vadeli ve yayılmacı bir şekilde kamu alanını işgal edeceği ortaya konulmuştur. Kent halkının genel çıkarları doğrultusunda bu yapının ortadan kaldırılması ve doğal dokunun yeniden oluşturulması; kamu yararının korunması için belediyenin harekete geçirilmesi kararlaştırılmıştır.

2002 yılı Aralık'ında yapılan toplantıda Kalekapısı'ndaki zabıta kulübelerinin oluşturduğu görüntü kirliliği dile getirilmiş, genel tuvaletlerin sayısının artırılması, Güzel Sanatlar Sokağının (Antalya Lisesi yanı) ticariden çok sanatsal kimliğinin öne çıkarılması gerektiği belirtilirken; Tenis Kulübünün çöp sorununun çözülmesi istenmiştir.

19.03.2003 tarihli Atatürk Parkı revizyon projesi gündemli toplantıda çeşitli görüşler dile getirilmiştir. Projede sadece gençlere hitap eden alanların bulunması, mini golf alanı

yapılması, çay bahçesi, kır gazinosu ve büfelerin yarısının kadın meclisine tahsisi; çöküntü alanlarının onarılması, yeşillendirilmesi ve değerlendirilmesi; kirliliğin azaltılması gerekliliği; yapay şelaleler yapılabileceği; kır kahvesi ve çay bahçelerinin işletmesinin sivil toplum örgütlerine verilebileceği; Varyantın bitiminde deniz kıyısına su sporları merkezi yapılması; park içi aydınlatmanın sağlanması; otopark alanlarının yeşili bozmadan arttırılması; boş alanların işletmeler kurulması ile değerlendirilmesi; parkın güvenliğinden sorumlu birimlerin oluşturulması; bisiklet yolu yapılması yönünde görüşler dile getirilmiştir.

30.05.2003 tarihli karar metninde kent içindeki park alanlarının korunması, bu alanları tahrip edenlerle ilgili önlemlerin alınması, Gazi Bulvarındaki trafik takip bürolarının kaldırılması ve bu alandaki parkın iyileştirilmesi; Sit alanı içinde yer alan İdil petrolün durumunun incelenmesi istenmektedir. Bunun yanında Falez Otel önünde büfe talebiyle başlatılan özel sektör konuşlanmasının bir yıldan beri genişleyerek restorana dönüşmesi, bu alanda gezinti ve spor yapan insanların haklarını engellediği için eleştirilmektedir. Bu durumun “kamusal bir alanın kişisel tasarruflar nedeniyle istismar edilmesi” olduğu ve bu alanın kamuya açılması ile giderilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, metinde tabela kirliliği ve kaldırım işgallerinin engellenmesi için kurumlar arası işbirliği, yerel yönetimler yasasında yer alan “2000 nüfuslu beldeler belediye olur” ifadesinin gözden geçirilmesi; kent nüfusunun sınırlandırılması konusunda hukuksal statü oluşturulması yönünde talepler de yer almıştır.

11.11.2003 tarihli toplantıda Antalya stadyumu ve kapalı spor salonunun durumunun görüşülmesi talep edilmiştir. Kararlarda, kent meydanı ve Hyde Park benzeri oluşumun hayata geçirilmesi, turizmi engelleyen sorunların çözümü, Vakıf zeytinliği ve Narenciye bahçeleri ile ilgili çalışmaların yapılması, çocuk parklarının yeniden düzenlenmesi, semt pazarlarının kaldırılarak kapalı pazar yerlerinin kurulması, çevre ve kentsel sorunlarla ilgili medyanın uyarılması ve eğitim programlarının arttırılması, çevre hizmetlerinin iyileştirilmesi için sponsorlar bulunması konularında girişimlerde bulunulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca 2004 yılı için belediyelerin haşere ilaçlamada ekosistemi bozacak kimyasallar kullanımının denetlenmesi, çevre eğitimi konusunda milli eğitim ve diğer kurumlarla işbirliğinin geliştirilmesi konularında çalışmalar yapılmasına karar verilmiştir.

27.01.2004 tarihli toplantıda, Konyaaltı Park projesinin hayata geçirilmesi, park ve yeşil alan oranının arttırılarak, mevcut parkların da bakım ve güvenliğinin sağlanması istenmiştir. Kentleşmeye açılacak alanlarda imar-altyapı-yeşillendirme çalışmalarının havza ölçeğinde ele alınması; kaldırımlar üzerinde yürüyüşü zorlaştıran ve görüntü kirliliği yaratan billboardların kaldırılması; Kalekapısı İş Bankası yanında yer alan hamamın çevresinin temizlenmesi;

Kaleiçi surlarının bakım ve temizliğinin yapılması; Suna-İnan Kıraç Vakfı çevresindeki boş yapıların yeniden düzenlenmesi; kent sokaklarına narenciye ağaçları dikilmesi için girişimde bulunulması; ticari işletmelerin mağaza önündeki ağaçlara zarar vermesinin engellenmesi; çocuk parklarının peyzajının revize edilmesi ve oyun aletlerinin güvenlik standartlarına uygun olmasının sağlanması; site ve apartman bahçelerinin bakımının denetlenmesi, gereksiz ağaç kesiminin engellenmesi; yeni evlenen ve doğanlardan alınacak para ile ağaç fonu oluşturulması; kaldırımları işgal eden büfelerin kaldırılması; tabela kirliliğinin önlenmesi; parklar ve yeşil alanlar üzerinde işgallerin önlenmesi ve kamu yararına uygun düzenlemelerin yapılması; Ferro Krom fabrikasının başka yere taşınması ve atıklarının geri dönüşümünün sağlanması; Vakıf zeytinliği sorununda kamu yararı çerçevesinde karar verilmesi için girişimlerde bulunulması; hobi bahçeleri oluşturulması; parklara araç girişinin önlenmesi; çevre suçlarıyla ilgili hızlı iletişimin sağlanması, denetim ve koruma için kurumlar arası işbirliği doğrultusunda çevre kriz masası ve çevre izleme komisyonu oluşturulması; çevre ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi açısından okullarda ve toplumun geniş kesimlerinde eğitim çalışmalarının artırılması; erozyon ve doğa tahribatları konusunda kurumlar arası koordinasyonun sağlanması yönündeki talepler dile getirilmiştir. Ayrıca, 28 Mart yerel seçim sonuçlarına göre çevrenin daha iyi korunması için muhtarlarla iletişimin güçlendirilmesi, yetki ve sorumluluklarının geliştirilmesi üzerinde durulmuştur.

22.04.2004 tarihli toplantıda kaldırım işgallerine, halka açık yeşil alanların ya da kamusal alanların özel şirket veya kişilere verilmesine ya da bu kişilerce yasadışı olarak işgal edilmesine karşı çıkılmıştır. Kent parklarının doğal yapıyı koruyacak şekilde rölevesinin çıkarılmasının; kentin ve çevrenin korunması için kurumlar arası iletişimin artırılması ve kampanyalar düzenlenmesi; park ve çocuk parklarına motorlu araç sokulmaması gerekliliğine değinilmiştir. Ayrıca, elektrik tellerini koruma bahanesi ile ağaçların kesilmesine veya zarar görmesine karşı çıkılmış, parklar ve tarihi alanlarda güvenlik sorununun çözümü için emniyet müdürlüğü ile iletişime geçilmesine karar verilmiş; bisikletli polis uygulamasının kent geneline yaygınlaştırılması için meslek odaları ile işbirliği yapılması istenmiştir.

21.06.2004 tarihinde yapılan toplantı doğrultusunda hazırlanan kıyı ve yeşil alan işgalleri konulu raporda yeşil alan, park ve bahçe işgalleri konusunda eleştiriler dile getirilmiştir. Lara Hürriyet Parkı, Atatürk Parkı ve Hasan Subaşı Parkı başta olmak üzere kent parklarının güvenlik sorununun çözümü ve bu alanlardaki bar ve lokanta faaliyetlerinin düzenlenmesi için girişimlerde bulunulması istenmiştir. Bu işletmelerin atık sularının denize karışması şikayet konusu olurken, işletmelere izin verilerek kamu yararının geri plana atıldığı ve halkın eşit kullanımının göz ardı edildiği belirtilmiştir. Ayrıca parklardaki bankların kışın yakacak olarak

kullanılmak üzere sökülmesinin önüne geçilmesi için öneriler getirilmiş, park alanları içindeki otoparkların yüksek ücret gibi adil olmayan uygulamalarına son verilmesi istenmiştir. Raporda bunlarla birlikte Atatürk Parkı'ndaki Doğa Barın kaçak ek yapı inşaatının engellenmesi, Düden kıyısındaki inşaat artıkları ve hafriyatın temizlenmesi, kent ve çevre bilincinin geliştirilmesi için eğitim çalışmalarının yoğunlaştırılması, gönüllü çevre denetçilerinin oluşturulması, Fatih Caddesi'ndeki oto galerilerinin kaldırılması, kent içinde hayvan beslemeye sınır getirilmesi, at arabalarının çevreyi kirletmemesi için önlem alınması, çevre suçları ile ilgili cezaların arttırılması, kaldırım işgallerinin engellenmesi, Tedaş'ın elektrik tellerine zarar verdiği gerekçesiyle ağaçları kesmesine izin verilmemesi, elektrik tellerinin toprak altına alınması konusunda yetkili kurumların gerekli önlemleri alması yönünde talepler ortaya konulmuş; sonuçların değerlendirilmesi için yasal yolların sonuna kadar kullanılacağı dile getirilmiştir.

Öte yandan çevre çalışma grubu “kent sokak pazarlarının sakıncaları, toplumsal yaşam ve çevre üzerine etkileri” konulu bir rapor hazırlamıştır. Raporda Meltem Mahallesi semt pazarı örnek alan olarak belirlenmiştir. Kent içinde 56 izinli, 41 korsan toplam 97 sokak pazarı kurulduğu ve kentin yaklaşık %40'ının işgal altında olduğu dile getirilmiştir. Pazarların yarattığı trafik yoğunluğu ve sokakları kapatması nedeniyle acil durumlarda ambulans, itfaiye vs gibi araçların müdahalesi zorlaştığı için insanların can ve mal güvenliğinin riske atıldığı; mahalle sakinlerinin ulaşımında zorluk yarattığı öne sürülmektedir. Pazarcuların ihtiyaçlarını giderecekleri tuvaletlerin bulunmaması nedeniyle apartman boşluklarını ve sokakları kullanmalarının rahatsızlık yarattığından; sokaklarda çeşme olmadığı için malların hijyenik açıdan kötü koşullarda satıldığından, satıcıların hijyene önem vermelerinden; süt ve süt ürünlerinin Hıfzısıhha kurulu kararlarına aykırı koşullarda satıldığından; zabıta denetimlerinin eksikliğinden şikayet edilmektedir. Pazar yerlerinde doktor, gıda mühendisi, veteriner gibi temel sağlık elemanlarının da denetim yapması gerektiği belirtilirken; pazarcuların bağırırlarının gürültü kirliliği yarattığı, hileli tartımların kontrol edilmediği, bölgecilik sorunun yaşandığı dile getirilmiştir. Ayrıca pazar sonrası çöplerin sokaklarda bırakılmasının yarattığı aşırı kirlilikten ve pazarcuların bu kirliliği temizlememelerinden şikayet edilmektedir. Bu nedenlerle kapalı tip pazar yerleri önerilmektedir; imar planlarında bu yerlerin yeniden düzenlenmesi ve sokak pazarlarının kaldırılması istenmektedir. Meltem Mahallesi pilot proje için uygun alan olarak gösterilmektedir; semt pazarının kaldırılarak Soğuksu kapalı pazarının kullanımı önerilmektedir.

Mayıs 2005'te kadın çalışma grubu ile yapılan ortak toplantı sonucunda şu kararlar alınmıştır: ANSAN'la birlikte yeşil alan ve parkların durumunu gösteren fotoğraf sergisi

düzenlenmesi; okullarda çevre ve kentsel bilinci arttıracak eğitimin verilmesi; hava ve gürültü kirliliği ile görsel kirliliğin engellenmesi; kentteki ışık kirliliğinin azaltılması, kentin yeniden ışıklandırılması; kentteki yeşil dokunun tahribinin önlenmesi; kadın zabıta ve fahri çevre müfettişliği kurumlarının oluşturulması; sivrisinekle mücadelede kimyasal yöntemlerin kullanımından vazgeçilmesi; Lara Gençlik Parkındaki işgalin sona erdirilmesi, kıyı dokusunu bozan toprak alımlarının sona erdirilmesi; golf alanı yapmak için orman alanlarının tahribine son verilmesi; “çevreyi temiz tutalım” kampanyası yapılması; inşaat atıklarını çevreye bırakanlara yasal yaptırım uygulanması; gün ısılarının ve tv antenlerinin görsel kirliliğe neden olmayacak şekilde yerleştirilmesi. Bu etkinliklerle ilgili medyadan yararlanılması, kirliliğin boyutunun belirlenebilmesi için kurumlardan ücretsiz kara ve deniz taşıtı temin edilmesi kararlaştırılmış; “çevreyi izleme komisyonu” oluşturulmuştur.

13.09.2005 tarihli toplantıda çevre suçuna dikkat çekilmiş, çarpık yapılaşmanın engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması istenmiştir.

1.2.3. Kent Ormanları

02.05.2002 tarihli kararda Aşağı Karaman, Doyran ve Varsak bölgelerinde orman işgallerine değinilmiş, ormanlık alanların önemine dile getirilirken, korunması gerektiği belirtilmiştir. Bunun için kent çevresinde 1.5-2 km’lik koruma bandı oluşturulması fikri ortaya atılmıştır. Tarımsal faaliyetlerin ormanları tehdit etmemesi öngörülürken, Kepez hastanesi ile hayvanat bahçesi arasında otel inşaatına izin verilmemesi; hava alanı çevresinde otel inşaatına izin verilen 57892 m²lik alanın yeşil alan olması gerektiği, ormanlık alanlarda turizm bakanlığına verilen tahsis yetkisinin kaldırılması yönünde girişimde bulunulması istenmiştir. Kent ormanlarının yapılaşma kurbanı olmaması, tahsis edilemeyecekleri ilkesinin kabulü, kent parkları ve ormanlarının korunması için eğitim ve bilinçlendirme kampanyaları açılması , orman jandarması, orman koruma timi gibi oluşumlara gidilmesi, odun tüketimini azaltacak alternatif enerji kaynaklarına önem verilmesi de orman alanlarının korunması açısından etkili olabilecek önlemler olarak sıralanmıştır.

30.05.2003 tarihli toplantıda Hurmadaki 30 hektarlık ormanlık alanın orman dışına çıkarılması kararının yeniden gözden geçirilmesi, gecekondulaşma ve kaçak yapılaşmanın önüne geçilmesi, yeşil alan ve hazine arazilerinin işgallerinin engellenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Sit alanlarının %6 oranında yapılaşmaya açılması konusunun tekrar gözden geçirilmesi; ormanların korunması açısından orman sınırlarının, uzman kişilerin katılımı ile oluşturulacak tespit komisyonu tarafından belirlenmesi istenmiştir.

2. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubunun Baz İstasyonları ile ilgili kararları

Ç.Ç.G.'nin 04.12.2001 tarihli toplantısında, GSM baz istasyonları konusunda kamuoyunu bilgilendirici etkinliklerin yapılmasına ve belediye, çevre ve sağlık bakanlıklarını ilgilendirmesine rağmen yalnızca Ulaştırma Bakanlığı'nın tasarrufuna bırakılmasına karşı çıkmaktadır. Baz istasyonlarının sağlık açısından zararlı etkilerinin bilimsel olarak da kanıtlanması nedeniyle belediye, çevre ve sağlık bakanlıklarının da sorunun tarafları haline getirilmesi ve bu kurumların mevzuatını da dikkate alacak şekilde önlemler alınması kararlaştırılmıştır. Sınırları (sorumluluk alanı) içinde baz istasyonlarını kaldırtan Şişli Belediyesinin örnek alınması istenirken; telekomünikasyon kurumuna bağlı ölçüm yetkisinin bilim adamlarının, meslek odası temsilcilerinin ve kent konseyinden teknik bir kişinin de içinde yer aldığı bir gruba verilmesi; ölçümlerin uluslararası kriterlere göre yapılması; kentteki baz istasyonları ile ilgili verilerin bilgisayar üzerinden takip edilmesi; iller arası karşılaştırmalı çalışmalar yapılması istenmektedir. Ayrıca, Mahalli Çevre Kurulu'na Kent Konseyini temsilen teknik bilgi sahibi bir kişinin kabul edilmesine ve bu kurulda alınan baz istasyonlarının kent dışına taşınması yönündeki kararın uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca baz istasyonları ile ilgili ölçüm yetkisinin tek bir şirkete verilmesine karşı çıkılırken, Telsiz Kanunu ilkelerinin, WHO kriterleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi talep edilmektedir. Baz istasyonları çevresine uyarıcı levhalar asılması ve halkın bunların zararlı etkilerine karşı bilgilendirilmesi; Ocak 2002 tarihine kadar güvenlik sertifikası almamış GSM istasyonlarının kapatılması, baz istasyonundan yayılan dalgaların artması durumunu bildiren ikaz sistemi kurulması istenmektedir. Toplantı tutanağında, "kurum ve işletme olarak baz istasyonları ile ilgili teknolojiyi üreten yahut ithal edenin, montajını yapan ve yer seçimini yapanın, yerine kuran ve ayarını yapanın, ölçümünü yapan ve dalga gücünü ayarlayanın, bu işe izin ve ruhsat verenin ve de ölçümünü yapanın aynı kurum ve işletme olmasının hem hukuken hem mantıken hem de ulusun çıkarları, çevre ve sağlık alanındaki evrensel hakları bakımından doğru olmadığı" ifadesi kullanılmaktadır. Tüm yetkilerin tek elde toplanması denetimi zorlaştırırken hizmetin etkinliğini de tartışma konusu yapacaktır.

Mayıs 2005'te baz istasyonlarının kent dışına çıkarılması tekrar gündeme getirilmiş; 13.09.2005'teki toplantıda, baz istasyonları konusunda serzenişte bulunulmuştur. Bu doğrultuda 2006 yılı için yapılması öngörülenler arasında baz istasyonlarının yer seçiminin insan sağlığına ve çevreye zarar vermeyecek şekilde yapılması; mevcut baz istasyonlarının yerlerinin ve sayılarının tespiti için muhtarlarla işbirliği yapılması; baz istasyonlarının durumunun gözden geçirilmesi için belediye ve kurumlarla işbirliği yapılması; eğitim

kurumları ve medya ile işbirliği yapılarak kentsel, çevresel ve toplumsal konularda eğitimin yaygınlaştırılması yer almıştır.

18.10.2005 tarihli toplantıda ise baz istasyonları konusunda il düzeyinde kalıcı bir çözüm bulunması için 26.10.05 tarihinde tüm tarafları bir araya getirecek bir toplantının gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte, 26.10.2005 tarihinde baz istasyonları ile ilgili toplantıya davetli olmalarına rağmen Telekomünikasyon Bölge Müdürlüğü'nden hiçbir yetkilinin katılmadığı belirtilmiştir. Toplantıda, baz istasyonları hakkındaki yönetmeliğin değişmesi, bunların sağlığa zararlı olduğunu gösteren işaretlerin asılması gerektiği belirtilmiştir. Vatandaşın ve ilgili kurumların baz istasyonlarıyla ilgili yalnızca şikayette bulunabildiği; baz istasyonlarının yeri ve ölçüm teknikleri konusunda etkili olması gerekmesine rağmen olamadığı vurgulanmıştır. Bunun yanında Elektrik Mühendisleri Odası'na da ölçüm yetkisi verilebileceği belirtilirken; Antalya kentini ilgilendiren kararlarda tek yetkilinin Mersin Telekomünikasyon Bölge Müdürlüğü olması eleştirilmekte, Antalya'da da yetkili bir merci olması gerektiği belirtilmektedir. Bu konuda Mahalli Çevre Kurulu'nun da söz sahibi olması gerektiği ve 4703 sayılı piyasa denetimi ile ilgili kanunun uygulanması istenmektedir. Ayrıca, baz istasyonlarıyla ilgili okullarda eğitici bilgiler verilmesi de kararlaştırılmıştır.

01.11.2005 tarihinde Mahalli Çevre Kurulu Başkanlığına, baz istasyonları hakkında yazılan yazıda yukarıdaki şikayetler tekrar dile getirilmiş; ilgili yönetmeliğin bir uzmanlar kurulu tarafından yeniden gözden geçirilmesi ve hatta yeniden hazırlanması istenmiştir. Konuyla ilgili olarak konseyin de tekrar bilgilendirilmesi istenmiştir.

3. İçme suyu projesi ve su kaynakları

Kent Konseyi Ç.Ç.G. kararlarından önce, grubun dosyasında da yer alan "Antalya İçme Suyu Projesi" başlıklı metne bakılması önem taşımaktadır. DSİ ve Belediye Çevre Raporuna dayandırılarak verilen bilgilerle raporun içme suyu projesi konusunda halkı bilgilendirmek, projenin uygulaması, sorunları ve çözüm yollarını masaya yatırmak amacını taşıdığı belirtilmektedir. Kentin ilk içme suyu projesi 1975 yılında, 2004 yılı öngörülerek İller Bankası tarafından hazırlanmış; fakat daha proje aşamasında yetersizliği ortaya çıkmıştır. Kent nüfusunu artması ile su temin yetkisi DSİ'ye verilmiş; bu süreçte belediye ile birlikte DSİ inşaatlara başlamış ve kentin ana beslenme hatları ve su depolarının inşaatı tamamlanmıştır. Hatta hazırlanan fizibilite projeleri ile Dünya Bankasından kredi bile alınmıştır. DSİ yetkisinde başlatılan projeler, ASAT'ın kurulması ile bu kurum tarafından

yürütölmeye başlanmıştır. Bugün, 831 sayılı kanunun(Sular Hakkında Kanun) maddelerine göre suyun temini, sağlıklı ve temiz şekilde korunması belediyenin sorumluluğundadır ve fiilen bu işi belediye adına yürüten ASAT'tır.

Antalya içme suyu projesi, 2020 yılı nüfusu 1,460 milyon ve içme suyu ihtiyacı 169 milyon m³ öngörüsüne göre, yer altı sularının kullanımına dayanarak hazırlanmıştır. Sürekli kullanılacak kaynaklar Duraliler, Gürkavak ve Boğaçay kaynakları olarak belirlenmiştir. Topçular, Meydan ve Mağara kaynaklarının sırasıyla 1993, 1996 ve 1995 yıllarına kadar kullanılması öngörülmüştür. Karain, Hurma, Diştaş, Çevreyolu, Üniversite kaynaklarının sırasıyla 1998, 1999, 2000, 2005 ve 2014'te hizmete girmesi öngörülmüştür. Yukarı platodaki yerleşimlerin suları Karain kaynağından alınacaktır. Bu öngörüler doğrultusunda Dünya Bankası kredi vermeyi kabul etmiştir. 1993 yılında hazırlanan raporda yer altı sularının korunması için de öneriler yer almıştır: öncelikle koruma alanında kanalizasyon çalışması yapılacak; travertenler üzerinde sanayi bölgesi kurulmayacak, sanayi tesisleri Aksu vadisine taşınacak; tarım alanlarında ilaç ve gübre kullanımı sınırlandırılacak. Ayrıca yeni kuyular projelendirilmeden önce su kaynaklarında sondaj çalışması yapılarak hidrolojik etüdler yapılacak; Duraliler ve Meydan alanlarında gözlem kuyuları açılacak; seviye ölçümleri, debi ve yağış ölçümleri düzenli olarak kayıt ve kontrol edilecektir. DSİ ile koordineli olarak yapılması öngörülen ölçümler yanında sulardaki tarım ilacı ve metal kirlenmesinin de takip edilmesi istenmektedir. Şu anda uygulanmayan raporla ilgili çözüm yolu olarak ASAT'tan projenin son durumu ile ilgili bilgi alınması, konuyla ilgili Kent Konseyi de dahil ilgili kurumlarla işbirliği yapılması; uzun vadeli öngörüler içeren bir master plan hazırlanması, STKların da planla ilgili görüşleri alınarak planın yürürlüğe konulması; projedeki eksikliklerin saptanarak giderilmesi önerilmektedir. Ayrıca raporda İstanbul'un kendi projeleri ile içme suyu sorununu çözdüğü öne sürölmekte ve örnek alınabileceği belirtilmektedir.

Raporda sorunlar da sıralanmış. En önemli sorun, proje hazırlanırken su kullanım miktarı ve nüfus tespitinde öngörülerin yanlışlığıdır. Gelişen teknoloji, turizm ve göç kentin nüfusunu ve su tüketimini arttırmaktadır. Projede seçilen su kaynaklarını besleyen Kırkgözler kaynakları kirlenmeyle karşı karşıyadır; ayrıca diğer kaynakları besleyen ana kaynakların da yerinin tespit edilmesi koruma çalışmalarının sağlıklı yürümesi açısından gereklidir. Projenin kirlenme riski de yüksektir; yer altı suları, karstik akifer havzaları kirlenmeye açıktır; tarım alanlarının gübreleme ve ilaçlanması, yerleşim yerlerindeki atıklar, fabrikalar, çöplük alanı, sanayi siteleri yer altı sularının kirlenmesinde etkilidir; şiddetli yağış da kıyı ve kıyı kaynaklarında ani kirlenmeye yol açabilmektedir.

21.05.2001 tarihli Ç.Ç.G. Konyaaltı projesi gündemli toplantısında Duraliler-Mağara-Çakırlar kuyu sularının durumunun dikkate alınması, içme sularının uzun dönemli güvenliği için kaçak yapılaşma sorununa çözüm bulunması gündeme getirilmiştir.

18.06.2001 tarihli çevre komisyonu, mavi plan konulu gündemle toplanmıştır. Toplantıya, Büyükşehir Belediyesi Çevre Sağlığı Müdürlüğü ile Mavi Bayrak yetkilileri de katılmışlardır. Mavi planda eski ve yeni çöplük alanının durumu ile ilgili belediye yetkilisi bilgi vermiş, yeni çöplüğün içme suyu kaynaklarını nasıl etkileyeceği tartışılmıştır. Sonuçta yeni çöplük alanının su kaynaklarına zarar verip vermeyeceğinin yeniden gözden geçirilmesi; konunun DSİ raporları, uzman görüşleri ve ilgili mühendis odalarının görüşleri de alınarak incelenmesi; suyun kirlenme riskine karşılık, yakın bir yerde alternatif bir çöplük alanının daha belirlenmesi; ortaya çıkabilecek yeni maliyetlere rağmen insan sağlığının ön planda tutulması talep edilmiştir.

18.10.2001 ve 13.12.2001 tarihli toplantılarda su havzaları ve kaynaklarının kirlenmesi tartışılmıştır. 18.10.2001 tarihli toplantıda risk faktörleri görüşüldükten sonra Akifler havzasının kirliliğe açık olduğu, kirliliğin tarım, sanayi, konut kökenli olabileceği; sanayi tesislerinin Aksu bölgesine taşınması; tarımsal aktivitelerin sürekli denetim altına alınması; kirlenme riskine karşı ilgili kurumlar arasında sürekli iletişim ve işbirliğinin sağlanması; yeni kuyu açılmasının engellenmesi, mevcut kuyuların disipline edilmesi; Kızıllı'daki katı atık tesisinin yer altı sularına etkisinin araştırılması; su havzalarının yapılaşmaya açılmasının engellenmesi; uzun dönemde alternatif su rezervlerinin araştırılması; Mağara ve Topçular kuyularının devre dışı bırakılması istenmiştir. 13.12.2001 tarihli toplantıda ise bunlara ek olarak havza bazında ciddi bir toprak yönetimi oluşturulması, yapılaşma içinde kalan su kaynaklarından su alımının durdurulması, Boğaçay ve Hurma kaynakları ile ilgili ciddi önlemlerin alınması, kentin su stratejisinin belirlenmesi; kaçak su kullanımının durdurulması, turizm ve sanayi tesislerinin de kaçak su kullanımının önlenmesi; kuyuların ruhsatlandırılması, içme suyu kalitesi açısından denetim ve ıslah işlemlerinin yapılması, yeni kentleşen alanlarda alt yapı çalışmalarının bilimsel ve yasal ilkelere uygun yapılması istenmektedir. Özellikle kaçak su kullanımının önlenmesi için denetimlerin artırılması, geleceğe yönelik içme suyu ihtiyacının iyi hesaplanması, kirlenmeye karşı ölçümlerin hangi kurumlarca ve hangi kriterlere göre yapılacağına açıkça belirlenmesi üzerinde durulmuştur.

08.02.2002 tarihli toplantıda yeni çöplük alanının kent içme suyu kaynakları üzerine etkisi konusunda yaşanan endişeler doğrultusunda jeoloji mühendisleri odasının Kızıllı bölgesinde yaptığı çalışmanın sonucuna göre konunun, Konseyin kararına bırakılması kararlaştırılmıştır.

30.05.2003 tarihli toplantıda havza ölçeğinde düşünülerek su kaynaklarının korunması ve uzun dönemli içme suyu temizliğini dikkate alan planların hazırlanması; ekosistemin ekolojik hasarı önleyecek şekilde koruma altına alınması ve toprak yönetimi anlayışıyla tarımsal faaliyetlerin toprağı kirletmeyecek şekilde uygulanması, toprak kirliliğinin önlenmesi, ekotarımı öne çıkararak hedefler ve master planların hazırlanması, uygulamaya konması ve denetlenmesi; orman yeşil alan ve meraların biyolojik çeşitliliği de dikkate alarak korunması, 2-B yasası ile ilgili grup çalışması yapılması ve komisyon kurularak kararların yetkili mercilere bildirilmesi istenmiştir.

11.11.2003 tarihli toplantıda da, içme suyu havza planının hazırlanması öngörülmüştür.

27.12.2004 tarihli toplantının gündemi su havzaları ve su dünyasıdır. Toplantıda su havzalarının koruma bandı içine alınması, koruma alanı içinde imar, iskan, yerleşim, konaklama yapılmaması ve işletme ruhsatı verilmemesi; belediyenin imara açacağı bölgelerde suların durumunu dikkate alması; kentte su konseyi kurulması; içme sularının içilebilirliğinin sağlanması; dezenfekte işleminin bilimsel yöntemlerle yapılması; kaçak kullanımın önlenmesi; eski Kepez hastanesinin kanalizasyon probleminin çözülmesi; kentteki tüm ilgili kurumların katılımı ile su sempozyumu düzenlenmesi ve ASAT'ın her kararda yer almasının sağlanması kararlaştırılmıştır.

30.01.2004 tarihinde inşaat mühendisi Ahmet Necati Ateş, Yamansaz su kaynaklarının durumu ile ilgili Konseyi harekete geçirecek bir yazı göndermiştir. Yamansaz'ın önemli ve güçlü bir kaynak olduğu, daha önce sulamada kullanıldığı belirtilirken; bu bölgenin su kaynağı olarak tescil edilmesinin ve korunmasının önemini ortaya koymuştur. Bu sayede Lara projesi dahilinde bölgenin yapılaşmaya açılmasının önlenebileceği de belirtilmiştir.

13.09.2005'te su kaynakları ile ilgili geçmişte alınmış kararların uygulanabilmesi için çaba harcanması gerektiği tekrar edilmiştir.

4. Katı atıkların değerlendirilmesi

04.06.2001 tarihli toplantıda Büyükşehir belediyesinin hazırladığı katı atık yönetmeliğinin uygulanmasına destek olunması ve kaynaktan ayırım için eylem planı hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Aralık 2001'de Alt yapı ve İmar Grubu üyesi Tunç Tarımcı tarafından "Antalya Katı Atık Depolama Tesisi Sorunları" başlıklı bir rapor hazırlanmıştır. Kızıllı köyü Taşkent mevkiinde

yapımı başlayan katı atık depolama tesisi ile ilgili eleştiriler mevcuttur. Buna göre tesis, içme suyu havzasına çok yakın bir mesafede yapılmaktadır. Yer altı suları, traverten ve karstik yapı ile ilgili bilgiler verilmekte, Antalya belediyesinin 1993 yılında hazırladığı “Antalya çevre projesi ara raporu C1”den alıntılar yapılarak tesisin neden sakınca yaratacağı açıklanmaktadır. Raporda suların beslenme havzasının kirlenme riskine karşı korunması gerektiği belirtilmektedir. Kirlenme riskine karşı belediyenin önlem alması öngörülürken, belediye havzaya tesisi kurmaktadır; ayrıca tesis raporda belirtilen koruma alanı içine girmektedir. Bu nedenle tesis yapılacaksa 30 km uzağa yapılmalı; çöp nakliye maliyeti göz önünde tutularak çevreye zarar vermeyecek, daha ekonomik çözümler bulunmalı denilmektedir. Örneğin kil içeren alanlar seçilmesi gerektiği vurgulanırken, Kızıllı yakınında böyle bir alanın varlığından bahsedilmektedir. Belediyenin kirlenmeye karşı korunması gereken bir alanda çöp depolama tesisi kurmasının diğer tesislere kötü örnek olacağı belirtilirken; taşıma mesafesi daha az olan daha ekonomik ve çevreye dost tesisler yapılabileceği dile getirilmiştir..

28.12.2001 tarihli basın bildirisinde biyolojik arıtma sisteminin devreye girmesinde Kent Konseyinin rolü üzerinde durulmaktadır. Bugüne kadar Antalya'nın evsel ve endüstriyel atıklarının yer altına verilmesinin özellikle içme suları için risk oluşturduğu; bu nedenle Büyükşehir Belediyesi'nin başlattığı altyapı ve kanalizasyon çalışmasının önem taşıdığı belirtilmektedir. Kıyıların, çevrenin, denizlerin temizliği, güvenliği ve sürdürülebilirliği açısından biyolojik arıtma sisteminin açılmasının önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Öte yandan Kent Konseyi, 04.01.2002 tarihli katı atıklarla ilgili habere cevap olarak basın bildirisi yayımlanmıştır. Kızıllı'da inşaatı süren katı atık depolama alanıyla ilgili haberde belediye, YG21'in tesisin içme sularına zarar vereceği yönündeki görüşün toplantılarda belediye yetkilisine danışılmadan alındığı, belediyeye bilgi verilmediği ve belediyeyi zor durumda bıraktığı belirtilmiştir. Kent konseyi buna karşı çıkarken, Konseyin kamuoyu nezdinde zaafa uğratıldığı, ilgili grupların 25.05.01 ve 04.06.01 tarihli toplantılarında ilgili uzmanların yanında Belediye Sağlık ve Çevre Dairesi'nde başkan da dahil yetkililerin geldiği belirtilmiştir. Bu beyan belediye içinde koordinasyon ve iletişim eksikliği olduğunu göstermektedir. 1992 Rio Zirvesi kararlarına göre oluşturulan kent konseyi yıpratılmamalı, kurumlar arasında ihtiyaç duyulan organik bağı oluşturmalıdır. Çevrenin ve doğal dengenin korunması için çalışan STKların korunmasının önemli olduğu; ayrıca katılımı koruyarak toplumsal çıkarların korunması için belediyenin daha yapıcı olmasının beklendiği belirtilmektedir. Bu bildiriye çevre, altyapı ve tüketici grubu başkanları imzalamıştır.

30.05.2003 tarihli toplantıda, tıbbi atıkların zararsız hale getirilmesinde kurumlararası işbirliğinin sağlanması, Büyükşehir Belediyesi Katı Atık Yönetmeliği'nin uygulanmasına yardımcı olunması ve konuyla ilgili 50 yıllık hedeflerin belirlenerek planlar yapılması öngörülmüştür.

11.11.2003 tarihli toplantıda da, katı atıkların kaynağında ayrıştırılması ile ilgili eğitim çalışmaları yapılması, katı atık geri dönüşüm merkezinin takip edilmesi kararlaştırılmıştır.

26.01.2005 tarihli toplantıda ise statüsüz çöpçü sektörünün kentsel ve toplumsal güvenlik üzerine etkisi ve hırsızlık olaylarının engellenmesi konuları tartışılmıştır. Katı atık sorunu ile kaynağında ayırım yönetiminin uygulanamamasının yarattığı sorunlar devam ederken, artarak devam eden göç olgusu, gecekondulaşma ve hırsızlık ile güvenlik sorunu ortaya çıkmıştır denilmektedir. Bu çarpık yapının kentlerde yaşayıp çöp toplayarak geçinen insanlar örneği doğrultusunda kentsel ve toplumsal sıkıntıları etkilediği dile getirilmiştir (yani çöp toplayıcılardan şikayetçiler kısaca, güvenlik sorunu yarattıkları öne sürülüyor). İstenen; hurdacıların ve çöp toplama merkezlerinin takibe alınması, ruhsatlandırılması, tasnifi ve çöp bulundurulmuş yerlerin ilaçlanması ve çevreye, yer altı sularına zarar vermeyecek alanlarda kurulması, denetlenmesi; katı atık mevzuatına uygun teknik yöntemlerle ayrıştırmanın yapılması ve geri dönüşümünün sağlanması; kaynağında ayırım işleminin okullardan başlayarak kamu kurumları, askeri kurumlar, özel sektör ve konutlara yaygınlaştırılması; katı atık sorunun ülke bazında çözümü için çaba harcanması; belediyenin sorunun çözümünde etkisinin artırılması, gerekirse sokak çöpçülerin de yararlanılması, böylece işsizlik sorunu için de çözüm sağlanabileceği; çöp ve kağıt toplayıcıların yarattığı sorunlara çözüm bulunması, kent envanteri hazırlanarak bu insanların sosyal ve ekonomik profillerinin çıkarılması, envanter çalışmasında üniversite, sosyal hizmetler müdürlüğü gibi uzman kuruluşların görüşlerinin alınması; katı atık sorunu için güvenlik güçleri ve sivil toplumdan gönüllülük çerçevesinde yararlanılması; katı atıkların dönüşümü konusunda toplumsal bilinci yükseltecek eğitim çalışmalarına önem verilmesi; gerekirse katı atık toplama işinin özel sektöre ihale edilmesi, denetiminin belediye tarafından yapılması (kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi!); çöp toplayan çocukların durumunun düzeltilmesi için girişimlerde bulunulması; katı atıkların kaynağında ayrıştırılması yönteminin yaygınlaşması için pilot projeler geliştirilmesi –mesela otellerde-; inşaat molozlarının çöp kutularına boşaltılmasının engellenmesi; tıbbi atıkların çevreye zarar vermeyecek şekilde bertaraf edilmesinin sağlanması; yarım kalan inşaat alanlarının çöplüğe dönüşmesinin engellenmesi; kaynağında ayırım fikrinin yerleşmesi için gerekirse çocuklar için yarışmalar düzenlenmesi; akşam ve sabahın erken saatlerinde çöp toplanmasının yasaklanması; valilik dahilinde katı atık kriz

masası oluşturulması, konunun takibi açısından kurumlar arasında iletişimin ve birliğin sağlanmasıdır.

Mayıs 2005 toplantısında katı atıkların yönetmeliğe uygun bertaraf edilmesinin sağlanması için yetkililerle işbirliği yapılması öngörülmüştür; bunun yanında katı atık depolama alanı ile ilgili sakıncaların ve önlemlerin tekrar dile getirilmesi kararlaştırılmıştır.

5. Hava Kirliliği

16.01.2001 tarihli, kent hava kirliliği, nedenleri ve çözüm önerileri gündemli Ç.Ç.G. toplantısında; Hava Kalitesi Koruma Yönetmeliği doğrultusunda önlemler alınması ve ilgili kurumlar arasında işbirliği sağlanması istenmiştir. Bu çerçevede, Mahalli Çevre Kurulu'nun kararlarının bir kopyasının Konseye gönderilmesi, ulusal yasalar doğrultusunda takibinin sağlanması; motosikletlerin egzoz emisyon ölçüm programına dahil edilmesi; hava kirliliğini engelleyecek alternatif enerji kaynaklarının belirlenmesi; hava kirliliğine neden olan toplu taşıma araçlarının çağdaştırılması; yeşil alan miktarının artırılması için ilgili kurumlarla iletişime geçilmesi, dayanışma sağlanması; LPG dönüşümü konusunda teşvik sağlanması; baca filtrelerinin kontrol edilmesi; katı yakıtların sundurma altında tutularak satılması; yeni yapılaşan bölgelerde binaların hava koridoru sağlayacak şekilde planlanması ve konumlandırılması; özellikle gecekondu bölgelerinde kalitesiz yakıtla ilgili bilgilendirme çalışmalarının yapılması, eğitim planlarının hazırlanması; ısı yalıtım yönetmeliğinin uygulanması için il çapında geniş tabanlı bir koordinasyon çalışması yapılması kararları alınmıştır.

05.02.2001 tarihli toplantıda da kirliliğin nedenleri, yoğun göç ve ani nüfus artışı; gecekondu ve düşük gelir grubunun bulunduğu bölgelerde kalitesiz yakıt kullanımı ve buna karşı caydırıcı önlemlerin alınmaması; kentlilerin ısınma ve yakma kültüründen yoksun oluşları; motorlu araçların hava kirliliği yönünden denetim altına alınmaması; kent imarının rüzgar koridoruna engel olması olarak sıralanmıştır. Alternatif çözüm yolları olarak yer altı ve yer üstü sularının hidroelektrik temini için kullanılması; güneş ve rüzgar enerjisinden yararlanılması; mevcut enerji kaynaklarının disipline edilmesi ve elektrik kaçaklarının önlenmesi, elektriğin ucuzlatılarak ısınma için kullanımının yaygınlaştırılması; hava kirliliği ve ısınma alışkanlıklarıyla ilgili eğitim çalışmalarının artırılarak halkın bilinçlendirilmesi; egzoz emisyonlarının denetlenmesi; trafik ve çevre müfettişliği uygulamasının yaygınlaştırılması; yakma ve yakıt sistemlerinin teknik işlevlerinin takibi ve denetimi; hava kirliliği kentsel master planının hazırlanması; hava kirliliği takibi için ilgili kurumların

koordinasyonunun sağlanması kararlaştırılmıştır. Bu kararların hükümet ve DPT çerçevesinde de dikkate alınması için girişimlerde bulunulması istenmiştir.

30.05.2003 tarihli toplantıda, hava kirliliğinin ilgili yönetmelikte belirlenen sınırlara çekilebilmesi konusunda kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi; toplu taşıma araçlarının egzoz emisyon ölçümlerinin düzenli ve doğru yapılması, kurallara uymayanların cezalandırılması; gürültü kirliliğine yol açan motosikletlerin trafikten alınması, böylece kaza riskinin de azalabileceği dile getirilmiştir.

17.12.2003 tarihli toplantıda alınan kararlar doğrultusunda “kentimizin hava kirliliği” konulu bir rapor hazırlanmıştır. 3030 sayılı yasa gereği Büyükşehir belediyesi tarafından yürütülen hava kirliliği denetim ve önleme çalışmaları 2003 yılında Mahalli Çevre Kurulu’nda alınan bir kararla, Çevre İl Müdürlüğü’ne devredilmiştir; fakat müdürlüğün bu durum için teknik hazırlığı yetersiz görülmektedir. Ayrıca daha önce şehir giriş çıkışında Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan yakıt denetimleri aksadığı için, boşluktan yararlanarak kente kaçak yakıt (kömür) girişi artmıştır; ayrıca Belediyenin yakılmasını sakıncalı bulduğu 7800 ton kalitesiz kömürün il dışına çıkarılıp çıkarılmadığı belirsizdir. Kente giren kaçak kömür ve yakıt kent sağlığı için büyük risk oluşturmaktadır. Izgaralı kalorifer sisteminden şikayet edilmekte, kazanların teknik donanımının kötü olduğu ve 2003 yılında bacaların temizlenip temizlenmediğinin bilinmediği belirtilmektedir. Kaçak yakıtların sağlık için risk oluşturduğu ve kente giren kömür miktarındaki artışla havanın daha da kirleneceği; piyasada satılan kömürlerin de yeterince denetlenmediği; kömürdeki kükürt oranı bakımından Kütahya Tunçbilek kömürünün tercih edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu konuda alınabilecek önlemler şu şekilde sıralanmıştır: kent imar planının gözden geçirilerek hava kirliliği yönünden ıslah edilebilecek bölgelerin belirlenmesi ve iyileştirme çalışmaları yapılması; yeni imara açılacak alanlarda hava koridorları bırakılması, bina altlarında garaj planlarının uygulanması; kentin kuzey-güney esinti yönünün dikkate alınması, Masa dağındaki gibi yüksek binalara izin verilmemesi; ısınmada alternatif enerji kaynaklarından mutlaka yararlanılması; yeşil alanların miktarının artırılması; hava kirliliği konusunda eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması; seyyar egzoz ölçüm istasyonlarının, hava kirliliği laboratuvarının kurulması ve partiküler kirlilik ile kükürt kirliliğinin de değerlendirmeye katılması; sağlık için zararlı diğer hava kirlilik oranlarını ölçebilen teknolojinin sağlanması ve kirliliğin giderilmesi; yeterli cihazlar temin edilerek yaz-kış aralıksız ölçüm yapılması; hastaneler ve sağlık kuruluşlarıyla hava kirliliğinin sağlığa etkileri konusunda ortak çalışmalar yapılması; hava kirliliği haritası hazırlanması; motosikletler, toplu taşıma araçları ve şehirlerarası otobüslerin de egzoz ölçümlerinin düzenli olarak yapılması; kente bisiklet ve

yaya kimliği kazandırılması; 2002'den 2003'e kadar kent hava kirliliğindeki %10'luk artış dikkate alınarak tedbirlerin belirlenmesi. Kent hava kirliliği konusunda Büyükşehir belediyesi ve Çevre İl Müdürlüğü, yetkili kuruluşlar olarak önlemleri almakla sorumlu görülmektedir. Belediye öncülüğünde kalıcı bir kurumun oluşturulması için girişimler başlatılması istenmektedir. Bunun yanı sıra, hava kirliliği ile ilgili kuruluş toplantılarına YG21 ve ilgili STK temsilcilerinin de katılmasının sağlanması; kötü yakıt tüketen yoksul, geçekonu kesimine yakacak yardımı yapılması; yangınlara zamanında müdahalenin sağlanması; havanın sürekli denetlenmesi; okullardan başlayarak toplumun geniş kesiminin katılacağı toplantı ve eğitimler düzenlenmesi; güneş başta olmak üzere alternatif enerji kaynaklarının kullanımını yaygınlaştıracak planlar hazırlanması ve hava kirliliği yönetmeliğine uygunluk için ilgili kurumlar arasında koordineli çalışmaların planlanması, yapılması ve önlemlerin alınması istenmektedir. Hafif raylı sistem ve alt-üst geçit ile viyadüklerin inşasının hava kirliliğinin azaltılmasına da olumlu etki yapacağı belirtilmektedir.

27.01.2004 tarihli toplantıda, kentteki hava kirliliğinde etkili olan Ferro Krom fabrikasının başka yere taşınması ve atıklarının geri dönüşümünün sağlanması talep edilmiştir.

22.04.2004 tarihli toplantıda ise hava ve gürültü kirliliğini önleyecek projeler yapılması ve kirlilik haritalarının oluşturulması gündeme gelmiştir.

22.11.2004 tarihli toplantıda ise "hava kirliliği, küresel ısınma ve iklim değişikliği, hava kirliliğinin insan hayatı, sağlığı ve canlılar üzerine etkileri" konuları tartışılmıştır. Sera gazı salınımından ve ozon tabakasındaki delikten bahsedilirken, Kyoto da dahil konuyla ilgili uluslararası sözleşmelere uyum sağlanması gerektiği dile getirilmiştir. Kentteki hava kirliliğinin önemli boyutlara ulaştığı belirtilirken, alınması gereken önlemler şöyle sıralanmıştır: çağdaş kentleşme kriterlerinin uygulanması; mevcut yapının disipline edilmesi yoluyla çevrenin korunması; hukuk kuralları çerçevesinde nüfus artışının caydırıcı hale gelmesi; motorlu araç sayısının azaltılması, artışının engellenmesi; araçların egzoz muayenelerinin periyodik hale getirilmesi; toplu taşımanın ön plana çıkarılması, raylı sisteme geçilmesi, minibüsçülerin mağdur edilmemesi için sürece katılımlarının sağlanması; 50 yıllık süreci dikkate alarak trafik altyapısının düzenlenmesi, yayalar için alt ve üst geçitler yapılması; doğalgazla çalışan otobüslerin sefere konması; bisiklet yolları açılması ve bisikletle ulaşımın özendirilmesi; kentteki yeşil alanların artırılması, yeşil kuşaklar oluşturulması; ağaç fonu kurulması; alternatif yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının devreye sokulması; bacaların düzenli olarak temizlenmesi, bu konuda uzmanlaşacak kişiler

için eğitimler yapılması; hava kirliliği ölçümünün koordineli bir şekilde yapılması, uymayanlara cezai yaptırım uygulanması.

6. Enerji

Ç.Ç.G., 2001 yılında enerji ile ülkedeki enerji politikası ve enerjinin uygulamadaki yeri konulu raporlar hazırlamıştır. Enerji konulu çalışma raporunda ülkemizde kullanılan elektrik enerjisinin disiplin altına alınması, tasarruflu kullanımı, ödemelerdeki adaletsizliğin giderilmesi istenmiştir. Bunun için fertlerin elektrik tüketimi konusunda yönlendirilmesi ve eğitimi; elektrik mühendisleri odası ile bakanlık arasındaki görüş ayrılığının giderilmesi; enerji tüketen merkezlerde enerji üretimi yapılması; alternatif enerji kaynaklarının kullanılması; fosil yakıtların kullanımının çevre faktörü göz önüne alınarak değerlendirilmesi ve ulusal kaynakların enerji bağımlılığını azaltacak şekilde kullanımının planlanması; okuma memurlarının adaletsizlik yapmasının engellenmesi; enerji de iki başlılığın engellenmesi – Kepez /Tedaş ayrımı- ve kurumlararası işbirliğinin sağlanması; ilgili kurumlar arasında çalışmayı sağlayacak bir komisyon kurulması gerekli görülmüştür. Diğer raporda ise yenilenebilir enerji kaynakları üzerinde durulurken, enerjide dışa bağımlılığın ekonomik ve ekolojik etkileri dikkate alınarak giderilebilmesi gerekli görülmüştür. Enerjinin özelleştirilmesi ve denetimin zayıflaması ile oluşan boşluklar ve kaçak enerji kullanımı engellenmelidir. Özellikle alternatif kaynakların kullanımı öngörülürken, bugüne kadar yapılan çalışmaların dikkate alınmaması eleştirilmiştir. Antalya'nın altyapı ve kanalizasyon sisteminin kademeli olarak devreye sokulması enerji ihtiyacını arttırmaktadır; ayrıca artan turistik tesis sayısı enerji ihtiyacını artırırken, Tedaş'ın gerekli çalışmayı yapmaması enerji kesintilerine neden olabilecektir. Ayrıca kaçak enerji kullanımını azaltacak ve borcunu ödeyen tüketiciyi kollayacak çalışmalar yapılmalıdır. Bu nedenle yerel ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanıma sokulması hem hava kirliliğinin önlenmesi hem de uzun dönemli enerji yönetiminin sağlanmasında yararlı olacaktır denilmektedir.

02.05.2002 tarihli toplantıda odun tüketimini azaltacak alternatif enerji kaynaklarına önem verilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

07.10.2002 tarihinde alınan kararda Konyaaltı'nda faaliyete devam eden TPO M.OİL ve ÇEKİSAN'ın durumları tartışılmıştır. Bu kuruluşların buldukları mevki bakımından çevreye verebilecekleri zarar ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Buna göre tesislerin hem turizm hem konut alanlarına yakınlığı yeni bir yer seçimi yapılmasını gerekli kılmaktadır denilmektedir. Tesislerin ÇED raporu olup olmadığının tespiti istenirken; tesislerin

taşınmasının kısa ve orta vadeli ekonomik etkileri ve maliyet bakımından fizibilite çalışmalarının yapılması için komisyon kurulmasına ve çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir.

Bu doğrultuda inceleme komisyonunun hazırladığı raporda, Konyaaltı Liman Serbest Bölgesi'nde M.OİL ve ÇEKİSAN'IN faaliyette olduğu, P.O'nun ise 2003 Haziran veya Temmuz ayında faaliyete geçeceği belirtilmiştir. Tesislerin günlük üretim kapasitelerine yer verilirken; yasal hiçbir olumsuzluk olmadığı, ÇED raporu, imar, ruhsat gibi gerekli belgelerin tam olduğu belirtilmiştir. Ayrıca işletmelerin yangın, afet gibi olaylara karşı önlemlerinin tam olduğu, iş güvenliğinin sağlandığı tespit edilmiştir. P.O. dolun tesislerinin denizden besleme depolarının plaj yönünden Sıçan Adası yönüne taşınmasının kirliliği önleyeceği belirtilmiştir. Sonuçta tesisleri kaldırma imkanını zayıf olduğu, yeni bir tesis yeri mevcut olmadığı için ilerde ömrünü tamamladığında alanın pompaj tesisi olması ve depolama tanklarının meskun mahal dışında oluşturulması planlanmalıdır denilmektedir. Öte yandan başka bir grup tesisleri ÇED raporu yönünden değerlendirirken, dosyanın farklı kurumların görüşü alınarak prosedüre uygun yapıldığı belirtilmiştir. İmar incelemesi yapan bir başka grup da belediyenin akaryakıt depolama tesisleri ile ilgili 1/5000 ölçekli imar planı değişikliğini askıya çıkardığı sürede hiçbir itiraz gelmediğini, Konyaaltı Belediyesi'nin de 1/1000 ölçekli plan tadilatıyla tesis alanını belirlemesine itiraz gelmediğini ortaya koymuştur. Sonuçta alan 1980'de yapılan plan değişikliği ile akaryakıt tesisi depolama alanı olarak belirlenmiştir. Tesislerin tedbirlerini almış olmaları önemlidir; yapılması gereken bu tedbirlerin uygulanması, mevcut yerleşim alanları ile tesisler arasına emniyet bandı çekilmesi, eskiyen depoların yerine yenilerinin yapılmaması ve bölgede LPG dolun tesisi kurulmasına izin verilmemesi olarak sıralanmıştır.

30.05.2003 tarihli toplantıda, kent içinde bulunan LPG ve benzin istasyonlarının yeniden gözden geçirilmesi istenirken; kent ışıklandırmasının yeniden düzenlenerek 13 trilyonluk enerji israfının önlenebileceği öne sürülmüştür.

17.12.2003 tarihli toplantıda asıl gündem maddesi hava kirliliği iken öneriler arasında yeni imara açılan yerlerde alternatif enerji kaynaklarının kullanımının sağlanması, kent genelinde de güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasının yaygınlaştırılması üzerinde durulmuştur.

22.04.2004 tarihli toplantıda, doğalgaz konusunun gündemde tutulması ve kurumlar arası bilgi alışverişi ve koordinasyonun sağlanarak, konuya katkıda bulunulabileceği belirtilmiştir.

28.02.2005 tarihli toplantıda doğalgaz konusu tartışılmıştır. Çeşitli STK ve kuruluşun temsilcilerinin katıldığı toplantıda enerji kaynağı olarak doğalgaza ihtiyaç duyulduğu ama doğal ve yenilenebilir kaynaklar dururken öncelikli olmadığı; ekonomik bağımlılık yaratmasının verimliliğini düşürdüğü; enerjide kaçak kullanımın önlenmesi için teknolojik yatırımların yapılması gerektiği; en temiz enerji kaynağının elektrik olduğu ve bilimsel yöntemlerle değerlendirildiğinde doğalgaza ihtiyaç duyulmayacağı; doğal gazın kente gelmesi halinde enerji çevrim santrallerinde kısıtlı süreyle kullanılabileceği, buradan alınacak enerjinin yetersiz kalacağı; kaynağın doğalgazdan çok yerel enerji kaynağı olarak kömürün sağlıklı hale getirilmesi için harcanabileceği belirtilmiştir. Doğalgaz kullanımının ekonomik maliyetinin yüksek olacağı; sonuçta temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının mevcudiyeti dikkate alınarak doğalgazın kent ve bölge için uygun olmadığı, ulusal enerji politikasında da dışa bağımlılığın bir tarafa bırakılarak ulusal kaynaklara öncelik verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Mayıs 2005'teki toplantıda da Konyaaltı petrol dolun tesislerindeki çalışmaların devam ettirilmesi ve çevreye vereceği muhtemel zararların takip edilmesi gerektiği kararı alınmıştır.

EK VI

**TABLolar: ANTALYA KENT KONSEYİ Ç.Ç.G. VE ANTALYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ 2001-2005 KARAR ÖZETLERİ KARŞILAŞTIRMASI**

Tablo 1. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Migros Alışveriş Merkeziyle İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi	İmar, Planlama, Çevre ve Altyapı Grupları ortak görüşü	16.02.2001	Migros Alışveriş merkezi inşaatı	12 madde durum tespiti 1 madde çözüm önerisi	Alışveriş merkezi inşaatına izin veren planın iptali talebi
Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu	Toplantı Tutanağı	22.02.2001	Migros Alışveriş merkezi inşaatı		Migros kararının gözden geçirilmesi talebi ve Valilik, Büyükşehir Belediyesi gibi yetkili kurumlara ziyaret
Antalya Büyükşehir Belediyesi	İmar ve Planlama Dairesi 2001 Faaliyet Raporu ³⁷		Migros Alışveriş merkezi inşaatı		Encümenin 22.03.2001 tarihli Migros Alışveriş Merkezi inşaatının mühürlenmesi kararı
Antalya Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu	Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na yazılan yazı	28.03.2001		Durum değerlendirmesi ve alanda yapılacak düzenleme ile ilgili talepler	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	İmar ve Planlama Dairesi 2001 Faaliyet Raporu ³⁸	(2001 yılı içi)	Migros Alışveriş merkezi inşaatı		Muratpaşa Belediyesi'nin inşaatın devamına izin vermesi ve genel iskanın onaylanması kararı

³⁷ Büyükşehir Belediyesi Encümen'in ilgili kararına ulaşamadığı için Büyükşehir Belediyesi İmar ve Planlama Dairesi 2001 yılı Faaliyet Raporu'ndan yararlanılmıştır.

³⁸ Muratpaşa Belediyenin ilgili kararına ulaşamadığı için Büyükşehir Belediyesi İmar ve Planlama Dairesi 2001 yılı Faaliyet Raporu'ndan yararlanılmıştır.

Tablo 2. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Kıyı Bandıyla İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	21.05.2001	Konyaaltı Projesi		Proje ile ilgili öneriler ve yapılması gerekenler (madde 1-13)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Gündemi ³⁹	09.07.2001	Konyaaltı Turizm Merkezi	(madde 8)	(İlgili karara ulaşılamamıştır)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Gündemi	02.08.2001	Konyaaltı Turizm Merkezi	(madde 11)	(İlgili karara ulaşılamamıştır)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	04.07.2002	Kıyıların durumu	Konyaaltı kıyılarındaki durumla ilgili tespitler (madde 1-18)	Olumsuzlukların giderilmesi için çalışmalar yapılması ve ilgi kurumlarca Kent Konseyinin bilgilendirilmesi talebi
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		- Kıyı sularının ve kıyıların temizliği için önlem alınması ve işbirliği yapılması (madde 5) - Erdoğan sitesi dahilinde görülen alanın kamu yararı gözetilerek halka açılması (madde 13)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	11.11.2003	2004 Yılında üzerinde durulması ve takip edilmesi gereken sorunlar	Kıyı işgallerinin önlenmesi ve kıyı dinamiğinin sağlanması talebi (madde 4)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.04.2004	Çözüm bulunamayan sorunların tespiti		Konyaaltı sahil bandında doğal dokuyu bozacak inşaat izinlerine karşı çözüm getirilmesi (madde 4)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	21.06.2004	Kıyı kullanımı ve işgaller	Konuyla ilgili tespitler (madde 1. 1-12) ve çözüm önerileri (4 madde)	Kıyı Kanununun gereklerinin yerine getirilmesi talebi

³⁹ 2001 yılına ait Büyükşehir Belediyesi Meclis kararlarına ulaşılamamıştır; bu nedenle meclis gündeminde yer almasına rağmen ilgili karar bilinmemektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis gündemi	05.08.2004	Konyaaltı Koruluğu soru önergesi		Önergenin reddi (k.no:26)
-------------------------------------	-------------------	------------	--	--	---------------------------

Tablo 3. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Lara Bölgesiyle İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	03.05.2001	Lara Bölgesi	Lara Bölgesi ile ilgili tespit ve endişeler ile alanın kullanım amacının belirlenmesi vurgusu (madde 1-12)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	07.03.2002	Lara Kent Parkı		1/5000 ölçekli imar planı revizyonuna itirazların İmar Komisyonuna sevki (k.no: 33)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	02.05.2002	Lara Kent Parkı	Kent parkı ile ilgili görüşler ve talepler (madde 1-8)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	05.07.2002	Lara Kent Parkı		Lara Kent Parkı Nazım İmar Planı revizyonuna yapılan itirazların reddi (k.no: 73)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	10.10.2002	Lara Kent Parkı		Kent Parkı kıyı kesimine ilişkin plan notları ve imar planı revizyonunun İmar Komisyonu'na havalesi (k.no: 108)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	22.10.2002	Lara Kent Parkı		Kent Parkı kıyı kesimine ilişkin plan notları ve imar planı revizyonunun kabulü (k.no: 114)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	05.11.2002	Lara Kent Parkı	Büyükşehir Belediye Meclisi ve Kent Konseyi üyesi Mahmut Çelik'in sunumu	Karar alınmamıştır

Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	21.02.2003	Lara Kent Parkı		- Orman içi dinlenme tesislerinin yap-işlet modeliyle 18 yıllığına; Kıyı bandında yap-işlet modeliyle 10 yıllığına kiraya verilmesi için ihaleye çıkarılması için Encümene yetki verilmesi (k.no:2-3) Kıyı kesimine ilişkin nazım imar planı revizyonuna itirazların imar komisyonuna havalesi (k.no:10)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	02.04.2003	Lara Kent Parkı		Parkın kıyı kesimine ilişkin Nazım İmar Planı revizyonuna itirazların İmar Komisyonuna havalesi (no: 42)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	11.11.2003	2004 Yılında üzerinde durulması ve takip edilmesi gereken sorunlar	Lara ve Kundu bölgesi sorunlarının gündemde tutulması talebi (madde 7)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.04.2004	Çözüm bulunamayan sorunların tespiti		- Lara bölgesinde kıyı dokusunu bozacak inşaatlara izin verilmemesi gerektiği (madde 4) - Lara Botanik Parkının kamu yararı çerçevesinde kullanımının sağlanması için çalışmalar yapılması (madde 15)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	21.06.2004	Kıyı ve yeşil alan işgalleri	-Lara'daki Sera Otel inşaatının yasal sınırı ihlal ederek yayılımı tespiti - Kıyı kanununun ilgili hükümlerinin uygulanması ile çözüm yolu bulunabileceği görüşü	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	14.10.2005	Lara Kundu Bölgesi		Hazırlanan 1/25000 ölçekli nazım imar planı ile 1/5000 ölçekli nazım imar planında yapılan maddi hataların düzeltmelerinin İmar ve Bayındırlık Komisyonları'ndan geldiği şekliyle kabulü (k.no:685)

Tablo 4. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Kentsel Altyapı ve Trafikle İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	19.11.2001	Kent altyapısı		Kentin altyapısının geliştirilmesi için görüş ve öneriler (madde 1-11)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Aralık 2002	2003 yılı için takibi istenen sorunlar		Kent trafiğinin iyileştirilmesi ile ilgili proje grubu oluşturulması
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	16.01.2003	Kent trafiği		Trafik altyapısının iyileştirilmesi ve ulaşımın çeşitlendirilmesiyle ilgili öneriler(madde2-14)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	11.11.2003	2004 Yılında üzerinde durulması ve takip edilmesi gereken sorunlar	- Trafik iyileştirme planının hazırlanması (madde 1) - Raylı sistemin geliştirilmesi (madde 12)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.04.2004	Çözüm bulunamayan sorunların tespiti	-Altyapı gözden geçirilerek yeni projelerin geliştirilmesi (madde 14, 21) - AKM'ye düzenli ulaşımın sağlanması (madde 20)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	14.03.2005	Trafik düzenlemeleri		- Kavşak düzenlemesine ilişkin uygulama imar planı değişikliğinin İmar ve Bayındırlık Komisyonuna gönderilmesi (k.no: 192) - İller Bankası, Adliye, Kardeş Kentler Caddesi kavşak düzenlemelerine ilişkin uygulama imar planı değişikliklerinin İmar ve Bayındırlık komisyonuna gönderilmesi (k.no: 193, 194,195)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	24.03.2005	Ulaşım sorunları ve köprülü kavşaklar	- Kent trafiği, ulaşım ve köprülü kavşaklar ile ilgili sorunların tespiti, çözüm önerileri (madde 1-16) - Trafik Master Planının hazırlanması ve yaya kenti ilkesinin benimsenmesi	Karar alınmamıştır

				talebi	
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Mayıs 2005	İlgili kurumlardan talepler		- Trafik ve toplu taşıma sorununu çözecek projeler yapılması (madde 21) - Bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması (madde 24)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	17.06.2005	Ulaşım ana planı		Antalya ulaşım ana planı güncelleştirme ve genişletilme projesinin DLH onayından sonra yürürlüğe girmesi (k.no: 465)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	13.09.2005	2006 çalışma döneminde yapılması gerekenler	- Çarpık yapılaşmanın engellenmesi (madde 12) - Trafik ve toplu taşıma ile ilgili çalışmaların yapılması (madde 18)	Karar alınmamıştır

Tablo 5. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent İçi Alanlar, Parklar, Büfelerle İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriğinin	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	2001	Kent boyutunda kamu alanlarının işgali	İşgallerle ilgili tespitler (madde 1-30)	Konunun dikkate alınması için büyükşehir belediyesi ve diğer yetkili kurumlarla yazışmalar yapılması; gerekirse imza kampanyası başlatılması, hukuksal mücadele yollarının denenmesi
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	04.06.2001			- Tramvay son durağında yer alan büfenin kaldırılması veya yerinin değiştirilmesi için Belediye tarafından alınacak kararların desteklenmesi (madde 2) - Falezlerin daha temiz ve güvenli olması için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılması
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	23.07.2002	Sheraton Otel önünde yapılan büfe ve çevre düzenlemesi	Büfenin nasıl genişlediği ile ilgili tespitler	Büfenin kaldırılması, bulunduğu alandaki doğal dokunun korunması ve Belediye ile diğer yetkili kurumların bilgilendirilmesi
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Aralık 2002	2003 yılı için takibi istenen sorunlar	Kentin temizliği ve görüntü kirliliği ile ilgili tespitler (madde 1-4)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	19.03.2003	Atatürk Parkı revizyon projesi	Proje ile ilgili öneriler (22 madde)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	20.05.2003	Atatürk Parkı Projesi		Hazırlanan peyzaj ve revizyon projesinin uygulanabilmesi için kır kahvesi ve restoranların 10 yıllığına yap işlet kirala yöntemi ile ihaleye çıkarılması için encümene yetki verilmesi (k.no: 75)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		- Gazi Bulvarı'ndaki Trafik takip bürolarının kaldırılması, buradaki parkın iyileştirilmesi (madde 8) - Falez Otel önündeki büfenin kaldırılması (madde

					12) - Narenciye Vakfı arazisinin korunması (madde 14) - Tabela kirliliği ve kaldırım işgallerinin engellenmesi için kurumlarla işbirliği yapılması (madde 22)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	07.07.2003			Hurma'daki belediye depolama alanının akaryakıt depolama alanına dönüştürülmesine ilişkin imar planı değişikliği belediye meclisinden imar komisyonuna havalesi(k.no:101); Güzeloba 6319 ada 9-10 nolu parsellerin konut alanından akaryakıt ve servis istasyonuna dönüştürülmesi için gerekli imar planı değişikliğinin imar komisyonundan geldiği şekliyle kabulü (k.no: 104)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	11.11.2003	2004 Yılında üzerinde durulması ve takip edilmesi gereken sorunlar	Parklar, spor alanları, Vakıf Zeytinliği, Narenciye bahçesi gibi alanların korunması (madde 5, 8, 10,11); çevre konusunda medyanın da desteği ile eğitim kampanyaları yapılması (madde 13); semt pazarlarının kaldırılması (madde 14)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	27.01.2004	Kentsel sorunlar	Çeşitli kentsel sorunlarla ilgili tespitler ve çözüm önerileri (madde 1-28)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.04.2004	Çözüm bulunamayan sorunların tespiti	Çözümü istenen sorunlar: kaldırım işgalleri (madde 2); parkların kullanımı ile ilgili sorunlar (madde 3, 6, 9); çevrenin korunması için kampanyalar düzenlenmesi (madde 7); kent içindeki ağaçların korunması (madde 10, 17); büfelerin genişlemesinin engellenmesi (madde 12); bisikletli polis uygulamasının yaygınlaştırılması (madde 19)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	21.06.2004	Yeşil alan işgalleri	Konuyla ilgili tespitler ve çözüme yönelik talepler (10 madde)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir	Meclis kararı	07.07.2004			18İ nolu nazım imar planı 6431 adadaki belediye hizmet alanı ve semt spor alanının bir kısmının

Belediyesi					turizm alanı ve yeşil alana; 7895 ada 6,7 parselin konut alanından belediye hizmet alanına dönüştürülmesine ilişkin nazım imar planı değişikliğinin imar komisyonuna havalesine (k.no:100)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Rapor	2004	Semt pazarları	Semt pazarlarının durumu ile ilgili tespitler (madde 1-18) ve kapalı pazar yeri uygulamasının yaygınlaşması talebi	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	13.12.2004	Fuar alanı Atatürk Parkı		Projeye göre mevcut ticari kısımlarını 10 yıl süreyle işletmek veya işletirmek üzere kiraya verilmesi için ihaleye çıkarılmasında encümene yetki verilmesi(k.no:327)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	14.02.2005	İmar planı değişikliği		Çıplaklı 310 ada 1 parselin tarım alanından konut dışı kentsel çalışma alanına dönüştürülmesine ilişkin nazım imar planı değişikliğinin imar işleri daire başkanlığına gönderilmesi (k.no: 91)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	11.04.2005	Atatürk Parkı ve kent içi parklar		Revizyon projesinde yer alan 4 otopark, 3 büfe, 2 kır gazinosu, 1 çay bahçesinin 10 yıl süreyle yıllığı 5000 YTL bedelle Antepe inşaata verilmesi (k.no: 269); kent içindeki parklar ve yeşil alanlarla ilgili meclis bilgilendirmesi (k.no: 274)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Mayıs 2005	İlgili kurumlardan talepler		Yeşil alanların korunması ve işgallerin engellenmesi için yapılması istenenler (madde 1-22)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	13.06.2005	İmar plan değişiklikleri		Kundu-Kemerağzı kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesinde turistik tesis ve günübirlik alanında yeniden düzenleme yapılmasına ilişkin hazırlanan nazım imar planı değişikliğinin nazım planlama daire başkanlığına gönderilmesi kararı (k.no: 429); Muratpaşa 18M nolu imar planı paftasında yeşil alanın otopark alanına çevrilmesi, aynı oranda daha kuzeyde yer alan yeşil alanın da semt spor sahasına ayrılmasına yönelik hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliklerinin reddi (k.no: 430); Kundu kültür turizm koruma

					alanında 1.derece doğal sit alanı içindeki ekolojik tarıma ayrılan parselin yeşil alana dönüştürülmesine yönelik nazım imar planı değişikliğinin imar ve bayındırlık komisyonundan geldiği şekliyle kabulü (k.no: 431)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	17.06.2005	1/50000 ve 1/25000 ölçekli planlar		1/50000 ölçekli Çevre Düzeni Planına askı süresi içinde gelen itirazların reddinin bayındırlık ve iskan bakanlığına onaylanmak üzere gönderilmesi (k.no: 463); 1/25000 nazım imar planının imar komisyonundan geldiği şekliyle uygunluğuna ve plan dahilinde yer alan belli merkezlerin onaylanması için kültür ve turizm bakanlığına gönderilmesi, geri kalan alanların onaylanması(k.no: 464)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	13.09.2005	2006 çalışma döneminde yapılması gerekenler	Çevre suçunun tanımlanması ve yaptırım uygulanması talebi	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	10.10.2005	Uygulama imar planı		Antalya kent merkezi kültür turizm koruma ve gelişme bölgesi kapsamında kent merkezinin yeniden düzenlenmesine ilişkin uygulama imar planı değişikliğinin komisyondan geldiği şekliyle kabulü (k.no: 670)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	14.10.2005	100. Yıl Spor Kompleksi ve Atatürk Parkı		100.Yıl spor kompleksinin bulunduğu alana ilişkin hazırlanan nazım imar planı değişikliğinin komisyondan gelen şekliyle kabulü (no: 648); Bahçelievler Atatürk parkı uygulama imar planı değişikliğinde 0.03 emsalin 0.02 olarak değiştirilmesine ilişkin hazırlanan değişikliğin komisyondan geldiği şekliyle kabulü (k.no: 690)

Tablo 6. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Ormanlarıyla İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	02.05.2002	Kent ormanları	Kent ormanlarını tahrip eden eylemlerle ilgili tespitler ve ormanların korunması için öneriler (madde 1-13)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		- 2-B orman yasasıyla ilgili komisyon çalışması yapılması (madde 4) - Kent ormanlarının güvenliği (madde 5) - Hurma bölgesinde orman statüsünden çıkarılan ormanlık alanının durumunun değerlendirilmesi (madde 15) - Ormanların korunması açısından orman sınırlarının eksiksiz belirleyecek komisyon kurulması (madde 19) - Kaçak yapılaşmanın ve sit alanlarında yapılaşma izinlerinin gözden geçirilmesi (madde 17-18)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	07.07.2003			Masadağı mevki, Kütükçü köyü orman alanında imar uygulaması sonucu oluşan ve mülkiyeti büyükşehir belediyesinde bulunan parsellerin tahsisen satış veya takası için encümene yetki verilmesine (k. no109)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	11.02.2004			Kundu köyü sınırlarında bulunan ormanlık alandan tahsis sınırlarına göre revizyon imar planı yapılmasının İmar Komisyonu'na havalesi (no: 30)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis kararı	05.03.2004			Kundu köyü sınırlarında bulunan ormanlık alanda yapılan tahsis sınırlarına göre hazırlanan nazım imar planı değişikliğinin kabulü (no: 51)

Tablo 7. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Baz İstasyonlarıyla İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	04.12.2001	Baz istasyonları		Baz istasyonlarının kurulması ve denetlenmesi ile ilgili düzenlemeler yapılması (madde 1-16)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Mayıs 2005	İlgili kurumlardan talepler		- Baz istasyonlarının kent dışına çıkarılması (madde 26) - Baz istasyonlarının denetlenmesinde muhtarların rolünün artırılması (madde 29)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	13.09.2005	2006 çalışma döneminde yapılması gerekenler	- Baz istasyonlarının yer seçiminin gözden geçirilmesi (madde 2) - GSM istasyonlarının gözden geçirilmesinde yetkili kurumlar arasında işbirliği yapılması ve muhtarların denetimde rolünün artırılması (madde 6, 7)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	26.10.2005	Baz istasyonları		Baz istasyonlarının yeri, insan sağlığı üzerine etkileri ve denetimi yönünde tespitler ve denetim yerel merciler tarafından yapılması yönünde talepler (madde 1-10)

Tablo 8. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Su Havzalarıyla İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	21.05.2001	Konyaaltı Projesi		Konyaaltı'ndaki içme suyu kaynaklarının güvenliğinin sağlanması (madde 6, 7)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	18.06.2001	Mavi Plan		Yeni çöplük alanının su havzalarına etkileri ve bu etkilerin giderilmesi için yapılması gerekenler (madde 1-5)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	18.10.2001	Kent içme suyu	İçme suyu kaynaklarının kirlenmesi ve diğer riskler konusunda görüş ve öneriler (madde 1-12)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Grup Çalışması Raporu	13.12.2001	Kent içme suyu	Kent su kaynaklarının kirlenme nedenleri ve alınabilecek önlemler konusunda tespitler (madde 1-8)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	08.02.2002	Yeni çöplük alanı ile kent içme suyu kaynakları arasındaki ilişki		- Jeolojî Mühendisleri Odası'nın konuyla ilgili çalışmasının tamamlanmasının beklenmesi (madde 1) - Konuyla ilgili kent konseyi olağanüstü toplantısı ile nihai kararın alınması (madde 2)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	22.10.2002	Atıksu arıtma ve deşarj alanı		Güzeloba 2180 parselde atıksu arıtma ve deşarj alanı yapılmasına ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin İmar Komisyonu'na havalesi (k.no: 117)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		- Su kaynaklarının havza ölçeğinde korunması ve uzun dönemli koruma planlarının hazırlanması (madde 1) - Kent merkezi dışında kalan su kaynaklarının korunması için valilikten muhtarlıklara kadar farklı birimler arasında işbirliği yapılması (madde 20)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	11.11.2003	2004 Yılında üzerinde durulması ve takip edilmesi	Kent içme suyu planlarının havza bazında ele alınması önerisi (madde 2)	Karar alınmamıştır

			gereken sorunlar		
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	27.12.2004	Su havzaları		- Su havzalarının ve içme suyu kaynaklarının korunması için alınması gereken önlemler (madde 1-12) - Kentteki ilgili tüm kurumların işbirliği ile Su Sempozyumu düzenlenmesi (madde 13)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	13.09.2005	2006 çalışma döneminde yapılması gerekenler	Su kaynakları ve korunması konusunda geçmişte alınan kararların uygulamaya geçirilmesi talebi (madde 14)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	12.12.2005	Lara biyolojik arıtma tesisi		Lara biyolojik arıtma tesisi ve derin deniz deşarjının bitirilebilmesi için İller Bankasından Büyükşehir Belediyesi'nin alacağı kredinin Asat tarafından kullanılması (k.no: 781)

Tablo 9. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Katı Atıklarla İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	04.06.2001			Büyükşehir Belediyesi Katı Atık Yönetmeliği'nin uygulanması için girişimlerde bulunulması ve kaynakta ayırım işleminin yaygınlaştırılması için eylem planı önerisi hazırlanması (madde 1)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		Tıbbi atıklar ile diğer katı atıklar sorununun çözülmesi (madde 21)
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	04.08.2003			Düzenli katı atık depolama sahasına geri kazanım ve tıbbi sterilizasyon tesisinin birlikte veya ayrı ayrı yapı-şlet modeli ile 10 yıllığına kiraya verilmek üzere ihaleye çıkarılması için encümene yetki verilmesi(k.no: 136)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	11.11.2003	2004 Yılında üzerinde durulması ve takip edilmesi gereken sorunlar	Katı atıkların kaynakta ayrıştırılması konusunda takip mekanizması oluşturulması önerisi (madde 3)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	26.01.2003	Statüsüz çöpçü sektörü	Çöp toplayıcıların durumu ve yarattıkları durum ile katı atıkların ayrıştırılması, toplanması, takibi konusunda tespit ve öneriler (madde 1-22)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Mayıs 2005	İlgili kurumlardan talepler		Katı atık yönetmeliğinin uygulanması için kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi (madde 4)

Tablo 10. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Büyükşehir Belediyesi'nin Hava Kirliliği ile ilgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	16.01.2001	Hava kirliliği		- Merkez Çevre Kurulu'nun konuyla ilgili kararlarının bir örneğinin de konseye gönderilmesi (madde 1) - Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na konuyla ilgili yazı yazılması (madde 6) - Kentteki hava kirliliğinin azaltılması için çözüm önerileri (madde 2-5, 7-12)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	05.02.2001	Hava kirliliği	- Hava kirliliğinin sebepleri konusunda tespitler (madde1-5) - Hava kirliliğinin azaltılması için önerilen alternatif çözüm yolları (11 madde)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		Hava kirliliğinin azaltılmasında etkili olabilecek önlemler konusunda öneriler (madde 10,11,16,23)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Rapor	17.12.2003	Kentin hava kirliliği	- Hava kirliliği konusunda yetkili kurumlar ve yaptıkları konusunda tespitler (madde 1-15) - Hava kirliliğinin azaltılması için çözüm önerileri (madde 16, 22) -Yetkili kurumların yapması gerekenler konusunda öneriler (madde 17-21, 23)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.04.2004	Çözüm bulunamayan sorunların tespiti		Kent hava kirliliğine çözüm bulunması, kirlilik haritalarının çıkarılması ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanması (madde 18)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.11.2004	Hava kirliliği	Hava kirliliğinin azaltılması için alınması gereken önlemler (madde 1-13)	Karar alınmamıştır

Tablo 11. Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Enerjiyle İlgili Karar Özetleri

Belgeyi Düzenleyen Kurum	Belgenin Niteliği	Tarihi	Konusu	Belgenin içeriği	Karar İçerik Özeti
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Çalışma Raporu	2001	Enerji		- Kentteki enerji kullanımı konusunda yaşanan sorunların çözümü (madde 1-10) - Enerji konusunda çalışma komisyonu oluşturulması (madde 11)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	02.05.2002		Temiz enerji kaynaklarının kullanılması önerisi (madde 7)	Karar alınmamıştır
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Meclis Kararı	31.07.2002			Belediye meclisinde Serbest bölge sınırları, Sarısu askeri bölge, Nato boru hattı, petrol boru hattına ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin imar komisyonundan geldiği şekliyle kabulü (k.no: 104)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	07.10.2002	Konyaaltı petrol dolun tesisleri		Konyaaltı petrol dolun tesislerinde tespit çalışması yapılması (madde 1-3)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	30.05.2003	Çevrenin sürdürülebilir şekilde korunması		Kent içinde yer alan LPG ve benzin istasyonlarının durumunun yeniden gözden geçirilmesi (madde 24)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	17.12.2003	Kentin hava kirliliği	Hava kirliliğinin azaltılması için yeni imara açılan yerlerde alternatif enerji kaynaklarının kullanımı, güneş enerjisi kullanılmasının yaygınlaştırılması(md.16.4 ve 16.5)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	22.04.2004	Çözüm bulunamayan sorunların tespiti		Doğalgaz konusunun gündemde tutulması ve kurumlar arasında işbirliğinin sağlanması (madde 11)
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	28.02.2005	Doğalgaz	Doğalgaz kullanımı ve diğer enerji kaynakları konusunda tespitler (madde 1-11)	Karar alınmamıştır
Antalya Kent Konseyi Ç.Ç.G.	Toplantı Tutanağı	Mayıs 2005	İlgili kurumlardan talepler		Konyaaltı petrol dolun tesislerinin çevreye verebileceği zararın takibi(madde 27)

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Senem ATVUR
Doğum Tarihi ve Yeri : 08.10.1981 Antalya
Medeni Durumu : Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Antalya Koleji (1998)
Lisans Diploması : Galatasaray Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler Bölümü (2004)
Yüksek Lisans Diploması: Akdeniz Üniversitesi S.B.E. Kamu Yönetimi Anabilim Dalı (2008)
Tez Konusu : Küreselleşme Sürecinde Yerel Gündem 21 ve Çevre: Antalya Örneği
Yabancı Dil / Diller : Fransızca, İngilizce

Bilimsel Faaliyetler

Makaleler : “21. Yüzyıl İçin ABD Güvenlik Politikası ve Büyük Ortadoğu Girişimi”,
Savunma Bilimleri Dergisi, Kasım 2007, Cilt 6, Sayı 2.
Bildiriler : “Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülkelerde Dünya Kentleri”, s.
232-242, Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslar arası
Sempozyumu Bildiri Kitabı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2008.
“Küresel İklim Değişikliğinin Bir Güvenlik Sorunu Olarak
Değerlendirilmesi”, s. 458-464, Küreselleşme, Demokratikleşme ve
Türkiye Uluslar arası Sempozyumu Bildiri Kitabı, Gazi Kitabevi,
Ankara, 2008. (Ceren UYSAL OĞUZ ile birlikte)

İş Denevimi

Stajlar : Antalya Sanayi ve Ticaret Odası (ATSO) AB Bilgi Bürosu (Ekim 2005-
Haziran 2006)
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler Bölümü (Temmuz
2006-)
Adres : Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler Bölümü 07058
Kampüs / Antalya
Tel. no : 242 310 64 14